ΑΠΑΝΤΑ, ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ *

8ος Τόμος - 15 Α..858
ΜΙΚΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑ 858

8ος Τόμος - 15 Α

ΜΙΚΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑ *

ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ

(≡15A_010≡>) Σκοπόν θέμενος σαυτῷ τήν πανύμνητον πρός τόν Θεόν στείλασθαι φιλίαν, θεοτίμητε Πάτερ, εὐτάκτως πρός αὐτήν διανύεις τόν δρόμον. Λόγῳ μέν πρός ἀρετῆς γένεσιν τήν τῶν ὄντων φύσιν περιγράφων[(1)] νῷ δέ, πρός ἀπλανοῦς ἑνώσεως (γνώσεως) σύστασιν, παντός αἰῶνος καί χρόνου περιορίζων τήν κίνησιν· αἷς θερμότερος ὁ τοῦ Θεοῦ συνεισέρχεται πόθος· τῇ τε ἀπειρίᾳ συμπαρεκτείνων σου τοῦ ποθοῦντος τήν κίνησιν· καί τῷ ἀκαταλήπτῳ τοῦ ποθουμένου, τήν ἔφεσίν σοι ποιῶν ἀκατάληπτον· ἧς τέλος αὐτός ἐστιν ὁ Θεός· πόθου τοῖς ἀξίοις γινόμενος πλήρωσις, ὡς ἀπόλαυσις ἀγαθῶν αὐθυπόστατος· ἧς μόνην τήν πεῖραν οἶδε κατάληψιν ὁ λόγος, οἷα σαφῶς ὑπέρ νόησιν τυγχάνουσαν, ἕνωσιν, ὡς μηδενί τύπῳ νοερῷ καθοτιοῦν ὑποπιπτούσης. Διά τοῦτο, τοῦ μέν λόγου σοι γέγονε πρόσωπον[(2)] ὁ βίος· τοῦ δέ βίου φύσις, (=0012=) ὁ λόγος· τόν καινόν ἀληθῶς κατά Χριστόν ὑπογράφοντες ἄνθρωπον· εὐμιμήτως φέροντα τοῦ κτίσαντος Θεοῦ τήν εἰκόνα καί τήν ὁμοίωσιν· ἅστινας ὑποληπτέον νῦν τήν ἀλήθειαν καί τήν ἀγαθότητα· τήν μέν θεωρίας, τήν δέ, πράξεως τέλος ὑπάρχουσαν· καί τήν μέν, ψεύδους, τήν δέ, πονηρίας ἀντίπαλον.

---

* Τό ἔργο τοῦ ἁγίου Μαξίμου χωρίστηκε σέ τόμους καί ἀναγράφονται οἱ σελίδες σύμφωνα μέ τή σειρά "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, γιά νά μπορεῖ εὔκολα ὁ ἀναγνώστης νά συμβουλεύεται μετάφραση. Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τρεῖς πηγές: **1)** ἀπό τήν ἠλεκτρονική βιβλιοθήκη ἑλληνικῶν κειμένων, Thesaurus Linguae Graecae, TLG (http://www.tlg.uci.edu), **2)** κείμενα πού δέν περιλαμβάνονται στό TLG ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90ος καί 91ος (τά δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), καί **3)** τά σχόλια στά ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ἀπό τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ, τό κείμενο περάστηκε ἀπό σκάνερ, ἀκολούθησε ὀπτική ἀναγνώριση χαρακτήρων καί ἔλεγχος.

Τόμος καί σελίδα γιά τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ ἀναγράφονται μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο: (≡15B_010≡>), δηλαδή ἀκολουθεῖ ἡ δέκατη σελίδα τοῦ 15Β τόμου. Ἐπίσης ὑπάρχει καί ἔνδειξη γιά τήν σελίδα τῆς πατρολογίας Migne (=0364=) ὅταν τό κείμενο προέρχεται ἀπό ἐκεῖ.

* Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 91ος (τό δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μέ τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, **τόμος 15 Α**.

(≡15A_**012**≡> Ἐντεῦθεν σοι τῇ κατορθώσει τῶν ἀρετῶν, ἡ τῶν θείων συνήφθη δογμάτων κατάληψις· τῷ τε πλήθει τῆς γνώσεως, καί τῇ δυνάμει συνεχομένη τῆς ἀποδείξεως· καθ᾽ ἥν, τό πρός τινων οὐκ ἠκριβωμένως περί θελημάτων προταθέν διαγνούς, καί παρωσάμενος, ταυτόν ἀλλήλοις εἶναι φαμένων θέλημα καί βούλησιν, καί βουλήν, καί προαίρεσιν καί γνώμην· ἐξουσίαν τε καί δόξαν καί φρόνησιν, μόνοις ἀλλήλων, διαφέροντα τοῖς ὀνόμασι· τοῦ τε Θεοῦ καί τῶν ἁγίων ἕν θέλημα γενήσεσθαι· καί διά τοῦτο βεβαιουμένων τόν Χριστόν ἕν θέλημα προαιρετικόν ἔχειν καί διατεινομένων· οὐκ ἠρκέσθης σαυτῷ πρός τήν τοῦ καλῶς κριθέντος βεβαίωσιν, διά τήν σύντροφον πτωχείαν τοῦ πνεύματος· ἀλλά κἀμέ τόν ἰδιωτείᾳ συντεθραμμένον σύμψηφον λαβεῖν τῶν ἐγνωσμένων σοι καλῶς κατηξίωσας. Ὅπερ ποιήσων ἥκω· κἄν προπετές· τῷ τῆς εὐπειθείας μισθῷ νενικημένος. Ἑκάστου δέ τούτων καθ᾽ εἱρμόν τήν γραφήν ποιήσομαι σύντομον, καί οἷον ὁριστικήν· οὐκ ἐμούς ἐγχαράττων λόγους· πῶς γάρ, ὁ τούτων πενόμενος, ἀλλά τούς περί τούτων ἄλλοις πονηθέντας ἐρανισάμενος· ἵνα γνῶμεν ὡς ἀμφοῖν· διαφέρουσιν ἀλλήτων ταῦτα· λέγω δέ κλήσει καί πράγματι.

ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΘΕΛΗΜΑΤΟΣ, ΗΓΟΥΝ ΘΕΛΗΣΕΩΣ

Θέλημα γάρ εἶναι φυσικόν, ἤγουν θέλησιν, δύναμιν τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτικήν· καί τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων συνεκτικήν πάντων ἰδιωμάτων. Τούτῳ γάρ συνεχομένη φυσικῶς ἡ οὐσία, τοῦ τε εἶναι καί ζῇν καί κινεῖσθαι κατ᾽ αἴσθησίν τε καί νοῦν ὀρέγεται, τῆς οἰκείας ἐφιεμένη φυσικῆς καί (≡15A_**014**≡> πλήρους ὀντότητος. Θελητική γάρ ἑαυτῆς, καί τῶν ὅσα σύστασιν αὐτῆς ποιεῖσθαι πέφυκε, καθέστηκεν ἡ φύσις· τῷ τοῦ εἶναι αὐτῆς λόγῳ, καθ᾽ ὅν ἔστι τε καί γέγονεν ὀρεκτικῶς ἐπηρτημένη. (=0013=) Διόπερ ἕτεροι τοῦτο τό φυσικόν ὁριζόμενοι· θέλημά φασιν εἶναι, ὄρεξιν λογικήν τε καί ζωτικήν· τήν δέ προαίρεσιν, ὄρεξιν βουλευτικήν τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν. Οὐκ ἔστιν οὖν προαίρεσις ἡ θέλησις· εἴπερ ἡ μέν θέλησις ἁπλῆ τις ὄρεξίς ἐστι, λογική τε καί ζωτική· ἡ δέ προαίρεσις, ὀρέξεως καί βουλῆς καί κρίσεως σύνοδος. Ὀρεγόμενοι γάρ πρότερον βουλευόμεθα· καί βουλευσάμενοι, κρίνομεν· καί κρίναντες, προαιρούμεθα τοῦ χείρονος τό δειχθέν ἐκ τῆς κρίσεως κρεῖττον· καί ἡ μέν, μόνον ἤρτηται τῶν φυσικῶν· ἡ δέ, μόνων τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν, καί δι᾽ ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων. Οὐκ ἔστιν οὖν θέλησις ἡ προαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Ἀλλ᾽ οὔτε βούλησίς ἐστιν ἡ προαίρεσις. Βούλησις μέν γάρ ἐστιν ὄρεξις φανταστική τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν καί οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν· τουτέστι μόνῃ τῇ διανοίᾳ μορφουμένη. Ἡ δέ ὄρεξις φανταστική, μόνης ἐστί τῆς διανοητικῆς δυνάμεως ἄνευ τοῦ βουλευτικοῦ λόγου τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν· ἤ ποιά φυσική θέλησις. Ἡ δέ προαίρεσις, ὄρεξις βουλευτική τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν πρακτῶν. Ἤρκει μεν οὖν καί μόνος ὁ τῆς ὑπογραφῆς λόγος, δείξας τήν τούτων διαφοράν, παῦσαι φιλονεικίας τούς περιττῶς φιλολογοῦντας· καί τοῖς καλῶς ἐγνωσμένοις, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως εὐφήμως εἰπεῖν, σαφῶς ἀντιλέγοντας. Ἐπειδή δέ ποθοῦσί

πως οἱ φιλοπευστοῦντες διά πλειόνων ἐπιστῆναι τοῖς ζητουμένοις, ἐροῦμεν καί ἄλλως. Φασίν οἱ περί τούτων διειληφότες. Οὐ πᾶσιν οἷς ἁρμόζει τό προαιρεῖσθαι, πάντως ἁρμόζειν καί τό βούλεσθαι. Βούλεσθαι μέν γάρ ὑγιαίνειν καί πλουτεῖν καί (≡15A_**016**≡> ἀθανατισθῆναι φαμεν· προαιρεῖσθαι δέ πλουτεῖν καί ὑγιαίνειν καί ἀθανατισθῆναι, οὐ λέγομεν· ἐπειδή ἡ μέν βούλησις, καί ἐπί τῶν δυνατῶν καί ἐπί τῶν ἀδυνάτων ἐστίν· ἡ δέ προαίρεσις, ἐπί μόνων δυνατῶν, καί δι᾽ ἡμῶν γενέσθαι δυναμένων. Καί πάλιν, ἡ μέν βούλησις, τοῦ τέλους ἐστίν· ἡ δέ προαίρεσις, τῶν πρός τό τέλος. Τέλος οὖν εἶναι φασι τό βουλητόν· οἷον, τήν ὑγίειαν· πρός τό τέλος, δέ, τό βουλευτόν· οἷον, τόν τῆς ὑγιείας τόπον. Τήν αὐτήν οὖν ἀναλογίαν ἥν ἔχει τό βουλητόν πρός τό βουλευτόν, ἔχειν τήν βούλησίν φασι (=0016=) πρός τήν προαίρεσιν· εἴπερ ταῦτα μόνα προαιρούμεθα, ἅ δι᾽ ἡμῶν οἰόμεθα δύνασθαι γενέσθαι. Βουλόμεθα δέ καί τά μή δι᾽ ἡμῶν οἷα τε γενέσθαι. Δέδεικται τοίνυν, ὡς οὐδέ βούλησίς ἐστιν ἡ προαίρεσις· δειχθήσεται δέ πάλιν, ὡς οὔτε βούλευσίς ἐστιν ἤγουν βουλή.

ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΗΣ ΗΓΟΥΝ ΒΟΥΛΕΥΣΕΩΣ

Τήν βουλήν ἤγουν βούλευσιν εἶναί φασιν ὄρεξιν ζητητικήν περί τι τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν πρακτῶν γινομένην. Προαιρετόν δέ, τό ἐκ τῆς βουλῆς κριθέν. Δῆλον οὖν ἐντεῦθεν, ὡς ἡ μέν βούλευσις, ἐπί τοῖς ἔτι ζητουμένοις ἐστίν· ἡ δέ προαίρεσις, ἐπί τοῖς ἤδη προκεκριμένοις. Καί δῆλον, οὐκ ἐκ μόνου τοῦ ὁρισμοῦ, ἀλλά καί τῆς ἐτυμολογίας. Προαιρετόν γάρ ἐστι τό ἕτερον πρό ἑτέρου αἱρετόν. Οὐδείς δέ προκρίνει τι, μή βουλευσάμενος· οὐδέ αἱρεῖται μή κρίνας. Οὐκ ἔστιν οὖν βουλή, τουτέστι βούλευσις, ἡ προαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΑΙΡΕΣΕΩΣ

Προαίρεσιν εἶναι φασιν ὄρεξιν βουλευτικήν τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν (≡15A_**018**≡> πρακτῶν. Μικτόν γάρ τι, καί πολλοῖς σύγκρατον ἡ προαίρεσις· ἐξ ὀρέξεως καί βουλῆς συγκειμένη καί κρίσεως. Οὐδέτερον γάρ τούτων ὑπάρχει καθ᾽ αὐτό θεωρούμενον ἡ προαίρεσις· οὔτε γάρ μόνον ὄρεξις καθ᾽ αὑτήν, οὔτε βουλή, οὔτε κρίσις· ἀλλά ἐκ τούτων σύγκρατος, καθώς ὁ καθ᾽ ἡμᾶς ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καί σώματος σύνθετος. Ἐπειδή τότε προαίρεσις, καί προαιρετόν γίνεται, τό προκριθέν ἐκ τῆς βουλῆς, περί οὗ ἡ προαίρεσις, ὅταν προσλάβῃ τήν ὄρεξιν. Ἀναγκαίως οὖν ἡ προαίρεσις περί ταῦτά ἐστι μετά τήν κρίσιν, περί ἅ ἡ βουλή πρό τῆς κρίσεως. Ἐκεῖνα γάρ προαιρούμεθα, περί ὧν βουλευόμεθα.

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΒΟΥΛΕΥΟΜΕΘΑ

Βουλευόμεθα δέ περί τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν καί δι' ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων· καί ἄδηλον ἐχόντων τό τέλος. Τό μέν οὖν ἐφ᾽ ἡμῖν εἴρηται, ἐπειδή περί τῶν πρακτῶν μόνον βουλευόμεθα. Ταῦτα γάρ ἐφ᾽ ἡμῖν· οὐ γάρ περί τῆς αὐθυποστάτου σοφίας. Οὔτε γάρ περί Θεοῦ, οὔτε περί τῶν ἐξ ἀνάγκης καί ἀεί ὡσαύτως γινομένων· οἷον τῆς κυκλικῆς τῶν χρόνων κινήσεως· οὔτε περί τῶν οὐκ ἀεί μέν ὄντων, ἀεί δέ ὁμοίως γινομένων, οἷον ἀνατολῆς ἡλίου καί δύσεως· οὔτε περί τῶν φύσει μέν, οὐκ ἀεί δέ ὁμοίως γινομένων, (=0017=) ἀλλ᾽

ὡς ἐπί τό πλεῖστον· οἷον, περί τοῦ πολιοῦσθαι τόν ἑξηκοντούτην, ἤ γενειάσκειν τόν εἰκοσαετῆ· οὔτε περί τῶν φύσει μέν, ἄλλοτε δέ ἄλλως ἀορίστως γινομένων· οἷον περί ὄμβρων καί αὐχμῶν καί χαλάζης. Διά ταῦτα μέν τό ἐφ᾽ ἡμῖν, εἴρηται· Τό δέ, Δι᾽ ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων· ἐπειδήπερ οὐ περί πάντων ἀνθρώπων (τῶν ἀνθρωπίνων), οὔτε περί παντός πράγματος βουλευόμεθα· ἀλλ᾽ οὐδέ περί πάντων τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν, καί δι᾽ ἡμῶν γινομένων· ἀλλά δεῖ (≡15A_020≡> προσκεῖσθαι, καί ἄδηλον ἐχόντων τό τέλος. Ἐάν γάρ ᾖ φανερόν καί ὁμολογούμενον, οὐκ ἔτι περί αὐτοῦ βουλευόμεθα· κἄν ἐφ᾽ ἡμῖν, καί δι᾽ ἡμῶν γίνηται. Ἐδείχθη δέ, ὡς οὐδέ περί τοῦ τέλους, ἀλλά περί τῶν πρός τό τέλος, ἡ βουλή. Βουλευόμεθα γάρ οὐ πλουτῆσαι· ἀλλ᾽ ὅπως καί δι᾽ ὧν πλουτήσομεν. Καί συντόμως εἰπεῖν, περί τούτων μόνον βουλευόμεθα, ὧν ἡ πρᾶξις ἐπίσης ἐνδέχεται· ἔστι δέ ἐπίσης ἐνδεχόμενον, ὅ αὐτό τε δυνάμεθα, καί τό ἀντικείμενον αὐτῷ. Εἰ δέ τό ἕτερον μόνον τῶν ἀντικειμένων ἠδυνάμεθα, τοῦτο μέν ἦν ὁμολογούμενον, ὡς ἀναμφίβολον· τό δέ ἀντικείμενον, ἀδύνατον. Οἷον, ἄρτου καί λίθου προκειμένων, οὐδείς βουλεύεται ποῖον ποιήσεται βρῶμα· τοῦ μέν ὁμολογουμένου· τοῦ δέ σαφῶς ὄντος ἀδυνάτου. Ταῦτα γοῦν προαιρούμεθα, τά ἐπίσης ἐνδεχόμενα, περί ὧν καί βουλευόμεθα.

ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΗΣ

Ἀλλ᾽ οὔτε γνώμη τίς ἐστιν ἡ προαίρεσις, κἄν οἱ πολλοί τοῦτο προχείρως νομίζωσιν· ἀλλά γνώμης· εἴπερ τήν γνώμην εἶναι φασιν ὄρεξιν ἐνδιάθετον τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν, ἐξ ἧς ἡ προαίρεσις· ἤ διάθεσιν ἐπί τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν ὀρεκτικῶς βουλευθεῖσι. Διατεθεῖσα γάρ ἡ ὄρεξις τοῖς κριθεῖσιν ἐκ τῆς βουλῆς, γνώμη γέγονε· μεθ᾽ ἥν, ἤ κυριώτερον εἰπεῖν, ἐξ ἧς ἡ προαίρεσις. Ἕξεως οὖν πρός ἐνέργειαν ἐπέχει λόγον, ἡ γνώμη πρός τήν προαίρεσιν.

ΠΕΡΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

(≡15A_022≡> Ἀλλ᾽ οὔτε ἐξουσία ἐστίν ἡ προαίρεσις. Ἡ μέν γάρ προαίρεσις, ὡς πολλάκις ἔφην, ὄρεξις ἐστι βουλευτική τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν πρακτῶν· ἡ δέ ἐξουσία, κυριότης ἔννομος τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν πρακτῶν· ἤ κυριότης ἀκώλυτος τῆς τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν χρήσεως· ἤ ὄρεξις τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ἀδούλωτος. Οὐκ ἔστιν οὖν ταυτόν ἐξουσία καί προαίρεσις· εἴπερ κατ᾽ ἐξουσίαν μέν προαιρούμεθα· οὐκ ἐξουσιάζομεν δέ κατά προαίρεσιν· καί ἡ μέν ἐπιλέγεται μόνον· ἡ δέ χρᾶται τοῖς ἐφ' ἡμῖν, καί τοῖς ἐπί τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν, ἤγουν, προαιρέσει καί κρίσει καί βουλῇ. Κατ' ἐξουσίαν γάρ βουλευόμεθα, (=0020=) καί κρίνομεν, καί προαιρούμεθα, καί ὁρμῶμεν, καί χρώμεθα τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν.

ΠΕΡΙ ΔΟΞΗΣ

Ἀλλ᾽ οὔτε δόξα τίς ἐστιν ἤ προαίρεσις. Ἡ μέν γάρ δόξα διττή· λογική τε, καί ἄλογος· ἡ δέ προαίρεσις τρεπτή. Τήν μέν οὖν ἄλογον δόξαν εἶναί φασιν, ἁπλῆν γνῶσιν καί πρόχειρον· ὡς ὅταν τις προφέρῃ δόξαν ἀλλοτρίαν, ἀγνοῶν τήν αὐτῆς αἰτίαν. Οἷον, ἀθάνατον λέγων τήν ψυχήν, καί μή διδούς ἀποδεικτικήν αἰτίαν τῆς ἀθανασίας αὐτῆς. Τήν δέ λογικήν δόξαν, γνῶσιν εἶναι λέγουσι,

κατά ἀποπεράτωσιν τῆς διανοίας συνισταμένην· ὡς ὅταν τις λογισάμενός τι, καί τήν αἰτίαν αὐτοῦ ἐπιστημονικῶς ἀποδίδωσι. Διανοία γάρ ἐστιν, ἡ διήκουσα καί διαστηματικῶς ἐνεργοῦσα, ἀπό προτάσεως ἀρχομένη μέχρι συμπεράσματος. Οἷον, προτίθεταί τις δεῖξαι τήν ψυχήν ἀθάνατον, καί λέγει· Ἐπειδή αὐτοκίνητος ἐστιν ἡ ψυχή· τό δέ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τό δέ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ ψυχή ἄρα ἀθάνατος. Ἤ πάλιν· Ἐπειδή (≡15A_024≡> ἀσύνθετός ἐστιν ἡ ψυχή· τό δέ ἀσύνθετον, ἀδιάλυτον· τό δέ ἀδιάλυτον, ἀθάνατον· ἡ ψυχή ἄρα ἀθάνατος. Διανοίας γάρ ἴδιον, τό διανύειν τινά ὁδόν ἐπί τήν τοῦ πράγματος γνῶσιν φέρουσαν· ὁδεύει δέ ἀπό τῶν προτάσεων διά τῶν συλλογισμῶν ἐπί τά συμπεράσματα, καί ποιεῖ τήν λογικήν δόξαν. Καί πάλιν, ἡ μέν δόξα οὐ μόνον τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν, ἀλλά καί τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν· ἡ δέ προαίρεσις, μόνον τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν· καί δόξαν μέν ἀληθῆ λέγομεν καί ψευδῆ· προαίρεσιν δέ, οὐ λέγομεν ἀληθῆ καί ψευδῆ· ἀλλά καλήν καί κακήν· καί ἡ μέν δόξα, τῶν καθόλου· ἡ δέ προαίρεσις, τῶν καθέκαστα· περί γάρ τῶν πρακτῶν ἡ προαίρεσις· ταῦτα γάρ τά καθέκαστα. Διά πλειόνων, ὡς οἶμαι, φανερόν γέγονε, μή εἶναι δόξαν, τήν προαίρεσιν. Εἰ γάρ ἡ μέν δόξα κατ᾽ ἀποπεράτωσιν τῆς διανοίας συνισταμένη, γνῶσίς ἐστιν· ἡ δέ προαίρεσις, ὄρεξις βουλευτική τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν πρακτῶν, οὐκ ἔστι τῇ δόξῃ ταυτόν ἡ προαίρεσις.

ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΜΑΤΟΣ, ΗΓΟΥΝ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ

Ἀλλ᾽ οὔτε φρόνημα ἤγουν φρόνησίς ἐστι ἡ προαίρεσις. Εἴπερ τήν μέν φρόνησιν, ὄρεξιν θεωρητικήν λογικῶν καί γνωστικῶν μαθημάτων φασίν· (=0021=) ἤ ἕξιν ἀνοίας τε καί ὑπερνοίας ἀντίπαλον· τήν δέ προαίρεσιν, ὡς διαφόρως ἀποδέδωκεν ὁ λόγος, ὄρεξιν βουλευτικήν τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν. Γίνεσθαι δέ τήν φρόνησίν φασι κατά τόν τρόπον τοῦτον· οἷον, τήν μέν πρώτην τοῦ νοῦ κίνησιν, νόησιν καλοῦσι· τήν δέ περί τινος νόησιν, ἔννοιαν λέγουσι· ἥτις ἐπιμείνασα καί τυπώσασα τήν ψυχήν πρός τό νοούμενον, ἐνθύμησις προσαγορεύεται· ἡ δέ ἐνθύμησις ἐν ταυτῷ μείνασα, καί ἑαυτήν βασανίσασα, φρόνησις ὀνομάζεται· ἡ δέ φρόνησις πλατυνθεῖσα, ποιεῖ τόν διαλογισμόν· ἐνδιάθετον λόγον (≡15A_026≡> παρά τοῖς ταῦτα δεινοῖς ὀνομαζόμενον· ὅν ὑπογράφοντές φασι, κίνημα τῆς ψυχῆς εἶναι πληρέστατον ἐν τῷ διαλογιστικῷ γινόμενον, ἄνευ τινός ἐκφωνήσεως· ἐξ οὗ τόν προφορικόν λόγον φασί προϊέναι.

Φρόνημα δέ πάλιν εἶναι λέγουσι, τήν ἐκ τῆς φρονήσεως ἐπιγινομένην τῷ φρονητικῷ γνῶσιν τοῦ φρονηθέντος· φρόνησιν γάρ, καί φρονητόν καί φρονητικόν καί φρόνημά φασι. Καί φρόνησις μέν ἐστιν, ἡ σχέσις· φρονητόν δέ, τό φρονούμενον· φρονητικόν, τό φρονοῦν· καί φρόνημα, ἡ γενομένη ἐκ τῆς φρονήσεως τῷ φρονητικῷ γνῶσις τοῦ φρονηθέντος πράγματος. Εἰ τοίνυν τοῦτο μέν οὕτως· ἡ δέ προαίρεσις οὐχ οὕτως· ἄρα προαίρεσις οὐκ ἔστι τό φρόνημα.

Δέδεικται τοίνυν, ὡς οἶμαι, σαφῶς, οὐκ εἶναι ταυτόν ἀλλήλοις τά προταθέντα, κατά τούς τοῦτο νομίζοντας. Εἰ δέ φαῖεν ἀλλήλοις πάντως εἶναι ταυτόν, διά τό πάντων ἐπίσης, ὡς γένος κατηγορεῖσθαι τήν ὄρεξιν, ἤγουν τήν ὀρεκτικήν τῆς φύσεως

δύναμιν· εἰπάτωσαν ἀλλήλοις εἶναι ταυτόν καί πάντα τά εἴδη, τά τε χερσαῖα, καί πτηνά καί ἔνυδρα, διά τό πάντων ἐπίσης ὡς γενικώτερον, κατηγορεῖσθαι γένος τό ζῶον, φροῦδος αὐτοῖς ἡ τοῦ παντός γενήσεται διακόσμησις· πραγμάτων οὐκ οὖσα διαφόρων ὑπόστασις, ἀλλά μόνον ψιλῶν ὀνομάτων ἔκφανσις.

ΟΤΙ ... ΟΥΚ ΕΣΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΕΝ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ... ΘΕΟΝ

Οὐκοῦν ἡ προαίρεσις προσλαβοῦσα τήν ἐπί τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν ὁρμήν τε καί χρῆσιν, πέρας τῆς κατ᾽ ὄρεξιν, ἡμῖν λογικῆς ὑπάρχει (≡15A_**028**≡> κινήσεως. Τό γάρ φύσει λογικόν, δύναμιν ἔχον φυσικήν τόν λογικήν ὄρεξιν, ἥν καί θέλησιν τῆς νοερᾶς καλοῦσι ψυχῆς· ὀρέγεται καί λογίζεται· καί λογισάμενον βούλεται. Βούλησιν γάρ εἶναί φασιν, οὐ τήν ἁπλῶς φυσικήν, ἀλλά τήν ποιάν· τουτέστι, τήν περί τινος θέλησιν· (=0021=) καί βουλόμενον ζητεῖ· καί ζητοῦν σκέπτεται· καί σκεπτόμενον βουλεύεται· καί βουλευόμενον κρίνει· και κρίνον προαιρεῖται· καί προαιρούμενον ὁρμᾷ· καί ὁρμῶν, κέχρηται· καί χρώμενον παύεται τῆς ὀρεκτικῆς ἐπ᾽ ἐκεῖνο κινήσεως. Οὐδείς γάρ κέχρηται, μή πρότερον ὁρμήσας· καί οὐδείς ὁρμᾷ, μή προαιρούμενος· καί οὐδείς προαιρεῖται, μή κρίνας· καί οὐδείς κρίνει, μή βουλευσάμενος· καί οὐδείς βουλεύεται, μή σκεψάμενος· καί οὐδείς σκέπτεται, μή ζητήσας· καί οὐδείς ζητεῖ, μή βουληθείς· καί οὐδείς βούλεται, μή λογισάμενος· καί οὐδείς λογίζεται, μή ὀρεγόμενος· καί οὐδείς λογικῶς ὀρέγεται, μή ὑπάρχων φύσει λογικός. Λογικόν οὖν φύσει ζῶον ὑπάρχων ὁ ἄνθρωπος, ὀρεκτικός ἐστι, καί λογιστικός, καί βουλητικός, καί ζητητικός, καί σκεπτικός καί προαιρετικός, καί ὁρμητικός καί χρηστικός.

Εἰ δέ μετά τῶν λοιπῶν καί προαιρετικόν φύσει ζῶον ὁ ἄνθρωπος· ἡ δέ προαίρεσις τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν, καί δι᾽ ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων, καί ἄδηλον ἐχόντων τό τέλος ἐστίν· ἐφ᾽ ἡμῖν δέ, καί ὁ τῶν ἀρετῶν λόγος, τῶν κατά φύσιν δυνάμεων ὑπάρχων ἐνεργούμενος νόμος· καί ὁ κατά παράχρησιν τῶν αὐτῶν δυνάμεων τρόπος, τά παρά φύσιν πάθη παρυφιστῶν· ἄρα πᾶς φύσει προαιρετικός, τῶν ἀντικειμένων ἐπιδεκτικός τε καί κριτικός. Εἰ δέ τῶν ἀντικειμένων κριτικός, καί προαιρετικός πάντως· εἰ δέ προαιρετικός, ὡς ὑπ᾽ αὐτῷ κειμένης τῆς ἐπ᾽ ἄμφω κινήσεως, (≡15A_**030**≡> οὐκ ἄτρεπτος φύσει καθέστηκεν[3]. Οὐκοῦν ἐπειδή τῶν ἀμφιβόλων ἐστίν, ὡς ἐφ᾽ ἡμῖν, ἥ τε βουλή καί ἡ κρίσις καί ἡ προαίρεσις, ὅταν οὐκ ἔστι τά ἀμφίβολα, τῆς αὐθυποστάτου πᾶσιν ἐμφανοῦς ἀληθείας δειχθείσης, προαίρεσις οὐκ ἔστι διά τῶν μέσων καί ἐφ᾽ ἡμῖν ὄντων κινουμένη πραγμάτων· ὅτι μηδέ κρίσις, ἀφορισμόν ποιουμένη τῶν ἀντικειμένων, ὧν τό κρεῖττον ποιούμεθα πρό τοῦ χείρονος αἱρετόν· εἰ δέ τότε κατά τόν νῦν κρατοῦντα νόμον τῆς φύσεως, προαίρεσις οὐκ ἔστι, πάσης ἀπογενομένης τῶν ὄντων ἀμφιβολίας, ὄρεξις ἐνεργής ἔσται μόνη νοερά, τοῖς οὕτω κατά φύσιν ὀρεκτικοῖς· μόνης ἀφράστως ἐπειλημμένη τῆς τοῦ κατά φύσιν ὀρεκτοῦ μυστικῆς ἀπολαύσεως, πρός ἥν ἔσχε διά τῶν ἀπηριθμημένων τήν κίνησιν· ἧς ὁ κόρος ἐστίν, ἡ ἐπ᾽ ἄπειρον ἐπίτασις αὐτῆς τῆς τῶν ἀπολαυόντων ὀρέξεως· ἑκάστου τοσοῦτον

ὑπερφυῶς μεθέξοντος, ὅσον ἐπόθησε· καί πρός αὐτό τό φύσει ποθούμενον ἄμεσος συνανάκρασις. Εἰ δέ ὅσον τις ἐπόθησε, (=0025=) τοσοῦτον μεθέξει τοῦ ποθουμένου· τῷ μέν τῆς φύσεως λόγῳ, μία δειχθήσεται πάντων ἡ θέλησις· τῷ δέ τῆς κινήσεως τρόπῳ, διάφορος.

Εἰ δέ τρόπῳ τῷ κατά τήν κίνησιν οὐ μία πάντων ἀνθρώπων ἡ θέλησις· οὐδέποτε μία τοῦ τε Θεοῦ καί τῶν σωζομένων, ὥς τισιν ἔδοξε, κατά πάντα τρόπον γενήσεται θέλησις· κἄν ἕν τό θεληθέν ἐστι τῷ τε Θεῷ καί τοῖς ἁγίοις, ἡ σωτηρία τῶν σωζομένων· σκοπός ὑπάρχουσα θεῖος, ὥς τέλος πάντων προεπινοηθέν τῶν αἰώνων· περί ὅ, τῶν τε σωζομένων πρός ἀλλήλους καί Θεοῦ τοῦ σώζοντος, κατά τήν θέλησιν γενήσεται σύμβασις· ὅλου ἐν πᾶσι γενικῶς , καί τό καθ᾽ ἕκαστον ἰδικῶς χωρήσαντος τοῦ Θεοῦ, τοῦ τά πάντα πληροῦντος τῷ μέτρῳ τῆς χάριτος· (≡15A_**032**≡> καί ἐν πᾶσι πληρουμένου, μελῶν δίκην, κατά τήν ἀναλογίαν τῆς ἐν ἑκάστῳ πίστεως αὐτῷ συμφυεῖσιν. Εἰ γάρ τοῦ μέν Θεοῦ τό θέλημα φύσει σωστικόν, τό δέ τῶν ἄνθρώπων φύσει σωζόμενον ταυτόν οὐκ ἄν εἴη ποτέ τό φύσει σῶζον, καί τό φύσει σωζόμενον· κἄν εἷς ἀμφοτέρων σκοπός, ἡ σωτηρία τῶν ὅλων καθέστηκεν· ὑπό μέν τοῦ Θεοῦ προβεβλημένη· ὑπό δέ τῶν ἁγίων προῃρημένη.

Εἰ δέ ταυτόν ἔσται καί ἕν ἀριθμῷ τό τε θεῖον καί τό ἀνθρώπινον θέλημα, κατά τούς λέγοντας, ἐπειδή θελήματι πάντας ὁ Θεός ὑπέστησε τούς αἰῶνας, ἔσται τῷ αὐτῷ θελήματι δημιουργός καί ὁ τῶν ἁγίων χορός, εἴτε φυσικῷ, εἴτε γνωμικῷ· καί ἁπλῶς, ᾧ πεφύκασι πρός τό θεῖον ταυτίζεσθαι· ὅπερ ἄτοπον, καί μόνης, ὡς οἶμαι, ῥεμβαζομένης ἔργον διανοίας ἐστιν. Ἕως γάρ ἄν μή πάντες δημιουργοί, ἤ μόνον ἀπόστολοι, ἤ μόνον προφῆται· καί οὗτοι πάλιν, ἤ Πέτρος μόνον, ἤ Μωσῆς μόνον· καί οὐ μία, πολλαί δέ παρά τῷ Θεῷ καί Πατρί μοναί τοῖς ἁγίοις εἰσί· τῷ τε κατά φύσιν ἀγαθῷ θελήματι, τό κατά μίμησιν πρός αὐτό κινηθέν ἀνθρώπινον, ποιότητι τε φυσικῇ καί ποσότητι εἴη ταυτόν, ὅπερ ἀμήχανον (πῶς γάρ ἄν τῷ φύσει μεθεκτικῷ, τό φύσει μεθεκτόν εἴη ταυτόν;) μίαν γνώμην κατά πάντα τρόπον εἶναι τοῦ τε Θεοῦ καί τοῦ τῶν ἁγίων χοροῦ, ἀδύνατον· κἄν, ὡς εἶπον, ἕν ἐστιν ἀμφοτέροις τό θεληθέν, ἡ σωτηρία τῶν ὅλων· περί ἥν τῶν θελημάτων ἡ ἕνωσις. Ἀλλ᾽, ὡς ἔοικεν, ἀγνοοῦντες οἷος αὐτοῖς ἐξ ὧν λέγουσιν ἀτοπίας ἀναφύεται λόγος, ἀσκόπως ἐφ᾽ ἅ μή δεῖ φέρεσθαι τήν σφῶν αὐτῶν συγχωροῦσι διάνοιαν. Εἰ γάρ οὐκ ἔστι θέλημα, ὁπωσοῦν νοούμενον ἤ λεγόμενον ἄσχετον, καί τό πρός τι γένος οὐκ ἔχον κατηγορούμενον· ποιότης ἐστίν, ἀλλ᾽ (≡15A_**034**≡> οὐ τῶν καθ᾽ αὑτά, ὡς ἐν ἑτέρῳ δηλαδή θεωρούμενον. Εἰ δέ τῶν ἐν ἑτέρῳ θεωρουμένων ἐστί τό θέλημα, συμβεβηκός πάντως ἐστίν· εἰ δέ συμβεβηκός, ἤ οὐσίας[(4)], ἤ ὑποστάσεως ἔσται χαρακτηριστικόν (=0028=) (τούτων γάρ οὐδέν μέσον ἐστί καθ᾽ αὑτό θεωρούμενον, ἤτοι μηδετέρων μετέχον, ἤ ἐξ ἀμφοῖν σύνθετον)· καί εἰ μέν οὐσίας, μίαν τοῦ τε Θεοῦ καί τῶν ἁγίων φύσιν κατηγορήσουσι· πάντων διά τοῦ ἑνός θελήματος, τήν εἰς μίαν οὐσίαν παθόντων συναίρεσιν. Τό γάρ γενικῶς τινων ἐπίσης κατηγορούμενον, οὐσίας, ὑφ᾽ ἥν τελοῦσιν, ὑπάρχει δηλωτικόν. Εἰ δέ ὑποστάσεως, μία πάντων ἔσται τοῦ τε

Θεοῦ καί τῶν ἁγίων ὑπόστασις, πάντων ἀλλήλοις εἰς ταυτόν συγχωνευθέντων. Τό γάρ ἰδικῶς τινι καθ᾿ ὑπόστασιν ἐμπεφυκός, ἄλλοις ἀπαραλλάκτως ἐνθεωρούμενον, πάντας ἀλλήλοις συγχεῖ· καί τόν ἑκάστου τοῦ, πῶς εἶναι λόγον, ποιεῖ πάντελῶς ἀδιάγνωστον.

ΟΤΙΠΕΡ ΕΝ ΘΕΛΗΜΑ ΟΥ ΔΥΝΑΤΟΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΕΓΕΣΘΑΙ· ΕΙΤΕ ΦΥΣΙΚΟΝ, ΕΙΤΕ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟΝ...

Οὐκοῦν, εἴπερ ἐν τούτοις αὐτῶν ὁ λόγος ἠσθένησεν· οὐδέ ἐπί τόν Κύριον ἡμῶν καί Θεόν, καί Σωτῆρα τῶν ὅλων Χριστόν μεταβαίνων, καί ἕν ὁπωσοῦν λεγόμενον ἐπ᾿ αὐτοῦ θέλημα κατασκευάζων εὐσθενήσοι ποτ᾿ ἄν. Εἰ μέν γάρ φυσικόν εἴποιεν τοῦ Χριστοῦ τοῦτο τό θέλημα, τήν Μανιχαϊκήν αὐτόθεν νοσήσαντες δειχθήσονται φαντασίαν, ὡς τήν οὐκ οὖσαν, οὔτε γενησομένην μίαν Χριστοῦ φύσιν, καταλλήλῳ θελήματι δηλουμένην πρεσβεύοντες· τήν τε μανίαν Ἀρείου κατά ταυτόν, καί τήν Ἀπολιναρίου ζηλώσαντες φωραθήσονται συνουσίωσιν· ὡς τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, καί τῆς ἀχράντου Μητρός, τόν Χριστόν κατά τήν οὐσίαν ἀλλοτριώσαντες. Τό γάρ φυσικόν θέλημα, φύσιν χαρακτηρίζει· καί οὐδείς ἀντερεῖ λόγος. Εἰ δέ φύσιν χαρακτηρίζει, δῆλον ὡς φύσιν, οἱ τοῦτο λέγοντες, τόν Χριστόν καταγγέλλουσι. Εἰ δέ (≡15A_036≡> φύσις ὁ Χριστός, οὔτε Θεός φύσει, οὔτε μήν ἄνθρωπος φύσει ἐστίν ἀληθῶς· εἴπερ μή φύσει Χριστός ἀληθῶς ὁ Πατήρ, ἤ φύσει Χριστός ἀληθῶς ἡ μήτηρ. Εἰ δέ φύσει Θεός ὁ Χριστός, καθό φύσει Χριστός, πολύθεος ὁ τοῦτο λέγων· ἄλλην Πατρός ὡς Θεοῦ φύσιν, οὐκ ὄντος φύσει Χριστοῦ· καί ἄλλην Χριστοῦ φύσιν, ὡς Θεοῦ πρεσβεύων, ὄντος φύσει Χριστοῦ· καί πέρας αὐτοῖς τῆς τοιαύτης τερατολογίας, ἡ πρός πολυθεΐαν ἔσται κατάκρισις.

Εἰ δέ προαιρετικόν, ὅπερ καλοῦσι γνωμικόν, ἤ κατά φύσιν ἔσται πάντως, τόν τρόπον τῆς τῶν ἐπί Χριστῷ πρακτῶν χρήσεως ἔχον διά πάντων συνεύοντα τῷ λόγῳ τῆς φύσεως· καί οὐκ ἀπαθής, ἀλλ᾿ ἐγκρατής οὕτω γε παθῶν κατ᾿ αὔτούς ὁ Χριστός ὑπάρχων δειχθήσεται· καί κατά προκοπήν ἀγαθός, ὅ τί ποτε τήν φύσιν ἐστί. Τοιοῦτον γάρ ἡ κατά φύσιν προαίρεσις τῶν ἐπί τῷ αἱρουμένῳ πρακτῶν, τό κρεῖττον ποιουμένη πρό τοῦ χείρονος αἱρετόν· (=0029=) ἤ παρά φύσιν, καί τόν τρόπον τῆς τῶν ἐπ᾿ αὐτῷ χρήσεως δείξει φθαρτικόν τοῦ λόγου γεγενημένον τῆς φύσεως· τοιοῦτον γάρ ἡ παρά φύσιν προαίρεσις, τῶν ἐπί τῷ αἱρουμένῳ πρακτῶν, τό χεῖρον ποιουμένη πρό τοῦ κρείττονος προαιρετόν. Κατορθωθείσης γάρ ἤ παρασφαλείσης τῆς τοῦ αἱρουμένου τῶν ἐπ' αὐτῷ πρακτῶν κατά τήν βούλευσιν κρίσεως, ἧς οἱονεί ψῆφος ἐστιν ἡ προαίρεσις, ἤ ὁ κατά φύσιν αὐτῷ διά τῆς εὐχρηστίας ὑφίσταται λόγος, ἤ ὁ παρά φύσιν διά τῆς ἀχρηστίας παρυφίσταται τρόπος· ὁ μέν, τῆς κατά φύσιν· ὁ δέ, τῆς παρά φύσιν προαιρέσεως γινόμενος ἄγγελος.

Καί εἰ μέν κατά φύσιν ἡ τοῦ Χριστοῦ προαίρεσις ᾖ, οὐ μόνον ἐπί τοῖς αὐτοῖς πάλιν αὐτούς αἰτιασόμεθα, φύσιν ἄλλην Χριστοῦ θεότητος μέσην καί κτίσεως τολμηρῶς σχεδιάζοντας· ἀλλά καί (≡15A_038≡> ληροῦντας γελάσομεν, φύσει τῶν ἀντικειμένων κατά προαίρεσιν ὡς ψιλόν ἄνθρωπον κατά Νεστόριον τόν Χριστόν δεκτικόν ποιουμένους. Εἰ δέ παρά φύσιν, σιωπῶ παρατρέχων τό

βλάσφημον, μήπως λαθών τοῖς κατ᾽ αὐτῶν ἐλέγχοις τήν γλῶτταν χρανθήσομαι. Προαιρετικόν γάρ ἐπί Χριστοῦ θέλημα φάσκοντες, ὑπόστασιν Χριστοῦ πάντως ὑπέδειξαν κατά φύσιν κινεῖσθαι καί παρά φύσιν δυναμένην. Τοιοῦτον γάρ, ὡς ἔφθην εἰπών, ἡ προαίρεσις· εἰ δέ τῆς τοῦ Χριστοῦ χαρακτηριστικόν ἐστιν ὑποστάσεως, ἀφώρισαν αὐτόν, κατά δή τοῦτο τό θέλημα, τοῦ τε Πατρός καί τοῦ Πνεύματος ἑτερόβουλόν τε καί ἑτερόγνωμον. Τό γάρ τῷ Υἱῷ, καθ᾽ ὑπόστασιν ἰδικῶς ἐνθεωρούμενον, Πατρί καί Πνεύματι καθ᾽ ὑπόστασιν παντελῶς ἀκοινώνητον. Ὅσοι τοίνυν τῶν ἁγίων Πατέρων[5] ἐπί τῆς κατά Χριστόν ἀνθρωπότητος προαιρέσεως ἐπεμνήσθησαν, τήν ὀρεκτικήν τῆς φύσεως δύναμιν οὐσιωδῶς· ταυτόν δέ φάναι, τήν φυσικήν θέλησιν, ἤ τήν ἡμῶν αὐτῶν προαίρεσιν τῷ σαρκωθέντι Θεῷ κατ᾽ οἰκείωσεν ἐνυπάρχουσαν, παρεδήλωσαν.

Ὅ δή μάλιστα σκοπήσας ὁ σός δοῦλος καί μαθητής, ἐν τοῖς πρός τόν ἁγιώτατόν μου κύριον καί διδάσκαλον περί τῶν ἀπόρων τῆς ἁγίας Γραφῆς ἐκτεθεῖσι Θαλάσσιον, εἶπον προαίρεσιν· εἰδῶς, ὡς εἴπερ ἡμῖν γέγονεν ἄνθρωπος ὁ ποιητής τῶν ἀνθρώπων, ἡμῖν δηλονότι καί τήν ἀτρεψίαν κατώρθωσε τῆς προαιρέσεως, ὡς ἀτρεψίας δημιουργός· τά μέν τῆς ἡμῶν ἐπιτιμίας δι᾽ αὐτῆς τῆς πείρας, οὐσιωδῶς (=0032=) κατ᾽ ἐξουσίαν πάθη δεχόμενος· τά δέ τῆς ἀτιμίας, κατ᾽ οἰκείωσιν φιλανθρώπως ἀναδεχόμενος· ὧν τήν μέν οἰκείωσιν, τῆς προαιρετικῆς ἀπαθείας αἰτίαν τῷ γένει πεποίηται· τήν δέ πεῖραν, τῆς ἑπομένης φυσικῆς ἀφθαρσίας πιστόν ἀῤῥαβῶνα δεδώρηται. Τό γάρ ἀνθρώπινον τοῦ Θεοῦ, κατά προαίρεσιν ὡς ἡμεῖς οὐ κεκίνηται, διά βουλῆς πεποιημένον (≡15A_040≡> καί κρίσεως τήν τῶν ἀντικειμένων διάγνωσιν· ἵνα μή φύσει κατά προαίρεσιν νομισθείη τρεπτόν· ἀλλ᾽ ἅμα τῇ πρός τόν Θεόν Λόγον ἑνώσει τό εἶναι λαβόν, ἀδίστακτον, μᾶλλον δέ στάσιμον τήν κατ᾽ ὄρεξιν φυσικήν ἤτοι θέλησιν, κίνησιν ἔσχεν· ἤ κυριώτερον εἰπεῖν, τήν στάσιν ἀκίνητον ἐν αὐτῷ κατά τήν ἀκραιφνεστάτην οὐσίωσιν τῷ Θεῷ Λόγῳ παντελῶς θεωθεῖσαν· ἥν φυσικῶς τυπῶν τε καί κινῶν[6], ὡς οἰκείαν, καί τῆς αὐτοῦ ψυχῆς φυσικήν, ἀφαντασιάστως πεπλήρωκε τό μέγα τῆς ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίας μυστήριον· μηδέν τοῦ προσλήμματος φυσικόν παντελῶς ἀπομειώσας, πλήν τῆς ἁμαρτίας· ἧς οὐδείς οὐδενί τῶν ὄντων καθάπαξ ἐνέσπαρται λόγος.

Τῆς οὖν διαφορᾶς τῶν ὀνομάτων φανερᾶς ἡμῖν γεγενημένης, διά τῆς εὐκρινῶς ἑκάστῳ προσαρμοσθείσης ὑπογραφῆς, μή ταρασσώμεθα τῶν ἐπί συγχύσει τῶν νοουμένων πραγμάτων, ἀδιακρίτως τοῖς ὀνόμασι κεχριμένων ἀκούοντες· εἴπερ ἐν πράγμασιν ἡμῖν, ἀλλ᾽ οὐκ ὀνόμασιν ἡ ἀλήθεια· καί νομίσωμεν ταυτόν εἶναι τό μή ταυτόν· ἀλλ' εὐσεβῶς πιστεύοντες, ὁμολογήσωμεν τόν Χριστόν Θεόν τέλειον ἀληθῶς, καί ἄνθρωπον τέλειον ἀληθῶς, τόν αὐτόν πράγματι κυρίως κατ᾽ ἀλήθειαν ὄντα, καί οὐ μόνῃ ψιλῇ κλήσει τοῦτο λεγόμενον· καί διά τοῦτο φύσεις δύο, ὧν αὐτός ἐστιν ὑπόστασις, εἴπερ οὐκ ἄσαρκος, αὐτόν καταγγείλωμεν· καί δύο θελήματα φυσικά, κατά τούς Πατέρας· εἴπερ οὐκ ἄψυχος καί ἄνους, ἔχειν αὐτόν παῤῥησιασώμεθα· καί μή θαῤῥήσωμεν καινίσαι φωνήν, ἐφ᾽ ᾗ καταφυγήν οὐκ ἔχομεν τήν

πατρικήν αὐθεντίαν. Ἕν γάρ θέλημα Χριστοῦ φυσικόν, ἤ προαιρετικόν, οὐ μόνον διά τήν δειχθεῖσαν ἀτοπίαν δέος εἰπεῖν τούς εὐσεβεῖν ἐσπουδακότας, (=0033=) ἀλλ᾽ ὅτι καί μηδείς τῶν ἁγίων πώποτε τοῦτο φήσας πέφανται· ἀληθῶς εἰδότες, ὡς ἡ προαίρεσις (≡15A_**042**≡> τῶν ἐπ᾽ ἄμφω· τά καλά τε λέγω καί τά κακά, κινεῖσθαι δυναμένων ἐστίν· ὅπερ ἐπί Χριστοῦ τῆς ὄντως οὐσίας τῶν ἀγαθῶν καί πηγῆς, κἄν ἐννοεῖν, μή ὅτι γε λέγειν, πάσης ἀσεβείας πληρέστατον. Καί περί μέν τούτων ταῦτα.

Περί δέ τῆς ἐν τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τῶν ἀπόρων τοῦ μεγάλου Γρηγορίου κειμένης μιᾶς ἐνεργείας, σαφής ὁ λόγος. Τήν ἐσόμενην γάρ κατά τό μέλλον τῶν ἁγίων ὑπογράφων κατάστασιν, ἔφην μίαν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἁγίων, τήν πάντων ἐκθεωτικήν τῶν ἁγίων, τῆς ἐλπιζομένης μακαριότητος· τοῦ μέν Θεοῦ κατ᾽ οὐσίαν ὑπάρχουσαν, τῶν ἁγίων δέ κατά χάριν γεγενημένης. Μᾶλλον δέ, μόνον Θεοῦ προσεπήγαγον· ἐπειδή μόνης ἀποτέλεσμα τῆς θείας ἐνεργείας ἐστίν(7), ἡ κατά χάριν τῶν ἁγίων ἐκθέωσις, ἧς ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν ἐγκατεσπαρμένην τῇ φύσει τήν δύναμιν. Ὧν δέ τήν δύναμιν οὐκ ἔχομεν, τούτων οὐδέ τήν πρᾶξιν, φυσικῆς δυνάμεως οὖσαν συμπλήρωσιν. Ἔχεται οὖν ἡ μέν πρᾶξις, δυνάμεως· ἡ δέ δύναμις, οὐσίας, Ἥ τε γάρ πρᾶξις, ἀπό δυνάμεως καί ἡ δύναμις, ἀπό τῆς οὐσίας καί ἐν τῇ οὐσίᾳ. Τρία οὖν ταῦτά ἐστιν, ὡς φασιν, ἀλλήλων ἐχόμενα· δυνάμενον, δύναμις, δυνατόν. Καί δυνάμενον μέν λέγουσι, τήν οὐσίαν· δύναμιν δέ, καθ᾽ ἥν ἔχομεν τήν τοῦ δύνασθαι κίνησιν· καί δυνατόν, τό παρ᾽ ἡμῖν κατά δύναμιν γενέσθαι πεφυκός. Εἰ δέ τό παρ᾽ ἡμῖν γίνεσθαι πεφυκός, κατά δύναμον ἔχομεν φυσικήν. Οὐκ ἔστι δέ τῶν παρ᾽ ἡμῶν κατά δύναμιν γίνεσθαι πεφυκότων ἡ θέωσις, οὐκ οὖσα τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν· οὐδείς γάρ ἐν τῇ φύσει, τῶν ὑπέρ φύσιν λόγος. Ἄρα τῆς ἡμῶν οὐκ ἔστι δυνάμεως πρᾶξις ἡ θέωσις, ἧς οὐκ ἔχομεν κατά φύσιν τήν δύναμιν· ἀλλά μόνης τῆς θείας δυνάμεως, οὐκ ἔργων ὑπάρχουσα δικαίων τοῖς ἁγίοις ἀντίδοσις(8)· ἀλλά τῆς τοῦ πεποιηκότος ἀφθονίας ἀπόδειξις· τοῦτο θέσει ποιήσαντος τούς ἐραστάς τῶν καλῶν, ὅπερ αὐτός ὑπάρχων φύσει (≡15A_**044**≡> δειχθήσεται, καθ' οὕς αὐτός ἐπίσταται λόγους· ἵνα καί τελείως γνωσθῇ, καί μείνῃ παντελῶς ἀκατάληπτος. Οὐκ ἀνεῖλον οὖν τήν φυσικήν τῶν τοῦτο πεισομένων ἐνεργείαν, ὧν ἀποτελεῖν πέφυκε πεπαυμένην, καί μόνην ἐμφήνας τῶν ἀγαθῶν τήν ἀπόλαυσιν πάσχουσαν· ἀλλά μόνην ὑπέδειξα (=0036=) θεώσεως ἀπεργαστικήν τήν ὑπερούσιον δύναμιν, κατά χάριν τῶν θεωθέντων γεγενημένην.

Καί μηδείς ὑπονοήσει τούτοις μίαν καταγγέλλεσθαι Χριστοῦ τήν ἐνέργειαν. Οὐ γάρ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα τόν Χριστόν καταγγέλλομεν, ἀλλά Θεόν τελείως ἐνανθρωπήσαντα, καί τῆς οἰκείας ἀφράστου θεότητος τήν ἄπειρον, ἀπειράκις ἀπείρως ὑπεράπειρον δι᾽ ἐνεργοῦς φύσει σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης ἐμφανῆ ποιησάμενον δύναμιν· ὅλον Θεόν τόν αὐτόν, καί ἄνθρωπον ἀληθῶς· ἄμφω τε φύσει τέλειον τόν αὐτόν καί πληρέστατον· καί πᾶν εἴ τι κατ' ἄμφω πεφυκός ἀνελλιπῶς ἔχοντα πλήν ἁμαρτίας, ἧς λόγος οὐδείς. Ὧν γάρ αὐτός φύσεων ὑπόστασις ἦν, τούτων καί τούς οὐσιώδεις φυσικῶς ἐπεδέχετο λόγους. Εἰ δέ τούς οὐσιώδεις

ὧν αὐτός ὑπόστασις ἦν, ἐπεδέχετο λόγους, καί φυσικήν ἔμψυχον σαρκός εἰκότως εἶχεν ἐνέργειαν, ἧς οὐσιώδεις τῇ φύσει κατέσπαρται λόγος. Εἰ δέ φυσικήν ὡς ἄνθρωπος ἐνέργειαν εἶχεν, ἧς ὁ λόγος τῆς φύσεως ὑπῆρχε συστατικός, καί ὡς Θεός δηλονότι φυσικήν εἶχεν ἐνέργειαν, ἧς ὁ λόγος τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὑπῆρχεν ἐκφαντικός. Θεός γάρ ὑπάρχων τέλειος, καί ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός, καθ᾽ ἑκάτερον ὧν ὑπῆρχεν ὑπόστασις, φυσικῶς ἐνήργει μή διαιρούμενος. Εἰ δέ καθ᾽ ἑκάτερον ὧν ὑπῆρχεν ὑπόστασις φυσικῶς ἐνήργει μή διαιρούμενος, δῆλον ὅτι μετά τῶν φύσεων, ὧν ὑπόστασις ἦν, καί τάς (≡15A_046≡> οὐσιώδεις αὐτῶν καί συστατικάς ἐνεργείας εἶχεν, ὧν αὐτός ἕνωσις ἦν· ἑαυτῷ προσφυῶς ἐνεργῶν, καί οἷς ἐνήργει πιστούμενος, τήν τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἅπερ ὑπῆρχεν, ἀλήθειαν.

Εἷς οὖν ἐκ δύο φύσεων ὁ Χριστός· θεότητός τε καί ἀνθρωπότητος· μονογενής Λόγος καί Υἱός καί Κύριος τῆς δόξης· ἐν αἷς γνωρίζεται, καί αἷς ἀληθῶς ὑπάρχων πιστεύεται· δύο τε φυσικάς καί γενικάς, καί τῶν ἐξ ὧν ἦν συστατικάς κινήσεις, ἤγουν ἐνεργείας ἔχων, ὧν ἀποτελέσματα τά κατά μέρος ἦν ἐνεργήματα· ἐξ αὐτοῦ τε προβαλλόμενα, καί ὑπ᾽ αὐτοῦ τελειούμενα, χωρίς τομῆς τῶν ἐξ ὧν ὑπῆρχε, καί τῆς οἱασοῦν δίχα συγχύσεως. Οὐ γάρ ὑπομένει τομήν ἤ σύγχυσιν, ὁ μηδέποτε τροπαῖς ὑποκείμενος, καί πᾶσι τοῖς οὖσι τήν τε τοῦ εἶναι, καί πῶς εἶναι διαμονήν τε καί σύστασιν παρεχόμενος.

(=0037=) Ταῦτα τῆς σῆς χάριν ἐπιτόμως, ἡγιασμένε Πάτερ, εἰρήσθω κελεύσεως· ἵνα ἔχοις εἴπερ τι χρήσιμον φέροιεν, πῶς διακρούσασθαι τήν τῶν φιλολάλων ἀδολεσχίαν, ἄδειαν λαβοῦσαν τήν τῶν καιρῶν δυσκολίαν. Καί μή παρίδῃς τόν σόν δοῦλον πενόμενον· ἀλλά θείῳ πλούτισον Πνεύματι, τῆς εὐπειθείας ἀντιδούς τάς εὐσθενεῖς σου δεήσεις· καί παρατιθέμενος Χριστῷ τῷ μεγάλῳ Θεῷ καί ποιητῇ τῶν ὅλων μή διαλείποις, τῷ παρά πάσης προσκυνουμένῳ τῆς κτίσεως, σύν Πατρί καί ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Λόγῳ μέν ἡ φύσις περιγράφεται τῶν ὄντων πρός ἀρετῆς γένεσιν, κατά πρόοδον· ἥτις ἐστί παντελής κατ᾽ ἀρετήν τῆς φύσεως ἄρνησις. Νῷ δέ περιορίζεται ἡ παντός αἰῶνος καί χρόνου κίνησις, πρός σύστασιν ἀπλανοῦς ἑνώσεως, κατά ἀνάβασιν· ἥτις (≡15A_048≡> ἐστί τῶν ἐν οἷς ἐστιν ἡ φύσις ὑπέρβασις· λέγω δέ τόπον καί χρόνον, ἐν οἷς τῶν ὄντων ὑπόστασις. Ἡ δέ πρός τόν ἐξ οὗ τά πάντα καί δι' οὗ καί εἰς ὅν ὡς πέρας τῶν ὅλων, κατά χάριν ἀποκατάστασις, κατ᾽ ἀνάληψιν γίνεται· ἥτις ἐστί τοῦ μέν ἀναλαμβανομένου πάθος· ἐνέργεια δέ τοῦ ἀναλαμβάνοντος.

2. Πρόσωπον, ἤτοι ὑπόστασις· φύσις, ἤτοι οὐσία. Οὐσία γάρ, τό κατ᾽ εἰκόνα, ὁ λόγος· τό καθ᾽ ὁμοίωσιν δέ, ὁ βίος, ὑπόστασις ἐστιν, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ἡ ἀρετή συμπεπλήρωται. Ὑπόστασιν γάρ σοφίας, τήν ἀρετήν· οὐσίαν δέ φασιν ἀρετῆς εἶναι τήν σοφίαν. Διό τῆς μέν σοφίας ἀπλανής ἔκφανσίς ἐστιν, ὁ τρόπος τῆς τῶν θεωρητικῶν ἀγωγῆς· τῆς ἀρετῆς δέ βάσις, ὁ λόγος τῆς τῶν

πρακτικῶν θεωρίας καθέστηκεν. Ἀμφοτέρων δέ χαρακτήρ ἀψευδέστατος, ἡ πρός τό κυρίως ὄν ἀκλινής ἐνατένησις.

3. Ὅτι οὐκ ἄτρεπτος φύσει ὁ ἄνθρωπος· καί πῶς.

4. Ὅτι τό θέλημα, ἤ οὐσίας ἤ ὑποστάσεως ἐστι χαρακτηριστικόν· καί μέσον τούτων οὐκ ἔστιν, οὔτε κοινόν καί σύνθετον ἐξ ἀμφοῖν· οὔτε οὐδετέρου μετέχον.

5. Ὅτι ἡ προαίρεσις ἐπί Χριστοῦ, τήν φυσικήν σημαίνει θέλησιν· ἤτοι τήν ὀρεκτικήν τῆς φύσεως δύναμιν.

6. Βλέπε τό τῆς οἰκονομίας μυστήριον.

(=0040=) 7. Εἰς τό, Δι᾽ αὐτοῦ γάρ ζῶμεν καί κινούμεθα, καί ἐσμέν· ἤτοι περί οὐσίας, καί δυνάμεως, καί ἐνεργείας.

8. Περί θεώσεως. Ἀκούσαις δέ τούτων καί σύ, Νεῖλε· καί φρονήσαις ἅ φρονοῦσιν οἱ τῆς ἀληθείας διδάσκαλοι.

ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ, ΚΕΦΑΛ. Ν'

(≡15A_050≡> Ὅτι Σευῆρος κακούργως ταυτόν εἶναι λέγει τῇ φύσει τήν ὑπόστασιν, ἵνα τήν σύγχυσιν διά τῆς μιᾶς κυρώσῃ φύσεως, καί φύγῃ τόν ἔλεγχον, ὑπόστασιν λέγων νενοηκέναι τήν φύσιν· καί πάλιν τήν διαίρεσιν εἰσηγήσηται, τήν ἐξ ὑποστάσεως πρεσβεύων ἕνωσιν· καί δόξῃ λανθάνειν ἀντί φύσεων ἐκδέχεσθαι φάσκων τάς ὑποστάσεις. Καί αὖθις τήν ἀνυπαρξίαν τῶν φύσεων, διά τῆς ψιλῆς διαφορᾶς ἐγκαλούμενος, εὕρῃ καταφυγήν ἀπολογίας, τήν ψιλήν ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφοράν. Καί ὅτι καθάπερ Νεστόριος ψιλήν λέγων τήν ἕνωσιν, πραγματικήν εἰσῆγε διαίρεσιν· οὕτω καί Σευῆρος ψιλήν λέγων φύσεων διαφοράν, πραγματικήν ποιεῖται τή σύγχυσιν.

Ἀλλά τούτοις Σευῆρος στενοχωρούμενος τοῖς λόγοις καί μή φέρων τῆς ἀληθείας τήν βάσανον, πάλιν ἑαυτῷ συνήθως τό ψεῦδος προβάλλεται σύμμαχον· ταυτόν εἶναι φάσκων ἐπί τῆς οἰκονομίας τῇ φύσει τήν ὑπόστασιν· καί τήν ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφοράν, τῇ πραγματικῇ καί κατά φύσιν· διά τό καί φυσικήν εἶναι πᾶσαν ποιότητα, καί πρᾶγμα προσαγορεύεσθαι· ἵνα, εἰ μέν ἁλούς τοῖς ἐλέγχοις φωραθῇ, σαφῶς διά τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως, τήν τε Μάνεντος φαντασίαν, καί τήν Ἀπολιναρίου σύγχυσιν, (≡15A_052≡> καί τήν Εὐτυχοῦς μετά τήν ἕνωσιν εἰς μίαν οὐσίαν τῶν ἑνωθέντων πρεσβεύων συναίρεσιν, χαμαιλέοντος δίκην τάς χρόας ὑπαλλάσοντος, τήν οἰκείαν μεταβάλοι φωνήν, φάσκων, ὑπόστασιν νενοηκέναι τήν φύσιν. Εἰ δέ πάλιν ἐξ ὑποστάσεων ἤγουν προσώπων λέγων γεγενῆσθαι τήν ἕνωσιν, τήν Ἐβιῶνος, Παύλου τε τοῦ Σαμωσατέως καί Νεστορίου διαίρεσιν ἀποδειχθῇ φρονῶν, καί τήν ὡς ἐν προφήτῃ τοῦ Λόγου κατά χάριν ἐνέργειαν θεσπίζων, ἕτοιμον (=0041=) αὖθις σχοίη τό ψεῦδος συνήγορον, ἀντί φύσεων εἰρηκέναι τάς ὑποστάσεις ἀποφαινόμενος. Εἰ δέ πάλιν ἐγκληθῇ δικαίως, ἐπί τῇ ψιλῇ διαφορᾷ, τήν τῶν ἑνωθέντων πραγμάτων δογματίζων ἀνυπαρξίαν, εὕροι πρός ἀπολογίαν καταφυγήν τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφοράν· ποιοτήτων λέγων φυσικῶν, ἀλλ' οὐ φύσεων, ἤγουν οὐσιῶν ἐπί Χριστοῦ διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν· διά τῆς λυούσης τήν σύγχυσιν φωνῆς· τουτέστι, τῆς διαφορᾶς, πλέον ὁ

πανοῦργος σοφιστής, διασφίγγων τήν σύγχυσιν· τῶν ἐναντίων κατά τόν νόμον τῆς φύσεως, οὐ λύσιν τά ἐναντία ποιούμενος, ἀλλά σύστασιν, παρά τόν ὅρον καί νόμον τῆς φύσεως· καί τοιοῦτος γενόμενος περί τήν διαφοράν εἰς πλάνην τῶν ἀκοούντων, οἷος ὑπάρχων περί τήν ἕνωσιν ἀπεφάνθη Νεστόριος. Ἐκεῖνος τε γάρ κατά μόνην ψιλήν τήν προσηγορίαν, ὀνομάζων τήν ἕνωσιν, κατ᾽ ἐνέργειαν τήν τῶν πραγμάτων εἰσῆγε διαίρεσιν· καί οὗτος ψιλήν τήν διαφοράν πρεσβεύων μετά τήν ἕνωσιν, κατά μέν τήν ἐπίνοιαν εἶναι φρονεῖ τῶν διαφερόντων τήν ὕπαρξιν· κατά δέ τήν ἐνέργειαν, τήν αὐτῶν ἐπιδιατίθεται σύγχυσιν. Εἰ γάρ μή ψιλήν ἐφρόνει Νεστόριος γεγενῆσθαι τήν ἕνωσιν, εἶπεν ἄν τήν ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν φύσεων ἀποτελεσθεῖσαν τοῦ Χριστοῦ μίαν ὑπόστασιν σύνθετον· καί οὗτος, εἰ μή ψιλήν ἐκήρυττε τήν διαφοράν, οὐ παρῃτεῖτο λέγειν ἐν Χριστῷ μετά τήν ἕνωσιν τήν ἄτμητον καί ἀδιαίρετον τῶν διαφερόντων ποιότητα, γινώσκων ὅτι πάσῃ διαφορᾷ, πάντως συνεισάγεται ποσότης· καί πάσῃ ποσότητι, συνέζευκται ὁ δηλωτικός αὐτῆς ἀριθμός. Ἀμήχανον (≡15A_054≡> γάρ, ἤ διαφοράν ποσότητος εἶναι χωρίς, ἤ ποσότητα δίχα τοῦ δηλοῦντος αὐτήν ἀριθμοῦ διαγνωσθῆναι.

Καί ὁ μέν, τήν φύσεων μόνην ἐπί Χριστοῦ γινώσκων ποσότητα, τό δέ κατά σύνθεσιν ἐκ τῶν φύσεων τῆς ὑποστάσεως μοναδικόν οὐκ εἰδώς, ἐπικάλυμμα ποιεῖται διαμπάξ (τῆς) τῶν φύσεων διαιρέσεως, τήν ψιλήν τῆς ἑνώσεως προσηγορίαν· ὁ δέ, τό κατά μόνην τήν φύσιν ἀντί τοῦ καθ᾽ ὑπόστασιν πρεσβεύων μοναδικόν, τό δέ κατά φύσιν ποσόν οὐκ εἰδώς, ἐπικάλυμμα ποιεῖται τῆς τῶν φύσεων συγχύσεως τήν ψιλήν ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφοράν. Καί ὁ μέν, τήν ἐν μόνῃ ποιότητι γνωμικῇ τῶν φύσεων ἕνωσιν πρεσβεύων, ἀρνεῖται τήν μίαν ὑπόστασιν, ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατ᾽ οὐσίαν γεγενῆσθαι τήν σύνοδον λέγειν οὐκ ἀνεχόμενος. Αὐθεντία γάρ καί ἀξία, καί τοιάδε θέλησις, ὧν ἔφασκε Νεστόριος εἶναι τήν ἕνωσιν, γνώμης ὑπάρχει κινήματα σαφῶς, ἀλλ᾽ οὐ φύσεως. (=0044=) Ὁ δέ, τήν ψιλήν ἐν μόνῃ ποιότητι φυσικῇ λέγων διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν, τῶν ἑνωθέντων ποιεῖται προδήλως ἀναίρεσιν, τήν κατ᾽ οὐσίαν αὐτῶν τῶν ἑνωθέντων ἐν ἑτερότητι φυσικῇ διαφοράν ἀπαρνούμενος. Καί συντόμως περί τούτων εἰπεῖν· ὁ μέν, τήν τῶν γνωμικῶν ποιοτήτων ἕνωσιν εἰς τήν τῶν φύσει πραγμάτων ἐφεῦρε διαίρεσιν· ὁ δέ, τοὐναντίον, τήν τῶν φυσικῶν ποιοτήτων διαφοράν, εἰς τήν τῶν πραγμάτων ἐπενόησε σύγχυσιν. Ὄντως κακή ξυνωρίς ἀνδρῶν παρανόμων, διασπᾶν μαινομένων κακῶς διά τῶν ἐναντίων τήν τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἀλήθειαν. Ὁ μέν γάρ, ποιοτήτων γνωμικῶν εἰσηγούμενος ἕνωσιν τήν τῶν μηδόλως κατ᾽ αὐτόν ἑνωθεισῶν φύσεων ποιεῖται διαίρεσιν· ὁ δέ, ποιοτήτων φυσικῶν λέγων μόνον εἶναι διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν, ὡσαύτως τήν τῶν μηδόλως κατ' αὐτόν ἑνωθεισῶν φύσεων εἰσηγεῖται συγκεχυμένην ἀλλοίωσιν· οὐκ εἰδότες ὅ τι καί λέγουσιν. Ἐχρῆν γάρ εἴπερ ἑαυτοῖς στοιχεῖν διεγνώκεισαν, (≡15A_056≡> τόν μέν Νεστόριον, γνωμικῶν ποιοτήτων λέγοντα γεγενῆσθαι τήν ἕνωσιν, μή διαιρεῖν τάς φύσεις, ὧν μηδέ τήν ἀρχήν παντελῶς ἐπρέσβευσεν ἕνωσιν· ἀλλά τήν ὧν εἶναι

φάσκει τήν ἕνωσιν, γινώσκειν διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν· τόν δέ Σευῆρον, ποιοτήτων φυσικῶν διαφοράν εἰσηγούμενον, μετά τήν ἕνωσιν μή συγχεῖν τάς φύσεις, ὧν οὐ συγχωροῦμεν αὐτῷ λέγειν τήν ἕνωσιν, ἕως ἄν αὐτῶν ἀγνοεῖ τήν διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν. Τῶν γάρ ἑνωθέντων ἡ διαφορά θεωρεῖται μετά τήν ἕνωσιν, κἄν Νεστόριος μέμηνε· καί τῶν μετά τήν ἕνωσιν διαφερόντων ἡ ἕνωσις, κἄν Σευῆρος παρατάττεται, καί πολλήν ὑπέρ τοῦ ψεύδους ποιεῖται τήν συνηγορίαν.

Εἰ μέν οὖν κατά τόν Νεστόριον, μόνων τῶν γνωμικῶν θελημάτων ἕνωσις γέγονε, τούτων εἰπάτω καί τήν διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν, ἀφείς τήν τῶν μηδαμῶς ἑνωθέντων πραγμάτων διαίρεσιν· καί συνήγαγε τῇ τῶν γνωμικῶν θελημάτων διαφορᾷ, καί τήν τῆς γνώμης παραλλαγήν· καθ᾽ ἥν οὐχ ἡ κατά φύσιν διαφορά δείκνυσθαι πέφυκεν, ἀλλ᾽ ἡ καθ᾽ ὑπόστασιν, ποιουμένη τῆς ἀγαθότητος ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν γνωμικῶν θελημάτων, ἄνεσιν καί ἐπίτασιν· καί πεποίηκεν ἁμαρτωλόν, τόν κατά προκοπήν παρ᾽ αὐτοῦ θεοποιούμενον ἄνθρωπον· ὡς μή κατά πάντα τρόπον τε καί λόγον τήν αὐτήν τῷ Θεῷ γνωμικήν ἔχοντα θέλησιν. Ἡ γάρ διαφορά τῶν γνωμικῶν θελημάτων, τήν τῆς γνώμης, ὡς ἔφην, ποιεῖται παραλλαγήν· (=0045=) ἡ δέ τῆς γνώμης παραλλαγή, τῆς ἀγαθότητος εἰσηγεῖται τήν μείωσιν· ὑφ᾽ ἧς ὁ καθοτιοῦν ἔτι κρατούμενος, τελείως οὔπω κατά τήν γνώμην γέγονεν ἀναμάρτητος.

Οὐκοῦν τό καθ᾽ ὑπόστασιν ἐκ τῆς συνόδου τῶν φύσεων ἕν μή δεχόμενος ὁ Νεστόριος, καί τήν τῶν γνωμικῶν θελημάτων διέλυσεν ἕνωσιν, οὐχ εὑρίσκων εἰπεῖν τέ ποτέ ἐστι τό ἐκ τῆς ἑνώσεως τῶν γνωμικῶν θελημάτων ἀποδεικνύμενον ἕν. Οὐ γάρ ἔχει ταυτότητα λέγειν τῆς ἀγαθότητος, τῆς τῶν γνωμικῶν θελημάτων σαφῶς διαφορᾶς μετά τήν ἕνωσιν, τήν κατ᾽ ἐπίτασιν καί (≡15A_058≡> ἄνεσιν ταύταις ἑτερότητα προφαινούσης. Ὧν γάρ ἡ σύνοδος, τούτων ἀνάγκη πάντως λέγειν καί τήν διαφοράν. Καί μάτην αὐτῷ τῆς ταυτοβουλίας ὁ λόγος ἐπενοήθη, κἄν πρός δήλωσιν τῆς τῶν προσώπων διαιρέσεώς ἐστιν ἁρμόδιος. Ἡ γάρ ταυτοβουλία, βουλῶν ἐστιν ἕνωσις φυλάττουσα τήν τῶν κατ᾽ αὐτήν ἡνωμένων διαφοράν, εἴπερ ἀσύγχυτος αἷς ἡ τῶν βουλομένων προσώπων συνεπιθεωρεῖται διαίρεσις.

...ΔΥΟ ΘΕΛΗΜΑΤΑ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΤΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ, ΟΥ... ΓΝΩΜΑΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ ΚΕΦΑΛ. ΝΑ'

Ὅτι δύο θελήματα λέγοντες οἱ Πατέρες ἐπί Χριστοῦ, τούς φυσικούς νόμους, οὐ τάς γνώμας ἐσήμαναν.

Ἀλλά μηδείς εὐθυνέτω τόν λόγον, τήν τῶν γνωστικῶν θελημάτων ἀπαγορεύοντα δυάδα· πάντας εὑρίσκων σχεδόν τούς ἐνδόξους διδασκάλους, δύο θελήματα λέγοντας· μηδ' αὖ πάλιν κατά Σευῆρον, πρός ἕν θέλημα διά τοῦτο τόν εὐσεβῆ μεθορμήσοιτο νοῦν, ἵνα μή κακοῦ κακόν ποιῆται διάδοχον· τῆς διαιρέσεως λέγω τήν σύγχυσιν. Οὐ γάρ εἶπον οἱ θεσπέσιοι Πατέρες ἐπί Χριστοῦ ποσότητα γνωμικῶν θελημάτων, ἀλλά φυσικῶν· τούς οὐσιώδεις τε καί φυσικούς τῶν ἑνωθέντων νόμους τε καί λόγους, θελήματα

καλῶς προσαγορεύσαντες. Καί γάρ φυσικήν τῆς νοερῶς ἐψυχωμένης σαρκός, ἀλλ᾽ οὐ τήν γνωμικήν τοῦ τινος ἀνθρώπου, τοῦ κινήμασι διανοήσαντες ὄρεξιν, ἔχουσαν τῆς τοῦ ὄντος φυσικήν ἐφέσεως δύναμιν, φυσικῶς κινουμένη τε καί τυπουμένην ὑπό τοῦ Λόγου πρός τήν τῆς οἰκονομίας ἐκπλήρωσιν, θέλημα σοφῶς προσηγόρευσαν· οὗ χωρίς εἶναι τήν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀδύνατον. Θέλημα γάρ ἐστι φυσικόν, δύναμις τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτική, καί τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων, (=0048=) συνεκτική πάντων ἰδιωμάτων· καθ᾽ ἥν ἀεί τῷ φύσει θελητικῷ, τό (≡15A_060≡> πεφυκέναι θέλειν, ἐμπέφυκεν· οὐ ταυτόν δέ τό πεφυκέναι θέλειν, καί θέλειν· ὡς οὐδέ τό πεφυκέναι λαλεῖν, καί λαλεῖν. Πέφυκε μέν γάρ ἀεί τό λαλητικόν, λαλεῖ δέ οὐκ ἀεί· ἐπειδή τό μέν οὐσίας ἐστί λόγῳ φύσεως συνεχόμενον· τό δέ βουλῆς, τῇ τοῦ λαλοῦντος γνώμῃ τυπούμενον· ὥστε φύσεως μέν τό ἀεί πεφυκέναι λαλεῖν· ὑποστάσεως δέ, τό πῶς λαλεῖν· ὥσπερ καί τό πεφυκέναι θέλειν καί θέλειν. Εἰ δέ τό πεφυκένει θέλειν, καί θέλειν οὐκ ἔστι ταυτόν (τό μέν γάρ, ὡς ἔφην, οὐσίας· τό δέ, τῆς τοῦ θέλοντος ὑπάρχει βουλῆς)· εἶχεν ἄρα τό πεφυκέναι θέλειν ὁ σαρκωθείς Λόγος ὡς ἄνθρωπος, τῷ αὐτοῦ θεϊκῷ θελήματι κινούμενόν τε καί τυπούμενον. Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, φησίν ὁ μέγας Γρηγόριος, οὐδέν ὑπεναντίον Θεῷ, θεωθέν ὅλον. Εἰ δέ τεθέωτο, τῇ τοῦ θεοῦντος δηλονότι συμφυΐᾳ τεθέωτο· τό δέ θεοῦν καί θεούμενον, δύο πάντως· ἀλλ᾽ οὐχ ἕν καί φύσει ταυτόν. Εἴπερ τῶν πρός τι, τό τε θεοῦν, καί τό θεούμενον· τά δέ πρός τι, πάντως ἀλλήλοις συνεισάγεσθαι πέφυκε, καί θατέρῳ συνεπινοεῖσθαι θάτερον. Οὐκοῦν ὡς φύσει πεφυκώς, καί τήν πρός τόν θάνατον συστολήν θέλων ἐπισημαίνεται σαρκικῶς μετά τῶν λοιπῶν παθῶν ὡς ἄνθρωπος ὁ Σωτήρ, πάσης καθαράν τήν οἰκονομίαν δεικνύς φαντασίας, καί τήν φύσιν τῶν κατακριθέντων αὐτῆς διά τήν ἁμαρτίαν παθημάτων, λυτρούμενος. Καί πάλιν τήν ὁρμήν ἐπιδείκνυται, σαρκί θανατώσας τήν θάνατον· ἵνα καί τό φύσει πεφυκῶς (≡15A_062≡> ὡς ἄνθρωπος ἐν ἑαυτῷ δείξῃ σωζόμενον, καί τήν ἀπόῤῥητον καί μεγάλην τοῦ Πατρός ὡς Θεός παραδείξῃ βουλήν, σωματικῶς πληρουμένην. Οὐ γάρ ἵνα πάθῃ, σώσῃ δέ, προηγουμένως γέγονεν ἄνθρωπος. Διό φησι· Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω τοῦτο τό ποτήριον ἀπ᾽ ἐμοῦ· πλήν μή τό ἐμόν, ἀλλά τό σόν γενέσθω θέλημα· δεικνύς ἅμα τῇ συστολῇ, τήν ὁρμήν τοῦ ἀνθρωπίνου θελήματος, ἐν τῇ συμφυΐᾳ τοῦ θεϊκοῦ, κατά τήν τοῦ φυσικοῦ λόγου πρός τήν τῆς οἰκονομίας τρόπον συμπλοκήν, τυπουμένην τε καί γινομένην· εἴπερ ἡ σάρκωσις, ἐναργής ἐστι φύσεως καί οἰκονομίας ἀπόδειξις· τοῦ τε φυσικοῦ λέγω τῶν ἡνωμένων λόγου, καί τοῦ καθ᾽ ὑπόστασιν τῆς ἑνώσεως τρόπου τοῦ μέν πιστουμένου, τοῦ δέ καινοτομοῦντος τάς φύσεις, δίχα τροπῆς καί συγχύσεως. Ἀλλ᾽ οὐ τό αὐτό, κατά τό αὐτό, καταργηθῆναί τε καί ἐνεργηθῆναι δεόμενος, ὅπερ ἄτοπον· εἴπερ τοῦ Υἱοῦ φύσει θέλημα, τό τοῦ Πατρός. Εἶχεν οὖν θέλημα φυσικόν ὡς ἄνθρωπος ὁ Σωτήρ, τῷ αὐτοῦ θεϊκῷ θελήματι τυπούμενον, οὐκ ἐναντιούμενον· οὐδέν γάρ ἠναντίωται παντάπασι Θεῷ φυσικόν, ὁπόταν οὔτε γνωμικόν· ἔνθα καί (=0049=) προσωπική θεωρεῖται διαίρεσις, ἄνπερ ᾖ

κατά φύσιν· ἐπεί τόν ποιητήν αἰτιατέον τῆς μέμψεως, ἑαυτῷ πεποιηκότα τό φύσει μαχόμενον.

Πῶς δέ γέγονε κατ᾽ ἀλήθειαν ἄνθρωπος σαρκωθείς ὁ Λόγος, τοῦ μάλιστα τήν φύσιν ὡς λογικήν χαρακτηρίζοντος ἔρημος; Τό γάρ τῆς κατ᾽ ἔφεσιν ὀρεκτικῆς ἐστερημένον κινήσεως, καί πάσης ζωτικῆς δυνάμεως ἀμοιρήσειεν ἄν. Τό δέ ζωτικήν οὐκ ἔχον ἐκ φύσεως δύναμιν, οὐδέ τήν οἱανοῦν δηλονότι ψυχήν, ἧς χωρίς οὐδέ σάρξ ὑποσταίη ποτ᾽ ἄν. Οὐκοῦν ψιλῇ μορφώσει (≡15A_064≡> σαρκός τήν οἰκονομίαν ἐφάντασεν· ἀλλ᾽ οὐ φύσει σαρκός, νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης καθ᾽ ὑπόστασιν σαρκωθείς ὁ Λόγος πεπλήρωκε, θέλημα φυσικόν κατά Σευῆρον οὐκ ἔχων ὡς ἄνθρωπος· εἰ γάρ φυσικῷ θελήματι κατ᾽ ἀλήθειαν ὡς ἄνθρωπος ἦν ἐλλιπής, τέλειος κατ' ἀλήθειαν οὐ γέγονεν ἄνθρωπος, οὐδ᾽ ὅλως ἄνθρωπος γέγονεν. Τίς γάρ ἀτελοῦς φύσεως ὕπαρξις, ἧς οὐδέ λόγος ἐστί;

Σκοπός οὖν Σευήρῳ, καί τοῖς ἀμφ᾽ αὐτόν, διά τινος πάντως ἐλλείψεως φυσικῆς, τήν προσληφθεῖσαν καθ᾽ ἕνωσιν ἄῤῥητον ἐξώσασθαι φύσιν· τῆς τε Μάνεντος φαντασίας, καί τῆς Ἀπολιναρίου συγχύσεως, καί τῆς Εὐτυχοῦς συνουσιώσεως ἐπικυρῶσαι τό μῦσος. Μέμνημαι γάρ κατά τήν Κρητῶν νῆσον διάγων, τινῶν ψευδεπισκόπων πρός ἐμέ διενεχθέντων τῆς Σευήρου μερίδος· ἀκούσας, ὡς διά τοῦτο δύο κατά τόν Λέοντος τόμον ἐνεργείας οὐχ ὁμολογοῦμεν ἐπί Χριστοῦ, διά τά ἑπόμενα ταύταις θελήματα, οἷς ἐξ ἀνάγκης προσώπων συνεισάγεται δυάς· ἀλλ᾽ οὐδέ μίαν πάλιν, ἁπλῆν θεωρεῖσθαι μή δυναμένην· ἕν δέ θέλημα, καί πᾶσαν θείαν τε καί ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ἐξ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου, (=0052=) κατά Σευῆρον προϊέναι φαμέν. Πρός οὕς ἄν τις σχετλιαστικῶς ἐκεῖνο τῆς προφητείας ἐποίσει τό μέρος· Ὦ, ὤ, φεύγετε ἀπό Βοῤῥᾶ· εἰς Σιών ἀνασώζεσθε, οἱ κατοικοῦντες θυγατέρα Βαβυλῶνος. Βοῤῥᾶς γάρ ὡς ἀληθῶς Σευήρου διάνοια, τόπος γενομένη ζοφερός, καί τῆς τοῦ θείου φωτός ἐστερημένη διατριβῆς· Θυγάτηρ δέ Βαβυλῶνος, ἡ κακῶς ἐκ τῆς προσγενομένης αὐτῷ χειρίστης ἕξεως γεννηθεῖσα συγκεχυμένη τῶν ψευδῶν διδασκαλία δογμάτων, ἥν κατοικοῦσι οἱ τό φῶς (≡15A_066≡> ἀπεστραμμένοι τῆς γνώσεως, καί πρός τήν Σιών, λέγω τήν Ἐκκλησίαν, ἀνασωθῆναι δι᾽ ἐπιστροφῆς οὐκ ἐθέλοντες. Ὁμοῦ γάρ τῆς τε θεολογίας καί τῆς οἰκονομίας, ὁ Σευήρου βασανιζόμενος καταγωνίζεται λόγος. Εἰ γάρ κατ᾽ αὐτόν, ταῖς ἐνεργείαις ἕπεσθαι τά θελήματα πέφυκε τοῖς δέ θελήμασιν εἰσάγεσθαι πρόσωπα, καθάπερ αἰτίοις αἰτιατά· ἵνα μή λέγω τίς ἡ ἀπόδειξις· καί παντί προσώπῳ δηλονότι, κατ' αὐτόν, θέλημα· καί τούτῳ πάντως ἐνέργεια συνεισαχθήσεται πρόσφορος. Ὁ γάρ τόν πρός τι, λόγος, ἄλυτον ἔχων τήν σχέσιν, ἴσην ποιεῖται τήν τῶν σχετῶν ἀκολούθως ἀντιστροφήν.

Οὐκοῦν ἐπειδή πολύσημόν ἐστι τό ἁπλῶς λεγόμενον, εἰ μέν φυσικά τά κατά ἀντιστροφήν συνεισαγόμενα τοῖς προσώποις εἶεν θελήματα, ἡ μακαρία Μονάς, κατά Σευῆρον, καί φύσεων ἔσται Τριάς. Εἰ δέ γνωμικά, στασιάσει πάντως πρός ἑαυτήν μή συμβαίνουσα τοῖς θελήμασιν, ὡς προσώπων Τριάς· ἤ πάντως, εἴπερ

ἕν θέλημα τῆς ὑπερουσίου Τριάδος ἐστί, μονοπρόσωπος ἔσται Θεότης τριώνυμος.

Καί πάλιν, εἰ τῇ ἐνεργείᾳ πάντως κατά τήν Σευήρου πρότασιν ἕπεται θέλημα· τούτῳ δέ συνεισάγεται πρόσωπον, ἐξ ἀνάγκης ἀναιρεθείσῃ τῇ ἐνεργείᾳ, καί τό ἑπόμενον αὐτῇ συναν῀ῄρηται θέλημα, καί τό τούτῳ συνεισαγόμενον πρόσωπον. Εἰ δέ τῇ μέν ἐνεργείᾳ, τό θέλημα· τῷ δέ θελήματι, συναιρεῖται τό πρόσωπον, ἀνυπόστατος ἔσται κατά Σευῆρον ὁ Χριστός· τῇ ἐνεργείᾳ, διά τό συναιρούμενον αὐτῇ θέλημα τοῦ συνεισαγομένου τῷ θελήματι προσώπου συναναιρεθέντος.

Καί πάλιν, εἰ ταῖς ἐνεργείαις κατ᾽ αὐτόν ἕπεται πάντως θελήματα, τοῖς δέ θελήμασι συνεισάγεται πρόσωπα· ἐξ ἑνός δέ καί τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου (=0053=) σεσαρκωμένου προϊέναι φησί πᾶσαν (≡15A_068≡> θείαν καί ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν· καί πᾶν θέλημα κατ᾽ αὐτόν (δηλονότι θεῖόν τε καί ἀνθρώπινον), ὡς ταῖς ἐνεργείαις ἑπόμενον μετά τῶν ἰσαρίθμως συνεισαγομένον αὐτοῖς προσώπων, ἐξ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ Λόγου σεσαρκωμένου πάντως συμπροαχθήσεται· καί οὐδείς ἀντερεῖ λόγος.

Ἔσται τοιγαροῦν τῇ μέν ἀναιρέσει τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ὁ Χριστός κατά Σευῆρον, ἀνούσιος· τῇ δέ παραγραφῇ τῆς μιᾶς, πάλιν ἄβουλος καί ἀνυπόστατος· καί τῇ πάσῃ προαγωγῇ θείας τε καί ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, πολύβουλός τε καί πολυπρόσωπος· ἤ τό γε κυριώτερον εἰπεῖν, ἀπειρόβουλός τε καί ἀπειροπρόσωπος. Ὁ γάρ πᾶσαν φήσας ἐνέργειαν, ποσότητος πεποίηκε δήλωσιν ἀναρίθμητον.

Οὐκοῦν κατά μέν τήν ἀντιστροφήν τῆς Σευήρου προτάσεως, ὁ τῆς θεολογίας αὐτῷ διαπέπτωκε λόγος, Ἀρειανήν πολυθεΐαν, καί Σαβελλιανήν ἀθεΐαν, καί μαχομένην ἑλληνικῶς ἑαυτῇ φύσιν θεότητος εἰσηγουμένῳ· κατά δέ τήν πρότασιν, σαφῶς ὁ τῆς οἰκονομίας αὐτῷ νενόθευται λόγος, τόν ἕνα Χριστόν ἀνούσιον, ἄβουλον, ἀνυπόστατον· καί πάλιν τόν αὐτόν ἀπειρόβουλόν τε πρεσβεύοντι καί ἀπειροπρόσωπον· οὗ τί δυσσεβέστερον;

Ὁρᾶτε ποῦ φέρων ὁ Σευήρου κανών ἀπάγει τούς πειθομένους; Τοιοῦτος γάρ ἅπας καθέστηκε λόγος, τήν ἀήττητον βάσιν οὐκ ἔχων ἀλήθειαν. Ἕν δέ Χριστοῦ θέλημα λέγων, ὦ βέλτιστε, πῶς καί ποῖον τοῦτο φής; Εἰ μέν ὡς Χριστοῦ φυσικόν, Πατρός φύσει καί Μητρός αὐτόν ἠλλοτρίωσας, οὐδετέρῳ κατ᾽ οὐσίαν ἑνούμενον. Οὐδέτερον γάρ αὐτοῖν φύσει Χριστός· καί πῶς ἐκφεύξῃ τοῦτο λέγων, τῆς πολυθεΐας τόν κίνδυνον; Εἰ δέ γνωμικόν, μόνης ἔσται τῆς αὐτοῦ χαρακτηριστικόν ὑποστάσεως. Προσώπου γάρ ἀφοριστικόν ὑπάρχει τό γνωμικόν· καί δειχθήσεται (≡15A_070≡> σαφῶς ἑτερόβουλος Πατρί τε καί Πνεύματι κατά σέ, καί μαχόμενος. Εἰ δέ τῆς αὐτοῦ μόνης θεότητος, ἐμπαθής ἔσται θεότης, παρά φύσιν βρώσεως καί πόσεως ἀφιεμένη. Εἰ δέ τῆς αὐτοῦ μόνης ἀνθρωπότητος, οὐκ ἔσται φύσει δραστήριον. Πῶς γάρ, εἴπερ ἀνθρώπινον; Καί τερατώδης δειχθήσεται σαφῶς ἡ τῶν θαυμάτων ἐπίδειξις.

Εἰ δέ ἀμφοτέρων φύσει κοινόν, πῶς ἔσται θέλημα (=0056=) κοινόν, ὧν ἡ φύσις διάφορος; Εἰ δέ ὡς ὅλου σύνθετος, πρός τῷ καινῷ μύθῳ καί πλάσματι. Τίς γάρ θελήματος σύνθεσις; πάλιν

αὐτόν τοῦ Πατρός ἠλλοτρίωσας, συνθέτῳ θελήματι μόνην χαρακτηρίσας ὑπόστασιν σύνθετον. Οὕτω μέν οὖν πᾶσαν φυτείαν ἐκριζοῖ προσελθών ὁ λόγος, ἥν ὁ Πατήρ οὐκ ἐφύτευσεν· ἐπεί μή πέφυκε τό ξένον περιποιεῖσθαι γεώργιον.

Ἀλλ᾽, ὡς ἔοικε, τό φυσικόν θέλημα τῆς κατά Χριστόν ἀνθρωπότητος Σευῆρος ἀνεῖλεν, οὐκ εἰδώς ὅτι κυριώτερόν τε καί πρῶτον ἰδίωμα πάσης μάλιστα φύσεως λογικῆς, ἡ κατ᾽ ἔφεσιν αὐτῆς καθέστηκε κίνησις· ἥν οἱ Πατέρες σκοπήσαντες, φυσικῶν, ἀλλ᾽ οὐ γνωμικῶν ἐπί Χριστοῦ θελημάτων διαφοράν λαμπρῶς ὡμολόγησαν. Οὐ γάρ ἄν ἔλεγόν ποτε γνωμικῶν ἐπί Χριστοῦ θελημάτων διαφοράν, ἵνα μή δίγνωμον καί δίβουλον, καί οἷον εἰπεῖν μαχόμενον ἑαυτῷ τῇ στάσει τῶν λογισμῶν· καί διά τοῦτο διπρόσωπον αὐτόν κηρύττωσιν· οἵ γε κατά μόνην ταύτην γινώσκοντες τήν τῶν γνωμικῶν θελημάτων διαφοράν ἐν τῷ βίῳ γεγενῆσθαι· τήν τε τῆς ἁμαρτίας εἴσοδον, καί τήν πρός τόν Θεόν ἡμετέραν διάστασιν. Ἐν οὐδενί γάρ ἄλλῳ καθέστηκε τό κακόν, εἰ μή μόνον ἐν τῇ πρός τό θεῖον θέλημα διαφορᾷ τοῦ κατά (≡15A_**072**≡> γνώμην ἡμετέρου θελήματος· ᾗτινι πάντως ἀντικειμένη συνεισάγεται ποσότης, καί ὁ ταύτης δηλωτικός ἀριθμός, δεικνύς ἡμῶν τήν πρός τόν Θεόν τοῦ γνωμικοῦ θελήματος ἀντιπάθειαν.

Εἷς οὖν Νεστορίῳ τε τῶν Σευήρῳ περί τοῦ δυσσεβεῖν ὑπάρχει σκοπός, κἄν ὁ τρόπος διάφορος. Ὁ μέν γάρ διά τήν σύγχυσιν, φεύγων τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν, τήν οὐσιώδη διαφοράν προσωπικήν ποιεῖται διαίρεσιν· ὁ δέ διά τήν διαίρεσιν τήν οὐσιώδη μή λέγων διαφοράν, τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν φυσικήν ἐργάζεται σύγχυσιν· δέον μήτε σύγχυσιν ἐπί Χριστοῦ, μήτε διαίρεσιν· ἀλλ' ἕνωσιν τῶν κατ᾽ οὐσίαν διαφερόντων, καί διαφοράν τῶν καθ᾽ ὑπόστασιν ἡνωμένων ὁμολογεῖν, ἵνα καί τῶν οὐσιῶν ὁ λόγος, καί τῆς ἑνώσεως ὁ τρόπος, εὐσεβῶς καταγγέλληται· ὧν ἄμφω διαῤῥαγέντες· ὁ μέν, τήν τῶν γνωμικῶν μόνον ποιοτήτων ἕνωσιν· ὁ δέ, τήν τῶν φυσικῶν μόνον μετά τήν ἕνωσιν ἐπικυρώσας διαφοράν, ἄμφω τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας ἀπέπεσον· ὁ μέν, διαίρεσιν· ὁ δέ, σύγχυσιν τοῦ μυστηρίου τολμηρῶς κατακρίναντες.

ΠΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ

ΕΡΩΤΗΣΑΝΤΑ ΔΙ' ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ

(≡15A_**074**≡> Νοῦν μέν τόν οἰκεῖον ἐφέσει θείᾳ πτερώσας, (=0057=) καί τόν λόγον διάρας σπουδῇ ὕλης καί τῶν περί ταύτην, θεοτίμητε Πάτερ, ἀκόρεστον ἔχεις τῶν ἱερογράφων Λογίων τήν ἔντευξιν , καί τῆς περί αὐτά φροντίδος δι᾽ ἐμμελοῦς προσοχῆς, εἰ καί τις ἄλλος τήν ἀκάματον δύναμιν. Οὐ γάρ οἶδε κόρον τό ὑπέρ αἴσθησιν· οὔτε μήν τήν οἱανοῦν περιστολήν, τό ὑπέρ ἔννοιαν. Τό μέν γάρ, ῥοῆς ἁπάσης καί ἀποῤῥοῆς κατά φύσιν ὑπερανέστηκε· τό δέ παντός εἴδους ὑπερανέχει καί σχήματος· τοῦ τε κρυφίου τήν ἔκφανσιν, ὡς θέμις , ἐκεῖνο ποιεῖται· καί τοῦ ἀορίστου τήν ἐνδεχομένην τοῦτο παρέχει κατάληψιν· καί ὅση πρός ἁρπαγήν διανοίας αὐτάρκης, καί Πνεύματος ἁγίου περίδραξιν. Ἕως γάρ τούτου, καί διά τοῦτο καθέστηκεν, ἡ φιλάνθρωπος τοῦ ὑπέρ ἀνθρώπου δι᾽ ἐκφάνσεως

συγκατάβασις· χάριτι θεουργούσα τούς γνώμη συναναβαίνοντας· καί τῇ κενώσει τοῦ Λόγου τό κατ᾽ αὐτό πλήρωμα δεχομένους, ἐν τῷ ἀπαρτισμῷ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας· καθ᾽ ἥν προς ἐντέλειαν φρονήσεως καί ἀνδρείας αὐτός ἀναχθείς, τό τε φαινόμενον σωφρόνως πιέζεις, καί τό κρυπτόμενον, δικαίως πιαίνεις· ἵν᾽ ἐκείνῳ μέν τήν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ παραδείξῃς, πᾶσαν ὁλικῶς ἁμαρτίαν ἐξαφανίζουσαν· ἐν τούτῳ δέ τήν ζωήν ἐπιδείξῃς, ἀρετήν πᾶσαν ὑπερκοσμίως προβαλλομένην· (≡15A_076≡> ἐξ ὧν πρᾶξιν ἱεράν κατορθώσας καί θεωρίαν, τέλος ἱερόν ἐκομίσω τήν σωτηρίαν· ἥν ὥστε μεταδοῦναι καί ἄλλοις, καί ταύτην γνωρίσαι, τό θεομίμητον, εἵλου πρός ἐμέ τόν ἀνάξιον, ταπεινόν τε καί ἀγνώτην ὑπάρχοντα, τιμίαις προσχρήσασθαι συλλαβαῖς· καί πρῶτα μέν, σοφίσαι λόγῳ καί συνετίσαι· πρός δέ καί ἁγιάσαι διά τῆς ἐνούσης σοι χάριτος, πᾶσι πανταχοῦ διαδιδομένης· ἀπερίγραφον γάρ, ὡς αἰτίαν τόν ἀναίτιον ἔχουσα Λόγον.

Εἶτα καί πρός ἐπιστήμην ἱκανῶς ἀγαγεῖν τοῦ καινοῦ μυστηρίου τῆς κατ᾽ ἄνθρωπον θεοπλαστίας τοῦ δι᾽ ἡμᾶς σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου καί τελείως ἐνανθρωπήσαντος· τῷ δι᾽ ἐρωτήσεως ἐθέλειν, οὐ τό ἡγούμενον μαθεῖν· ἐν περιλήψει γάρ τῶν καλῶν ὑπάρχεις ἁπάντων· ἀλλ᾽ είς μύησιν προβιβάσαι τελεωτέραν, τό οὔπω δεδεγμένον τήν ἧττονα. Καί σοῦ τόν εὐσεβῆ τρόπον ἀποθαυμάσας, τόν λόγον προΐσχομαι κατά δύναμιν· φάσκων, ὡς οὐκ ἄλλο τι κατά (=0060=) φύσιν ὑπάρχει τό κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρώπινον, καί ἄλλο τό καθ᾽ ἡμᾶς· ἀλλά ταυτόν τῇ οὐσίᾳ καί ἀπαράλλακτον, εἴπερ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐλήφθη, κατά τήν ἐκ τῶν παρθενικῶν τῆς πανάγνου καί Θεομήτορος ἀχράντων αἱμάτων ἄῤῥητον πρόσληψιν· οἷς δίκην σπορᾶς ἑνωθεῖς ὁ Λόγος, γέγονε σάρξ, μή ἐκστάς τοῦ εἶναι κατ' οὐσίαν Θεός· καί τέλειος καθ᾽ ἡμᾶς ἐχρημάτισεν ἄνθρωπος, πλήν μόνης τῆς ἁμαρτίας· δι᾽ ἥν ἡμεῖς μέν πολλάκις στασιάζομεν, καί ἀντιπαλαίομεν τῷ Θεῷ κατά τήν θέλησιν, ὡς ἐφ᾽ ἑκατέρα τήν ταύτης κεκτημένοι ῥοπήν· αὐτός δέ πάσης κατά φύσιν ἐλεύθερος ὤν ἁμαρτίας, ὡς ἄνθρωπος οὐ ψιλός, ἀλλ᾽ ἐνανθρωπήσας Θεός, οὐδέν ἐναντίον εἶχεν· ἀλλ᾽ ἄχραντον, καί πάντη κυρίως ἀμόλυντον τήν ἡμετέραν φύσιν διέσωζε· καθό καί ἔλεγε· Νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου ἔρχεται καί ἐν ἐμοί εὑρίσκειν οὐδέν· τῶν οἷς ἡμεῖς δηλαδή τήν φύσιν παραχαράττοντες, τήν ἐναντίωσιν τοῦ θελήματος ἐπιδείκνυμεν· δι᾽ ἥν τῷ καθ᾽ (≡15A_078≡> ἡμᾶς ἀνυπότακτος λέγεται καί Χριστός, ἕως ἄν ταύτης καί ἡμᾶς ἀπολύσῃ τῇ δυνάμει τῆς ἐνανθρωπήσεως· ἧς ἐπικυρῶν τήν ἀλήθειαν, πάντα γέγονε δι᾽ ἡμᾶς, καί δέδρακεν ἑκουσίως ὑπέρ ἡμῶν, μήτε τήν ἡμετέραν οὐσίαν, μήτε τι τῶν αὐτῆς ἀδιαβλήτων καί φυσικῶν τό παράπαν ψευσάμενος· εἰ καί ταύτην μετ᾽ ἐκείνων ἁπάντων ἐθέωσε, πυρακτωθέντος δίκην σιδήρου, πᾶσαν θεουργόν ἀποφήνας, ὡς διόλου κατ᾽ ἄκρον αὐτῇ περιχωρήσας διά τήν ἕνωσιν· καί ἕν μετ᾽ αὐτῆς ἀσυγχύτως καί τήν αὐτήν καί μίαν ὑπόστασιν γεγονώς.

Ὅθεν τό κατ᾽ αὐτόν ἀνθρώπινον, οὐ διά τόν λόγον τῆς φύσεως, ἀλλά διά τόν καινοπρεπῆ τῆς γενέσεως τρόπον, πρός τό ἡμέτερον παραλλάττει· ταυτόν μέν ὑπάρχον κατά τήν οὐσίαν· οὐ

ταυτόν δέ κατά τήν ἀσπορίαν ἐπεί μή ψιλή, ἀλλ᾽ αὐτοῦ κατ᾽ ἀλήθειαν τοῦ δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος ἦν. Ὥσπερ οὖν καί τό θέλειν αὐτοῦ κυρίως μέν ὄν φυσικόν καθ᾽ ἡμᾶς, τυπούμενον δέ θεϊκῶς ὑπέρ ἡμᾶς. Δῆλον γάρ ὡς ἀσπορία καί σπορά, φύσιν οὐ τέμνει· περί δέ τήν αὐτήν τέμνεται φύσιν, ὥσπερ οὖν καί ἀγεννησία καί γέννησις.

Ἐπεί τυχόν εἰ διαφοράν πρός τήν ἡμετέραν φύσιν ὡς ἄνθρωπος εἶχεν ὁ Λόγος διά τήν ἀπορίαν· ἕξει γε πάντως, καί πρός τήν τοῦ Πατρός οὐσίαν, διά τήν γέννησιν. Οὐ γάρ ταυτόν ἀγεννησία καί γέννησις. Ἕξομεν δέ καί ἡμεῖς πρός τε τόν παλαιόν Ἀδάμ καί τήν Εὔαν, δίχα σπορᾶς γενομένους· (=0061=) ὁ μέν γάρ, πλάσμα τοῦ πλάσαντος· ἡ δέ, τμῆμα τοῦ πλάσματος. Ἀλλά μήν ταυτόν ὁ Υἱός τῷ Πατρί διά τήν θεότητα· Θεός γάρ καί ὁμοούσιος· ὥσπερ οὖν καί ἡμεῖς, πρός τε τόν Ἀδάμ καί τήν Εὔαν, καί αὐτόν τόν δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα Θεόν, συγγενεῖς διά τήν ἀνθρωπότητα καί ὁμοούσιοι. Ὡς γάρ οὐκ οὐσία Θεοῦ τό ἀγέννητον καί γεννητόν (τίς γάρ ὁ λέγων), οὕτως οὐδέ σπορά καί ἀσπορία φύσις καθοτιοῦν ἀνθρωπότητος.

(≡15A_080≡> Οὐδεμίαν οὖν ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος ἔμφασιν παρέχει, τοῦ ἄλλο εἶναι κατά τήν φύσιν τό κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρώπινον, καί ἄλλο τό καθ᾽ ἡμᾶς, εἰ καί τισιν ἐνομίσθη, τῶ φάσκειν αὐτόν, "Εἴπαμεν ἄν ὡς παρά τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τόν λόγον· οὐ τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοουμένου· τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέν ὑπεναντίον Θεῷ θεωθέν ὅλον· ἀλλά τοῦ καθ' ἡμᾶς· ὡς τοῦ ἀνθρωπίνου θελήματος, οὐ πάντως ἑπομένου τῷ θείῳ, ἀλλ' ἀντιπίπτοντος ὡς τά πολλά καί ἀντιπαλαίοντος». Αὐτοῦ γάρ ἐστιν κυρίως καί λέγεται, οὐχ ὡς ἑτέρας ἤ ἐξ ἑτέρας ὄν πάρεξ τῆς ἡμετέρας οὐσίας καί φύσεως· ἀλλ᾽ ὡς δι᾽ ἐκεῖνον καί ἐν ἐκείνῳ, κατά τήν αὐτήν καί μίαν ὑπόστασιν γεγονός· καί οὐ καθ᾽ ἑαυτό χωρίς, ἤ δι᾽ ἑαυτό πραχθέν, ὥσπερ ἡμεῖς. Ὅθεν καί σποράν οὐκείαν καινοτομοῦντα τόν ἐπεισαχθέντα τῆς γεννήσεως τρόπον αὐτόν ἔσχε τόν Λόγον, ἅμα τῷ εἶναι φυσικῶς, καί τό ὑποστῆναι θεϊκῶς ἐν αὐτῷ κληρωσάμενον· ἵνα καί τό ἡμέτερον κυρωθῇ· καί τό ὑπέρ ἡμᾶς πιστευθῇ . Δεῖ γάρ ἐν πᾶσιν καί τήν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος καί τελείως δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, καί τήν προσληφθεῖσαν φύσιν μετά τῶν αὐτῆς φυσικῶν συντηρεῖν· ὧν ἄνευ τό παράπαν οὔτε φύσις ἐστίν, ἀλλά φαντασία μόνη διάκενος, καί τήν ἕνωσιν διαφυλάττειν· τήν μέν, ἐν ἑτερότητι φυσικῇ σωζομένην· τήν δέ πάλιν, ἐν ὑποστατικῇ γνωριζομένην ταυτότητι· καί οὕτω τε σοφῶς ἅμα καί εὐσεβῶς, ὅλο διόλου τόν τῆς οἰκονομίας λόγον, ἄφυρτον ὁμοῦ καί ἀδιαίρετον ἀποφαίνειν.

Ὅν αὐτός ὀρθοδόξως κηρύττων, ἕξεις ἀνακηρύττοντα κατά τήν ὑπόσχεσιν, καί τῶν οἰκείων δωρούμενον ὥσπερ δι᾽ ἐλπίδος ἐνταῦθα, οὕτω διά πείρας ἐκεῖ τήν ἀπόλαυσιν· ἧς κἀμέ μετασχεῖν ἱκέτευσον, Πάτερ ἡγιασμένε, διά τῆς σῆς μεσιτείας προσάγων αὐτῷ τῷ καλοῦντι καί σώζοντι· καί μισθόν τῆς εἰς (≡15A_082≡> ἀλλήλους τῶν ὁμογενῶν συμπαθείας, τῷ σύν αὐτῶ καί παρ᾽ αὐτῷ δοξασθῆναι χαριζομένῳ· ᾧ ἡ δόξα καί τό κράτος σύν τῷ παναγίῳ

Πατρί, καί τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΕΓΟΝΤΑΣ, ΟΤΙ ΜΙΑΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΡΗ ΛΕΓΕΙΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ ...

Πρός τούς λέγοντας, ὅτι μίαν Χριστοῦ χρή λέγειν ἐνέργειαν κατ᾽ ἐπικράτειαν· διά τό ὡς δραστικωτέραν τήν θείαν αὐτοῦ, κατεπικρατεῖν τῆς ἀνθρωπίνης οὕτω χρή ἀπολογεῖσθαι.

Πρῶτον μέν δύο ἐνεργείας καί ὑμεῖς ὁμολογεῖτε· μίαν ἐπικρατοῦσαν· τήν θείαν φημί· καί μίαν κρατουμένην· τήν ἀνθρωπίνην δηλονότι· ὅπερ ἐστί τῶν Πρός τι. Τά δέ Πρός τι, πάντως συνεισάγουσιν ἑαυτοῖς καί τά ἀντιδιαιρούμενα.

Ἔπειτα δέ, ὅτι εἰ κατ᾽ ἐπικράτειαν λέγετε τήν ἐνέργειαν, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης διά τό ἐπικρατηθῆναι ἀναιρουμένης, μείωσιν αὐταῖς εἰσάγετε. Τό γάρ ἐπικρατοῦν, πάντως καί αὐτό τῶν πασχόντων ἐστί· καί αὐτό γάρ κρατεῖται ὑπό τοῦ ἐπικρατουμένου. Εἰ γάρ καί ἔλασσον, ὅμως δέ κρατεῖται πάντως· ὥσπερ χρυσός ἐπικρατῶν μέν τοῦ καταμιγνυμένου αὐτῷ ἀργυρίου, φέρε εἰπεῖν, ἤ χαλκοῦ· κρατούμενος δέ καί αὐτός, εἰ καί ἧττον, δῆλον δέ ὅτι κατά τήν ποσότητα τήν προσμιγεῖσαν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΕΓΟΝΤΑΣ, ΟΤΙ ΩΣΠΕΡ ΟΡΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΟΥΝΤΟΣ ΜΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΟΥΤΩΣ ...

Πρός τούς λέγοντας, ὅτι Ὥσπερ ὀργάνου καί τοῦ κινοῦντος μία ἐνέργεια, οὕτως καί θεότητος καί ἀνθρωπότητος μία ἐνέργεια.

Εἰ μέν φυσικόν τό ὄργανόν φατε, σύγχρονος ἔσται καθ' ὑμᾶς (≡15Α_**084**≡> ὁ Λόγος τῇ σαρκί, ἤ ἡ σάρξ τῷ Λόγῳ συναΐδιος· πᾶν γάρ κεχρημένον φυσικῷ ὀργάνῳ, σύγχρονον τοῦτο ἔχει· ὥσπερ τό σῶμα, ἡ ψυχή· καί ὥρα ἡμᾶς καί κτίσμα τήν θείαν φύσιν λέγειν, ἤ τό σῶμα ἄκτιστον. Εἰ δέ τεχνικόν τό ὄργανον λέγετε, ἄψυχον τοῦτο εἰσάγετε, καί ἰδίᾳ διεστηκός καί μεμερισμένον· καί οὐκ ἀεί κινούμενον, ἀλλ᾽ ὅτε τῷ ἐργαζομένῳ δόξει τοῦτο μετά χεῖρας λαβεῖν καί ἐργάζεσθαι· καί λοιπόν ἤ Νεστορίου τοῦ παράφρονος σύμφρονες δειχθήσεσθε, διαιροῦντος καί διιστῶντος τά εἰς μίαν ὑπόστασιν καί ἕν πρόσωπον συνελθούσας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ δύο φύσεις· ἤ Ἀπολιναρίου τοῦ ἀσεβοῦς φοιτηταί, τό ἄψυχον καί ἄνουν τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ λέγοντος.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΕΓΟΝΤΑΣ, ΜΙΑΝ ΣΥΝΘΕΤΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ

Πρός τούς λέγοντας, μίαν σύνθετον τοῦ Χριστοῦ ἐνέργειαν.

Ἡ σύνθετος ἐνέργεια, πάντως συνθέτου φύσεώς ἐστι. Πᾶσα δέ σύνθετος φύσις, ὁμόχρονον καί ἀκούσιον ἔχει τήν γένεσιν· κτιστή γάρ ὑπάρχει, καί τόπῳ καί κόσμῳ ἰδίῳ περιγραφομένη· καί ἀτόμων (=0065=) πολλῶν ἐστι περιληπτική. Ὥρα οὖν ὑμᾶς μίαν Χριστοῦ σύνθετον λέγοντας ἐνέργειαν, καί σύνθετον Χριστοῦ φύσιν λέγειν, ἧς καί ἔστιν ἀφοριστική, σύγχρονα τό μέρη ἔχουσαν· καί τούτων τήν σύνοδον ἀκούσιον καί ἠναγκασμένην· κτιστήν τε καί κόσμῳ ἰδίῳ καί τόπῳ περιγεγραμμένην· λοιπόν δέ καί πλῆθος Χριστῶν καθ᾽ ὧν αὕτη κατηγορεῖται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΠΑΤΕΡ, ΕΙ ΔΥΝΑΤΟΝ, ΠΑΡΕΛΘΕΤΩ ΑΠ' ΕΜΟΥ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ

Περί τοῦ «Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τό ποτήριον».

Εἰ τό, Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τό ποτήριον, (≡15Α_**086**≡> συστολῆς ἔμφασιν ἔχον, ἀπό τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνεις, "οὐ τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοουμένου (τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέν ὑπεναντίον Θεῷ, θεωθέν ὅλον), ἀλλά τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς, ὡς τοῦ ἀνθρωπικοῦ θελήματος οὐ πάντως ἑπομένου τῷ Θεῷ, ἀλλ᾽ ἀντιπίπτοντος ὡς τά πολλά καί ἀντιπαλαίοντος" ἦ φησιν ὁ θεῖος Γρηγόριος· τό ἑξῆς τῆς εὐχῆς, ἤγουν τό, Οὐχ ὅ ἐγώ θέλω, ἀλλά τό σόν ἰσχυέτω θέλημα, τί σοι δοκεῖ; συστολῆς ὑπάρχειν, ἤ ἀνδρείας; συννεύσεως ἄκρας, ἤ διαστάσεως; Ἀλλ᾽ ὅτι μέν οὐκ ἀντιπτώσεως, οὔτε δειλίας, συμφυΐας δέ μᾶλλον ἐντελοῦς καί συννεύσεως, οὐδείς ἀντερεῖ τῶν νοῦν ἐχόντων.

Καί εἰ συμφυΐας ἐντελοῦς καί συννεύσεως, ἐκ τίνος ταύτης προσδέχῃ; τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς, ἤ τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοουμένου ἀνθρώπου; ἀλλ᾽ εἰ μέν ἐκ τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς, ἡμάρτηται περί αὐτοῦ διαγορεύων ὁ τοῦ διδασκάλου λόγος· " Ὡς τοῦ ἀνθρωπικοῦ θελήματος οὐ πάντως ἑπομένου τῷ θείῳ θελήματι, ἀλλ᾽ ἀντιπίπτοντος ὡς τά πολλά καί ἀντιπαλαίοντος». Εἰ γάρ ἕπεται, οὐκ ἀντιπίπτει· καί εἰ ἀντιπίπτει, οὐχ ἕπεται. Θατέρῳ γάρ θάτερον ὡς ἀντικείμενον (=0068=) ἀναιρεῖται καί ὑπεξίσταται. Εἰ δέ μή τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς, ἀλλά τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοουμένου ἀνθρώπου λαμβάνῃς τό, Οὐχ ὅ ἐγώ θέλω, ἀλλά τό σόν ἰσχυέτω θέλημα, τήν ἄκραν τοῦ ἀνθρωπικοῦ πρός τό θεῖον αὐτοῦ θέλημα καί πατρικόν ὡμολογήσας σύννευσιν· καί δύο τοῦ διπλοῦ τήν φύσιν· τάς τε θελήσεις καί ἐνεργείας κατά φύσιν οὔσας, παρέστησας· ἐν οὐδετέρᾳ τήν οἱανοῦν ἐναντίωσιν ἔχοντος· εἰ καί τήν φυσικήν ἐν πᾶσι διαφοράν τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς τε, καί ἅπερ ἦν ὁ αὐτός κατά φύσιν.

Εἰ δέ τούτοις ἐξειργόμενος τοῖς λογισμοῖς, ἐπί τό λέγειν (≡15Α_**088**≡> προάγῃ, μήτε τοῦ καθ' ἡμᾶς, μήτε τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοουμένου ἀνθρώπου τυγχάνειν τό, Οὐχ ὅ ἐγώ θέλω, ἀλλ' ἀρνητικῶς, ἐπί τῆς τοῦ Μονογενοῦς ἀνάρχου θεότητος φέρεσθαι· τοῦ, τί θέλειν αὐτόν ἰδίως παρά τόν Πατέρα διεῖργον· οὐκοῦν καί τό θεληθέν, ὅπερ ἐστίν ἡ τοῦ ποτηρίου παραίτησις, ἐπ᾽ αὐτῆς ἀνάγκῃ φέρεις τῆς ἀνάρχου θεότητος. Εἰ γάρ καί τοῦ τί θέλειν ἰδίως ἀναίρεσιν φής ἔχειν τήν ἄρνησιν, ἀλλ᾽ οὐ τοῦ θεληθέντος ἀποσκευήν· οὐ γάρ ἐπ᾽ ἀμφοῖν τίθεσθαι τήν ἄρνησιν δυνατόν· καί τοῦ τι θέλειν ἰδίως τόν Μονογενῆ παρά τόν Πατέρα, καί τοῦ θεληθέντος. Ἐπεί πάντως ἡ τοῦ κοινοῦ Πατρός καί Υἱοῦ θέλησις θελήματος, ἀναίρεσις ἔσται τοῦ θεληθέντος Θεῷ, ἤγουν τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Τοῦτο γάρ αὐτῷ φύσει καθέστηκε θελητόν. Εἰ δέ μή δυνατόν ἐπ᾽ ἀμφοῖν τιθέναι τήν ἄρνησιν, δῆλον ὡς εἰ ταύτην ἐπί τοῦ τι θέλειν ἰδίως ἄγεις, ἵνα τήν τοῦ κοινοῦ θέσιν ποιήσῃς θελήματος, οὐκ ἀναιρήσῃς τό θεληθέν, ἤγουν τήν τοῦ ποτηρίου παραίτησιν· ἀλλά κατά τῆς κοινῆς ἐποίσεις καί ἀνάρχου θεότητος, ἐφ᾽ ἧς ἀρνητικῶς καί τό θέλειν ἀνήγαγες. Εἰ δέ τοῦτο κἄν ἐννοεῖν

ἀπευκτόν, ἄρα γε σαφῶς ἐνταῦθα ἡ ἄρνησις, ἤγουν τό, Οὐχ ὅ ἐγώ θέλω, πάντῃ τήν ἐναντίωσιν ἀποσκευαζομένη, τήν τοῦ ἀνθρωπικοῦ τοῦ Σωτῆρος πρός τό θεῖον αὐτοῦ θέλημα καί πατρικόν συμφυΐαν παρίστησιν· ὡς ὅλην ὅλου τήν φύσιν οὐσιωθέντος τοῦ Λόγου, καί ὅλην τῇ οὐσιώσει θεώσαντος. Ὅθεν ὡς δι' ἡμᾶς καθ᾽ ἡμᾶς γεγονώς, ἔλεγεν ἀνθρωποπρεπῶς πρός τόν Θεόν καί Πατέρα· Μή τό ἐμόν, ἀλλά τό σόν ἰσχυσάτω θέλημα· ἅτε θέλησιν καί ὡς ἄνθρωπος ἔχων αὐτός ὁ φύσει Θεός, τήν τοῦ πατρικοῦ θελήματος πλήρωσιν. Διό κατ᾽ ἄμφω τάς ἐξ ὧν, καί ἐν αἷς, καί ὧν ὑπόστασις ἦν, φύσει θελητικός (≡15A_090≡> καί ἐνεργητικός τῆς ἡμῶν ὑπάρχων ἐγνωρίζετο σωτηρίας· τό μέν, ὡς ταύτην συνευδοκῶν Πατρί καί Πνεύματι· τό δέ, ὡς Πατρί διά ταύτην ὑπήκοος γενόμενος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ· καί τό μέγα τῆς εἰς ἡμᾶς οἰκονομίας, διά σαρκός αὐτουργήσας μυστηρίου.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Ὅτι οἱ λέγοντες τό, Οὐχ ὁ ἐγώ θέλω, (=0069=) ἀρνητικῶς ἐπί τῆς τοῦ Μονογενοῦς ἀνάρχου θεότητος φέρεσθαι· σημαῖνον, ὡς αὐτοί φασι, τό, μή τι θέλειν αὐτόν ἴδιον παρά τόν Πατέρα, ἀνάγκην ἔχουσι, καί τό θεληθέν, ὅπερ ἐστίν ἡ τοῦ ποτηρίου παραίτησις, ἐπ᾽ αὐτῆς ἀνάγειν τῆς ἀνάρχου θεότητος· καί ὅτι ἐπειδή μή δυνατόν ἐπ᾽ ἀμφοῖν τίθεσθαι τήν ἄρνησιν, καί τοῦ τί θέλειν ἰδίως τόν Μονογενῆ παρά τόν Πατέρα, καί τοῦ θεληθέντος, πάντως ἐπί τοῦ τι θέλειν ἰδίως μόνον ταύτην ἀνάγωσιν, οὐκ ἐπί τοῦ θεληθέντος, ὅπερ ἐστίν ἡ τοῦ ποτηρίου παραίτησις, ἤγουν ἡ σωτηρία ἡμῶν· οὗ τί γένοιτο παραλογώτερον; Συμβαίνει γάρ ἐθέλειν παρελθεῖν τόν Θεόν, ὅ φύσει αὐτῷ καθέστηκε θελητόν. Ἐπεί οὗ ἐστι τό, Οὐχ ὅ ἐγώ θέλω, τούτου πάντως καί τό. Παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ ποτήριον.

ΤΟΜΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΑΛΕΙΣ ΕΝ ΚΥΠΡΩ ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟΝ

(≡15A_092≡> Οὐ μᾶλλόν σου τῆς πολλῆς εὐλαβείας κατεπλάγην τό κόσμιον ἤ τοῦ μεγίστου ζήλου τό ἀνδρικόν ἀπεθαύμασα, πανάγιε Θεοῦ θεράπον, καί τῶν αὐτοῦ πάνσοφε μύστα καί μυσταγωγέ μυστηρίων. Τῇ γάρ ἐξ ἀμφοῖν ἱερᾷ συμπλοκῇ, τήν ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς ἐκτήσω τελείωσιν· κατ᾽ ἐκείνην μέν, ὅλος ἐν ὅλῳ διόλου γενόμενος τῷ Θεῷ, διά τῆς τῶν αὐτοῦ θείων ἐντολῶν ἐκπληρώσεως, ὅλος εἶναι λογίζῃ δι' ἄκραν πτωχείας ὑπερβολήν ἐν τοῖς κατ᾽ ἐμέ προσύλῳ ψυχῆς διαθέσει, τῷ ἰχῶρι τῶν ἀκαθάρτων ἰλυσπώμενοι παθῶν· ὁμοῦ τε τό ἀσφαλές ἐντεῦθεν ἑαυτῷ κατά λόγον περιποιούμενος· οὐδέν γάρ αὐθαιρέτου πτωχείας εἰς πῆξιν τῶν καλῶν καί συντήρησιν, ἰσχυρότερον· θεμέλιος γάρ τῶν ἐν ψυχῇ θείων οἰκοδομημάτων καθέστηκεν ἀῤῥαγής, καί τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἷς τό καλόν διεσπούδασται, σωτηρίας γενόμενος πρόξενος· τῷ ἄγειν ἐξ ὑποδείξεως ἐνεργοῦς μᾶλλον, ἤ διδακτικῆς προσφωνήσεως, εἰς μέγεθος ἀρετῆς δι᾽ ὑφέσεως ὑψηλῆς, τούς πρός σέ τόν τε νοῦν ὁμοίως καί τόν βίον σοφῶς ἀπευθύνοντας. Κατά τοῦτον δέ, φημί, τόν ζῆλον, ὅλην ἔχων τήν ζέσιν τοῦ Πνεύματος, καί τό πῦρ ἐν τῇ γῇ τῆς καρδίας κτησάμενος, ὅ ἦλθεν ἐν αὐτῇ βαλεῖν, ὁ πᾶσαν ἡμῶν ἐκδαπανῶν μοχθηράν ἕξιν καί κίνησιν,

φιλάγαθος φύσει καί φιλάνθρωπος Λόγος, φλογίζεις μέν τούς ἐξ ἀπάτης τε καί ἀνοίας ὑλομανοῦντάς τε καί ὑθλομανοῦντας, (≡15A_094≡> ἔν τε πράξεσι φαύλαις καί κιβδήλοις λόγοις, τούτων ἀπελέγχων (=0072=) τό σαθρόν τε καί εἰκαῖον, τῇ προβολῇ τῆς ἀσβέστως ἐν σοί καιομένης κατά θείαν γνῶσιν καί ἀρετήν μακαρίας λαμπάδος· θερμαίνεις δέ, τούς τῇ πήξει λίαν κατεψηγμένους, ταύτης δή τῆς κρημώδους καί ἀφεγγοῦς προβολῆς, ταῖς ἀκτινοφανέσι τῶν θείων λόγων αὐγαῖς· τό τε νύχος πάμπαν ἐλαύνων καί διαλύων, καί τήν ἄκραν συστολήν πρός ἄκραν ἀνδρείαν μετάγων καί δύναμιν· φωτίζεις δέ πάλιν ἀπό ὀρέων αἰωνίων· τῶν ἀΰλων φημί, καί πᾶσαν πασῶν αἰσθήσεων ὑπερβεβηκότων γνῶσιν καί δύναμιν, πατρικῶν λόγων τε καί δογμάτων, τούς ἐφιεμένους φωτός· καί τῇ κατά τήν σοφίαν γεύσει, τοῦτο σαφῶς ἐκεῖνο δι᾽ ἐλπίδος εἰκονισθέντας ἤδη καλῶς, ὅπερ αὐτό φύσει καθέστηκε τό ποθούμενον· πρός τήν διά πείρας ἄγων αὐτούς, καί προσάγων εὐσεβῶς ὁλικήν μεταποίησιν. Οὐδέν γάρ οὕτω τῆς κατά σέ θείας ἱερωσύνης εἰκονίζει τό ἔργον, ὡς ὁ κατά Θεόν εὐλαβείᾳ σύγκρατος καί ἀνένδοτος ζῆλος, καί ὁ τούτου συνεκτικός ἅμα καί ἐξαπτικός ἐν ἡμῖν ἔμφυτος λόγος, ἐκεῖνο δρᾷν παρασκευάζων, καί σοφῶς οἰακίζων, ἅπερ ὁ φύσει καί πρῶτος διακελεύεται, πρός τήν ἡμῶν ἄνοδον εἰς αὐτόν, καί τελείαν δι᾽ ἔργων ὁσίων καί δογμάτων ἀγαθῶν ἀποκατάστασιν· ἀποφυγήν δέ καί ἀποστροφήν, τῶν ταύτης ἡμᾶς ποιούντων διαμαρτεῖν τῆς ἱερᾶς ἀναβάσεως.

Καί τί γε ἄλλο διαλύει ταύτην σφοδρῶς, καί οἷον ἀποτειχίζει· φημί δέ τήν πρός τόν Λόγον πορείαν, πλήν τῆς αὐτοῦ φοβερᾶς προδοσίας τῶν νῦν ἐπιφυέντων τοῖς τήν βασιλικήν ὁδόν τῶν θείων καί πατρικῶν δογμάτων ὁδεύουσι· καί μηδεμίαν τῶν παρ' ἑκατέρα δυστυχῶς φερομένων ἐν βαράθροις συγχύσεως καί φάραγξι διαιρέσεως παρεκτροπήν (=0073=) γινωσκόντων; ἤ γνῶναι καθοτιοῦν βουλομένων, χάριτι τοῦ σοφῶς ὁδηγοῦντός τε καί χειραγωγοῦντος παναγίου Πνεύματος, εἰς τήν πρόσωπον πρός πρόσωπον τελείαν ἐπίγνωσίν τε καί μύησιν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος τῶν ὅλων Χριστοῦ, τούς κατ᾽ εὐχάς δι᾽ εἰλικρινοῦς (≡15A_096≡> καί ὀρθοδόξου πίστεως ἐπειγομένους. Πρόδοσις γάρ ἐστι, ἡ τῆς εὐσεβοῦς αὐτοῦ τε καί περί αὐτοῦ δόξης παραλλαγή, τῇ προσλήψει τῆς τῶν ἑτεροδόξων ὁμολογίας καί διδαχῆς ἀπεμπολοῦσα αὐτόν, εἰς ἀναίρεσιν τῆς ἐξ ἡμῶν παναγίας αὐτοῦ σαρκός· μᾶλλον δέ τῆς ὅλης οἰκονομίας ἀνατροπήν· καί προδοσία τῆς ἐν πρώτοις, ὅτε σαρκί μεθ᾽ ἡμῶν ὑπῆρχεν ὁ Λόγος, γεγενημένης, βαρυτέρα τοσοῦτον, ὅσῳ τελειωτέρα τοῖς πᾶσιν ἥ τε τῆς θεότητος αὐτοῦ γνῶσις, καί τῆς κατ᾽ αὐτόν ἀνθρωπότητος ἡ ἀλήθεια προδήλως γεγένηται· τά πέρατα τῆς οἰκουμένης διαλαβοῦσα τῇ μεγαλοφωνίᾳ τῶν αὐτήν κηρυττόντων ἁγίων Πατέρων. Πᾶσι γάρ πανταχοῦ βεβαίως ὁμολογουμένου, καί ὀρθοδόξως πιστευομένου, κατά τήν αὐτῶν, φημί δή τῶν θεοκρίτων ὑφήγησιν διδασκάλων, ὡς ὁ εἷς τῆς ἁγίας καί ὁμοουσίου Τριάδος, ὁ μονογενής Υἱός, τέλειος κατά φύσιν ὑπάρχων Θεός, τέλειος κατά θέλησιν ἄνθρωπος γέγονε, σάρκα τήν ἡμῶν ὁμοούσιον ἐκ τῆς ἁγίας

Θεομήτορος Ἀειπαρθένου κατ᾽ ἀλήθειαν προσλαβών, λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένην, καί καθ᾽ ὑπόστασιν ἑαυτῷ κυρίως ἀδιασπάστως ἑνώσας, εἷς τε μετ᾽ αὐτῆς ὑπάρχει καθά καί πρότερον· πλήν οὐκ ἀσύνθετος τήν ὑπόστασιν· εἰ καί τήν φύσιν ἁπλοῦς· ἅτε διαμείνας Θεός καί τῷ Πατρί ὁμοούσιος· καί αὖθις διπλοῦς ὡς γενόμενος σάρξ· ἵνα τῷ μέν διττῷ τῆς φύσεως, συγγενής ᾖ κατ᾽ οὐσίαν τοῖς ἄκροις, καί τήν πρός ἄλληλα φυσικήν τῶν οἰκείων μερῶν σώζῃ διαφοράν· τῶ δέ μοναδικῷ τοῦ προσώπου, τήν ἐν τοῖς μέρεσι τελείαν ἔχων ταυτότητα, καί τήν πρός τά ἄκρα προσωπικήν, ὡς εἷς καί μόνος, κέκτηται διαφοράν· καί τῷ ἀνελλιπεῖ τῆς πρός αὐτά (φημί δέ τά ἄκρα) φυσικῆς καί οὐσιώδους ἀπαραλλαξίας, τέλειος ᾖ τά ἑκάτερα· Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ὁ αὐτός· ἀτελῆ τοῦτον εἰσάγουσι, καί τῶν κατά φύσιν παθόντα τήν ἔκπτωσιν, οἱ τήν τῶν προσόντων αὐτῷ φυσικῶς ἀπομείωσιν ἀσεβῶς δογματίζοντες. Εἰ γάρ ἑκατέρας φύσεως ἀνελλιπῶς οὐ φυλάττει τήν ἰδιότητα, χωρίς μόνης ἁμαρτίας, (≡15A_098≡> κατά τούς θείους Πατέρας, τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς κυρίως ἐστίν ὁ σαρκωθείς Λόγος καί μετά τήν ἕνωσιν, ἐλλιπής ὑπάρχει Θεός· εἴπερ ὅλως ἄνθρωπος μείωσιν τῶν φυσικῶν κεκτημένος.

Οὐ χρή τοιγαροῦν προφάσει δῆθεν ἑνώσεως μηδενί λυμαινομένης, ἀλλά μόνον εἰς ἕν καθ᾽ ὑπόστασιν συνδεούσης τά πράγματα, τήν ὕπαρξιν αὐτῶν παραφθείρειν, τῇ ἀναιρέσει τοῦ τε φυσικοῦ θελήματος (=0076=) καί τῆς οὐσιώδους ἐνεργείας. Εἴτε γάρ ὡς ἐκ μερῶν ὅλον τι, τά τε οὐσιώδη δύο θελήματα καί τάς ἰσαρίθμους φυσικάς ἐνεργείας κατά σύνθεσιν εἰς ἕν θέλημα καί μίαν ἐνέργειαν ἐκτήξομεν τυχόν καί χωνεύσομεν, μυθικόν τό τοιοῦτον, καί τῆς πρός τόν Πατέρα καί ἡμᾶς ξένον τε πάντη καί ἀλλότριον δειχθήσεται κοινωνίας· ὡς οὐ σύνθετον ἐκείνου κατά φύσιν ἔχοντος θέλημα, ἤ ἐνέργειαν· οὐδέ πάλιν ἡμῶν. Οὐδεμίαν γάρ τῶν ἐν ὑποκειμένῳ σύνθεσις· ὅτι μηδέ καθ᾽ ἑαυτά τό παράπαν ὕπαρξις θεωρεῖται, καί τῆς ὑποκειμένης οὐσίας ἐκτός. Πρός γάρ τῷ ἄχαρι καί λίαν κατάπτυστον, ἄνω τε καί κάτω διά τήν φυσικήν πρός ἄμφω συγγένειαν κατά διαστολήν ἐξ ἡμισείας μερίζεσθαί τε καί τέμνεσθαι, προσομολογούντων· καί ταῦτα τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἀδιάσπαστον ἕνωσιν. Εἴτε πάλιν τῆς θείας τοῦ σαρκωθέντος Λόγου φύσεως ἀλώβητον, τό τε φυσικόν θέλημα, καί τήν οὐσιωδῶς προσοῦσαν ἐνέργειαν συντηρήσομεν, τῆς δέ κατ᾽ αὐτόν ἀνθρωπίνης οὐσίας ἀνέλωμεν ταῦτα καί ἀποσκευάσομεν· καί οὕτως τήν ὑπερφυᾶ παραβλάπτομεν ἕνωσιν, οὐκ ἔχουσαν ὅ τι καί δήσει πρός μίαν ὑπόστασιν, τῆς λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένης σαρκός, ἤγουν τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οὐσίας καί φύσεως, ἐν τῷ Λόγῳ τό παράπαν οὐκ οὔσης τελείως καί σωζομένης. Ποῦ γάρ καί ποία φύσις, τῶν κατά φύσιν παθοῦσα τή ἔκπτωσιν;

Εἰ οὖν τούτων, ἤ τινος τούτων ἐλλιπής ἦν κατά σάρκα τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ὁ Κύριος, οὐδέ σάρξ ὅλως ὑπῆρχε καί ἄνθρωπος· ἤ γάρ δείξωσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, ἄνθρωπον ὄντα κατά (≡15A_100≡> φύσιν τούτων ἐκτός, ἤ ὅλως ἄνθρωπον· ἤ, εἴπερ οὐδαμῶς τό παράπαν ἐστί, δῆλον ὡς οὐκ ἄνθρωπος, τούτων ἤ τινος αὐτῶν κατά φύσιν ἐστερημένος, σαρκωθείς ὁ Λόγος γεγένηται. Πῶς γάρ

καί τίνι λόγῳ, μηδεμίαν ἔλλειψιν τῶν τοιούτων ἐχούσης τῆς φύσεως; ἀλλ᾽ ἕτερόν τι ξένον παντάπασι τῆς ἡμετέρας οὐσίας ὑπάρχει καί ἄγνωστον· καί, ἤ ἀπ᾽ ἀρχῆς συνουσιωμένον αὐτῷ, καί ἄνωθεν κατελθόντι συγκατελθόν αὐτῷ, ἐκεῖνο σαφῶς ὅπερ λέγεται γεγονέναι· καί τί λοιπόν πρός ἡμᾶς ἡ κατάβασις, οὐδαμῶς συνελθόντας διά τῆς οὐκ ἐξ ἡμῶν προσληφθείσης, καί καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνωθείσης ἁγίας σαρκός; ἤ φαντασία τό πᾶν, καί σχῆμα μόνον φαινακίζον τήν αἴσθησιν, ἀλλ' οὐκ οὐσία σαρκός, ὡς οὐκ ἀπαρχή τοῦ ἡμετέρου γένους, τό φύραμα κατά χάριν ἐνίζουσα, καί τῶν διαιρετικῶν ἀπολύουσα πάντων, ὧν ἡ τοῦ παλαιοῦ παράβασις Ἀδάμ αἰτία γεγένηται· δι᾽ ἥν καί ὁ θάνατος κατεκρίθη τῆς φύσεως. Τί τοιγαροῦν βασκαίνουσιν ἡμῖν τῆς τελείας σωτηρίας καί ὁμολογίας; Τί τούς ἀφύκτους δῆθεν καθ' ἡμῶν διατείνουσι συλλογισμούς, καί ταῖς μέν ἐνεργείαις ἕπεσθαί φασι τά θελήματα, καί τούτοις συνέπεσθαι πάλιν τήν ἐναντίωσιν, ἐξ ἧς καί τούς τἀναντία θέλοντας ἐπεισάγουσιν;

(=0077=) Ἵνα δέ τάς συστάσεις εὐθύνειν παρῶ· πόθεν, καί πῶς τά τοιαῦτα σοφίζονται; Πυθέσθαι μόνον ἤθελον καί μαθεῖν, ὡς ἄρα δράσαντες αὐτοί τά τοιαῦτα, καί τήν καινήν ἔκθεσιν ἐνεργήσαντες, ἀθελήτως τοῦτο πεποίηκαν, καί τίς ὁ βίαν ἐπενεγκών; Εἶτα μετά τήν πρᾶξιν, οὐκ ὄν πρότερον παντελῶς, ὕστερον τοῦ γενομένου τό θέλημα προσεκτήσαντο, πόθεν, κἀκ τίνος ἐλθόν; Καί τίς ὁ τοῦ πραχθέντος ἔχειν τό θέλημα βιασάμενος, ἵνα καί παρά θέλησιν πραχθῇ, καί παρά βούλησιν στερχθῇ τό πραττόμενον; Πῶς δέ πάλιν, εἰ μήτε φυσικῶς ὡς ἄνθρωπος ἤθελε, καί ἐνήργει τά κατά φύσιν, αὐτός ὁ σαρκωθείς Λόγος, ἑκουσίως τήν τε πεῖναν καί δίψαν, τόν τε πόνον, καί κόπον, καί ὕπνον, καί τά λοιπά πάντα (≡15A_102≡> προσίετο θέλων; Οὐ γάρ Λόγος μόνον ταῦτα κατά φύσιν ἤθελεν ἤ ἐνήργει, τήν φύσιν ἔχων μετά Πατρός καί Πνεύματος ὑπερούσιόν τε καί ὑπεράπειρον· εἰ καί πάλιν ἡ "ἐξουσιαστικῶς ὡς Θεός, ἐδίδου τῇ φύσει καιρόν, ὅταν ἐβούλετο, τά ἑαυτῆς ἐνεργῆσαι"· καθάπερ φησίν ὁ θεῖος τῆς Νυσσαέων καθηγητής καί μέγας Γρηγόριος. Εἰ γάρ ὡς μόνον Θεός ταῦτα, καί οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ αὐτός ἤθελεν, ἤ σῶμα φύσει τό θεῖον, ἤ τήν οὐσίαν τραπείς, σάρξ κατ᾽ ἔκπτωσιν τῆς οἰκείας θεότητος γέγονεν· ἤ πάντως λογικῶς ἡ κατ᾽ αὐτήν διόλου καί ἄλογος· ἤ εἴπερ ἐψύχωτο λογικῶς ἡ κατ᾽αὐτόν οὐκ ἐψύχωτο σάρξ· ἀλλ᾽ ἄψυχος ἦν κατ᾽ αὐτήν διόλου καί ἄλογος· ἤ εἴπερ ἐψύχωτο λογικῶς, καί θέλημα ἐκέκτητο τό φυσικόν. Πᾶν γάρ φύσει λογικόν, καί φύσει θελητικόν πάντως ἐστί. Καί εἰ θέλημα φυσικόν εἶχεν ὡς ἄνθρωπος, ἐκεῖνα πάντως ἤθελε κατ᾽ οὐσίαν, ἅπερ αὐτός ὡς Θεός τῇ φύσει πρός σύστασιν δημιουργήσας ἐνέθετο φυσικῶς. Οὐ γάρ ἦλθε παραχαράξαι τήν φύσιν, ἥν αὐτός ὡς Θεός καί Λόγος πεποίηκεν· ἀλλ' ἦλθε διόλου θεῶσαι τήν φύσιν, ἥν αὐτός ἑαυτῷ θέλων, εὐδοκίᾳ Πατρός καί συνεργείᾳ Πνεύματος, κατά τήν αὐτήν καί μίαν ὑπόστασιν ἥνωσε, μετά πάντων τῶν προσόντων αὐτῇ φυσικῶς, καί δίχα τῆς ἁμαρτίας.

Οὐκοῦν ὡς φύσει Θεός ἤθελε τά κατά φύσιν θεῖα καί Πατρικά. Συνθελητής γάρ ὑπῆρχε τοῦ ἰδίου (=0080=) Γεννήτορος· καί

ὡς ἄνθρωπος φύσει πάλιν ὁ αὐτός, ἤθελε τά κατά φύσιν ἀνθρώπινα· πάσης καθαράν φυλάττων φαντασίας τήν οἰκονομίαν, μηδαμῶς ἀντιπίπτοντα τῶ θελήματι τοῦ Πατρός. Οὐδέν γάρ τῶν φυσικῶν, ὥσπερ οὐδ᾽ αὐτή καθάπαξ ἡ φύσις, τῷ αἰτίῳ ποτ᾽ ἄν ἀντιπίπτει τῆς φύσεως· ἀλλ᾽οὐδέ γνώμη καί ὅσα γνώμης ἐστίν, ὁπηνίκα μέντοι τῷ λόγῳ συννεύει τῆς φύσεως. Καί γάρ εἰ τυχόν φαίη τις, ὡς ἀντιπίπτει Θεῷ τι τῶν κατά φύσιν, αὐτοῦ μᾶλλον ἤ τῆς φύσεως ὑπάρχει τό ἔγκλημα· πόλεμον φυσικῶς ἐνθεμένου (≡15A_104≡> τοῖς οὖσι, πρός τήν κατ᾽ αὐτοῦ καί ἀλλήλων στάσιν καί μάχην.

Ὅτι γάρ οὐδέν ἀντίκειται Θεῷ φυσικόν, δῆλον ἐκ τοῦ ταῦτα κατά γέννησιν ὑπ᾽ αὐτοῦ δημιουργηθῆναι, καί μηδεμίαν ὑπέρ τῆς οὐσιώδους ἐν ἡμῖν τούτων συστάσεως αἰτίασιν ἔχειν· πᾶν μέν οὖν τοὐναντίον, διά τήν τούτων παρεκτροπήν τάς ἐγκλήσεις σαφῶς ὑπομένειν. Κατά ταύτην μέν γάρ, πάσης τε γνωμικῶς κακίας γινόμεθα κατά τόν ἀρχαίκακον ὄφιν· κατ᾽ ἐκείνην δέ, πλάσμα Θεοῦ καί τίμιον κτίσμα κατά φύσιν ὑπάρχομεν. Διά τοι τοῦτο κατά τούς θείους Πατέρας, οὔτε θελημάτων φυσικῶν, οὔτε μήν ἐνεργειῶν, ὥσπερ οὐδ᾽ αὐτῶν φύσεων μείωσιν ἐργαζόμεθα τό παράπαν, ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου· τέλειον τόν αὐτόν κατά πάντα Θεόν ὁμοῦ καί ἄνθρωπον ὀρθοδόξως πιστεύοντες, ἐκ τοῦ τελείως τά τε θεῖα καί ἀνθρωπικά, καί ἔχειν φυσικῶς, καί θέλειν καί ἐνεργεῖν· καί θείαν ὁμοῦ καί ἀνθρωπίνην ἔχειν κυρίως οὐσίαν καί θέλησιν καί ἐνέργειαν· ἵνα μή τῇ περί ἑκάτερον τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ἐλλείψει, τήν ἑκατέρας τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ὑπάρχει φύσεων, μείωσιν, μᾶλλον δέ τελείαν ὑπαρξίαν, παρά τό εἰκός δογματίσωμεν.

Ὅτι γάρ θέλημα κατά φύσιν εἶχεν ἀνθρώπινον, ὡσπεροῦν καί κατ᾽ οὐσίαν θεῖον, αὐτός ἐπιδείκνυται προδήλως ὁ Λόγος, διά τῆς ἀνθρωποπρεποῦς ὑπ᾽ αὐτοῦ δι᾽ ἡμᾶς γενομένης οἰκονομικῆς τοῦ θανάτου παραιτήσεως, καθ᾽ ἥν ἔλεγε· Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τό ποτήριον· ἵνα δείξῃ τῆς οἰκείας σαρκός τήν ἀσθένειαν· καί ὡς οὐ φαντασίᾳ σάρξ ἐγνωρίζετο τοῖς ὁρῶσι, τήν αἴσθησιν παρακλέπτων· ἀλλ᾽ ἀληθείᾳ κυρίως ἄνθρωπος ἦν, τῆς φυσικῆς τοῦτο μαρτυρούσης θελήσεως, ἧς ἡ κατά οἰκονομίαν ὑπῆρχε παραίτησις.

Ὅτι δέ πάλιν διόλου τεθέωτο, πρός αὐτό τό θεῖον θέλημα συννεύων, ἐξ αὐτοῦ καί κατ᾽ αὐτό κινούμενον ἀεί καί τυπούμενον, δῆλον ἐκ τοῦ μόνην τήν τοῦ Πατρικοῦ θελήματος ἐπίκρισιν τελείως ποιήσασθαι, καθ᾽ ἥν ὡς ἄνθρωπος ἔφασκε· Μή τό (≡15A_106≡> ἐμόν, ἀλλά τό σόν γινέσθω θέλημα· τύπον ἡμῖν ἑαυτόν καί παράδειγμα κἀν τούτῳ διδούς, πρός ἀθέτησιν τοῦ ἡμετέρου θελήματος, διά τήν τοῦ θείου τελείαν ἐκπλήρωσιν, εἰ καί θάνατον ἐπηρτημένον διά τοῦτο κατίδοιμεν. Εἰ γάρ μή ὡς ἄνθρωπος φύσει γενόμενος, (=0081=) καί φυσικόν ἤγουν ἀνθρώπινον θέλημα κεκτημένος, τοῦτό τε κατ᾽ οἰκονομίαν ὑποκλίνων, καί πρός ἕνωσιν τοῦ πατρικοῦ συνελαύνων θελήματος, ἔλεγεν αὐτῷ τῷ Πατρί· Μή τό ἐμόν θέλημα γινέσθω, ἀλλά τό σόν· δῆλον ὡς φύσει Θεός τοῦτο ἔλεγε· κἀκ τούτου λοιπόν ἑαυτόν ἐδείκνυ, μή τό αὐτό καί ἴσον θέλημα τῷ Πατρί κεκτημένον,

ἀλλ᾿ ἕτερον καί κατά φύσιν διάφονον· ὅ καί ὑποτάσσων, ᾔτει γενέσθαι μόνον τό πατρικόν. Καί εἰ ἄλλο παρά τό τοῦ Πατρός φυσικόν ἐκέκτητο θέλημα, δῆλον ὡς καί τήν οὐσίαν εἶχε παρηλλαγμένην. "Μιᾶς γάρ οὐσίας, ἕν δή καί τό θέλημα», κατά τόν σοφώτατον Κύριλλον. Διαφόρου δέ τοῦ φυσικοῦ θελήματος ὄντος, διάφορος πάντη τε καί πάντως ἡ φύσις.

Δυοῖν οὖν θάτερον· ἤ γάρ ὡς ἄνθρωπος εἶχε θέλημα φυσικόν, καί δι᾿ ἡμᾶς οἰκονομικῶς παρῃτεῖτο θέλων τόν θάνατον· καί πάλιν ὥρμα κατ᾿ αὐτοῦ διά τῆς πρός τό πατρικόν θέλημα τελείας συννεύσεως· ἤ μή ἔχων ὡς ἄνθρωπος θέλημα φυσικόν, ὡς Θεός φύσει τά τοῦ σώματος εἰς ἰδίαν οὐσίαν ἔπασχε πάθη, συστελλομένην φυσικῶς τόν θάνατον, καί ἄλλο κατ᾿ οὐσίαν πρός τόν Πατέρα θέλημα φυσικόν κεκτημένην· ὅ καί μή γενέσθαι δι᾿ εὐχῆς ἐζήτει καί παρεκάλει. Καί τίς Θεός θάνατον κατά φύσιν σαρκός δεδιώς, καί διά τοῦτο παρελθεῖν τό ποτήριον ἐξαιτούμενος, καί ἄλλο παρά τό πατρικόν θέλημα φυσικόν κεκτημένος;

Ταύτην οὖν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἀποσκευαζόμενοι τήν ἀτοπίαν, τήν εὐσεβῆ τῶν Πατέρων ὁμολογίαν κατέχωμεν· καί ὅταν λέγει "Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω τό ποτήριον τοῦτο", (≡15A_**108**≡> καθώς φησιν ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ περί Σαρκώσεως αὐτοῦ καί Τριάδος λόγῳ· πλήν μή τό ἐμόν θέλημα γενέσθω, ἀλλά τό σόν· τό μέν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δέ σάρξ ἀσθενής· νοοῦμεν ὡς δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι· τό μέν ἀνθρώπινον· ὅπερ ἐστί τῆς σαρκός· τό δέ θεϊκόν. Τό γάρ ἀνθρώπινον διά τήν ἀσθένειαν τῆς σαρκός παραιτεῖται τό πάθος· τό δέ θεϊκόν αὐτοῦ πρόθυμον. Ταύτῃ καί ὁ μέγας θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ περί Υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ σαφῶς ἐκδιδάσκει, λέγων· "Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέν ὑπεναντίον, θεωθέν ὅλον». Ὥστε θέλειν εἶχεν ἀνθρώπινον, κατά τόν θεῖον τοῦτον διδάσκαλον· οὐ μήν Θεῷ καθοτιοῦν ὑπεναντίον· ὅτι μή γνωμικόν τοῦτο καθάπαξ, ἀλλά φυσικόν κυρίως ἐτύγχανεν, ὑπό τῆς αὐτοῦ καθ᾿ οὐσίαν θεότητος τυπούμενον ἀεί καί κινούμενον πρός τήν τῆς οἰκονομίας ἐκπλήρωσιν· καί ὅλον δι᾿ ὅλου τῇ πρός τό πατρικόν συννεύσει τε καί συμφυΐᾳ τεθεωμένον, καί θεῖον τῇ ἑνώσει κυρίως, ἀλλ᾿ οὐ τῇ φύσει, καί γενόμενον ἀληθῶς καί λεγόμενον· μηδαμῶς τῷ θεωθῆναι, τοῦ κατά φύσιν ἐκστᾶν.

Τῷ γοῦν θεωθέν ὅλον εἰπεῖν, τήν τοῦ κατ᾿ αὐτόν ἀνθρωπίνου θελήματος πρός τό θεῖον αὐτοῦ καί (=0084=) πατρικόν ἕνωσιν ὁ διδάσκαλος παραστήσας, πᾶσαν ἐναντίωσιν, καί τούς τἀναντία θέλοντας ἐκ τοῦ κατά Χριστόν μυστηρίου τελείως ἀπήλασε· τῷ δέ φάσκειν, "Τό γάρ ἐκείνου θέλειν», τήν τε τοῦ κατ᾿ αὐτόν ἀνθρωπίνου θελήματος ἔμφυτον κίνησιν, καί τήν πρός τό θεῖον αὐτοῦ καί πατρικόν οὐσιώδη καί φυσικήν διαφοράν ἐπιδεικνύμενος, τήν σύγχυσιν μετά τῆς φαντασίας ὁλικῶς ἀπεσκεύασε. Ταύτην γάρ καί τήν ὁμότιμον αὐτῇ ἐπ᾿ ἀσεβείᾳ διαίρεσιν πολεμούσας εἰδότες τόν τῆς οἰκονομίας λόγον, ὅ τε θεῖος οὗτος Πατήρ, καί οἱ κατ᾿ αὐτόν ἅγιοι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, μεγαλοφώνως τήν τε διαφοράν καί τήν ἕνωσιν καθ᾿ ἑκατέρας αὐτῆς ἐδογμάτισαν· τήν μέν, ἐν τῷ φυσικῷ λόγῳ

πραγματικῶς καί τελείως συντηρουμένην, τήν δέ πάλιν, ἐν τῷ οἰκονομικῷ τρόπῳ (≡15A_110≡> παγίως καί ὑποστατικῶς σωζομένην, εἰς πίστωσιν τῶν ἐν τῷ ἑνί καί μόνῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ καθ᾽ ἕνωσιν τήν ἀδιάσπαστον οὐσιωδῶς ὄντων πραγμάτων καί πάντων τῶν προσόντων αὐτοῖς φυσικῶν. Πάντες γάρ ὥσπερ ἄλλην καί ἄλλην, θείαν φημί καί ἀνθρωπίνην, καί διπλῆν φύσιν ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός ἐδογμάτισαν· οὕτως διαπρυσίως τοῦς πᾶσιν ἐκήρυξαν καί ἄλλο καί ἄλλο θέλημα, θεῖόν φημι καί ἀνθρώπινον, καί δύο θελήματα· καί ἄλλην καί ἄλλην ἐνέργειαν, θείαν τε καί ἀνθρωπίνην· καί διπλῆν αὖθις ἐνέργειαν, τουτέστι δύο. Οὕτω γάρ καί τῶν οὐσιῶν τήν ἐν ἀριθμῷ σημασίαν προδήλως ἐξεφώνησαν. Φαίνεται γάρ ὁ αὐτός ὡς ἄνθρωπος, καί τό κατά φύσιν ὑπάρχων Θεός, θέλων οἰκονομικῶς παρελθεῖν τό ποτήριον· καί μέχρι τούτου τυπῶν τό ἡμέτερον, ὡς Κύριλλος ἡμᾶς ὁ σοφός ἐξεπαίδευσεν· ἵνα τῆς ἡμῶν φύσεως πᾶσαν θανάτου συστολήν ἀπελάσῃ, καί πρός ὁρμήν ἀνδρικῶς τήν κατ' αὐτοῦ φημί τοῦ θανάτου, στομώσῃ τε καί διεγείρῃ. Φαίνεται δέ πάλιν ὡς Θεός, καίπερ ἄνθρωπος ὤν κατ'οὐσίαν, θέλων τήν οἰκονομίαν πατρικῶς ἐκπληρῶσαι, καί τήν πάντων ἡμῶν σωτηρίαν ἐργάσασθαι· δείκνυται δέ καί ὡς ἄνθρωπος, φύσει τυγχάνων Θεός, ἀνθρωπίνως ἐνεργῶν, καί τήν πεῖραν τῶν παθημάτων δι' ἡμᾶς ἑκουσίως δεχόμενος· δείκνυται δέ πάλιν ὡς Θεός, καί τό κατά φύσιν ἄνθρωπος ὤν, θεϊκῶς ἐνεργῶν, καί τάς θεοσημείας φυσικῶς προβαλλόμενος· ἐξ ὧν ὅτι καί Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ἦν ὁ αὐτός ἐγνωρίζετο, ταῖς ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ὑπῆρχεν οὐσίαις ἰσάριθμα τά θελήματα, καί τάς ἐνεργείας φυσικῶς κεκτημένος, εἰς βεβαίωσιν τῆς τῶν ἅπερ κυρίως ἦν τελείας ὑπάρξεως.

Εἰ δέ τις πρός τήν τούτων ἀθέτησιν ἀντιφατικῶς, τήν τε τοῦ θεοφάντορος Διονυσίου θεανδρικήν ἐνέργειαν, καί τήν τοῦ σοφωτάτου Κυρίλλου συγγενῆ καί δι᾽ ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένην εἰς μέσον τῷ λόγῳ προΐσχεται, γινωσκέτω μηδεμίαν ἐντεῦθεν ἐρανισόμενος ἑαυτῷ κατά τῆς εὐσεβοῦς ὁμολογίας ἰσχύν. Ἡ μέν γάρ (≡15A_112≡> θεανδρική προσφόρῳ φωνῇ πρός τοῦ διδασκάλου φρασθεῖσα, διπλῆν τοῦ διπλοῦ τήν φύσιν ἐνέργειαν (=0085=) περιφραστικῶς δηλονότι σημαίνει. Θείαν γάρ καί ἀνδρικήν, ἤγουν ἀνθρωπίνην, διά τῆς κατά τήν ἐκφοράν συναφείας προδήλως ἐκήρυξεν· ἀλλ᾽ οὐχ ἁπλῶς· ὅθεν οὐδέ δι᾽ ἀριθμοῦ ταύτην ὠνόμασεν, εἰ καί μοναδικῶς τήν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ἕνωσιν ἐπισημαίνων, ταύτην ἐδίδαξεν· ἥτις οὐ λυμαίνεται τῇ φυσικῇ τούτων διαφορᾷ· καθάπερ οὐδ᾽ αὐτῇ τῇ τῶν οὐσιῶν, ἡ τούτων ἀδιάσπαστος ἕνωσις· ἐπειδή κατά τούς λέγοντας, Εἰ μίαν εἶχεν ἐνέργειαν, καί ταύτην θεανδρικήν· εἰ μέν φυσικήν μίαν ὁ σαρκωθείς Λόγος ἐκέκτητο ταύτην, πρός δύο ἡ μία κατά φύσιν ἐνέργεια, πῶς μερισθήσεται; καί ποίῳ λόγῳ τάς διαφόρους οὐσίας ἡ μία κατά τό αὐτό συστήσει καί ἀφορίσει ἐνέργεια; πρός τε τά ὁμογενῆ τήν κατ' οὐσίαν ἀπαραλλαξίαν ἔχειν ἑκατέραν ποιοῦσα, καί πρός τά ἑτερογενῆ πάλιν τήν κατ᾽ οὐσίαν διαφοράν. Καί παρῶ λέγειν, ὡς τῆς πρός τόν Πατέρα καί ἡμᾶς φυσικῆς συγγενείας ἐκπέπτωκεν, ὡς μήτε παντελῶς ἐκείνου, μήτε ἡμῶν θεανδρική τήν

ἔμφυτον καί οὐσιώδη κεκτημένων ἐνέργειαν. Εἰ δέ γε πάλιν ὑποστατικήν, πρός τῇ καινῇ δόξῃ· τίς γάρ ὁ λέγων ὑποστατικήν ὑπάρχειν ἐνέργειαν. Καί οὕτως ἀλλότριον τοῦ Πατρός κατ' ἐνέργειαν αὐτόν ὁ τοιοῦτος ἀποφαίνει λόγος, εἴπερ ὑποστατικήν, καί οὐ φυσικήν ἔχει παρά τόν Πατέρα ἐνέργειαν. Τοῖς γάρ ὑποστατικοῖς ἰδιώμασι, τήν πρός αὐτό κέκτηται διαφοράν προδήλως ὁ Λόγος.

Καί ἡ "συγγενής δέ καί δι᾽ ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένη μία" πάλιν "ἐνέργεια», κατά τόν ἀοίδιμον Κύριλλον, οὐκ ἐπ᾽ ἀναιρέσει τῆς τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν οὐσιώδους διαφορᾶς· τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ὑπάρχει ὁ εἷς καί μόνος Χριστός ὁ Θεός· ἀλλ᾽ ἐπί συστάσει τῆς ἄκρας τούτων ἑνώσεως εἴρηται τῷ διδασκάλῳ. Καί ἔοικέ πως δι᾽ ἄλλων φωνῶν, τόν θεοφάντορα Διονύσιον ἐκμιμεῖσθαι. Ἵνα γάρ δόξῃ μή γυμνόν ὄντα τοῦτον Θεόν, μήτε ψιλόν αὖθις ἄνθρωπον· μήτε ἰδίᾳ Θεόν ἀσωμάτως ἐνεργοῦντα, μήτε ἰδίᾳ ἄνθρωπον (≡15A_114≡> τά κατά γνώμην πράττοντα· ἀλλά Θεόν σεσαρκωμένον καί τελείως δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα, θεϊκῶς ἅμα καί ἀνθρωπικῶς τόν αὐτόν ἐνεργοῦντα, ἔφυσεν, ὡς οὐ λόγῳ μόνον, καί τοῖς θεοπρεπέσιν ἐπιτάγμασιν, ἐνεργός εὑρίσκεται ὁ Σωτήρ ἐν τῷ τούς νεκρούς διανιστᾷν καί θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καί πᾶσαν μαλακίαν· ἀλλά συνεργάτιν ὥσπερ τινά πρός τοῦτο δή μάλιστα τήν ἁγίαν αὐτοῦ παραλαμβάνειν ἠπείγετο σάρκα· τοῦτο ποιῶν μέν ὡς Θεός τῷ παντουρῷ αὐτοῦ προστάγματι· ζωοποιῶν δέ αὖ πάλιν καί τῇ ἀφῇ τῆς ἡνωμένης αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν ἁγίας σαρκός, ἵνα δείξῃ καί ταύτην ζωοποιεῖν δυναμένην διά τῆς οὐσιώδους αὐτοῦ ἐνεργείας, ἧς ἐστι κυρίως ἡ ἁφή, ἡ φωνή, καί ὅσα τοιαῦτα. Εἶτα, ὡς ἔδειξε τάς φυσικάς ἐνεργείας αὐτοῦ, τοῦ ἐξ ἀμφοῖν συγκειμένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, σωζομένας τελείως· τήν τῆς θεότητος αὐτοῦ, διά τοῦ παντουργοῦ (=0088=) προστάγματος, τήν δέ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, διά τῆς ἀφῆς· παρέστησε ταύτας ἡνωμένας διόλου τῇ πρός ἀλλήλας συμφυΐᾳ καί περιχωρήσει· ὡς μίαν διά τήν ἕνωσιν αὐτοῦ τε τοῦ Λόγου καί παναγίας αὐτοῦ σαρκός δείκνυσθαι τήν ἐνέργειαν· οὐ φυσικήν, οὐχ ὑποστατικήν· οὐ γάρ τι τοιοῦτον εἴρηκεν ὁ διδάσκαλος· ἀλλά συγγενῆ τοῖς μέρεσι· δι᾽ ὧν, ὡς εἴρηται, κατά τε πρόσταγμα παντουργόν, κατά τε ἀφήν χειρός ἐπεδείκνυτο.

Δέδεικται τοίνυν τῆς ἱερᾶς τοῦ σοφοῦ διδασκαλίας, ὡς καί τήν διαφοράν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν, ὥσπερ οὖν καὐτῶν τῶν φύσεων ὧν καί εἰσί, διαγορεύει φυλαττομένην καί μετά τήν ἕνωσιν· καὐτήν τήν ἕνωσιν αὖθις ὁρίζεται· τήν μέν, ἐν τῷ λέγειν, πρόσταγμα παντουργόν καί ἀφήν· τήν δέ, τῷ λέγειν, μίαν τε καί συγγενῆ· δι' ὧν πᾶσαν συναίρεσίν τε καί διαίρεσιν τοῦ κατά Χριστόν μυστηρίου μεγαλοφυῶς ἀποπέμπεται· οἱ δέ μή οὕτω λαμβάνοντες, ἀλλ᾽ ὡς μίαν Λόγου τε καί σαρκός τήν συγγενῆ νοοῦντες ἐνέργειαν, τήν Εὐτυχοῦς καί Ἀπολιναρίου συνουσίωσιν δογματίζουσι. Δεῖ τοιγαροῦν ἐν πᾶσι καί τόν λόγον ἀλώβητον (≡15A_116≡> διασώζειν, καί τόν τῆς οἰκονομίας τρόπον διατηρεῖν ἀπαράφθαρτον· ἵνα μηδεμίαν ἡ πονηρά ξυνωρίς, ἡ διαίρεσις, φημί, καί ἡ σύγχυσις, κατά τῆς ἀληθείας σχοίη παρείσδυσιν.

Κατά ταύτην οὖν, καί τά ἄλλας, εἴπερ εὑρεθεῖεν, μοναδικάς τῶν ἁγίων Πατέρων φωνάς, τήν εὐσεβῆ διάνοιαν ἐκληπτέον· καί μηδαμῶς εἰς ἀντίφασιν ταύτας, πρός τάς τῶν ἁγίων δυϊκάς ἐκδεξώμεθα· γινώσκοντες, ὡς καί αὗται πρός τήν διαφοράν κατά τῆς συγχύσεως ἰσχυραί κἀκεῖναι πρός τήν ἕνωσιν κατά δαιρέσεως ἀσφαλεῖς· ἀλλ᾽ ἄμφω, καί ταύτας κἀκείνας, ψυχῇ τε καί στόματι περιχαρῶς ἀσπασώμεθα, καί ὀρθοδόξως ὁμολογήσωμεν· καί διά τῶν κατά προφοράν δοκούντων πως ἐναντίων φωνῶν, τούς κατά διάνοιαν ἐναντίους ἐπίσης ἑαυτοῖς καί ἀλλήλοις, καί τῇ ἀληθείᾳ, σοφῶς τροπωσώμεθα· καί τῆς ἡμετέρας αὐλῆς, ἤγουν τῆς καθολικῆς τοῦ Θεοῦ καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἀνδρικῶς ἐξελάσωμεν· καί μηθ᾽ ὅλως τήν οἱανοῦν πάροδον κατά τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τοῖς ληστρικῶς ὅρια πατρικά μηχανωμένοις μεταίρειν, παράσχωμεν, τῷ διαῤῥίπτειν τι τῶν εὐσεβῶν ὅπλων τε καί δογμάτων, δι᾽ ὧν γίνεσθαι πέφυκεν ἡ ἐκείνων καταστροφή καί ἀναίρεσις.

Πλήν κἀκεῖνο γινώσκειν χρεῶν, ὡς ἐπί τε φύσεων καί φυσικῶν ἐνεργειῶν, καί μοναδικάς πρός ταῖς δυϊκαῖς φωναῖς τῶν ἁγίων Πατέρων εὑρίσκομεν· ὡς, "τήν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην», καί, "τήν θεανδρικήν ἐνέργειαν», καί τήν "συγγενῆ καί δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένην»· ἐπί δέ φυσικῶν θελημάτων, οὐδεμίαν μοναδικήν, ὡς ἐμέ γινώσκειν, τό παράπαν ἐκφώνησιν εὑρεῖν δυνατόν, (=0089=) ἀλλά τάς ἐν ἀντωνυμίαις καί ἀριθμῷ δυϊκάς σημασίας. Πῶς οὖν καί τίνι λόγῳ, κἄν προσεξετάσαι δεχώμεθα παντελῶς, ἕν ἤ δύο θελήματα χρή λέγειν ἐπί Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς τῶν Πατέρων νομοθεσίας καί διδασκαλίας δύο (≡15A_**118**≡> φυσικά θελήματα παρακελευομένης ὁμολογεῖν ἐπ' αὐτοῦ καί πρεσβεύειν, καθά καί φύσεις αὐτάς, καί τάς τούτων φυσικάς ἐνεργείας, μέχρι τοῦ γινώσκειν τήν διαφοράν;

Τούτων μοι παρεκβατικῶς νῦν λελεγμένων πρός τήν σήν θεοτίμητον ἁγιστείαν, παρακαλῶ τήν ἐπ᾽ αὐτοῖς, ἤ μή προσηκόντως ῥηθεῖσιν, ἤ μή νοηθεῖσι καλῶς, συγγνώμην ὁμοῦ καί διόρθωσίν μοι χαρίσασθαι, φιλαγάθῳ πατρικῆς εὐσπλαχνίας στοργῇ καί μιμήσει· καί Χριστῷ τῷ Θεῷ με παραθέσθαι, τῷ σύν Πατρί καί Πνεύματι ἁγίῳ δοξαζομένῳ εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Ἄτοπον, φησί, τό ἕν θέλημα μερίζεσθαι (τοῦτο γάρ ἀναγκάζει ἡ φυσική συγγένεια) καί τό μέν ἥμισυ τῇ μιᾷ, τό δέ λοιπόν τῇ λοιπῇ φύσει δίδοσθαι· καί οὕτως ἀλλοτριοῦν τόν Χριστόν τοῦ Θεοῦ καί ἡμῶν, ὡς οὐκ ἐχόντων σύνθετον θέλημα.

2. Ὅτι τήν διαφοράν, καί τήν ἕνωσιν οἱ Πατέρες κατά τῆς συγχύσεως, καί τῆς ὁμοτίμου αὐτῆ διαιρέσεως ἐδογμάτισαν.

3. Ὁ Νεῖλος. Ἔστιν ὑποστατική, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡμῶν ἡ παράλογος, δι᾽ ἥν ἄνθρωπος ὁ Θεός, ἵν᾽ ἐπανασώσῃ τόν ἄνθρωπον· ἀπαλλάξας ταύτης, ὅσοι φόβῳ θανάτου διά παντός τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας· ἤγουν ὅσοι φοβούμενοι τήν ὀδύνην, τήν ἡδονήν περιεποιοῦντο, τήν μητέρα τῆς ὀδύνης· τήν τῆς φθορᾶς ἀρχηγόν· τήν τοῦ θανάτου προαγωγόν καί προμνήστριαν.

ΙΣΟΝΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΝΙΚΑΝΔΡΟΝ

ΙΣΟΝ Ἐπιστολῆς γενομένης πρός τόν ἁγιώτατον ἐπίσκοπον κύριον Νίκανδρον, παρά τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου, περί τῶν δύο ἐν Χριστῷ ἐνεργειῶν.

(≡15A_120≡> Αὐτός, θεοτίμητε καί παμμακάριε Πάτερ, φερωνύμως ἔχων μετά τῆς ἀνδρείας, τήν κατά πάντων ἀφανῶς, ἤ φανερῶς τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ καθολικήν καί ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν πολεμούντων ἐχθρῶν ἱερωτάτην νίκην· καί τόν ὑπέρ αὐτοῦ ἀειθαλῆ τοῖς χαρίσμασι, καί ταῖς ἐνεργείαις τοῦ Πνεύματος ἀμαράντινον στέφανον, ἤδη κατ᾽ ἐλπίδας λαβών παρ᾽ αὐτοῦ, καί ὡς ἐν χερσί κτησάμενος τοῦ κατά φύσιν ἐφετοῦ, διά τῆς πρός αὐτό τελείας συννεύσεως τήν μακαρίαν ἀπόλαυσιν· κἀκ τούτου σαφῶς, εἰ καί τις (=0092=) ἄλλος, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου κατατρυφῶν, πῶς ποτε, καί τίνι τρόπῳ ταύτην προσάπτειν, κἄν λόγῳ ψιλῷ, μή τί γε διά τιμίων σου καί μακαρίων προσάγειν καταδέχῃ γραμμάτων τῷ ἀδρανεῖ καί δειλῷ, καί μηδόλως εἰς παράταξιν Θεοῦ, καί τόν αὐτοῦ καί ὑπέρ αὐτοῦ, ἅγιον πόλεμον, τάς τοῦ νοῦ πρακτικάς δυνάμεις, ἤ τούς κατά ψυχήν ὡσεί τινας δακτύλους χειρῶν, λογισμούς, μέχρι καί νῦν δεδιδαγμένῳ κινεῖν, καί ταύτῃ τροποῦσθαι γενναίως τούς κατέναντι Κυρίου παντοκράτορος ῥήμασί τε καί δόγμασιν ἐπαιρομένους· καί τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐξελαύνειν, ἥτις ἐστίν αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν καί Θεός, καί ἡ ταυτόν ὀρθόδοξος πίστις· ἡ ὄντως (≡15A_122≡> παγία τῶν εὐσεβῶν δογμάτων ἕδρα καί σύστασις· καί τῶν ἀρετῶν ἡ ἀέννασς καρπογονία καί φύσις. Ἀλλά τοῦτο χριστομιμήτως πεποίηκας· ἵνα τήν τούτου προδήλως εἰς ἐμέ, τόν γνωμικῶς αὐτοῦ διεστηκότα, καί τήν μακράν ἀπ᾽ αὐτοῦ τῆς κακίας ὥσπερ τινά χώραν ἕξιν, ἐμπροθέτως οἰκοῦντα, καί τά πάθη τῆς ἀτιμίας καθάπερ χοίρους δι᾽ ἐνεργείας ἐκτρέφοντα, φιλάγαθον ἐπιδειξάμενος κένωσιν, καί τῶν ἐνόντων σοι θείων κατορθωμάτων τῷ μεγέθει τῆς συγκαταβάσεως ὑποδείξας τήν δύναμιν, εἰς ἔφεσιν ταύτης ἐγείρῃς, καί πρός ἱερόν τινα καί μακάριον ζῆλον, ἀτρέπτως στομώσῃς, τῆς πάμπολύ με παρά πάντας βαρούσης νωθείας τε καί ἀμελείας τόν φόρτον εἰς δύναμιν ἀποῤῥιψάμενον· καί σε τῆς περί ἐμέ τόν πτωχόν σοφῆς οἰκονομίας καί προμηθείας χάριν ἀποθαυμάσας, μακάριε, τήν ἐν πλείοσιν ἔτεσι καί ἀρεταῖς θειοτέραις διατήρησιν, σοῦ τοῦ καλοῦ καί ἀγαθοῦ ποιμένος τε καί πατρός, μετά δακρύων, καίτοι λίαν ὑπάρχων ἁμαρτωλός, χαρισθῆναι μοι καί πᾶσιν ἐντενῶς καθικέτευσα τόν Κύριον ἡμῶν καί Θεόν· ἵνα ἔχοντές σε μάλιστα νῦν, ὅ τε τῆς φύσει καί ὄντως ἀληθείας τήν πρόῤῥησιν, ἡ κατά τήν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων ἀλήθεια σαφῶς ἐπιστώσατο· καί θλίψις, οἵα καθάπαξ οὐ γέγονεν ἀπό καταβολῆς κόσμου, οὐδ᾽ οὐ μή γένηται, πάντας πανταχῇ διά τάς ἁμαρτίας κατέλαβε· τῇ τε πανσθενεῖ βακτηρίᾳ τῶν θεοπειθῶν προσευχῶν δυναμοῦντά τε καί ῥωννύοντα, καί τῇ πανιέρῳ σύριγγι τῆς θεοσόφου διδασκαλίας ὁδηγοῦντα καλῶς καί φωτίζοντα, καί εἰς τόπον χλόης τῆς ἀειζώου τῶν ἀρετῶν ἕξεως κατασκηνοῦντα

διά τῆς πράξεως· καί ἐπί ὕδατος ἀναπαύσεως τῆς ἀειβλύστου τῶν ἱερῶν ἐν τοῖς δόγμασι χορηγίας ναμάτων ἐκτρέφοντα διά τῆς γνώσεως· καί εἰς τόπον ὀχυρόν καί μάνδραν ὑψηλήν τήν καθολικήν Ἐκκλησίαν, καί τόν ταύτην δι᾽ αἵματος οἰκείου καί ζωοποιοῦ κατά θέλησιν ἁρμοσάμενον Κύριον (≡15A_124≡> ἀσφαλῶς διασώζοντα, τῆς τῶν ἐναντίων ἐλευθερωθῶμεν καταδρομῆς· οἱ προσφόρου καιροῦ τῆς τοῦ παντός δραξάμενοι ταραχῆς καί συγχύσεως, τό μέγα τῆς τῶν ἁπάντων σωστικῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καί ἀπόῤῥητον, ὡς πάντας αἰῶνας καί χρόνους, καί τούς ἐν αἰῶσι καί χρόνῳ φυσικῶς περιγράφον, (=0093=) συγχεῖν μηχανῶνται μυστήριον· οἷα τῆς ἐξ ἡμῶν νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης, ὑπ᾽ αὐτοῦ κατ' εὐδοκίαν Πατρός καί συνέργειαν ἁγίου Πνεύματος προσληφθείσης, καί αὐτῷ κατά μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ἑνωθείσης ἁγίας σαρκός, οὐκ ἐχούσης μετά τήν ἕνωσιν τά προσόντα κατά φύσιν αὐτῇ, δίχα μόνης τῆς ἁμαρτίας· ὅτι μηδέ τῆς φύσεως ἦν· μᾶλλον δέ, αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, καί δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος, τά τήν ἡμετέραν φύσιν οὐσιωδῶς χαρακτηρίζοντα καθ᾽ ἡμᾶς τελείως οὐ σώζοντα· ἀλλ᾽ ἤ ταῦτα πρός τήν ἑαυτοῦ θείαν μετασκευάσαντος φύσιν· καί ταύτῃ, τό ἐλλιπές τῆς οἰκείας θεότητος δείξαντος, δεομένης παρενθήκης τινός πρός τήν κατ᾽ οὐσίαν ἐντέλειαν· ἤ πάμπαν εἰς ἀνυπαρξίαν μεταχωρῆσαι ποιήσαντος, ὡς οὐ λίαν καλά, καί τῆς αὐτοῦ δημιουργίας τό ἔργον ἐξαφανίσαντος τῷ μή κατά λόγον τινα καί σοφίαν αὐτά ποιῆσαι, καί ἑνῶσαι πρός ἑαυτόν καθ᾽ ὑπόστασιν· ἐπεί πῶς, τό λόγῳ καί σοφίᾳ γενόμενον, ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ καί τῇ σοφίᾳ καθ᾽ ἕνωσιν ἀδιασπάστως οὐ σώζεται; ἤ πῶς σωζόμενον καί μετά τήν ἕνωσιν, οὐχ ὁμολογεῖται; καί δι᾽ ἥντινα αἰτίαν, ἵνα διά τῆς ὁμολογίας ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος ὁ φύσει Θεός πιστευθῆ κατ᾽ ἀλήθειαν; Ἤ τυχόν οὐδέ τήν ἀρχήν αὐτά τά φύσει προσόντα τῇ φύσει προσλαβών μετά τῆς φύσεως; Ἀλλά ἄψυχόν τινα καί ἄλογον, καί οὐδαμῶς ἐξ ἡμῶν, ἤ ἡμῖν ὑπάρχουσαν ὁμοούσιον σάρκα λαβών, ἤ οὐδέ λαβών, ἀλλ᾽ ἄνωθεν καί ἀπ᾽ ἀρχῆς συνουσιωμένην αὐτῷ κατενέγκας, ἥνωσεν ἑαυτῷ· καί τήν δ᾽ ἡμᾶς καί πρός ἡμᾶς οἰκονομίαν ἐφάντασεν, ἀνθρωπίνῳ σχήματι προσπελάσας ἡμῖν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀνθρωπίνῃ φύσει προσομιλήσας, ἵνα τό γένος ἅπαν τοῦ παλαιοῦ παραπτώματος ἀνασώσηται, καί τοῦ δι᾽ αὐτό κατακρίματος ἐλευθερώσῃ.

(≡15A_126≡> Ταῦτα γάρ, καί τούτων πλείω δοξάζουσιν, ὅσοι μή παντελείως ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ τά φυσικά, καί δίχα τῆς ἁμαρτίας, ὥσπερ καί τάς φύσεις αὐτάς σώζεσθαι (=0096=) κατά τούς ἁγίους Πατέρας ὀρθοδόξως ὁμολογοῦσι· καί μετά τήν ἕνωσιν. Οὐδέ γάρ τήν θείαν φύσιν καί ἄκτιστον ἀνύπαρκτόν τε καί ἀθέλητον ἤ ἀνενέργητον καθορῶμεν· οὔτε μήν τήν κτιστήν καθ᾽ ἡμᾶς καί ἀνθρωπίνην οὐσίαν ἀνύπαρκτόν τε καί ἀθέλητον ἤ ἀνενέργητον ἐπιγινώσκομεν. Καί εἰ μηδεμίαν τούτων ἔρημον ἐπιστάμεθα φυσικῆς ὑπάρξεως, θελήσεώς τε καί ἐνεργείας, ἐκ τούτων, δέ θείας φύσεως καί ἀνθρωπίνης φύσεως λέγω, καί ἐν ταύταις, καί τούτων ὑπόστασις ἐστι κατ᾽ ἀλήθειαν ὁ εἷς καί μόνος Χριστός καί Υἱός, πῶς, εἴπερ φύσει κυρίως Θεός, καί φύσει κυρίως ἄνθρωπος ὁ αὐτός, οὐχί καί θεῖον θέλημα καί ἐνέργειαν φύσει κυρίως, καί

ἀνθρώπινον θέλημα, καί ἐνέργειαν φύσει κυρίως εἶχε, μηδετέρου τούτων κατά φύσιν ὤν ἐλλιπής, δι᾽ ὧν ἐπαληθεύων τοῖς πράγμασι τά ὀνόματα, καί τούτοις αὖθις ἐπικυρῶν τά πράγματα, προδήλως ὁ αὐτός ἐγνωρίζετο, τά τε θεῖα καί ἀνθρώπινα φυσικῶς ἔχων καί θέλων καί ἐνεργῶν, κἀκ τούτου τά ἐξ ὧν, καί ἐν οἷς, καί ἅπερ ὑπῆρχε, πιστευόμενος; Ἐπεί, τοῦ φυσικοῦ θελήματος καί τῆς οὐσιώδους ἐνεργείας ἀναιρουμένων, τῆς τε θείας καί ἀνθρωπίνης οὐσίας, τοῦ ἐκ τούτων καί ταύτας ὄντος καί σώζοντος κατά μίαν ὑπόστασιν, πῶς Θεός ἤ ἄνθρωπος ἔσται; καί πῶς τοῦτο, ἤ ἐκεῖνο κατ᾽ οὐσίαν ὑπάρχων δειχθήσεται, μή σώζων ἑκατέρας φύσεως ἀνελλιπῶς τήν ἰδιότητα, πάσης ἁμαρτίας χωρίς; Τό γάρ τῶν κατά φύσιν ἐκστᾷν, κἄν τῆς ἔξω τῆς οὐσίας γεγένηται, μηδεμίαν ὕπαρξιν ἔχον· ὅτι μηδέ κίνησιν φυσικήν. "Τό γάρ μηδεμίαν κίνησιν ἔχον», ᾗ φησιν ὁ θεοφάντωρ καί μέγας ἅγιος Διονύσιος, "οὔτε ἔστιν, οὔτε τί ἐστιν· οὔτε ἔστι τις αὐτοῦ παντελῶς θέσις». Διά τοι τοῦτο τάς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ φύσεις ὁμολογοῦντας ἡμᾶς, τήν θείαν φημί καί τήν καθ᾽ ἡμᾶς ἀνθρωπίνην, (≡15A_128≡> πρός βεβαίαν τῆς τε τούτων ὑπάρξεως πίστωσιν, καί τῆς ἡμῶν περί αὐτῶν ὁμολογίας ἀλήθειαν, καί τά φυσικά τούτων ἰσαρίθμως δεῖ πάντως πρεσβεύειν θελήματα, καί τάς οὐσιώδεις τοσαύτας ἐνεργείας ὁμολογεῖν· καί μηδέν αὐτῶν προφάσει δῆθεν τῆς καθ᾽ ὑπόστασιν θείας ἑνώσεως ἀπομειοῦν ἤ ἐξαρνεῖσθαι τό σύνολον· γινώσκοντας, ὡς ἡ καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσις οὐδέν παραβλάπτει τῶν φυσικῶν, καθάπερ οὐδέ τάς φύσεις αὐτάς· εἰ καί ταύτας είς ἕν ἄγει δι᾽ ἑαυτῆς κατά τήν μίαν ὑπόστασιν· τοῦ δύο, τῷ φυσικῷ λόγῳ ὑπάρχειν οὐδαμῶς ἐξιστῶσα· ὥσπερ οὖν καὐτά δή λέγω τά φυσικά ἰδιώματα, τῇ πρός ἄλληλα συμφυΐᾳ διόλου πάλιν ἑνίζουσα, καί μηδέτερον τοῦ ἑτέρου χωρίς, ἤ τῆς θατέρου πρός θάτερον κοινωνίας ἐκτός, κατά τόν τῶν Ῥωμαίων πάπαν ἀοίδιμον Λέοντα θεωρεῖσθαι καθοτιοῦν συγχωροῦσα, τήν τούτων οὐσιώδη καί φυσικήν οὐκ ἀμαυροῖ παντελῶς, ἀλλά τελείως φυλάττει διαφοράν· (=0097=) τῷ γάρ φυλάττειν φυλάττεται, καί τῷ συντηρεῖν συντηρεῖται. Μέχρι γάρ τότε σαφῶς ἕνωσις πραγμάτων ἐστίν, ἕως ἄν ἡ τούτων σώζηται φυσική διαφορά· ἐπεί ταύτης παυσαμένης, παύεται πάντως κἀκείνη, τῇ συγχύσει τελείως ἀφανισθεῖσα.

Ταύτης τοιγαροῦν, λέγω δέ τῆς ἑνώσεως, οὐ λυμαινομένης τοῖς πράγμασιν, οὐδέ τῇ τούτων διαφορᾷ, ἀλλά μόνον τῇ κλήσει προσφυῶς ἑνοποιούσης τά κατ᾽ αὐτήν, εἰσί πάντοτε καί πάντως ἀμειώτως ἐν αὐτῇ καί τελείως σωζόμενα, τά κατά φύσιν διάφορα, τήν οἱανοῦν παρατροπήν οὐ παθόντα καί σύγχυσιν· οὐκ ἐν οὐσίαις αὐταῖς, οὐ θελήμασιν, οὐκ ἐνεργείαις, οὐκ ἄλλῳ τινί φυσικῷ. Πῶς οὖν ἐπικάλυμμα τῆς ἰδίας, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως εὐφήμως εἰπεῖν, καλοφροσύνης, ταύτην τινές προφασίζονται· καί τόν σαρκωθέντα Λόγον ἀθέλητον φύσει, καί ἀνενέργητον τῷ καθ᾽ ἡμᾶς, ἤγουν τῷ ἀνθρωπίνῳ, φασί· ἅτε κυρίως ἀψύχου καί ἀλόγου τῆς ἐξ ἡμῶν προσληφθείσης οὐσίας ἐν αὐτῷ τυγχανούσης. Τό γάρ ἀνενέργητον, ἀκίνητόν τε καί ἄψυχον προδήλως ἐστί· καί τό μηδεμίαν λογικήν θέλησιν ἔχον, ἄλογον σαφῶς καί ἀνόητον. Καί (≡15A_130≡> εἰ τούτων χωρίς κατά φύσιν ὑπῆρχεν ὁ σαρκωθείς Λόγος τό καθ᾽ ἡμᾶς, πῶς

ὅτι καί ἄνθρωπος γέγονε πιστευθήσεται; πῶς δέ μᾶλλον οὐχί τραπείς τήν θείαν φύσιν, καί σαρκός πάθεσιν ἀκουσίως ὑποπεσών δειχθήσεται κατ᾽ αὐτήν; Τῇ γάρ τῶν φυσικῶν ἀναιρέσει, τήν τῶν τοιούτων καταδρομήν, Ἄρειός τε καί Ἀπολινάριος κατ᾽ αὐτοῦ πεποιήκασιν. Ὁ μέν γάρ, ἄψυχον, ὁ δέ ἄλογον, ὅπερ ἀνενέργητόν ἐστι καί ἀθέλητον, αὐτόν δογματίσαντες, κτίσμα τοῦτον καί ποίημα καθ᾽ ἑαυτόν ἐβλασφήμησαν. Ἑκάτερος γάρ παθητόν φύσει θεότητος, ἀλλ᾽ οὐ φύσει σαρκός εἶπον τόν Μονογενῆ· κἄν Ἀπολινάριος ἔτι κατ᾽ ἀσέβειαν δαψιλευόμενος, καί τελείαν τήν εἰς σάρκα μεταβολήν κατ᾽ ἔκπτωσιν καί τροπήν τῆς αὐτοῦ θεότητος ἀπεφήνατο.

Χρή τοιγαροῦν εὐσεβοῦντας ἡμᾶς, τήν τοιαύτην ὁμολογίαν διώσασθαι, καί τήν τῶν ἁγίων Πατέρων κρατύνειν διδασκαλίαν· καί δύο φυσικά θελήματα (=0100=) κατ᾽ αὐτούς, καί οὐσιώδεις ἐνεργείας, ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός ὁμολογεῖν. Εἰ γάρ ἕν ἐπ᾽ αὐτοῦ θέλημα καί μίαν ἐνέργειαν εἴποιμεν, ἤ τοῦτον οὐκ ὄντα φύσει καί ἄνθρωπον, ἀλλά μόνον Θεόν· ἤ φύσει μόνον ἄνθρωπον, καί οὐ Θεόν· ἤ οὔτε ἄνθρωπον οὔτε Θεόν σαφῶς δογματίσομεν. Οἷον, εἰ μέν φυσικόν τό θέλημα τυχόν εἴποιμεν, ἤ θεῖον πάντως, ἤ ἀνθρώπινον τοῦτό ἐστι· καί εἰ θεῖον, τά θεῖα κατ᾽ αὐτό θελήσει φυσικῶς ὁ Λόγος· Θεόν φύσει μόνον καί συνθελητήν τῷ ἰδίῳ γεννήτορι δεικνύς ἑαυτόν, καί οὐκ ἄνθρωπον· οὐ γάρ πέφυκε διά τοῦ φύσει θείου, τό ἀνθρώπινον φύσει χαρακτηρίζεσθαι· ὥσπερ οὐδέ διά τοῦ κατ᾽ οὐσίαν ἀνθρωπίνου, τό κατ᾽ οὐσίαν θεῖον γνωρίζεσθαι. Τοῦτο δε, καί εἰ ἀνθρώπινον φῶμεν τό θέλημα φύσει, κατά τό ἀκόλουθον συναχθήσεται. Εἰ δέ ὑποστατικόν, τῆς αὐτοῦ μόνης ὑποστάσεως ἔσται χαρακτηριστικόν· καί οὔποτ᾽ ἄν κατ᾽ αὐτό κοινωνήσῃ Πατρί καί ἡμῖν· τῶν γάρ ἄκρων ὑποστάσει διαστέλλεται καί χωρίζεται. Τά αὐτά δέ πάλιν καί περί ἐνεργειῶν ἔστιν εἰπεῖν.

(≡15A_132≡> Ἀλλ᾽ οὐ διά τοῦτο, μή γένοιτο, τάς τῶν θεοφόρων Πατέρων περί αὐτῶν, φημί τῶν ἐνεργειῶν, μοναδικάς ἐξαρνούμεθα, τήν τε τοῦ λεχθέντος θεοφάντορος ἁγίου Διονυσίου "Θεανδρικήν ἐνέργειαν», καί τήν Κυρίλλου τοῦ σοφοῦ "μίαν τε καί συγγενῆ δι᾽ ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένην ἐνέργειαν». Αὗται μέν γάρ διά τήν ἕνωσιν, καί τήν πρός ἀλλήλας διόλου τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν συμφυΐαν, εὐσεβῶς αὐτοῖς ἐκηρύχθησαν· ὥσπερ καί αἱ δυϊκαί, διά τήν οὐσιώδη καί φυσικήν τούτων διαφοράν. Ἡ γάρ Θεανδρική τῆς θείας ὁμοῦ καί ἀνδρικῆς ἐνεργείας ὑπάρχει περίληψις. Κατάλληλον γάρ ὁ διδάσκαλος ἐπινοήσας φωνήν, ἑκατέραν, ὡς ἔφην, τῇ προφορᾷ συλλαμβάνουσαν, καί ταύτην μοναδικῶς ἐκφωνήσας, τήν διπλῆν, τοῦ διπλοῦ τήν φύσιν, ἐνέργειαν περιφραστικῶς παρεδήλωσεν. Ἐπειδή γάρ πρότερον ἔφησεν, "Οὐ κατά Θεόν τά θεῖα δράσας, ὅτι μή γυμνός ὑπῆρχε Θεός· ἀλλά δράσας μέν φύσει τά θεῖα· Θεός γάρ ἦν κατά φύσιν· διά σαρκός δέ, τῆς αὐτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν ἡνωμένης· οὐ τά ἀνθρώπινα κατά ἄνθρωπον, ὅτι μή ἄνθρωπος ὑπῆρχε ψιλός· ἀλλά δράσας μέν φυσικῶς τά ἀνθρώπινα· φύσει γάρ ἄνθρωπος ἦν· κατ᾽ ἐξουσίαν δέ θεϊκήν», ἀλλ᾽ οὐκ ἀνάγκῃ τινί καί βίᾳ καθ᾽ ἡμᾶς φυσικῇ πρός τό

πράττειν ἀγόμενος, συνέπλεξε τήν τε θείαν ἅμα καί ἀνδρικήν τοῦ αὐτοῦ κατά φύσιν ἐνέργειαν· ὡς μηδετέραν τῆς ἑτέρας οὖσαν χωρίς, ἀλλ᾽ ἐν ἀλλήλαις τε καί δι᾽ ἀλλήλων συμφυῶς γνωριζομένας, διά τήν ἄλυτον ἕνωσιν· καί μοναδικῇ φωνῇ συλλαβών ἄμφω, περιφραστικῶς ἀνεκήρυξεν. Ἵνα τῷ μέν δρᾶσαι τά τε θεῖα καί ἀνθρώπινα εἰπεῖν· εἰ καί μή κατά Θεόν, μήτε μήν κατά ἄνθρωπον· ὅτι μή γυμνός, ὡς ἔφην, Θεός, μήτε ψιλός ἄνθρωπος ἦν· ὅμως δέ κατ᾽ ἀλήθειαν δρᾶσαι, τήν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν οὐσιώδη (=0101=) πιστώσηται διαφοράν· τῷ δέ συλλαβεῖν ταύτας, καί τῇ προσφόρῳ φωνῇ συνοπτικῶς ἐξειπεῖν διά τῆς θεανδρικῆς ἐνεργείας, τήν τούτων ἀδιάσπαστον ἕνωσιν ἐκδιδάξῃ.

Καί ἡ Κυρίλλου δέ τοῦ σοφοῦ «μία τε καί συγγενής δι᾽ ἀμφοῖν (≡15A_134≡> ἐπιδεδειγμένη ἐνέργεια», τῆς τοῦ μεγάλου τούτου Πατρός μεγίστης ἔχεται διανοίας. Τήν γάρ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν καὐτός συμφυΐαν καί ἕνωσιν δι᾽ αὐτῆς ἐκπαιδεύει. Θέλων γάρ δεῖξαι καί ὁ πανεύφημος οὗτος ἀνήρ, ὥς ἥ τε σάρξ Θεός, καί ἡ κατ᾽ αὐτήν οὐσιώδης ἐνέργεια, θεία τῇ πρός τῇ φύσει Θεόν Λόγον ἑνώσει γεγένηται, καί τά ὑπέρ ἄνθρωπον ἐνήργει, μή ἐκστᾶσα τούτου, οὗπερ ἦν κατά φύσιν· ὥσπερ οὖν καί αὐτός ὁ Λόγος τῇ ταύτης προσλήψει δι᾽ ἡμᾶς ἑκουσίως γέγονεν ἄνθρωπος, τά κατά ἄνθρωπον ἐνεργῶν· καίπερ ὑπάρχων φύσει Θεός, διαγορεύει τοῦτον, μή παντουργῷ προστάγματι μόνον ἰᾶσθαι καί ζωοποιεῖν, ὡς μή Θεόν ὄντα γυμνόν· ἀλλά συνεργάτιν ὥσπερ τινά, πρός τοῦτο δή μάλιστα, τήν ἁγίαν αὐτοῦ σάρκα λαμβάνειν ἐπείγεσθαι· καί ζωοποιεῖν καί θεραπεύειν δι᾽ αὐτῆς καί τῆς κατ᾽ αὐτήν ἀφῆς καί φωνῆς· ἵνα ταύτην δεικνύῃ ζωοποιεῖν δυναμένην, διά τό πρός αὐτήν ἐν τῇ ἑνώσει γενέσθαι· καί αὐτοῦ τοῦ φύσει ζωογονοῦντος τά σύμπαντα, καί οὐχ ἕτερον σάρκα κυρίως ὑπάρχειν. Διό καί μίαν αὐτοῦ καί αὐτῆς, φημί τῆς ἁγίας σαρκός καί συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεικνύει ἐνέργειαν· μίαν μέν, τῇ ἑνώσει· συγγενῆ δέ πάλιν, τοῖς μέρεσιν· ὡς τήν αὐτήν οὖσαν, ἔν τε παντουργῷ προστάγματι, καί ἁφῇ τῆς ἁγίας σαρκός· δι᾽ ἀμφοῖν γάρ, ὡς Θεός, ὁ Λόγος, ταύτην σαφῶς ἐπεδείκνυτο· δεικνύς τῷ καί δι᾽ αὐτῆς ζωοποιεῖν, ὡς καί αὐτή γέγονεν δι᾽ ὅλου ζωοποιός· καθάπερ καί πῦρ διά σιδήρου καῖον, ἑνώσει τῇ πρός αὐτόν καυστικόν ἀποφαίνει τόν σίδηρον· ὡς εἶναι λοιπόν διά τοῦτο μή τοῦ πυρός κατά φύσιν μόνον τήν καῦσιν, ἀλλά καὐτοῦ τοῦ σιδήρου διά τήν ἕνωσιν· καί τήν ἐν τοῖς θαύμασι θείαν τοῦ Λόγου πάλιν ἐνέργειαν, μή τοῦ αὐτοῦ μόνον διά τήν φύσιν ὑπάρχειν, ἀλλά καὐτῆς τῆς ἁγίας σαρκός, διά τήν πρός αὐτήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν· συνεργάτιν γάρ ἑαυτοῦ ταύτην ἐν τοῖς θείοις παρελάμβανεν, (≡15A_136≡> ᾗ φησιν ὁ διδάσκαλος, ὥσπερ καί ψυχή τό ἴδιον σῶμα, πρός τήν τῶν οἰκείων ἔργων ἐκπλήρωσιν. Αὕτη γοῦν ἡ μία καί συγγενής δι᾽ ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένη ἐνέργεια, τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν δηλοῦσα τήν ἕνωσιν· τό ἑτερογενές τούτων καί δυϊκόν, καθάπερ καί (=0104=) ἡ θεανδρική ἐνέργεια, δι᾽ ἑαυτῆς κυρίως σημαίνει τῷ πρός ἄμφω τά μέρη, τῶν ἐξ ὧν καί ἐν οἷς ὁ εἷς καί μόνος ἐγνωρίζετο σεσαρκωμένος Λόγος, ἀναφέρεσθαι· καί ἀμφοτέρων ὑπάρχειν, ὡς δι᾽ ἀμφοῖν, τοῦ τε παντουργοῦ προστάγματος, καί τῆς ἀφῆς τῆς ἁγίας σαρκός ἐπιδεδειγμένη.

Οὐ δεῖ δέ τῷ συγγενεῖ ξενίζεσθαι παντελῶς· ἐπί τε γάρ ὁμοουσίων καί ἑτερουσίων λέλεκται τοῖς ἁγίοις Πατράσι τό συγγενές· καί μάρτυς ὁ Θεολόγος καί μέγας Γρηγόριος, περί ψυχῆς λέγων οὕτως ἐν τῷ είς Καισάριον τόν αὐτοῦ ἀδελφόν Ἐπιταφίῳ λόγῳ, Μικρόν δε ὕστερον καί τό συγγενές σαρκίον ἀπολαβοῦσα, ᾧ τά ἐκεῖθεν συνεφιλοσόφησεν. Ἐνταῦθα διά τήν ἕνωσιν, ἀλλ᾽ οὐ τήν φύσιν συγγενῆ τῇ ψυχῇ τήν σάρκα κέκληκεν ὁ διδάσκαλος. Καί πάλιν, Ἐν τῷ Εἰς τά φῶτα, περί τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ διδάσκων, φησί· Καί ὁ ὑπό τοῦ συγγενοῦς μαρτυρούμενος Πνεύματος. Νῦν τό συγγενές διά τήν φύσιν, ἀλλ᾽ οὐ τήν ἕνωσιν εἴρηκεν. Αὐτός δέ Κύριλλος ὁ σοφός κἀπί τῇ οὐσίᾳ καί ὑποστάσει διῃρημένων τό συγγενές ἀπαρατηρήτως λαμβάνει· καί τάδε λέγει τόν εὐαγγελιστήν Ἰωάννην ὑπομνηματίζων, περί τῆς κατά τό θεῖον βάπτισμα θεραπείας, "Συγγενῶς πως ἐχούσης πρός ἄμφω τῶν δεδηλωμένων. Πνεύματι μέν γάρ ἁγιάζει τοῦ ἀνθρώπου τό πνεῦμα· ὕδατι δέ αὖ, τό σῶμα», Τίς δέ, καί ποία συγγένεια Πνεύματος ἁγίου καί ὕδατος κατά τε οὐσίαν ἤ ὑπόστασιν, πρός τό ἡμέτερον πνεῦμα καί σῶμα; εἰ καί τά μάλιστα κατά χάριν ἡμῖν καί τοῖς ἐξ ὧν συγκείμεθα μέρεσιν αὕτη προσγίνεται, διά τήν ἱεράν ἀναγέννησιν.

(≡15A_138≡> Ἀλλά καὐτός αὖθις ὁ μοναδικός ἀριθμός, ὡς πᾶσιν εὔδηλον, καθ᾽ ἕκαστον τῶν ἐν πτώσει γενῶν ἔν τε ὁμοουσίοις καί ἑτερουσίοις[1] πρός τῶν ἁγίων παραλαμβάνεται, τό καθ' ἕνωσιν, ἤ δηλονότι σκοπούντων, ὡς τό, «Εἷς ἐξ ἀμφοῖν, καί δι᾽ ἑνός ἀμφότερα», Καί τό, «Μία ὑπόστασις καί μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη». Καί τό, «Εἰ γάρ καί τό συναμφότερον ἕν, ἀλλ᾽ οὐ τῇ φύσει, τῇ δέ συνόδῳ». Καί πάλιν ἐπί τῶν ὁμοουσίων, ὡς τό, " Καί ἦν, καί ἦν, ἀλλ᾽ ἕν ἦν. Φῶς καί φῶς, καί φῶς, ἀλλ᾽ ἕν φῶς. Καί τό " Εἷς Θεός, καί μία φύσις ἡ ἀνωτάτη», φησίν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Οὐ δεῖ τοιγαροῦν τάς μοναδικάς τῶν ἁγίων φωνῶν ἤ συγγενεῖς διά τήν ἕνωσιν είρημένας, ἐπ᾽ ἀνατροπῇ τῶν δυϊκῶν ἤ ἑτερογενῶν λελεγμένων αὐτοῖς, διά τήν διαφοράν ἐκδέχεσθαι παντελῶς· ἤ πάλιν (=0105=) κατ᾽ ἐκείνων ταύτας. Ὁ γάρ οὕτως ἐκλαμβάνων, καί μή ἀμφοτέρας ἐπίσης ἀσπαζόμενος, καί προσηκόντως, τάς μέν, τῇ ἑνώσει, τάς δέ, τῇ φυσικῇ διαφορᾷ προσαρμόζων· ἤ διαιρέσει πάντως, ἤ συγχύσει κατά τό εἰκός περιπίπτει· μᾶλλον δέ φάναι κυρίως, ἑαυτόν περιβάλλει, καί τῆς τῶν ἁγίων Πατέρων διωθεῖται κοινωνίας ἀληθοῦς καί ὁμολογίας. Εἰ γάρ καί πρός τόν Λόγον ἕν ἡ σάρξ καθ' ὑπόστασιν γέγονε, καί τῇ ἑνώσει τήν ἐνέργειαν αὐτοῦ κατεπλούτησεν· ἀλλ᾽ οὐδαμῶς τοῦ κτίστην κατ᾽ οὐσίαν ὑπάρχειν διέπεσεν, οὔτε τῶν φυσικῶν καί ἀδιαβλήτων παθῶν τήν οἱανοῦν πέπονθεν ἐκδρομήν. Καί εἰ τοῦτο κυρίως ἐστίν, ὥσπερ οὖν καί ἐστι, διάφορον τήν τε φύσιν αὐτήν, καί τήν φυσικήν πρός τόν Λόγον ἐκέκτητο προδήλως ἐνέργειαν. Ἦν αὐτός ἔχων ὁ σαρκωθείς Λόγος ὡς ἄνθρωπος· αὐτοῦ γάρ ἦν κατά φύσιν. Αἵματος γάρ καί σαρκός παραπλησίως ἡμῖν κεκοινώνηκε, δύο φυσικάς εἶχεν ὁ αὐτός ἐνεργείας ὥσπερ οὖν καί φύσεις· τήν θείαν καί Πατρικήν, καί τήν καθ᾽ ἡμᾶς ἀνθρωπίνην· δι᾽ ὧν ὅτι Θεός ἦν ὁ αὐτός καί ἄνθρωπος ἐπιστεύετο. Ὧν γάρ εἶχε τάς

φυσικάς ἐνεργείας, τούτων (≡15A_140≡> δηλαδή καί τάς φύσεις. Ὡς γάρ Θεός, διά τε φωνῆς καί ἀφῆς τῆς ἁγίας σαρκός, ἰώμενός τε καί ζωοποιῶν ἐδείκνυτο κατά φύσιν· οὕτω πάλιν καί ἄνθρωπος ὤν ὁ αὐτός οὐσιωδῶς ἐγνωρίζετο, διά τῆς αὐτῆς ἀφῆς καί χειρός, λεντίῳ διαζωννύμενος, καί νίπτων τούς πόδας τῶν μαθητῶν· καί κλῶν τούς ἄρτους, καί τούτοις διαδιδούς· καί τό ψωμίον εἰς τό τρυβλίον ἐμβάπτων· καί πάλιν διά τῆς φωνῆς τήν προσοῦσαν λύπην καταμηνύων, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου. Καί, Νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται. Καί, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ᾿ ἐμοῦ. Καί ὅσα τοιαῦτα, μηδαμῶς τό φύσει πεφυκός ἑκατέρας φύσεως, τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκεν, ἀθετῶν· ἀλλά φυσικαῖς ἐνεργείαις τάς φύσεις πιστούμενος.

Ἵνα δέ καί διά Κυρίλλου τοῦ σοφοῦ δειχθῇ, ὡς οὐ φύσει μίαν, ὥσπερ οὐδέ φύσιν, ἡ σάρξ εἶχε πρός τόν Λόγον ἐνέργειαν, εἰ καί συγγενής γέγονεν πρός αὐτόν, τῷ θεωθῆναι διά τήν ἕνωσιν, ἀκούσωμεν τί διέξεισι, τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἑρμηνεύων, ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῆς ἐξομολογήσεως. "Διά τοῦτο φησίν ἐνεργεῖν ἐν Πνεύματι Θεοῦ. Καί γάρ τοι κατά τό ἀληθές, οὐ σαρκός ἐνέργεια φυσική καί ἀνθρωπότητος δύναμις, παραλύει τόν Σατανᾶν, καί καταισχύνει τόν Βεελζεβούλ· ἐπεί διδασκέτω σέ τις παρελθών, εἰ βούλεται, τί τό κωλύον τοῖς ἐθέλουσι προκεῖσθαι τήν ἐξουσίαν τήν κατά πνευμάτων ἀκαθάρτων. Ἰδού, εἰ τοῦτο ἐνεργεῖ σαρκός φύσει· πάντες γάρ ἐσμέν ἐν σαρκί, καί εἷς πάντων ὁ τῆς ἀνθρωπότητος λόγος· ἀλλ᾿ οὔτε σαρκός ἔργον ἰδικῶς, (=0108=) οὔτε μέν ἀνθρωπότητος, τό κατισχύσαι πνευμάτων, ἐπεί μή πάντες ἰσχύουσιν· ἐνεργείας δέ μᾶλλον ὁρᾶται τό κατόρθωμα διά τοῦ Πνεύματος». Οὐκοῦν ἀληθές εἴρηκεν ὁ Πατήρ, καθό νοεῖται σάρξ καί ἄνθρωπος, ὅτι Πνεύματος ἔργον ἦν, καί (≡15A_142≡> οὐχί τῆς σαρκός, ἤγουν ἀνθρωπότητος, ἡ κατά δαιμόνων ἰσχύς. Ἅγιον μέν γάρ ὁμολογουμένως ἐστί τό σῶμα τοῦ Κυρίου, καί πᾶσαν ἔχον κατά πάσης νόσου τήν δύναμιν· ἀλλ᾿ ἦν τε, καί ἐστιν ἅγιον, οὐκ ἐπείπερ ἁπλῶς νοεῖται σάρξ, ἐν μόνοις οὖσα τοῖς ἰδίοις λόγοις, ἀλλ᾿ ᾗ ἐστι ναός τοῦ κατοικοῦντος ἐν αὐτῇ Θεοῦ Λόγου, ἁγιάζοντος τήν ἰδίαν σάρκα διά τοῦ ἰδίου Πνεύματος.

Ὥστε, ᾗ φησιν ὁ θεῖος οὗτος ἀνήρ, κατά τό ἀληθές, οὐ σαρκός ἐνέργεια φυσική, καί ἀνθρωπότητος δύναμις παραλύει τόν Σατανᾶν· οὐδέ τοῦτο ἐνεργεῖ σαρκός ἡ φύσις· ἐπεί καί πάντες ἄνθρωποι ἐν σαρκί ὄντες, καί εἷς κατά τόν τῆς ἀνθρωπότητος λόγον, ἑλόμενοι ἄν ἐνεργεῖν, καί τήν κατά πνευμάτων εἶχον ἰσχύν. Ταῦτα γοῦν διδάξας σαφῶς παρέστηκε, καί τῶν ἰδίων ἑρμηνευτής γέγονε λόγων, ὡς τῷ ἐνοικεῖν, ὅπερ ἐστίν ἡνῶσθαι καθ᾿ ὑπόστασιν μίαν, ἀλλ᾿ οὐ τῷ σάρξ, ὑπάρχειν, ἐν μόνοις οὖσα τοῖς ἰδίοις λόγοις, ἁγία ἐστί καί ζωοποιός, κατά πάσης νόσου τήν δύναμιν ἔχουσα. Φυλάξωμεν τοιγαροῦν καί ἡμεῖς κατά τήν τῶν ἁγίων ὑφήγησιν, τόν τε τῆς διαφορᾶς λόγον ἀλώβητον, τάς φύσεις αὐτάς, καί τά προσόντα κατ᾿ οὐσίαν αὐταῖς διασώζοντα καί μετά τήν ἕνωσιν· καί τόν τῆς οἰκονομίας τρόπον παντελῶς ἀδιάσπαστον, τήν ἄκραν τῶν ἡνωμένων συμφυΐαν ἐνοειδῶς

συντηροῦντα· καί τήν πᾶσαν ἡμῶν ἐξελάσωμεν διαίρεσίν τε καί σύγχυσιν.

Εἰ δέ μή οὕτως τάς μοναδικῶς εἰρημένας τοῖς ἁγίοις φωνάς, τήν τε Θεανδρικήν καί τήν Μίαν τε καί συγγενῆ, κατά τόν τῆς ἑνώσεως λόγον εὐσεβῶς ἐκδεξώμεθα καί νοήσωμεν, ἀλλ᾿ ἤ ταύτην ὡς φυσικήν, ἤ πάλιν ὑποστατικήν ὑπολάβωμεν, φύσιν μίαν ἐξ ἀνάγκης τόν Χριστόν δογματίσομεν· μηδετέρας τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε τό παράπαν μετέχουσαν, ὅτι μηδεμία κατά φύσιν ὑπάρχει Χριστός. Φύσις γάρ πρός φύσιν οὐκ ἄν κοινωνήσῃ κατά φύσιν ποτ᾿ ἄν· ἀλλ᾿ ἀμέτοχος, πάντη κατ᾿ οὐσίαν πρός πᾶσάν ἐστι διάφορος· τοῦτο μέν ἡμῖν συναχθήσεται, φυσικήν τήν ἐνέργειαν (≡15A_**144**≡> λέγουσι· εἰ δέ πάλιν ὑποστατικήν, ἀλλοτριώσομεν αὐτόν τοῦ Πατρός καί τοῦ Πνεύματος κατά τήν ἐνέργειαν. Οὐδενί γάρ χαρακτηριστικῷ (=0109=) τῆς ἰδίας ὑποστάσεως· κοινωνήσοι ποτ᾿ ἄν Πατρί καί Πνεύματι ὁ Υἱός.

Μηδαμῶς τοιγαροῦν βουληθῶμεν φυσικήν ἤ ὑποστατικήν ἐπ᾿ αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου, καί τελείως ἐνανθρωπήσαντος ὁμολογεῖν τήν ἐνέργειαν. Οὐδείς γάρ τῶν ἀπό τῆς θείας αὐτοῦ πρός ἡμᾶς καταβάσεως μέχρι νῦν ἁγίων Πατέρων, φυσικήν ἤ ὑποστατικήν ὁμολογεῖν ἐνέργειαν ἐπ᾿ αὐτοῦ παραδέδωκεν· ἀλλ᾿ οὐδέ μίαν ῥητῶς, ὡς ἐμέ γινώσκειν, ἤ μόνον Κύριλλος ὁ θεσπέσιος· ἥν ὥσπερ ὁλοψύχως δεχόμεθα, καίπερ αὐτοῦ μόνου τυγχάνουσαν, τῆς ἑνώσεως χάριν· πῶς οὐχί καί τάς τῶν ὅλων σχεδόν ἁγίων Πατέρων, καὐτοῦ δέ πάλιν δέχεσθαι περιχαρῶς προσήκει δυϊκάς φωνάς, τῆς φυσικῆς ἕνεκεν διαφορᾶς· ἵνα μή τῆς περί τήν μίαν καί μόνον αὐτοῦ λέξιν προσκλήσει καί παραδοχῇ, τούτου τε καί ἄλλων ἁγίων τήν ἐκβολήν καί τήν ἀκυρωσίαν τῶν λόγων ποιήσωμεν· ὡς μή ἄλλου τινός αὐτῶν, ἤ μόνου Κυρίλλου τήν εὐσεβῆ τοῦ κηρύγματος πιστευθέντος ἀκρίβειαν· καί ταύτην οὐκ ἐν τοῖς ἄλλοις λόγοις αὐτοῦ, τοῖς τήν διαφοράν δηλοῦσιν, ἀλλ᾿ ἤ μόνον ἐν τῇ μιᾷ καί συγγενεῖ ἐνεργείᾳ.

Ἄλλως τε, πῶς μίαν ἁπλῶς ἐπί Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τινές φασι τήν ἐνέργειαν; Ἀνάγκη γάρ ἤ τῶν αὐτοῦ ταύτην ὑπάρχειν μερῶν, ἤ αὐτοῦ πάντως ὡς ὅλου. Ἀλλ᾿ εἰ μέν τῶν μερῶν, μερισθήσεται πρός ἄμφω δηλαδή τεμνομένη· τοῦτο δέ πάσχουσα, λυθήσεται πάντως, καί συνδιαλύσει τά κατ᾿ αὐτήν ἡνωμένα. Εἰ δέ τοῦ ὅλου, τῶν ἐναντίων ἔσται δεκτική, θνητή καί ἀθάνατος οὖσα, κτιστή καί ἄκτιστος, περιγραπτή καί ἀπερίγραφος. Καί εἰ τοῦτο, καθ᾿ ἕξιν καί στέρησιν οὖσαν καί μή οὖσαν τήν οἰκείαν ὁ Χριστός εἶχεν ἐνέργειαν· δι᾿ ἥν, ὡς κατ᾿ αὐτήν προσφυῶς ἐνεργῶν, τῶν ἐναντίων κατά τό αὐτό δεκτικός· ἀλλ᾿ οὐ κατ' ἄλλο καί ἄλλο· οὗ τί δυσσεβέστερον;

(≡15A_**146**≡> Τό αὐτό δέ καί περί θελήματος ἔστιν εἰπεῖν. Πῶς δέ ἄρα συνεργάτιν τήν οἰκείαν ὁ Λόγος παρελάμβανε σάρκα, κατά Κύριλλον τόν σοφόν, οὐκ ἔχουσαν τήν κατά φύσιν ἐνέργειαν; Τό γάρ μή ἔχον ἐνέργειαν μήτε κίνησιν φυσικήν, νεκρόν πάντως καί ἄψυχον· καί τίνι λόγῳ προσίετο τό νεκρόν εἰς συνέργειαν; Τό γάρ ἀνενέργητον, τῇ παντελεῖ ἀκινησίᾳ καταργεῖ. Πῶς δέ ταύτην ἐδείκνυε ζωοποιεῖν δυναμένην, ὡς αὐτός πάλιν Κύριλλος

ἐξεπαίδευσε, διά τῶν κατά φύσιν αὐτῆς κινημάτων· οἷον τῆς ἀφῆς, τῆς φωνῆς, τοῦ περιπάτου, τούτων οὐκ ὄντων αὐτῆς, ἤ ἐν αὐτῇ κατ᾽ οὐσίαν. Εἰ γάρ αὐτῆς κατ᾽ οὐσίαν, φυσικήν πάντως ἡ σάρξ εἶχεν ἐνέργειαν· ἐνεργείας γάρ αὐτῆς οὐσιώδους ἐστίν, ἥ τε κίνησις τῶν χειρῶν καί τῶν ποδῶν, καί ἡ κατά τήν προφοράν φωνή. (=0112=) Εἰ δέ οὐκ αὐτῆς κατά φύσιν ταῦτα, ζωοποιεῖν δυναμένην ταύτην ὁ Σωτήρ οὐκ ἀπέδειξε.

Ταῦτα μικρά ἐκ πολλῶν, ὑμᾶς τε καί τῶν καθ᾽ ὑμᾶς θεοσόφων ἁγίων παιδευθείς διδαγμάτων, δι τήν ἱερωτάτην ὑμῶν κέλευσιν, ἐθάῤῥησα διά τοῦδε τοῦ μετρίου γράμματος χαράξαι, καί τῶν ὑπέρ δύναμιν κατατολμῆσαι, μικρός ὤν καί εὐτελής· καί μήτε νοῦν εὔστοχον εἰς ἐπιβολήν, μήτε λόγον εὔεικτον εἰς σαφήνειαν, μήτε ἦθος εὔκοσμον εἰς τήν τῶν κρειττόνων ἐξάνεσιν ἔχων· ἀλλά μᾶλλον χάριτι, διά τῆς μεσιτείας ὑμῶν σκεπαζόμενος ὑπό τοῦ παναγάθου Θεοῦ, καί καλύπτοντος τά πλήθη τῶν ἐμῶν ἁμαρτημάτων. Δυσωπῶ δέ μετά δακρύων, τοῖς τιμοίοις ὑμῶν ὡς παρών προκαλινδούμενος ἴχνεσιν, ἐπειδή ὑμᾶς κατέστησε τό Πνεῦμα τό ἅγιον ἐπισκόπους ψυχῶν καί σωτῆρας μή κατοκνῆσαι ἐν οἷς οὐκ ἠκριβωμένως γέγραφα, φιλάγαθον ποιήσασθαι τήν διόρθωσιν· ἵν᾽ ἐκ τούτου μεσίτας Θεοῦ μᾶλλον, ἤ μιμητάς ἑαυτούς ἀναδείξηται· τόν ἐπί πάντας αὐτοῦ φωτισμόν, καί τό ἔλεος· οὐ μόνον ἕξει λαχόντες, ἀλλά καί ἀξίᾳ παρέχοντες· ᾧ καί παραθέσθαι τήν ἐμήν τοῦ πένητος καί φτωχοῦ ἀσθένειαν καθικετεύω, πρός τό σκεπασθῆναι τῆς τό πᾶν νεμομένης διά τάς ἐμάς ἁμαρτίας, ὁρατῆς τε καί ἀοράτου, φλογός· καί εἰς τήν δρόσον (≡15A_**148**≡> τῆς τε παναγίας αὐτοῦ καί ὀρθοδόξου πίστεως, καί τῆς ἱερᾶς ἀρετῆς διά παντός ἐπαναπαύεσθαι καί φρουρεῖσθαι. Ἀμήν

ΣΧΟΛΙΟΝ

1. Ἴδε σοι τό ἄπορον λέλυται. Προελθών δέ Θεός μετά τῆς προσλήψεως, ἕν καί ἕν ἐκ δύο τῶν ἐναντίων, εἰπών ὁ μέγας, διά τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν· ἀλλ᾽ οὐ φύσιν τό ἕν ἐξεδέξατο.

ΤΟΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΣΙΚΕΛΩΝ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΝ ΝΗΣΟΝ ΠΑΡΟΙΚΟΥΣΙΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΑΣΙΝ ...

Τοῖς κατά τήνδε τήν Σικελῶν φιλόχριστον νῆσον παροικοῦσιν ἁγίοις Πατράσιν, ἡγουμένοις τε καί μονάζουσι, καί ὀρθοδόξοις λαοῖς, Μάξιμος ταπεινός καί ἁμαρτωλός, ἀνάξιος δοῦλος.

(≡15A_**150**≡> Εἰρήνη πολλή τοῖς ἀγαπῶσι τόν νόμον σου, (=0113=) καί οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον, πρός τόν Θεόν ἔφησεν ὁ Θεοπάτωρ Δαβίδ· γνωρίζων ἐντεῦθεν ἅπασι, καί διαγορεύω τοῖς σωτηρίας ἐφιεμένοις, ἵνα τῇ τοῦ ἐσχάτου φύσει προσανέχοντες ὀρεκτοῦ θειοτάτῃ κατ᾽ ἄκρον ἀγάπῃ, ταύτῃ περιχαρῶς τό τῆς εἰρήνης καλόν πρός ἑαυτούς τε καί πάντας, εἰ δυνατόν, ἀλύτως μεταδιώκοιεν· ἅπαν ἐξ ἁπάντων ἀφαιρούμενοι σκάνδαλον, διά τῆς εὐσεβοῦς εἰς ἀλλήλους καί ἄκρας ὁμοφροσύνης. Οὗ δή χάριν, κἀμοί τῷ ἡμετέρῳ διεσπουδάσθη δούλῳ, γραφῇ καταθέσθαι προθύμως, ὅπερ φθάσας γλώττῃ συνεστησάμην, πρός τήν τῶν

ἁγιωτάτων ὑμῶν ἀσφάλειάν τε καί πληροφορίαν, πᾶσαν ἐξ ἑτέρων γεγενημένην ὑμῖν περί τῆς ἡμῶν ταπεινώσεως ὑποψίαν, διά τῆς ἀπολογίας ἀποσκευασάμενος· "Οὐδέ γάρ ἀνέχομαι, καθά φησιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, πλήττεσθαί τινας ἐν ἐμοί τῶν πάντα τηρούντων ἐπιμελῶς τά ἡμέτερα, εὖ τε καί ὡς ἑτέρως ἔχοντα· καλόν γάρ μήτε ἁμαρτάνοντα, μήτε ὑπονοούμενον, ἕως ἄν οἷόν τε ᾖ, καί ὁ λόγος αἱρῇ, τιθέναι πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς ἤ σκάνδαλον· εἴπερ καί τοῖς ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίσασιν, ἴσμεν ὅπως ἀπαραίτητος καί βαρυτάτη παρά τοῦ ἀψευδοῦς ἡ τιμωρία».

(≡15A_152≡> Γνωρίζω τοίνυν τοῖς ἁγιωτάτοις ὑμῖν, ὡς οὐδαμῶς μοι πεφρόνηται πώποτε, κατά τήν τῶν ἐπηρεαζόντων εἰσήγησιν ἡ τῶν ἀντιῤῥόπων καί ἐναντίων δογμάτων ὑπόληψις. Οὐδέ γάρ μίαν ἐν ταὐτῷ καί δύο, τουτέστι τρεῖς, κατ᾽ αὐτούς, θελήσεις καί ἐνεργείας ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ διωμολογησάμην, ἤ συνεγραψάμην τό σύνολον. Θατέρῳ γάρ θάτερον ἀνατρέπεται, πῆξιν οὐδεμίαν (=0116=) ἔχον τήν λογισμῶν φυσικῶν· πρός τό καί ἀμάρτυρον εἶναι δόγμα τοῖς ἀληθείας, ἤγουν τοῖς ἁγίοις Πατράσιν. Εἰ γάρ μία, πῶς καί δύο· εἰ δέ δύο, πῶς καί μία; καί τίνι κατ᾽ αὐτήν ὁμοεργής, εἴτουν ὁμοούσιος, ὁ σαρκωθείς καθέστηκε Λόγος;

Εἰ μέν γάρ τῷ Πατρί φήσειαν, διπλῆν ἐντεῦθεν εἰσάγουσι τήν θείαν ἐνέργειαν· εἴπερ μή ἐπ᾽ ἀναιρέσει τῶν δύο τοῦ αὐτοῦ κατά φύσιν ἐνεργειῶν, τῆς θείας λέγω καί τῆς ἀνθρωπίνης, διομολογοῦσι τήν πλαττομένην αὐτοῖς τρίτην ἐνέργειαν. Εἰ γάρ μή ἐπ᾽ ἀναιρέσει, δῆλον ὡς δύο τοῦ αὐτοῦ τάς θεϊκάς ἐνεργείας πρεσβεύουσι· φυσικήν καί ὑποστατικήν. Εἰ δέ δύο, διαφόρους πάντως· κἀντεῦθεν πολύθεον τήν οἰκείαν ὑπόληψιν, ὡς ἐν ἑτερότητι καί οὐ ταυτότητι φυσικῇ γνωριζομένης αὐτοῖς, τῆς ἐν Πατρί καί Υἱῷ θεϊκῆς ἐνεργείας. Καί οὐ πολύθεον μόνον τήν δόξαν· ἀλλ᾽ δη καί ἄθεον· ὡς οὐδεμίαν θεϊκήν ἐνέργειαν ἔχειν κατασκευάζοντες τήν Υἱόν, ἅ τε δή φύσιν καί ὑπόστασιν ἀλλήλοις συμφύροντες, μετά τῶν ἑκατέρας ἰδιωμάτων· καί ταυτόν σύν Σαβελλίῳ γνωρίζοντες, ὡς καθ᾽ ἑκατέραν τῷ Πατρί κοινωνοῦντα, φύσιν τε λέγω καί ὑπόστασιν, τόν Υἱόν ὑπογράφοντες, ὅπερ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐστίν ἀλλότριον· ἵνα μή λέγω, ὅτι καί φύσει παθητόν τόν Πατέρα καί σεσαρκωμένον, εἴτουν ἐνανθρωπήσαντα, τῇ πρός τόν Υἱόν ὁμοεργίᾳ, τῶν τε θαυμάτων ὁμοίως καί παθημάτων. Εἴ γε μή ἄλλο τι παρά τά θαύματα καί τά πάθη φασίν ἐνεργεῖν τόν Υἱόν, κατά τήν, ὡς εἴρηται, πλαττομένην αὐτοῖς τρίτην (≡15A_154≡> ἐνέργειαν· ᾗ καί κοινωνεῖν, πρός τῇ κατά φύσιν θείᾳ, τῷ Πατρί τόν μονογενῆ Λόγον ὑπαγορεύουσιν.

Εἰ δέ τούτοις στενοχωρούμενοι, μή τῷ ἀνάρχῳ μέν Πατρί· τῇ δέ ἀχράντῳ μητρί κοινωνεῖν κατά ταύτην ὁρίζονται τόν Υἱόν τήν τρίτην ἐνέργειαν, δύο κἀνταῦθα παρέχουσιν αὐτῷ κτιστάς, ἤγουν ἀνθρωπικάς ἐνεργείας· φυσικήν αὖθις καί ὑποστατικήν· ἀλλοτριοῦντες αὐτόν δηλαδή, καθ' ἑκατέραν τοῦ Θεοῦ καί Πατρός· καί τῇ Ἀρείου συνεκφερόμενοι διατομῇ, κατά τήν ἐν ἀμφοτέραις ἐνεργείαις τοῦ Μονογενοῦς πρός τόν Πατέρα τελείαν κατ᾽ αὐτούς ἀποξένωσιν. Ὅπου γε καί ἡμᾶς θαυματουργούς, (=0117=) ἀλλ᾽ οὐχί

μόνον φύσει παθητούς ἀποφαίνουσιν· εἴ γε τῇ τρίτῃ κατ᾽ αὐτούς, ἤ ὡς ἐκείνοις φίλον καλεῖν, τῇ τοῦ ὅλου, τουτέστιν, τῇ τῆς ὑποστάσεως ἐνεργείᾳ, τό συγγενές πρός ἡμᾶς ἀποσώζειν φασί τόν Χριστόν· καθ᾽ ἥν ἑκουσίως, οὐ τήν πεῖραν μόνον προσιέμενον τῶν παθημάτων, ἀλλά καί τήν δύναμιν τῶν θαυμάτων ἐπιδεικνύμενον, τοῦτον εἰκότως ἐπιγινώσκουσιν, ὅπερ ἀδύνατον. Οὐ γάρ οἷόν τε τήν αὐτήν καί μίαν ἐνέργειαν, ἤ θέλησιν, ἤ φύσιν τό σύνολον, θείαν ἐν τἀυτῷ καί ἀνθρωπίνην ὑπάρχειν· ἤ ἄκτιστον, καί κτιστόν· ἤ ἄναρχον καί ἠργμένην· ἤ σύνθετον, καί ἀσύνθετον· ἵνα τῇ αὐτῇ καί μιᾷ πρός ἑκάτερον, τόν τε Πατέρα φημί καί τήν Μητέρα, τό συγγενές ἀποσώζῃ φύσει καί ἀπαράλλακτον ὁ Υἱός· ἤ τά ἑκάτερα δρᾷ κατά τήν αὐτήν, τά τε θεῖα λέγω φύσει καί τά ἀνθρώπινα. Τοῦτο γάρ οὐδ᾽ ἄν οἱ τούς τραγελάφους πλάττοντες ἐννοήσαιεν.

Εἰ δέ ἀδύνατον, τήν αὐτήν καί ἐνέργειαν, ἤ θέλησιν, ἤ φύσιν, θείαν ἐν ταὐτῷ φύσει τυγχάνειν καί ἀνθρωπίνην· ἤ κατά τήν αὐτήν καί μίαν ἑκάτεροις, Πατρί φημι καί Μητρί κοινωνεῖν, ἤ ἑκάτερα δρᾷν, τά τε θεῖα καί τά ἀνθρώπινα τόν Υἱόν· προσφυῶς δέ μᾶλλον, ὡς εἴρηται· τῇ μέν θείᾳ, τά θεῖα, τῇ δέ κατ᾽ αὐτόν ἀνθρωπίνῃ, τά ἀνθρώπινα· μετά μέντοι τῆς θατέρου κοινωνίας καί συμφυΐας, ἀλλ᾽ οὐ διῃρημένως· ἄρα καί ἀνώνυμος ὡς ἀνύπαρκτος, ἡ τρίτη κατ᾽ ἐκείνους ἐνέργεια, μηδενί κυρουμένη λόγῳ τε θείῳ, καί Πατρί παντελῶς.

(≡15A_156≡> Καί τί τῷ ὅλῳ παρέχομεν, φασίν, εἰ μή τήν μίαν ὡς ἑνί τῷ ὅλῳ διά τήν ἕνωσιν διδοῦμεν ἐνέργειαν; ἀλλ᾽ ἠγνόησαν, ὅ τι καί λέγουσιν, οἱ ταῦτα προφέροντες. Οἰόμενοι γάρ ἄλλο τι τό ὅλον εἶναι παρά τά αὐτοῦ οἰκεῖα μέρη, ἐξ ὧν καί ἐν οἷς συνέστηκεν, ἰσχυρίζονταί πως ὀφείλειν, οὐκ ἐξ ἀποδείξεως, ἀλλ᾽ ἀποφάνσεως, καί ἄλλο τι παρά τό κατά φύσιν τοῖς μέρεσιν ἐνυπάρχον, τῷ ὅλῳ προσάπτειν ὡς ὅλῳ· φημί δή, τήν μίαν ἐνέργειαν· Δείξουσιν οὖν πρότερον, ἑκατέραν παρά τήν τῶν οἰκείων μερῶν ὕπαρξιν ἔχειν τό ὅλον· καί εἶθ᾽ οὕτως αὐτῷ καί ἑτέραν, ὡς ὅλῳ, παρά τάς ἐνυπαρχούσας τοῖς μέρεσιν οὐσιώδεις ἐνεργείας, προσνέμωσιν αὖθις ἐνέργειαν. Εἰ δέ μή ἑτέραν κατά φύσιν ὕπαρξιν, οὐδ᾽ ἑτέραν δηλονότι κατά φύσιν ἐνέργειαν τῷ ὅλῳ παρά τάς τῶν μερῶν ἀποδώσωσιν. Ἑκάτερα γάρ κατά φύσιν ὤν ὁ Χριστός· Θεός γάρ φύσει καί ἄνθρωπος ὁ αὐτός· τά ἑκατέρας ἴδια φύσεως κατά φύσιν ἔχει· τήν τε θείαν φημί θέλησιν καί ἐνέργειαν, καί τήν ἀνθρωπίνην θέλησιν καί ἐνέργειαν· ἀλλ᾽ οὐχί μίαν μόνην, ἐπ᾽ ἀναιρέσει τῶν δύο κατά φύσιν ἐνεργειῶν· ἤ ἄλλην πρός ταῖς δυσί κατά φύσιν· τουτέστι, τρεῖς ἐνεργείας τε καί θελήσεις.

Ἑκατέραν τοίνυν, ὥσπερ οὐσίαν, οὕτω καί ἑκατέραν οὐσιώδη θέλησιν καί ἐνέργειαν, τῷ αὐτῷ (=0120=) καί μόνῳ Χριστῷ κατά φύσιν προσνέμομεν. Εἰ γάρ καί τήν διαφοράν τοῦ αὐτοῦ μερῶν θεωροῦντες, τῇ θεότητι τοῦ αὐτοῦ τά θεῖα, καί τῇ κατ᾽ αὐτόν ἀνθρωπότητι τά ἀνθρώπινα προσφόρως παρέχομεν· ἔμπαλιν δέ διά τήν ἕνωσιν, τά ἑκατέρας ἴδια φύσεως κατά ἀντίδοσιν τῇ ἑτέρᾳ προσάπτομεν· ἐξ οὗ καί Θεόν παθητόν κατά τῆς ἁμαρτίας φαμέν καί σάρκα· «προσειλημμένην καί γενομένην ὅπερ τό χρίσαν· καί

θαῤῥῶ λέγειν, ὁμόθεον», κατά τόν θεολόγον Γρηγόριον· «οὔτε κατά Θεόν τά θεῖα δράσαντα»· διά σαρκός γάρ, νοερῶς ἐψυχωμένης, καί ἑνωθείσης αὐτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν· ἀλλ᾽ οὐ (≡15A_158≡> γυμνῇ θεότητι, καθώς τό πρότερον· «οὔτε τά ἀνθρώπινα κατά ἄνθρωπον»· κατ᾽ ἐξουσίαν ἀπειροδύναμον, ἀλλ᾽ οὐκ ἀνάγκῃ ὑπεύθυνον. Οὐ γάρ ἔκτισις ἦν, ὡς ἐφ᾽ ἡμῖν, ἀλλά κένωσις ὑπέρ ἡμῶν τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τό πάθος. Ὅμως δ᾽ οὖν ὡς ὅλῳ τῷ αὐτῷ καί ἑνί καί μόνῳ Χριστῷ κατά φύσιν, ὅλα παρέχομεν τά τῶν, ἐξ ὧν ἐστι φύσεων, μόνης δίχα τῆς ἁμαρτίας· διό καί παθητόν καί ἀπαθῆ τόν αὐτόν· ἄκτιστον καί κτιστόν· περιγραπτόν καί ἀπερίγραπτον· ἐπίγειον καί οὐράνιον· ὁρώμενον καί νοούμενον· χωρητόν καί ἀχώρητον κατά τήν φύσιν, ὁμολογοῦμεν. Εἰ δέ τούτοις αὖθις περιγραφόμενοι τό ἀποτέλεσμα τῶν δύο τοῦ αὐτοῦ κατά φύσιν ἐνεργειῶν, τουτέστι τήν εἰς ἄλλους, (ἀνθρώπους) τῷ Σωτῆρι Θεῷ γιγνομένην θεοσημείαν· οἷον, τήν ἀνάστασιν, ἤ τήν ἀνάληψιν, ἤ τήν κάθαρσιν, ἤ τι τῶν τοιούτων τερατουργημάτων, ἐνέργειαν μίαν καί τήν αὐτήν ὑπάρχειν φασίν, οὐδ᾽ οὕτως εὐάφορμος ἐκείνοις ὁ λόγος. Οὐδέ γάρ μίαν ἴσμεν, ἀλλά καί πολλάς καί ἀπείρους τάς τοῦ Σωτῆρος θεοσημείας, περί ὧν φησιν ὁ θεολογικώτατος Ἰωάννης, Ἐάν γράφηται καθ᾽ ἕν, οὐδ᾽ αὐτόν οἶμαι χωρῆσαι τά γραφόμενα βιβλία τόν τῇδε κόσμον.

Ἔπειτα καί τοῖς ἐκτός γινομένοις, οὔτε ἐπ᾽ ἄλλου μέν τινος τῶν ὄντων, μή τί γε δεῖ λέγειν ἐπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ὑπέρ πάντα τά ὄντα Θεοῦ λόγου δι᾽ ἡμᾶς σαρκωθέντος, τήν οὐσιώδη παντελῶς ἐπιγινώσκομεν ὕπαρξιν· ἀλλ᾽ οἷς αὐτός ἐν αὐτῷ χαρακτηρίζεται φυσικοῖς ἰδιώμασι· ταυτόν δέ φάναι θελήσεσι φυσικαῖς καί ἐνεργείαις· ἤ οὕτω δ᾽ ἄν, καί τόν τέκτονα ζῶον ξυλουργόν, ἀλλ᾽ οὐ λογικόν, οὐδέ θνητόν· ὁρίσοιντο ἄν, τήν τούτου φύσιν ἐκ τοῦ θώκου τυχόν, ἤ τοῦ σκίμποδος, ἀλλ᾽ οὐ τῶν οὐσιωδῶς (=0121=) συνιστώντων αὐτήν ἰδιωμάτων γνωρίζοντες· ὅπερ κἄν ἐννοεῖν, ἀμαθές. Ὅθεν φύσει Θεόν καί ἄνθρωπον τόν αὐτόν κυρίως, οὐχ ἑτέρωθεν ὄντα διαγινώσκομεν, ἤ ἐκ τῶν θεϊκῶς ἅμα καί ἀνθρωπικῶς χαρκτηριζόντων αὐτόν, ἐμφύτων ἰδιωμάτων· τῆς τε θείας, ὡς (≡15A_160≡> ἔφην, θελήσεως καί ἐνεργείας, καί τῆς ἀνθρωπικῆς τοῦ αὐτοῦ θελήσεως καί ἐνεργείας· αἷς, καί δι᾽ ὧν, ὅ ἦν καί γέγονεν ἐπισφραγίζει· θαυματουργῶν μέν ὑπέρ ἡμᾶς ὡς Θεός ἑκουσίως· πάσχων δέ δι᾽ ἡμᾶς ὁ αὐτός ἑκουσίως ὡς ἄνθρωπος· ὡς οὐκ ἄλλο τι παρά τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἅπερ ἐστί γνωριζόμενος, οἷόν τι νόθον καί μεταίχμιον, ἤγουν τρίτον ἀποτέλεσμα, κατά τήν τῶν ἡμιόνων παράδειξιν· ὡς ἡ τῶν κενολόγων αἱρετικῶν μυθοπλαστία τερατολογεῖ, τοῦ εὐσεβοῦς ἀποσφαλεῖσα τῶν ἁγίων Πατέρων κηρύγματος ἀλλ᾽ αὐτά κατ' ἀλήθειαν κυρίως ὤν, τά ἐξ ὧν, καί ἐν οἷς κατ᾽ ἀλήθειαν κυρίως ἐστίν. Ἐκ θεότητος γάρ καί ἀνθρωπότητος, καί ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι κατά φύσιν ὑπάρχων· Θεός φύσει καί ἄνθρωπος ἐστιν ὁ Χριστός· καί ἄλλο τό παράπαν οὐδέν.

Καί πῶς, φασί, Κύριλλος ὁ σοφός μέσην τινά τάξιν τῶν ἐπί Χριστοῦ φωνῶν διαγορεύει φρονεῖν, οὑτωσί πρός Ἀκάκιον γράφων· "Αἱ μέν γάρ εἰσι τῶν φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεῖς· αἱ δέ, οὕτω

πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖ· αἱ δέ μέσην τινά τάξιν ἔχουσι. Καί τί τοῦτο συμβαλεῖταί ποτ᾽ ἄν ἐκείνοις πρός τήν οἰκείαν ὑπόληψιν;" Οὐ γάρ ἐκ μεταβολῆς, ἤ ἀποβολῆς τῶν ἄκρων, θεότητός φημι τοῦ Χριστοῦ καί ἀνθρωπότητος· ἤ θείας τοῦ αὐτοῦ καί ἀνθρωπίνης θελήσεως καί ἐνεργείας, ἕτερόν τι μέσον, ἤγουν μεταίχμιον ἀποτέλεσμα, μηδετέρᾳ φύσει τῶν ἐξ ὧν ἐστι κοινωνοῦν· ἤ πάλιν, ἐνέργειάν τινα σύνθετον ὄντα κατ᾽ αὐτούς, ἤ ἔχοντα παραδίδωσιν ἐν τούτοις ἡμῖν ὁ διδάσκαλος, ἀλλ᾽ ὅτι ταῦτα μέν κυρίως ἐστί, τά ἐξ ὧν ἐστιν· οὐ διῃρημένως δέ ταῦτα κατονομάζεται· ὁμοῦ δέ, καί ἐν ταυτῷ τούτων ἑκάτερον, ὡς εἷς ὤν καί μόνος ὁ Χριστός.

Καί μαρτυρεῖ περί τούτων αὐτός ὑπαραπολογούμενος τῶν Ἀνατολικῶν ἐπισκόπων, καί γράφων πρός Ἀκάκιον οὕτως, "Οἱ δέ γε κατά τήν Ἀντιόχειαν ἀδελφοί, μερίζουσι μέν κατ' οὐδένα (≡15A_**162**≡> τρόπον τά ἡνωμένα· διαιρεῖσθαι δέ μόναι διατείνονται τάς ἐπί τοῦ Κυρίου φωνάς· πρέπειν τε τάς μέν τῇ θεότητι αὐτοῦ, τάς δέ τῇ αὐτοῦ πάλιν ἀνθρωπότητι. Θεός γάρ ἐστιν ὁ αὐτός καί ἄνθρωπος· εἶναι δέ φασι καί ἑτέρας κοινοποιηθείσας τρόπον τινά, καί οἷον ἐπ' ἄμφω βλεπούσας· θεότητα καί ἀνθρωπότητα λέγω· οἷον τί φημι, αἱ μέν γάρ εἰσι τῶν φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεῖς, αἱ δέ οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖ· αἱ δέ μέσην τινά τάξιν ἔχουσιν, ἐμφανίζουσαι τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ Θεόν ὄντα καί ἄνθρωπον ὁμοῦ τε καί ἐν ταὐτῶ». δέδειχε τοιγαροῦν ἡμῖν ὁ διδάσκαλος, μέσην τάξιν εἶναι φωνῶν, οὐχ ἕτερόν τι τόν Χριστόν εἶναι, σημαινουσῶν, παρά τά ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἅπερ ἐστίν, ὥς τινες ὑπειλήφασιν· ἀλλά τόν Θεόν ὁμοῦ καί ἄνθρωπον (=0124=) τόν αὐτόν κατά φύσιν ὑπάρχειν.

Καί παρακομίζει πρός ἀπόδειξιν τούτων τάς θεοπνεύστους Γραφάς οὑτωσί φάσκων. " Ὅταν μέν τῷ Φιλίππῳ λέγῃ, Τοσοῦτον χρόνον μεθ᾽ ὑμῶν εἰμί, καί οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγώ ἐν τῷ Πατρί, καί ὁ Πατήρ ἐν ἐμοί ἐστιν; ὁ ἑωρακώς ἐμέ, ἑώρακε καί τόν Πατέρα· καί, Ἐγώ, καί ὁ Πατήρ ἕν ἐσμέν, θεωπρεπεστάτην εἶναι διαβεβαιούμεθα τήν φωνήν. Ὅτε δέ τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἐπιπλήττει δήμοις, ἐκεῖνο λέγων, Εἰ τέκνα ἦτε τοῦ Ἀβραάμ, τά ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ἐποιεῖτε ἄν· νῦν δέ ζητεῖτε με ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὅς τήν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν· ἀνθρωποπρεπῶς εἰρῆσθαι τά τοιαῦτα φαμεν. Πλήν τοῦ ἑνός Υἱοῦ τάς θεοπρεπεῖς, καί μέντοι τάς ἀνθρωπίνας. Μέσας δέ εἶναι φωνάς ἐκείνας διαβεβαιούμεθα, οἷον, ὅταν ὁ μακάριος γράφῃ Παῦλος, Ἰησοῦς Χριστός χθές καί σήμερον ὁ αὐτός, καί εἰς τούς αἰῶνας. Καί πάλιν· Εἷς Θεός ὁ Πατήρ, ἐξ οὗ τά πάντα καί ἡμεῖς ἐξ αὐτοῦ· καί εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι᾽ οὗ τά πάντα, καί ἡμεῖς δι᾽ αὐτοῦ. Καί πάλιν· (≡15A_**164**≡> Ὧν οἱ πατέρες, καί ἐξ ὧν ὁ Χριστός, τό κατά σάρκα, ὁ ὤν ἐπί πάντων Θεός, εὐλογητός εἰς τούς αἰῶνας, ἀμήν. Ἰδού γάρ, ἰδού Χριστόν Ἰησοῦν ὁ ὀνομάσας, χθές καί σήμερον τόν αὐτόν εἶναι φησι, καί εἰς τούς αἰῶνας· καί δι᾽ αὐτοῦ γενέσθαι τά πάντα· καί τόν κατά σάρκα ἐξ Ἰουδαίων, ἐπί πάντας ὀνομάζει Θεόν· καί μήν εὐλογητόν εἰς τούς αἰῶνας, ἀμήν. Μή τοίνυν διέλῃς ἐν τούτοις τάς ἐπί τοῦ Κυρίου φωνάς. Ἔχουσι γάρ ἐν ταυτῷ τό θεοπρεπές καί ἀνθρώπινον· ἐφάρμοσον δέ μᾶλλον αὐτάς ὡς ἑνί τῷ Υἱῷ, τουτέστι, Θεῷ Λόγῳ σεσαρκωμένῳ». Τούτοις

δή τοῖς λόγοις τοῦ Πνεύματος καί αὐτάς ἡμῖν ἀποδέδειχεν ὁ Διδάσκαλος τάς μέσας φωνάς, μηδέν καθοτιοῦν ἕτερον ἐπί Χριστοῦ σημαινούσας, ἤ τό θεοπρεπες ἐν ταὐτῷ, καί τό ἀνθρώπινον· ὅθεν αὐτῷ ταύτας καί ἐφαρμόζειν ἀδιαιρέτως παρακελεύεται δεῖν, ὡς Θεῷ τῷ αὐτῷ, καί ἀνθρώπῳ φύσει τυγχάνοντι· καί ἄλλο τό παράπαν, ὡς ἔφην, οὐδέν.

Καί μήν ἐπί Χριστοῦ, φασί, μίαν καὐτός ὁμολογεῖ τήν ἐνέργειαν. Οὕτω γάρ τόν ἅγιον εὐαγγελιστήν Ἰωάννην ἑρμηνεύων διέξεισι, " Καί γοῦν, ὅτε τοῦ Ἀρχισυναγώγου τό κόριον διανίστη, λέγων· Ἡ παῖς, ἐγείρου· ἐκράτησε τῆς χειρός αὐτῆς, καθώς γέγραπται· ζωοποιῶν μέν ὡς θεός, τῶ παντουργῷ προστάγματι· ζωοποιῶν δ᾽ αὖ πάλιν, καί διά τῆς ἀφῆς τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκός· μίαν τε καί συγγενῆ δι᾽ ἀμφοῖν ἐπιδεικνύς τή ἐνέργειαν». Ἀλλά τοῦτο δή καί λίαν ἀπερικάλυπτον ἔχει τοῦ διδασκάλου τήν ἔννοιαν· ὅτι μή ἑκατέρων τῶν ἐξ ὧν ὁ εἷς καί μόνος ὑπάρχει Χριστός οὐσιῶν μίαν ὁρίζεται τήν ἐνέργειαν, ὡς ἄν τινες ὑποτοπήσοιεν· εἴπερ πρός Ἑρμείαν αὐτός ἀποφαίνεται, λέγων· "Ἐνεργῆσαι γάρ ὁμοίως (=0125=) τά τήν αὐτήν λαχόντα φύσιν· οἷς δέ ὁ τοῦ πῶς εἶναι λόγος ἐξηλλαγμένος, τούτοις ἄν εἴη καί ὁ τῆς ἐφ᾽ ἅπασιν ἐνεργείας (≡15A_**166**≡> λόγος οὐχ ὁ αὐτός. Τά γάρ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ὄντα, καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὡμολόγηνται». Δυοῖν οὖν ἀνάγκη θάτερον, ἤ πρός ἑαυτόν εἰσάγειν ἀπομαχόμενον τόν διδάσκαλον, ἤ τήν αὐτήν ἀποδιδόντα φύσιν, ὥσπερ οὖν καί ἐνέργειαν ἐπί Χριστοῦ τήν αὐτήν· ἀλλ᾽ οὐκ ἐξηλλαγμένας ὑπαγορεύειν τάς φύσεις, είς ταυτόν ἀλλήλαις ἰούσας τῷ ἀπαραλλάκτῳ τῆς ἐνεργείας. "Τά γάρ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ὄντα, καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὡμολόγηνται», φησίν. Εἰ δέ ἑκάτερον ἀπρεπές, τό τε πρός ἑαυτόν ἀσυμβάτως ἔχειν, καί τό μή παρηλλαγμένας ἐπί Χριστοῦ πρεσβεύειν τάς ἐξ ὧν ἐστί φύσεις, δῆλον ὡς οὐ μίαν ἑκατέρων τῶν οὐσιῶν, ἤγουν τοῦ ἐξ αὐτῶν συγκειμένου Χριστοῦ, παραδίδωσι τήν ἐνέργειαν· διά τοῦ φάναι, "Μίαν τε καί συγγενῆ δι᾽ ἀμφοῖν ἐπιδεικνύς τήν ἐνέργειαν»· ἀλλά Θεόν ὄντα φύσει, καί σαρκωθέντα παρίστησι τόν ὑπερούσιον Λόγον, τήν ζωοποιόν αὐτοῦ φύσει καί θείαν ἐνέργειαν, ἀσωμάτως τε προάγειν καί διά σώματος. Συγγενῆ γάρ εἰπών, οὐδέν ἕτερον, ἤ τήν αὐτήν δι᾽ ἀμφοῖν, προστάγματός τε παντουργοῦ καί ἀφῆς τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκός, ἐκφαινομένην τοῖς θαύμασι ζωοποιόν ἐνέργειαν ἐπεσήμανε· ὥσπερ καί τό πῦρ ἀΰλως τε καῖον καί δι᾽ ὕλης, τήν αὐτήν ἑκατέρως καυστικήν ἐπιδείκνυται δύναμιν. Οὐκοῦν, οὐκ ἐπ᾽ ἀναιρέσει τῆς τοῦ Σωτῆρος ἀνθρωπικῆς ἐνεργείας, ταῦτα φησίν ὁ διδάσκαλος· σαρκός γάρ ἀφήν εἰρηκώς, τήν ἀνθρωπίνην ἐκδήλως ἐσήμανεν· εἴπερ ἡ ἁπτική, τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας σαφής ἐστιν ἀπόδειξις· ἀλλ᾽οὔτε πρός ταῖς κατά φύσιν δυσίν ἑτέραν παρ᾽ αὐτοῦ παραδέδωκεν· ἀλλά τήν ζωοποιόν φύσει, καθά λέλεκται, δι' ἀμφοῖν· προστάγματός τε καί ἀφῆς ἐνέργειαν, ἐξ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου προερχομένην δεδήλωκεν.

Εἰ δέ τούτοις περισχεθέντες τοῖς τῶν Πατέρων εὐσεβέσι κηρύγμασι, τήν πρός Ἀχίλλιον Ἡρακλειανοῦ παρακομίζουσιν

(≡15A_**168**≡> ἐπιστολήν, καθ᾽ ἥν ὑποβάλλουσι καί μίαν πρός τοῖς δυσί φύσιν ἐπί Χριστοῦ λέγειν, ὡς ὅλου, καί κίνησιν, αὐτοί ταύτην ἑρμηνευέτωσαν. Ἔχει γάρ ὧδε τό γράμμα· " Μία μέν ἡ καθ᾽ αὐτήν ὅλη τοῦ Κυρίου φύσις τε καί κίνησις· δύο δέ αἱ κατά ἀναφοράν. Μίαν μέν ἡ τῶν μερῶν κίνησίς τε καί φύσις κατ᾽ οἰκείωσιν· δύο δέ , αἱ καθ᾽ αὐτάς. Κίνησιν δέ ὅταν φῶ· Ἐνέργειαν καί πάθος βούλομαι δηλοῦσθαι». Χρή τοιγαροῦν τούς ταῦτα τῶν οἰκείων δογμάτων προσβαλλομένους ὀχύρωσιν, διασαφηνίσαι τῷ λόγῳ, τίς, καί πῶς λεγομένη, καί τίνι τῶν ἐγκρίτων μεμαρτυρημένη Πατέρων, ὡς ἡ ὅλου τοῦ κυρίου μία τε φύσις καί κίνησις· καί τίνες αἱ δύο κατά ἀναφοράν. Τίς δέ καί ἡ τῶν μερῶν μία κατ᾽ οἰκείωσιν φύσις ὁμοίως καί κίνησις· καί τίνες αἱ δύο καθ᾽ αὐτάς· ἤγουν αἱ τρεῖς αὗται συζυγίαι τῶν τε φύσεων τοῦ αὐτοῦ καί κινήσεων. Καί τίς τήν αὐτήν καί μίαν κίνησιν ἑκάτερον δηλοῦν (=0128=) παραδέδωκεν· ἐνέργειάν τε φημί καί πάθος· καί πῶς, εἴπερ ἄμφω κατ' αὐτούς, οὐ κατά πᾶσαν αὐτοῦ διεσχοίνισται κίνησιν τοῦ Πατρός ὁ Υἱός, ὡς φύσει παθητός κατά πᾶσαν· εἴπερ οὐχ ἑκάτερον ἐνέργειαν ὁμοῦ καί πάθος ἡ τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος καθ οἷον δήποτε τρόπον ἐπισημαίνεται κίνησις. Ἀπαθές γάρ φύσει τό Θεῖον, καί ἄσχετον, καί ἁπλοῦν· μᾶλλον δέ πάσης ὑπερηπλωμένον ἁπλότητος. Πῶς δέ πάλιν οὐχί ταῖς τῶν τριῶν συζυγίαις κινήσεων, ἐνεργείας τε καί πάθη δυοκαίδεκα παρεισάγουσιν, εἴπερ ἡ κίνησις ἄμφω δηλοῖ κατ᾽ αὐτούς· καί τίς τῶν ἁγίων κατ᾽ ἀναφοράν ἤ κατ᾽ οἰκείωσιν τάς ἐπί Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ διεπρέσβευσε φύσεις;

Ταῦτα δειξάτωσαν πρότερον ἐκ Πατρικῆς ἐπικρίσεως, καί εἶθ᾽ οὕτως αὐτοῖς ἡ τῶν οἰκείων ἐντεῦθεν κυρωθήσεται δογμάτων ὑπόληψις. Εἰ δέ ἀδυνάτως ἔχοιεν, τούτων λοιπόν ἀφέμενοι, μόνοις σύν ἡμῖν τοῖς αὐσεβῶς κεκριμένοις στοιχείτωσαν, ἔκ τε τῶν θεοφόρων τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Πατέρων, καί τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν πέντε συνόδων· Θεόν φύσει κατά πάντα τέλειον, (≡15A_**170**≡> καί ἄνθρωπον φύσει κατά πάντα τέλειον, πλήν μόνης ἁμαρτίας, τόν αὐτόν καί ἕνα καί μόνον Κύριον καί Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν ὁμολογοῦντες· καί μή τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἐπ᾽ ἀμφοῖν κατά πάντα φύσει τελείου, τήν θείαν ἤ τήν ἀνθρωπίνην τοῦ αὐτοῦ συνανέλωσι θέλησίν τε καί ἐνέργειαν γινώσκοντες, ὡς οὔτε ὅ ἦν ἀνάρχως καί ἀναιτίως, οὔτε ὅ γέγονεν ὕστερον δι᾽ αἰτίαν· ἤγουν τήν ἡμῶν σωτηρίαν, ἐμείωσεν ἤ ἠλλοίωσεν, ἤ ἐξηφάνισε κατά τι γοῦν ὅλως ὁ ὑπερούσιος Λόγος· ὁλικῶς δέ μᾶλλον καί τελείως, δίχα μόνης τῆς ἁμαρτίας, ἐν ἑαυτῷ τε καί δι᾽ ἑαυτοῦ, κατά πάντα τε καί ἐν πᾶσιν ἐφύλαξεν, αὐτά τε κυρίως, ὡς ἔφην, καθ᾽ ὕπαρξιν, ὤν φυσικήν· ὅθεν καί θελητικόν φύσει, καί ἐνεργητικός ὁ αὐτός καί μόνος καί εἷς Κύριος ἡμῶν καί Θεός, καθ᾽ ἑκατέραν αὐτοῦ φύσιν, ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκε, τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἐστίν. Εἴπερ Θεός κατά φύσιν ἐξουσιαστικός ὑπάρχων, καί τῆς τῶν ἁπάντων ἐξουσίας δημιουργός, οὐκ ἄνους γέγονεν ἄνθρωπος, ἤ ζωῆς ἄμοιρος τῆς καθ᾽ ἡμᾶς φυσικῆς, καί παρ᾽ αὐτοῦ τό εἶναι κατά δημιουργίαν λαχόντων· ἀλλά νοερός, ἤτοι θελητικός φύσει καί ἐνεργητικός κατ᾽ ἀλήθειαν ἐχρημάτισεν ἄνθρωπος, αὐτός ὁ φύσει καί μόνος Θεός· ὅλον με προσλαβών μετά τῶν ἐμῶν, ἵν᾽ ὅλῳ μοι

τήν σωτηρίαν χαρίσηται· ὅλον λύσας τό κατάκριμα τῆς ἁμαρτίας ἐπειδή ἡ τό ἀπρόσληπτον, ἀθεράπευτον· ὅ δέ ἥνωται τῷ (=0129=) Θεῷ, τοῦτο καί σώζεται, καθά φησιν ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος.

Ἀλλ᾽ ἐπειδή τούτοις δή τοις τῶν ἁγίων Πατέρων εὐσεβέσι διδάγμασι, τήν τῶν ἑτεροζυγούντων ἀποσκευαζομένοις παράλογον ἔνστασιν, ἑτέρωθεν ἡμῖν ἐπιφύονται· τήν τῶν ἡμετέρων εἰς ἡμετέραν καταδρομήν· μᾶλλον δέ, τήν τῶν ἀκεραιοτέρων συναρπαγήν, ποιούμενοι γραμμάτων προσαγωγήν, ἤγουν τῆς πρός Μαρῖνον, ὡς φασί, γεγονυίας ἡμῖν τόν πρεσβύτερον· καί τῆς πρός τόν Πύῤῥον ἐπιστολῆς, ἀναγκαῖον καί περί τούτων βραχέα εἰπεῖν· (≡15A_172≡> τήν ὑμετέραν ἐν πᾶσι πληροφοροῦντες ἁγιωσύνην, ὡς πρός Μαρῖνον μέν τόν πρεσβύτερον διαφόρως, περί διαφόρων ἐπεστάλκαμεν γραφικῶν κεφαλαίων· οὐ μήν γέ τοι καθ᾽ οἷον δήποτε τρόπον, ἥ λέλεκται (ἡμῖν) περί τῶν ἀντιῤῥόπων οὑτωσί, καί ἐναντίων δογμάτων· τῆς τε μιᾶς λέγω καί τῶν δύο, τουτέστι, τῶν πλαττομένων αὐτοῖς ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Χριστοῦ τριῶν ἐνεργειῶν ἤ θελήσεων· ὡς ταύτας ἐπ'αὐτοῦ συνιστώντων ἡμῶν, ἐκείνοις ἐφάμιλλον, ἤ πρός ἕτερόν τινα παντελῶς. "Εἰ γάρ ἅ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτόν συνιστάνω», φησί τό σκεῦος τῆς ἐκλογῆς. Ὅθεν καί οὑτωσί προφερομένην, ἤτοι πλαττομένην, ὡς ἐξ ἡμῶν δῆθεν πρός Μαρῖνον ἐπιστολήν, ἀλλοτρίαν οὖσαν πάντη καί οὐχ ἡμετέραν, ἡμεῖς τε αὐτοί διαῤῥίπτομεν, καί πάντας ὁμοίως ἡμῖν διαῤῥίπτειν παρακαλοῦμεν, τούς εὐσεβῶς ὁμολογοῦντας τόν Κύριον· ἵνα πᾶσαν τοῖς ἐναντίοις διατειχίσωμεν ἀφορμήν, προφάσεις προφασιζομένοις ἐν ἁμαρτίαις, καί τῆς οἰκείας ἀντιλογίας συγκάλυμμα, τήν καθ᾽ ἡμῶν ποιουμένοις συκοφαντίαν· οἵ ἐπειδή τῷ οἰκείῳ μή συνίστανται λόγῳ, τῇ τοῦ ἀληθοῦς προσβολῇ φθειρομένῳ, τῷ τοῦ ἡμετέρου δῆθεν γράμματος προσωπείῳ, τήν κατά τῶν ἀφελεστέρων ἑαυτοῖς ἀπεργάζονται δολίαν παρείσδυσιν· ἥν οὐκ ἄν πάθοιεν λοιπόν, ἤ δράσοιεν, οἱ τοῦ ψεύδους τό ἀληθές, τήν καθ᾽ ἡμᾶς περί τούτων ἀπολογίαν προκρίνοντες.

Πρός δέ τόν Πύῤῥον πάλιν, γεγραφότα πρότερον ἡμῖν τόμον πολύστιχον, καί ἄγαν ἡμᾶς, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, ἐν τούτῳ τιμήσαντα· κατ᾽ ἐξέτασιν δέ, καί οὐκ ἀπόφασιν, ἐν αὐτῷ δή τῷ τόμῳ τόν περί μιᾶς καί δύο τοῦ αὐτοῦ ποιησάμενον λόγον ἐνεργειῶν· (=0132=) καί τήν ἡμετέραν οἷον ἐπιζητοῦντα, καί προσκαλούμενον περί ἑκατέρου λόγου κρίσιν τε καί ὑπόληψιν, εἰκότως καί ἡμεῖς αὐτόν ἐν προοιμίοις, τοῦ πρός αὐτόν ἡμετέρου γράμματος, ἀντετιμήσαμεν, (≡15A_174≡> ἀποστολικήν ἐκπληροῦντες παραίνεσιν. Τῇ τιμῇ γάρ ἀλλήλους προηγούμενοί φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος· ὅπου γε καί τούς ἑτέρως ἔχοντας, ἤ ἐπιστέλλοντας πρός ἡμᾶς ἀγαπᾷν τε καί εὐλογεῖν ὁ θεῖος παρακελεύεται λόγος. Καί ἅμα σπουδή μοι καθειστήκει, μή ἐκτραχύνειν· ὁμαλίζειν δέ μᾶλλον τόν ἄνδρα, τοῖς εἰς αὐτόν ἐγκωμίοις, πρός συγκατάθεσιν ἰέναι τῶν εὐσεβῶς μοι δεδογματισμένων, κατά τήν τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκαλίαν· ὅθεν καί οὕτω νενοηκέναι κατά τήν γεγονυῖαν αὐτῷ παρ᾽ ἐμοῦ συγγραφήν, τά ὑπ᾽ ἐκείνου μοι γραφέντα διωμολόγουν· παρορμῶν αὐτόν οἷον, ὡς ἔφην, καί προσκαλούμενος, εἰς τήν τοῦ

εὐσεβοῦς ἐπίνευσιν λόγου, σωτηρίαν αὐτῶ μεγίστην προξενοῦντος, εἴγε τοῦτο στέρξας σύν ἡμῖν ὡμολόγησεν (ὡμολογήσειεν), ὡς γεγράφαμεν· τουτέστι δύο τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ κατά φύσιν ἐνεργείας, ὥσπερ οὖν καί φύσεις ἡνωμένας ἀσυγχύτως καί ἀδιαιρέτως, θείαν καί ἀνθρωπίνην· ἄκτιστον καί κτιστήν· ἀλλ'οὐ μίαν καί τήν αὐτήν ὁπωσοῦν λεγομένην. Οὐ γάρ Πατρικός, αἱρετικός δέ μᾶλλον ὁ περί μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ἤ θελήσεως ἤ φύσεως λόγος, ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Κυρίου ἡμῶν καί Θεοῦ.

Τῆς μέν οὖν πρός αὐτόν ἐκεῖνον, ἤγουν τόν Πύῤῥον, ἡμετέρας εὐφημίας τοιοῦτος ὁ τρόπος καθέστηκε, τῆς ἀντιῤῥόπου δόξης αὐτόν ἠρέμα διϊστᾷν ἐπειγόμενος, καί πρός τόν ὀρθόν ἐπαναβιβάζειν λόγον τῆς πίστεως. Εἰ δέ τις τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς, διαμαρτάνων σκοποῦ, πρός τήν εὐφημίαν ἔτι δυσφορεῖ, τήν τῆς ἡμετέρας οἰκονομίας ἐν τούτῳ δή μάλιστα λόγον οὐκ ἀποδεχόμενος, παρείσθω δή τούτω, καί διαῤῥιπτέσθω κατά τό δοκοῦν ἡ εὐφημία, μηδέ ἡμῖν λοιπόν ἐπέραστος οὖσα, προσάντης δέ μᾶλλον μετά τήν τελείαν τἀνδρός ἐκτροπήν· κυρούσθω δέ σύν ἡμῖν τῶν πρός αὐτόν ὀρθοδόξως δογματισθέντων ἡ δύναμις.

Ἔχετε, Πατέρες ἅγιοι, τῆς πληροφορίας διά τῆς ἡμετέρας ἀπολογίας τόν λόγον· ἀλλ᾽ ἀνδρίζεσθε, καί κραταιοῦσθε πνεύματι, μή παρακλινόμενοι δεξιά ἤ ἀριστερά, πρός τῶν ἐναντίων ἀνδρῶν καί δογμάτων· ἀλλ᾽ ὁδῷ βασιλικῇ στηριζόμενοί τε καί ποδηγούμενοι (≡15A_176≡> παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ εἰπόντος, Ἐγώ εἰμί ἡ ὁδός, καί ἡ ζωή, καί ἀλήθεια,- σύμψυχοι, τό αὐτό φρονοῦντες,- καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης ἔσται μετά πάντων ὑμῶν, εὐσεβῶς ἀεί κηρυττόμενος, καί ὁσίως παρ᾽ ὑμῶν λατρευόμενος· καί πέρας τῆς ἐνταῦθα μακαρίας πολιτείας τε καί ὁμολογίας, ἑαυτόν ἐκεῖσε μακαριωτέραν παρεχόμενος ὑμῖν κληροδοσίαν τε καί ἀνάπαυσιν· μεθ᾽ οὗ τῷ Πατρί σύν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, τιμή, κράτος, προσκύνησις, νῦν καί ἀεί, καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΙΣΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΜΑΡΙΝΟΝ ΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(=0193=) Ἴσον ἐπιστολῆς πρός τόν κύριον Μαρῖνον τόν πρεσβύτερον τῆς Κύπρου.

(≡15A_178≡> Νόμῳ θείῳ κατά Θεόν εὐθυνόμενος, θεοτίμητε πάτερ, νόμον ὑπερεῖδες ἀνθρώπινον, κενώσει τό μέτριον ὑπεράρας, καί πτωχείᾳ τό ἐντελές μεγαλύνας τῆς ἐμῆς περί τε τό νοεῖν καί λέγειν ἀπειρίας, ἤ προπετείας, εἰπεῖν οἰκειότερον· οὐ γάρ αἰσχύνομαι τά ἐμά καί τῆς ἐμῆς ἀσθενείας, πάθη δεόντως ἐξαγορεύειν, καί τόσῳ προθυμίᾳ μᾶλλον ἀποκαλύπτειν, ἤ ὅσον φιλανθρωπίᾳ ἐπικαλύπτειν ἐσπούδασας. Τίς γάρ ποτ᾽ ἄν ἀλόγου λόγον οὕτω προσήκατο, καί φρενίτιδος νοῦν διανοίας ἐδέξατο, μή τί γε παντελῶς εἰπεῖν, ἀπεσέμνυνεν ὡς σύ τό ἐμόν, θεοτίμητε πάτερ, οὐχ ὅσον μόνον δι᾽ ἀγάπην παραδραμών τό ἀπαίδευτον, κατ᾽ ἄκρον ἐτίμησας· ὅ δή μέγιστον τῷ ἀκόσμῳ πρός εὐδοξίαν, ἀλλά καί ὅσον διά χάριν ἐπιβαλών τό αἰδέσιμον, ᾧ τήν οἰκείαν

παγκαλῶς εἴωθας ὡραΐζειν διάνοιαν, ὑπερβολῇ κατεφαίδρυνας· ἐξ ὧν ὅ τε λόγος καί τρόπος συνίσταται τῆς ἀληθοῦς εὐγενείας, ἤ Θεοῦ συγγενείας, εἰπεῖν ἀληθέστερον ἤ καί οἰκειότερον· οὐ μᾶλλον μετεωρίζειν εἰδώς· οὐ γάρ πέφυκεν ἤ μετριάζειν ποιῶν· καί γάρ εἴωθέ πως ἀμεταβόλως ἑδράζειν πρός ὕφεσιν, τῇ ὑπερβολῇ τῶν οὐ προσόντων πλεῖον ἀποκαλύπτων τήν ἔνδειαν, καί γνωρίζων τήν γύμνωσιν· καί τῇ παραδείξει τῶν ὑπέρ ἀξίαν, αὐστηρότεραν (≡15A_180≡> ἐνιείς τῶν κατ' ἀξίαν τήν αἴσθησιν, ἡνίκα τοῦ τῆς ψυχῆς βάθους κατακρατήσας, τό μέγεθος τοῦ ἀπεμφαίνοντος ἰδεῖν, ἀπαρακαλύπτως ποιήσειεν· ὅ δή μάλιστα πεπονθώς, τῇ τῶν ὑμετέρων εὐχῶν διατρανώσει, θείων ἡψάμην θεσμῶν, οὕς λόγος οἰκονομίας τῆς ὑπέρ ἔννοιαν εἶδε προνοητικῶς συντηρεῖν καί προβάλλεσθαι τοῖς κατ᾽ ἐμέ χειραγωγίας προσδεομένοις καί χρήζουσιν.

Καί μετά βραχέα. Ἀμέλει τοι γοῦν τῶν τοῦ νῦν ἁγιοτάτου, Πάπα συνοδικῶν, ἐν τοσούτοις, ὅσοις (=0136=) γεγράφατε, κεφαλαίοις, οἱ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἐπελάβοντο· δυσί δέ μόνοις, ὧν, τό μέν ὑπάρχει περί θεολογίας, ὅτι τε φησίν εἶπεν, " Ἐκπορεύσθαι κἀκ τοῦ Υἱοῦ τό Πνεῦμα τό ἅγιον»· τό δέ ἄλλο, περί τῆς θείας σαρκώσεως· ὅτιπερ γέγραφε· "Δίχα τόν Κύριον εἶναι τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας ὡς ἄνθρωπον». Καί τό μέν πρῶτος, συμφώνους παρήγαγον χρήσεις τῶν ῾Ρωμαίων Πατέρων· ἔτι γε μήν καί Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πονηθείσης αὐτῷ εἰς τόν εὐαγγελιστήν ἅγιον Ἰωάννην ἱερᾶς πραγματείας· ἐξ ὧν, οὐκ αἰτίαν τόν Υἱόν ποιοῦντας τοῦ Πνεύματος, σφᾶς αὐτούς ἀπέδειξαν· μίαν γάρ ἴσασιν Υἱοῦ καί Πνεύματος τόν Πατέρα αἰτίαν· τοῦ μέν κατά τήν γέννησιν· τοῦ δέ, κατά τήν ἐκπόρευσιν· ἀλλ᾽ ἵνα τό δι᾽ αὐτοῦ προϊέναι δηλώσωσι· καί ταύτῃ τό συναφές τῆς οὐσίας καί ἀπαράλλακτον παραστήσωσι.

Τῷ δέ δευτέρῳ, μηδεμιᾶς χρήζουσι τό παράπαν ἀπολογίας. Ποίᾳ γάρ ἐν τούτῳ ἀμφισβήτησις· εἰ καί τοῖς προφασιζομένοις νομίζεται διά τό δύστροπον. Ὅμως δ᾽ οὖν ἐξεδυσώπησαν, εἰπόντες «Μήτε τήν κατά νοῦν ἔχειν ἁμαρτίαν, καθ᾽ ἥν πρωτοπαθήσας φαίνεταί πως ὁ Ἀδάμ, μήτε τήν ἐξ αὐτῆς προϊοῦσαν διά σώματος πρᾶξιν τοῦ κακοῦ καί ἐνέργειαν».

Οὗτοι μέν οὖν ταῦτα, περί ὧν οὐκ εὐλόγως ἀνεκλήθησαν· ἐκεῖνοι δέ περί ὧν καί μάλα δικαίως, οὐδεμίαν μέχρι καί νῦν πεποίηνται τήν ἀπολογίαν, ὅτι μηδέ τήν παρεισαχθέντων τῶν ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκβολήν. Μεθερμηνεύειν δέ τά οἰκεῖα, τοῦ τάς ὑποκλοπάς (≡15A_182≡> χάριν διαφυγεῖν τῶν ὑποπιπτόντων κατά τήν ὑμετέραν κέλευσιν, παρεκάλεσα τούς ῾Ρωμαίους· πλήν ἔθους κεκρακηκότος οὕτω ποιεῖν καί στέλλειν, οὐκ οἶδα τυχόν εἰ πιστεῖεν. Ἄλλως τε καί τό μή οὕτως δύνασθαι διακριβοῦν ἐν ἄλλῃ λέξει σέ καί φωνῇ τόν ἑαυτῶν νοῦν ὥσπερ ἐν τῇ ἰδίᾳ καί θρεψαμένῃ, καθάπερ οὖν καί ἡμεῖς ἐν τῇ καθ᾽ ἡμᾶς τόν ἡμέτερον. Γενήσεται δέ πάντως αὐτοῖς, πείρᾳ τήν ἐπήρειαν μαθοῦσι, καί ἡ περί τούτου φροντίς.

Τῷ δέ περί οὐσίας καί φύσεως, ὑποστάσεώς τε δή καί προσώπου, καί τῶν καθεξῆς κεφαλαίων, ἐνέτυχον σχέδει Θεοδώρου τοῦ τῆς Φαράν· καί ὡς ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ τυχόν οὐκ

ἀσυντελοῦσιν· ἐν δέ τῷ περί προσώπου καί τῆς ὑποστάσεως λόγῳ, οὐ τοῖς περί τούτων κανόσι μᾶλλον, ἤ ἑαυτῷ φαίνεται στοιχήσας πως, ὑποστατικήν λέγοντι τήν ἐνέργειαν· ὅν καί τῆς οἰκείας δόξης καθηγητήν καί συνήγορον, οἱ τῆς ἐναντίας προβάλλονται· τήν πᾶσαν ἐξ αὐτοῦ καί τῶν αὐτοῦ ῥημάτων σχεδόν τυπώσαντές τε καί ὑπαγορεύσαντες Ἔκθεσιν. Καί γάρ κατά ταῦτα λόγον συνεσκίασέ πως καί ἠμαύρωσε, τῷ προσώπῳ δεδωκώς ὡς προσώπῳ τήν χαρακτηρίζουσαν τήν φύσιν ἐνέργειαν· οὐχί τόν πῶς καί ὁποῖον τῆς (=0137=) κατ᾽ αὐτήν ἐκβάσεως τρόπον· καθ᾽ ἥν ἡ διαφορότης τῶν τε πραττόντων καί τῶν πραττομένων γνωρίζεται, κατά φύσιν, ἤ παρά φύσιν ἐχόντων. Ὡς γάρ τι ὤν προηγουμένως, ἀλλ᾽ οὐχ ὥς τις ἕκαστος ἡμῶν ἐνεργεῖ· τουτέστιν, ὡς ἄνθρωπος· ὡς δέ τις, οἷον Παῦλος ἤ Πέτρος, τόν τῆς ἐνεργείας σχηματίζει τρόπον, ἐνδόσει τυχόν ἤ ἐπιδόσει, οὕτως ἤ ἐκείνως ὑπ᾽ αὐτοῦ κατά γνώμην τυπούμενος. Ὅθεν ἐν μέν τῷ τρόπῳ τό παρηλλαγμένον τῶν προσώπων κατά τήν πρᾶξιν γνωρίζεται· ἐν δέ τῷ λόγῳ, τό τῆς φυσικῆς ἀπαράλλακτον ἐνεργείας. Οὐ γάρ ὁ μέν μᾶλλον, ὁ δέ ἧττόν ἐστιν ἐνεργής ἤ λογικός· ἀλλ᾽ ἐπίσης ἅπαντες τόν τε λόγον ἔχομεν καί τήν τούτου κατά φύσιν ἐνέργειαν. (≡15A_184≡> Μᾶλλον δέ καί ἧττον· καί οὕτως ἤ ἐκείνως δίκαιος ἤ ἄδικος, τῷ τόν μέν τοῖς κατά φύσιν ἕψεσθαι πλέον· τόν δέ τούτων ἀφέψεσθαι. Τηρητέον δέ δι᾽ ἀκριβείας τούς περί τι παρεγκληθέντας. Ἐπειδή βιάζονταί πως καί ἕλκουσι τούς τε τῶν πραγμάτων ὅρους, καί τούς κανόνας πρός τό δοκοῦν, ὥσπερ ἐξ ἐπιτάγματος μεταφέροντες, ἵνα τά οἰκεῖα δῆθεν ἐκ παρατροπῆς ὑποστήσωσι.

Τάς σταλείσας τετράδας, καίτοι μή κατά σχολήν μετιών, λέγω δή τάς περί ψυχῆς καί τῶν λοιπῶν κεφαλαίων, τό δοκοῦν περί αὐτῶν γνωρίζω. Τό γάρ τάχος τοῦ ἐξορμῶντος, οὐ συνεχώρει ταύτας διελθεῖν· ὅτι καί μετά πλείους ἡμέρας τοῦ καταλαβεῖν ἐν τῷ Βυζακίῳ, πρός τήν ἐμήν γέγονεν οὐδενίαν ἐν Καρθαγένῃ. Λοιπόν δέ καί εἰργομένῳ μοι κἀκ τῆς προσούσης μοι τῶν ὀμμάτων ὡς εἰπεῖν ἀδρανείας· ἐπεί καί τήν περί τούτων κέλευσιν ὑμῶν, ὡς τάχος ἠβουλόμην πληρῶσαι, πέπομφα. Ἡ κριθεῖσα τῆς μεταγραφῆς χάριν τοῦ τείχους οἰκονομία, τοῖς ἁγιωτάτοις ὑμῖν, τοῦ τήν ἑρμηνείαν ἔχοντος τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, κἀμοί τῷ ἡμετέρῳ λίαν πέφανται προσηνής, ὡς μή καταδρομῆς αἰτία γένηται κατά τοῦ ἐκθεμένου, τοῖς πάντα κατά τό δοκοῦν μεταλλεύειν οὐ καλῶς πειρωμένοις.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΝ ΡΩΜΗ ΓΡΑΦΕΙΣΗΣ

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς ἐν ῾Ρώμῃ γραφείσης.

(≡15A_186≡> Ταῦτα γάρ τά πέρατα τῆς οἰκουμένης, καί οἱ τόν Κύριον εἰλικρινῶς καί ὀρθοδόξως πανταχοῦ γῆς ὁμολογοῦντες, ὥσπερ εἰς ἥλιον φωτός ἀϊδίου εἰς τήν ῾Ρωμαίων ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν καί τήν αὐτῆς ὁμολογίαν καί πίστιν, ἰθυτενῶς ἀποβλέπουσιν, ἐξ αὐτῆς τήν ἀπαστράπτουσαν αἴγλην προσδεχόμενοι, τῶν πατρικῶν καί ἁγίων δογμάτων, καθώς αἱ θεόληπτοι καί θεσπέσιοι εἰλικρινῶς καί πανευσεβῶς ἐξέθεντο

ἅγιαι ἕξ σύνοδοι, ἐκφαντερικώτατα φάσκοντες τό σύμβολον τῆς πίστεως. Ἀπαρχῆς γάρ τῆς πρός ἡμᾶς καταβάσεως τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ (=0140=) Λόγου, μόνην κρηπῖδα καί θεμέλιον αἱ πᾶσαι πανταχοῦ τῶν Χριστιανῶν Ἐκκλησίαι, τήν αὐτόθι μεγίστην ἐκτήσαντό τε καί ἔχουσιν· ὡς οὐδαμῶς μέν κατισχυομένην κατά τήν αὐτήν τοῦ Σωτῆρος ἐπαγγελίαν, ὑπό ᾅδου πυλῶν· ἀλλ᾽ ἔχουσαν τάς κλεῖς τῆς εἰς αὐτόν ὀρθοδόξου πίστεως καί ὁμολογίας· καί τοῖς εὐσεβῶς προσερχομένοις ἀνοίγουσαν τήν ὄντως φύσει καί μόνην εὐσέβειαν· ἀποκλείουσαν δέ καί ἐμφράττουσαν πᾶν αἱρετικόν στόμα, λαλοῦν ἀδικίαν εἰς τό ὕψος. Καί γάρ ἅπερ αὐτός ὁ τῶν ὅλων δημιουργός καί Δεσπότης Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, οἵ τε τούτου μαθηταί καί ἀπόστολοι, καί οἱ καθεξῆς ἅγιοι Πατέρες τε καί διδάσκαλοι καί μάρτυρες, ἱερουργηθέντες οἰκείοις ἔργοις τε καί λόγοις, ἀγῶσί τε καί ἱδρῶσι, καί πόνοις καί αἵμασι, καί τελευταῖον ἐξαισίοις θανάτοις διά τήν ἡμῶν τῶν εἰς αὐτόν πιστευόντων καθολικήν καί ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν ἐθεμελίωσαν καί ᾠκοδόμησαν, διά δύο ῥημάτων ἀπονητί καί δίχα θανάτου (καμάτου), ὢ τῆς τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας καί ἀνοχῆς! καταλῦσαι σπουδάζουσι, καί ἀκυρῶσαι τό μέγα καί πάμφωτον καί πανύμνητον τῆς Χριστιανῶν ὀρθοδόξου θρησκείας μυστήριον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΦΥΣΕΩΝ

Περί τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων.

(≡15A_**188**≡> α΄. Ὁ Ἄρειος τάς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖ· ἀλλά τήν Μονάδα ἀρνεῖται· καί οὐ λέγει ὁμοούσιον τήν ἁγίαν Τριάδα. Ὁ δέ Σαβέλλιος, τήν Μονάδα ὁμολογεῖ· ἀλλά τήν Τριάδα ἀρνεῖται· τόν γάρ αὐτόν λέγει Πατέρα καί Υἱόν καί ἅγιον Πνεῦμα· ἡ δέ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, καί τήν Μονάδα ὁμολογεῖ, καί τήν Τριάδα κηρύττει. Ὁ Μακεδόνιος ὅμοια τῷ Ἀρείῳ πρεσβεύει· τό γάρ ἅγιον Πνεῦμα, κτίσμα ὑποτίθησιν· ἡ δέ Ἐκκλησία, ὁμοούσιον τῷ Πατρί καί τῷ Υἱῷ τό Πνεῦμα τό ἅγιον ἀνακηρύττει, καί Θεόν πῶς διαβεβαιοῖ. Ὁμοίως καί ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, Νεστόριος τήν φυσικήν διαφοράν λέγει· ἀλλά τήν ἕνωσιν οὐχ ὁμολογεῖ, οὐ γάρ λέγει ταύτην καθ᾽ ὑπόστασιν γεγονέναι. Ὁ δέ Εὐτυχής, τήν μέν ἕνωσιν ὁμολογεῖ· τήν δέ κατ᾽ οὐσίαν διαφοράν ἀρνεῖται, καί σύγχυσιν τῶν φύσεων εἰσάγει. Ἡ δέ Ἐκκλησία, καί τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν διά τό ἀδιαίρετον, καί τήν κατ᾽ οὐσίαν διαφοράν διά τό ἀσύγχυτον πρεσβεύει.

β΄. Πῶς ἡ ἄκρα ἕνωσις καί ταυτότητα ἔχει, καί ἑτερότητα; Ἤ ταυτότητα οὐσιῶν καί ἑτερότητα προσώπων, καί τό ἔμπαλιν. Οἷον ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος, ταυτότης μέν ἐστιν οὐσίας· ἑτερότης δέ προσώπων· μίαν γάρ οὐσίαν ὁμολογοῦμεν· τρεῖς δέ ὑποστάσεις. Ἐπί δέ τοῦ ἀνθρώπου, ταυτότης μέν ἐστι προσώπου· ἑτερότης δέ οὐσιῶν· ἑνός γάρ ὄντος ἀνθρώπου, ἄλλης οὐσίας ἐστίν ἡ ψυχή, καί ἄλλης ἡ σάρξ. Ὁμοίως δέ καί ἐπί τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ· ταυτότης μέν ἐστι, προσώπου· ἑτερότης δέ, οὐσιῶν· ἑνός γάρ ὄντος προσώπου, ἤτοι ὑποστάσεως, ἑτέρας (=0148=) οὐσίας ἐστίν ἡ (≡15A_**190**≡>

θεότης, καί ἑτέρας ἡ ἀνθρωπότης. Ὥσπερ γάρ ἀδύνατον τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμολογεῖν μέν τήν ἕνωσιν, μή ἐκφωνεῖν δέ τήν διαφοράν· οὕτως ἀνάγκη πᾶσα ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, καί τήν ἕνωσιν καί τήν διαφοράν κηρύττειν.

γ΄. Ὥσπερ γάρ οὐ διά τῶν αὐτῶν σημαίνεται λέξεων, ἥ τε διαφορά καί ἡ ἕνωσις ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος· ἀλλά διά τοῦ μέν λέγειν τρεῖς ὑποστάσεις, ἡ διαφορά· διά τοῦ ὁμολογεῖν δε μίαν οὐσίαν, ἡ ἕνωσις ὁμολογεῖται· οὕτω καί ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος· διά μέν τοῦ γνωρίζειν τάς δύο φύσεις, ἡ διαφορά· διά δέ τοῦ κηρύττειν μίαν ὑπόστασιν σύνθετον, ἡ ἕνωσις ὁμολογεῖται.

δ΄. Ὥσπερ γάρ Ἄρειον ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς κηρύττοντα ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος τήν καθ᾽ ὑπόστασιν διαφοράν· ἀλλ᾽ ὡς μή λέγοντα τήν φυσικήν ἕνωσιν· οὕτω καί Νεστόριον ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς γνωρίζοντα τήν φυσικήν διαφοράν ἐπί τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ᾽ ὡς μή λέγοντα τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν.

ε΄. Ὥσπερ Σαβέλλιον ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς κηρύττοντα ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος τήν φυσικήν ἕνωσιν· ἀλλ᾽ ὡς μή λέγοντα τήν καθ᾽ ὑπόστασιν διαφοράν· οὕτως Εὐτυχέα ἀναθεματίζομεν, οὐχ ὡς μή λέγοντα τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν ἐπί τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ᾽ ὡς μή γνωρίζοντα τήν φυσικήν διαφοράν;

στ΄. Τήν κάθ᾽ ὑπόστασιν διαφοράν ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος, καί τήν φυσικήν διαφοράν ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, οὐκ ἐν αἰσθήσει χρή λέγειν, ἀλλά νοῆσαι τοῖς τῆς διανοίας ὄμμασιν. Καί πῶς, ἐπί μέν τῆς ἁγίας Τριάδος ἐκφωνεῖτε τάς τρεῖς ὑποστάσεις διά τήν καθ' ὑπόστασιν διαφοράν· ἐπί δέ τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, οὐκ ἐκφωνεῖτε δύο φύσεις ἐν μιᾷ ὑποστάσει, διά τήν φυσικήν διαφοράν;

ζ΄. Ὥσπερ γιά τό ὁμοούσιον τῆς ἁγίας Τριάδος, μίαν οὐσίαν· (≡15A_192≡> καί διά τό ἑτεροϋπόστατον τρεῖς ὑποστάσεις λέγεις· οὕτω διά τό ἑτερούσιον τοῦ Λόγου καί τῆς σαρκός, δύο οὐσίας· καί διά τό μή ἰδιοϋπόστατον, μίαν ὑπόστασιν λέγε.

η΄. Ὥσπερ ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος τήν μίαν οὐσίαν, οὐκ ἐπί συγχύσει τῶν τριῶν ὑποστάσεων λέγομεν· οὔτε τάς τρεῖς ὑποστάσεις ἐπί ἀναιρέσει τῆς μιᾶς οὐσίας· οὕτως ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, (=0149=) τήν μίαν ὑπόστασιν, οὐκ ἐπί συγχύσει τῆν δύο φύσεων αὐτοῦ λέγομεν· οὔτε τάς δύο φύσεις, ἐπί διαιρέσει τῆς μιᾶς ὑποστάσεως.

θ΄. Ὁ μή λέγων ἐπί Χριστοῦ διά τήν τῶν φύσεων διαφοράν, τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν, Νεστοριανός ἐστι· καί ὁ μή λέγων ἐν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει τήν φυσικήν διαφοράν, Εὐτυχιανιστής ἐστι· ὁ δέ καί τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν, καί τήν φυσικήν διαφοράν κηρύττων ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, τήν βασιλικήν καί ἀμώμητον πίστιν κρατεῖ.

ι΄. Ὁ τοίνυν λέγων καί διαφοράν καί ἕνωσιν ἐπί τοῦ Χριστοῦ, οὔτε τήν διαφοράν ἀναιρεῖ, οὔτε τήν ἕνωσιν συγχέει. Καί γάρ ὁ θεῖος Κύριλλος ἀναθεματίζει τούς διά τήν διαφοράν ἀναιροῦντας τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν· καί ἡ οἰκουμενική σύνοδος ἀναθεματίζει τούς διά τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν ἀναιροῦντας τήν φυσικήν διαφοράν ἐπί τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος.

ΟΡΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Ὅροι διάφοροι.

(≡15A_**194**≡> Οὐσία καί φύσις, ταυτόν· ἄμφω γάρ κοινόν καί καθόλου, ὡς κατά πολλῶν καί διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ κατηγορούμενα, καί μήποτε καθοτιοῦν ἑνί προσώπῳ περιοριζόμενα.

Ἐνυπόστατόν ἐστι, τό κατά τήν οὐσίαν κοινόν, ἤγουν τό εἶδος, τό ἐν τοῖς ὑπ᾽ αὐτό ἀτόμοις πραγματικῶς ὑφιστάμενον, καί οὐκ ἐπινοίᾳ ψιλῇ θεωρούμενον.

Ἄλλως, ἤ πάλιν ἐνυπόστατόν ἐστι, τό ἄλλῳ διαφόρῳ κατά τήν οὐσίαν εἰς ἑνός σύστασιν προσώπου καί μιᾶς γένεσιν ὑποστάσεως, συγκείμενόν τε καί συνυφιστάμενον, καί οὐδαμῶς καθ᾽ αὑτό γνωριζόμενον.

Ὁμοούσιόν ἐστι τό τῆς αὐτῆς οὐσίας ἄλλῳ τυγχάνον, διάφορον δέ πρός τό αὐτό κατά τήν ὑπόστασιν ὄν· ὡς ἐπί τε ἀνθρώπου καί τῶν ἄλλων ἔχει εἰδῶν. Εἴ τι οὖν ἄλλῳ ταυτόν ὑπάρχει κατά τήν οὐσίαν, οὐ ταυτόν ὑπάρχει τῷ αὐτῶ καί κατά τήν ὑπόστασιν· καί εἴ τι ἕν καί ἡνωμένον τῷ αὐτῶ τυγχάνει κατά τήν οὐσίαν, οὐχ ἕν οὔτε ἡνωμένον τῷ αὐτῷ τυγχάνει καί κατά τήν ὑπόστασιν· καί εἴ τι διαφοράν ἔχει πρός ἄλλο κατά τήν ὑπόστασιν, τοῦτο ἕνωσιν ἔχει πρός τό αὐτό κατά τήν οὐσίαν.

Οὐσιώδης οὖν ἕνωσίς ἐστιν, ἡ τάς διαφόρους κατ᾽ ἀριθμόν καί πολλάς ὑποστάσεις εἰς μίαν καί τήν αὐτήν οὐσίαν συνάγουσα. Οὐσιώδης καί διαφορά τυγχάνει, λόγος καθ᾽ ὅν ἡ οὐσία, ἤγουν φύσις, ἀμείωτός τε καί ἄτρεπτος, ἄφυρτος ὁμοῦ καί ἀσύγχυτος διαμένει, καί τήν πρός ἄλλο κατ᾽ εἶδος ἕτερον εἰς μίαν ὑπόστασιν (≡15A_**196**≡> ποιουμένη σύνοδον, οὐδ᾽ ὅλως τῆς κατά φύσιν ἰδίας ἐξίσταται φύσεως.

(=0152=) Ὑπόστασις καί πρόσωπον, ταυτόν· ἄμφω γάρ μερικόν τε καί ἴδιον, ὡς ἐφ᾽ ἑαυτῶν τήν περιγραφήν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πλείοσι τήν κατηγορίαν φυσικῶς κεκτημένα.

Ἐνούσιόν ἐστι τό μή μόνον ἐνθεωρούμενον ἔχον ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τό τῶν ἰδιωμάτων ἄθροισμα, καθ' ὅ ἄλλο ἀπ᾽ ἄλλου γνωρίζεται, ἀλλά καί τό κοινόν τῆς οὐσίας πραγματικῶς κεκτημένον.

Ὁμοϋπόστατόν ἐστι, τό εἰς μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ἄλλῳ συντεθειμένον· διάφορον δέ πρός τό αὐτό κατ᾽ οὐσίαν τυγχάνον· ὡς ἐπί τε ψυχῆς καί σώματος ἔχει, καί τῶν ἄλλων ὅσα φύσεως ἑτερότητι διαφέροντα, καθ᾽ ὑπόστασιν ἥνωται. Εἴ τι οὖν ἄλλῳ καθ᾽ ἕνωσιν συντεθέν, ταυτόν ὑπάρχει κατά τήν ὑπόστασιν, τουτέστιν, ὑπόστασις μετ᾽ αὐτοῦ γέγονε μία, ἕτερον τῷ αὐτῷ κατά τήν οὐσίαν ἐστί. Καί εἴ τι ἕν καί ἡνωμένον ἄλλῳ τυγχάνει κατά τήν ὑπόστασιν, τοῦτο οὐχ ἕν οὔτε ὁμογενές ἐστι τῷ αὐτῷ καί κατά τήν οὐσίαν. Καί εἴ τι συντεθειμένον ἄλλῳ διαφοράν ἔχει κατά τήν οὐσίαν, τοῦτο ἕνωσιν ἔχει πρός τό αὐτό κατά τήν ὑπόστασιν.

Ὑποστατική οὖν ἕνωσίς ἐστιν, ἤ τάς διαφόρους οὐσίας ἤγουν φύσεις εἰς ἕν πρόσωπον, καί μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν συνάγουσά τε καί συνδέουσα. Ὑποστατική δέ διαφορά, τυγχάνει

λόγος, καθ᾿ ὅν ἡ κατά τό ἄθροισμα τῶν ἐνθεωρουμένων ἰδιωμάτων τῷ κοινῷ τῆς οὐσίας ἑτερότης, τέμνουσα κατ᾿ ἀριθμόν ἄλλον ἀπ᾿ ἄλλου, τήν τῶν ἀτόμων ποιεῖται πληθύν.

Σχετική ἕνωσίς ἐστι, ἡ τάς διαφόρους γνώμας εἰς ἕν συνάγουσα θέλημα. Σχετική δέ διαφορά ἐστιν ἡ τό ἕν θέλημα γνώμης ἑτερότητι διατέμνουσα κίνησις.

Σχετική ἕνωσίς ἐστι, φιλική συνδιάθεσις, ἤ θελημάτων ὁμονοητική σύμπνοια καί ἐπίνευσις. Σχετική διαφορά ἐστι, γνώμης (≡15A_198≡> ἑτερότης, ἤ θελημάτων ἀνομοιότης, ἤ διαίρεσις διαθέσεως.

Συγχυτική ἕνωσίς ἐστιν, ἡ ἐξ ὑποστάσεων εἰς ὅλου τινός κατά σύνοδον γινομένη σύνθεσις, ἥ τις τήν τῶν μερῶν ἑαυτῆς μετά τήν ἕνωσιν ἐν εἴδει καί σχήματι, σωζομένην οὐκ ἔχει τό συνόλον ὕπαρξιν· ἀλλ᾿ ἠφανισμένην ὁμοῦ καί πεφυρμένην καί ἄγνωστον, καί τῶν κατ᾿ αὐτήν συνδεδραμηκότων οὐδεμίαν οὐδαμῶς κέκτηται διαφοράν, τήν οὐσιώδη τούτων ἰδιότητα διασημαίνουσαν.

Διαίρεσίς ἐστι, τομή διαμπάξ ἀνά μέρος τιθεῖσά τε καί χωρίζουσα καί καθ᾿ ἑαυτήν θεωρεῖσθαι παρασκευάζουσα, κατά τε οὐσίαν καί ὑπόστασιν, τήν ἑκάστου πράγματος ὕπαρξιν.

Ὑποστάσεως ἴδιόν ἐστι, τό καθ᾿ ἑαυτήν ὁρᾶσθαι, καί τῶν ὁμοειδῶν κατ᾿ ἀριθμόν διαστέλλεσθαι. Ἐνυποστάτου ἴδιόν ἐστι, ἤ τό μετ᾿ ἄλλου διαφόρου κατά (=0153=) τήν οὐσίαν ἐν ὑποστάσει γνωρίζεσθαι καθ᾿ ἕνωσιν ἄλυτον· ἤ τό ἐν ἀτόμοις φυσικῶς τυγχάνειν καθ' ὕπαρξιν.

Οὐσίας ἴδιον, τό ἐν πᾶσι καί πάντων φυσικῶς κατηγορεῖσθαί τε καί προφαίνεσθαι. Ἐνουσίου ἴδιον, τό πραγματικῶς ὑφίστασθαι, καί φέρειν ἁπάντων ἐφ᾿ ἑαυτοῦ τῶν προσωπικῶν ἰδιωμάτων τούς ἀληθεῖς χαρακτῆρας.

Δύναμίς ἐστιν, ἔνυλος ἐνέργεια· ἐνέργεια, ἄϋλος δύναμις. Ἤ πάλιν, ἐνέργειά ἐστι δυνάμεως φυσικῆς ἀποτέλεσμα.

Θέλημα φυσικόν ἐστιν, οὐσιώδης τῶν κατά φύσιν συστατικῶν ἔφεσις. Θέλημα γνωμικόν ἐστιν, ἡ ἐφ᾿ ἑκάτερα τοῦ λογισμοῦ αὐθαίρετος ὁρμή τε καί κίνησις.

Διαφορά ἐστι λόγος, καθ᾿ ὅν ἡ πρός ἄλληλα τῶν σημαινομένων ἑτερότης σώζεσθαι πέφυκε, καί τοῦ πῶς εἶναι δηλωτικός.

Ταυτότης ἐστίν ἀπαραλλαξία, καθ᾿ ἥν ὁ τοῦ σημαινομένου λόγος τό πάντη κέκτηται μοναδικόν, μηδενί τρόπῳ διαφορᾶς γνωριζόμενον.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΚΑΙ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ, ... ΕΚΘΕΣΙΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ... ΣΕΡΓΙΟΥ ...

Πνευματικός τόμος καί δογματικός, ἀποδεικνύς τήν κατά καινοτομίαν γεγονυῖαν ἐπείσακτον ἔκθεσιν **Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως**, ἐξ ὑποστολῆς **Σεργίου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως** προέδρου, ἀπᾴδουσα μέν τῶν ἱερῶν Λογίων τε καί Πατέρων· συνᾴδουσα δέ τοῖς ἀνιέροις αἱρετικοῖς τοῖς τήν τε σύγχυσιν ἅμα, καί τήν διαίρεσιν τερατολογοῦσιν ἐπί τοῦ κατά Χριστόν τόν Θεόν ἡμῶν μυστηρίου. Γραφεῖσα ἀπό ῾Ρώμης πρός Στέφανον τόν

ἁγιώτατον ἐπίσκοπον Δώρων, τελοῦντα ὑπό τόν ἅγιον καί ἀποστολικόν θρόνον τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως.

(≡15A_**200**≡> Νυκτί μέν τόν παρόντα βίον, μύλωνι δέ τήν τούτου κίνησιν, καί κλίνῃ τήν ἀνάπαυσιν ἀπεικάσας ὁ Κύριος, τῶν ἐν ἑκατέροις ὄντων (μύλωνί τε λέγω καί κλίνῃ) τόν μέν αἴρεσθαι, τόν δέ ἀφίεσθαι διωρίσατο. Καί αἴροντα (αἴρεσθαι) μέν τυχόν, τόν ἐκείνης μέν διά θεωρίας, ταύτης δέ διά πράξεως ἀπολυθέντα· καί μήτε περιγραφῇ διαστημάτων, ἐν οἷς ὁρᾶται τῶν ὁρωμένων ἡ κίνησις, μήτε θρύψει παθῶν, ἐν οἷς ἡ ἀνάπαυσις, ἐναπομείναντα κατά διάθεσιν· ἀφίεσθαι δέ, τόν τούτοις αὐθαιρέτως ἐνισχημένον, διά τό τῆς ψυχῆς φιλήδονόν τε καί φιλομετέωρον. Τί δέ κρατεῖσθαί με τόν ἡμέτερον δοῦλον πείρᾳ πρότερον, καθάπερ ἀκοῇ τήμερον μεμεθηκότες, θεολαμπεῖς καί πανάριστοι, πῶς ἄν οἷς (≡15A_**202**≡> γεγράφατε συμπαθῶς εἵλεσθέ γε πρός ὕφεσιν οὕτως ἀχθῆναι τοῦ πτωχοῦ τε καί πένητος, οἱ τοσοῦτον ἀπό γῆς ἀρθέντες κατά θεοῦ χάριν, καί ὑψωθέντες, ὥστε τόν βίον τῷ λόγῳ, καί τόν νοῦν τῷ Κυρίῳ τῶν τῆδε, καί ὑπέρ τῶν τῆδε διᾶραι· τῷ ἀρχετύπῳ τήν εἰκόνα προσοικειούμενοί τε καί ἐνίζοντες· ἤ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον, ἔνδειξιν ἐθέλοντες ὕψους ποιεῖσθαι τήν αὐθαίρετον ὕφεσιν τῆς ὑπερτάτης ὑμῶν καλλονῆς, ὡς ἄν τῷ περιόντι καί ἡμᾶς ἀγάγοιτε πρός τό μέτρον τοῦ Θεοῦ Λόγου, κενώσει τῇ πρός ἡμᾶς τό τῆς οἰκείας δόξης ἀπεριγράφως ὕψος ἐπιδεικνύντος· ἐφ᾿ ᾧ τε μεταπλάσαι τοσοῦτον ἡμᾶς ἐπιποθέστερον, ὅσῳπερ ἄν σαρκί δι' ἡμᾶς αὐτός ἑαυτόν ἐπλαστούργησε πρός τό ταπεινότερον· φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δίχα τροπῆς καί συγχύσεως, ὁ διαφερόντως φιλάνθρωπος· ἐλλείψας οὐδέν εἰς πρόσληψιν τῶν ἡμετέρω, ἵνα μή καί ἑαυτῷ τήν χάριν, καί ἡμῖν ἐλλείψῃ τήν σωτηρίαν, οὐχ ὅλην τῇ φύσει διδούς, ὡς μή ὅλην τήν φύσιν λαβών· ἀλλά κατ᾿ ἐκεῖνο μειώσας ἐκείνην, καθ᾿ ὅπερ ἄν οὐ προσείληφε ταύτην. "Τό γάρ ἀπρόσληπτον, ἀθεράπευτον», φησίν ὁ ἱέγας Γρηγόριος.

Πῶς γάρ ὁ ὑπερούσιος δι᾿ ἡμᾶς σαρκωθείς Θεός Λόγος ἐκ Πνεύματος ἁγίου καί Μαρίας τῆς Ἀειπαρθένου καί Θεομήτορος προσλήψει σαρκός ψυχήν ἐχούσης τήν νοεράν τε καί λογικήν, νέος τε χρηματίσας φύσει καί γενόμενος ἄνθρωπος, καινουργήσει τόν πάλαι, μή δι᾿ ὅλου καί ὅλον λαβών, μόνης δίχα τῆς ἁμαρτίας, ἐξ ἧς ἡ παλαίωσις· καί δι᾿ ἥν ὁ θάνατος κατεκρίθη τῆς φύσεως, τροφήν ἔχων τοσοῦτον ἡμᾶς, ὡς ἐκείνης γεγεύμεθα, τοῦ ξύλου πικρῶς ἐμφορηθέντες τῆς παραβάσεως. Πῶς δέ κενωθείς ὁ αὐτός ἀναστήσει τόν πεπτωκότα, μή δι᾿ ὅλου καί ὅλον ἐξ αὐτῆς ἄκρας συλλήψεως ἑνώσας ἑαυτῷ καθ᾿ ὑπόστασιν, δίχα (≡15A_**204**≡> μόνου τοῦ ὀλισθήματος, ἐξ οὗ τό σύντριμμα, (=0157=) καί δι᾿ ὅ τό ἐπιτίμιον; Ταύτῃ τοι ψυχήν νοεράν καί λογικήν μετά τοῦ συμφυοῦς αὐτῇ σώματος, τουτέστι τέλειον ἄνθρωπον παντός μώμου χωρίς προσλαβών, καί ἑνώσας ἑαυτῷ καθ᾿ ὑπόστασιν, αὐτός ὁ ὑπέρ φύσιν Θεός, καί τήν αὐτῆς φυσικήν λαβών, εἶχε πάντως αὐτεξούσιον θέλησιν. Εἰ παραβάντες τήν ἐντολήν δίχα θελήσεως, ἀλλ᾿ οὐ θελήσεως δίχα, παρέβημεν, ἐδεόμεθα τῆς κατ᾿ αὐτήν ἰατρείας· τῇ προσλήψει τοῦ ὁμοίου τό ὅμοιον, αὐτοῦ δή τοῦ

σαρκωθέντος Θεοῦ θεραπεύοντος· αὐτήν δ᾽ ἄν καί τήν ταύτης προσλαβών λογικήν τε καί ζωτικήν εἶχεν ἐνέργειαν· ᾗ τήν ἁμαρτίαν, ὡς εἴθε μή ποτ᾽ ἄν, λογισάμενοί τε καί ἐνεργήσαντες, ἐχρήζομεν τῆς κατ' αὐτήν σωτηρίας, τῇ προσλήψει μολυσμοῦ παντός ταύτην ἀποκαθαίροντος, καί ὅλην τῇ σαρκώσει θεουργοῦντος τήν ἡμετέραν φύσιν.

Εἰ γάρ οὐσιωδῶς ταῦτα ἔχουσαν ταύτην ἐδημιούργησε Θεός ὤν ὁ Λόγος, τήν τε θέλησίν φημι καί τήν ἐνέργειαν, καί τήν μέν αὐτεξούσιον, τήν δέ ἐνεργοῦσαν παρέστηκε, δῆλον ὡς οὕτω τήν φύσιν λαβών ἥνωσεν ἑαυτῷ τό καθ᾽ ὑπόστασιν, ὡς ἀπαρχῆς ταύτην ἐδημιούργησε, τουτέστι θελητικήν φύσει καί ἐνεργητικήν· ἵνα μή τήν φύσιν μόνον παθοῦσαν, ἀλλ' οὐ καί τάς αὐτῆς ἐμφύτους δυνάμεις προσείληφεν, οὐδ᾽ ἄν τήν φύσιν προσείληφεν, ἀλλά τήν οἰκονομίαν ἐφάντασεν. Ἀδύνατον γάρ τήν ἡμετέραν, ἤ τῶν ὄντων ἑτέρων εἶναι ποτ᾽ ἄν ἤ ὀνομάζεσθαι φύσιν, τῶν αὐτῆς ἐμφύτων δίχα δυνάμεων, αἷς οὐσιωδῶς πᾶς χαρακτηρίζεσθαι πέφυκεν. Ὅθεν οὐκ ἀνεθέλητος ἡ ἡμετέρα φύσις ἐπεί μηδέ ἀνθρώπου. Οὔτε μήν ἀνενέργητος, ἐπεί μηδέ ἄψυχος. Εἰ δέ ἀνεθέλητος ἦν καί ἀνενέργητος, τό καθ''ἡμᾶς, ὥς τισι τῶν πάλαι καί νῦν ἔδοξεν αἱρετικῶν, οὐδέ καθ᾽ ἡμᾶς ὅλως γέγονεν ὁ ὑπέρ ἡμᾶς, μή πιστούμενος τό ἡμέτερον τοῖς ἡμετέροις, καί οἷς αὐτός (≡15A_206≡> ἀρχῆθεν δημιουργήσας ἐχαρακτήρισε φυσικῶς, αὐτεξούσιον καί ἐνεργόν ποιήσας κατά φύσιν, τόν ἄνθρωπον. Καίτοι τούτων ἑκατέρων ἀναντιῤῥήτως προσειληφέναι πιστοῦται τήν δύναμιν, οἷς ἄνθρωπον δι᾽ ἡμᾶς εἰσάγει τόν ὑπερούσιον Λόγον θέλοντά τε καί ἐνεργοῦντα τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων ἡ σύνταξις, πῆ μέν βοῶσα· Καί περί τετάρτην φυλακήν τῆς νυκτός ἔρχεται πρός αὐτούς περιπατῶν ἐπί τῆς θαλάσσης, καί ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς· πῆ δέ· Καί ἀναστάς ἐκεῖθεν εἰς τά ὅρια Τύρου καί Σιδῶνος, καί εἰσελθών εἰς οἰκίαν, οὐδένα ἤθελε γνῶναι, καί οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· καί πάλιν· Ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διά τῆς Γαλιλαίας, καί οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ· καί· Τῇ ἐπαύριον ἤθελεν ἐλθεῖν εἰς τήν Γαλιλαίαν. Καί μετά ταῦτα πάλιν· Περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς εἰς τήν Γαλιλαίαν, οὐ γάρ ἤθελε ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι· καί· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι τό πάσχα φαγεῖν; (=0160=) καί· Ἔδωκαν αὐτῷ ὄξος μετά χολῆς μεμιγμένον, καί γευσάμενος οὐκ ἠθέλησε πιεῖν. Ταῦτα γάρ, φημί δή τό Ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς, καί, Ἤθελε ἐξελθεῖν, καί Οὐκ ἤθελε περιπατεῖν, καί Θέλειν φαγεῖν τό Πάσχα, καί μή θέλειν τό ὄξος πιεῖν, τήν καθ᾽ ἡμᾶς ἀνθρωπίνην αὐτοῦ πιστοῦται θέλησιν καί ἐνέργειαν. Οἷον τό μέν θέλειν καί οὐ θέλειν παρελθεῖν, ἤ φαγεῖν, ἤ βαδίζειν, ἤ πιεῖν, προδήλως ἐστί θέλησις, δι᾽ ἧς φύσει θελητικός ὤν ἐγνωρίζετο. Τῷ δέ γεύσασθαι καί φαγεῖν, καί ἐξελθεῖν, καί μεταβατικῶς πορεύεσθαι καί βαδίζειν, δηλαδή τήν ἐνέργειαν ἐνεργητικός ὑπάρχων ἐδείκνυτο, καθ᾽ ὅ φύσει δι᾽ ἡμᾶς ὕστερον γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ οὐ καθ᾽ ὅπερ ὑπῆρχεν ἀνάρχως δι᾽ ἑαυτόν φύσει Θεός. Ἐπεί μηδέ πέφυκεν, ᾗ Θεός ἦν καί Θεοῦ κατά φύσιν Υἱός ὁ Λόγος, σωματικῶς ἐθέλειν τι καί ἐσθίειν, ἤ μεταβατικαῖς κινήσεσι τοπικῶς περιστέλλεσθαι, πανταχοῦ καί ὑπέρ τό πᾶν ἀπειράκις

ἀπείρως ὑπάρχων· οὕτω δι᾽ ἄν καί τήν θείαν αὐτόν καί πατρικήν ὑπερουσίως (≡15A_208≡> ἔχοντα θέλησιν καί ἐνέργειαν παριστῶσα (ἡ Γραφή) διδάσκει σαφῶς· Ὥσπερ ὁ Πατήρ ἐγείρει τούς νεκρούς, καί ζωοποιεῖ, οὕτω καί ὁ Υἱός οὕς θέλει ζωοποιεῖ. Κἀνταῦθα τοίνυν, τό μέν τούς νεκρούς ἐθέλειν ζωοποιεῖν, τήν τοῦ αὐτοῦ θεϊκήν μαρτύρεται θέλησιν· αὐτό δέ τό ζωοποιεῖν, τήν παντουργόν αὐτοῦ κυρίως ἐνέργειαν. Καί ἁπλῶς, εἴ τιπερ ἄλλο τοιοῦτο, τῆς ἐξῃρημένης τῶν ὄντων ἐξήρτηται φύσεως, εἰς τήν ταύτης, ὡς οἷόν τε, δήλωσιν.

Ἀλλά τούτοις μέν αὐτός, ἑαυτόν διά τῶν αὐτοῦ μαθητῶν κατ' ἄμφω τάς αὐτοῦ φύσεις, ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκε, θελητικόν ὑπάρχοντα φύσει καί ἐνεργητικόν παρίστησι τῆς ἡμῶν σωτηρίας ὁ Λόγος· οἱ δέ μετ᾽ ἐκείνους ἐκείνων διάδοχοι, καί τῆς ἐν σαρκί τοῦ Λόγου θεοφανείας ἐκφάντορες, θεόκριτοι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Πατέρες, ἑκατέραν ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ, τήν τε θείαν καί τήν ἀνθρωπίνην φύσιν· οὐ μόνον δέ, ἀλλά καί τήν θέλησιν καί τήν ἐνέργειαν κηρύττοντες, τάδε μεγαλοφώνως φασίν. Ὁ μέν γάρ τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμος, ἐν τῷ περί σαρκώσεως καί Τριάδος λόγῳ· "Καί ὅταν λέγῃ, Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο, πλήν μή τό ἐμόν, ἀλλά τό σόν γενέσθω θέλημα· καί πάλιν· Τό μέν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δέ σάρξ ἀσθενής, δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι· τό μέν ἀνθρώπινον, διά τήν ἀσθένειαν τῆς σαρκός, παραιτεῖται τό πάθος, τό δέ θεϊκόν αὐτοῦ πρόθυμον». Γρηγόριος δέ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τῷ περί (=0161=) Υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ· " Ἕβδομον λεγέσθω, τό καταβεβηκέναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τόν Υἱόν, οὐχ ἵνα ποιῇ τό θέλημα τό ἑαυτοῦ, ἀλλά τοῦ πέμψαντος. Εἰ μέν οὖν μή περί τοῦ κατεληλυθότος ταῦτα ἐλέγετο, εἴποιμεν ἄν ὡς περί τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τόν λόγον, οὐ τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοουμένου. Τό γάρ ἐκείνου θέλημα, οὐδέ ὑπεναντίον Θεῷ θεωθέν ὅλον, ἀλλά τοῦ (≡15A_210≡> καθ᾽ ἡμᾶς· ὡς τοῦ ἀνθρωπίνου θελήματος, οὐ πάντως ἑπομένου τῷ θείῳ, ἀλλ᾽ ἀντιπίπτοντος ὡς τά πολλά καί ἀντιπαλαίοντος».

Ὁ δέ τούτου ὁμώνυμος τῆς Νυσσαέων γενόμενος καθηγητής, μᾶλλον δέ τῆς οἰκουμένης Διδάσκαλος, ἐν τῷ εἰς τό Πάσχα λόγῳ· "Προσέρχεται ὁ λεπρός διεῤῥυηκός ἤδη καί ἠχρειωμένος τῷ σώματι. Πῶς γίνεται ἐπί τούτῳ παρά τοῦ Κυρίου ἡ ἴασις; Ἡ ψυχή θέλει, τό σῶμα ἅπτεται, δι᾽ ἀμφοτέρων φεύγει τό πάθος. Ἀπῆλθε γάρ, φησίν, ἀπ' αὐτοῦ παραχρῆμα ἡ λέπρα». Καί αὖθις ὁ αὐτός ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ· "Πάλιν τούς ἐν πολλοῖς χιλιάσι κατά τήν ἔρημον αὐτῷ προσεδρεύοντας, ἀπολῦσαι μέν νήστεις οὐ θέλει· ταῖς χερσί δέ διακλᾷ τούσς ἄρτους. Ὁρᾷς πῶς δι᾽ ἀμφοτέρων συμπαρομαρτοῦσα ἡ θεότης δημοσιεύεται, τῷ τε ἐνεργοῦντι σώματι, καί τῇ ὁρμῇ τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ γινομένου θελήματος;" Ἐν δέ τοῖς κατ᾽ Εὐνομίου τοῦ δυσσεβοῦς πονηθεῖσι δευτέρου λόγου· "Πῶς ὁ Κύριος τόν κόσμον ἑαυτῷ καταλλάσσων, ἐπεμέριζε ψυχῇ τε καί σώματι τήν παρ᾽ αὐτοῦ γενομένην τοῖς ἀνθρώποις εὐεργεσίαν, θέλων μέν διά τῆς ψυχῆς, ἁπτόμενος δέ διά τοῦ σώματος;" Καί αὖθις ὁ αὐτός ἐν τοῖς κατά Ἀπολιναρίου φησίν· " Ἐπειδή τοίνυν ἄλλο τό ἀνθρώπινον θέλημα, καί τό θεῖον ἄλλο, φθέγγεται μέν ὡς

ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τό τῇ ἀσθενείᾳ τῆς φύσεως πρόσφορον, ὁ τά ἡμέτερα πάθη οἰκειωσάμενος· ἐπάγει δέ τήν δευτέραν φωνήν, τό ὑψηλόν τε καί θεοπρεπές βούλημα κυρωθῆναι παρά τό ἀνθρώπινον ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας θέλων. Ὁ γάρ εἰπών· μή τό ἐμόν, τό ἀνθρώπινον τῷ λόγῳ ἐσήμανε· προσθείς δέ, Τό σόν, ἔδειξε τό συναφές τῆς ἑαυτοῦ πρός τόν Πατέρα Θεότητος, ἧς οὐδεμία θελήματός ἐστι διαφορά, διά τήν κοινωνίαν τῆς φύσεως».

Ὁ δέ τόν τῆς βασιλίδος καταφαιδρύνας θρόνον Ἰωάννης ὁ θεῖος, ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ λόγῳ, Πρός τούς ἀπολειφθέντας τῆς συνάξεως, καί τό ὁμοούσιον εἶναι τόν Υἱόν τῷ Πατρί (=0164=) ἀπόδειξις, (≡15A_212≡> οὗ ἀρχή, Πάλιν Ἱπποδρομίαι, καί πάλιν ὁ σύλλογος ἡμῖν ἐλάττων γέγονεν· " Ὁρᾷς πῶς καί τήν προτέραν αὐτοῦ ἡλικίαν προανεφώνησεν; ἐρώτησον τοίνυν τό αἱρετικόν, Θεός δειλιᾷ καί ἀναδύεται; καί ὀκνεῖ καί λυπεῖται; κἄν εἴπῃ, ὅτι Ναί, ἀπόστηθι λοιπόν, καί στῆσον αὐτόν κάτω μετά τοῦ διαβόλου, μᾶλλον δέ κἀκείνου κατωτέρω, οὐδέ γάρ ἐκεῖνος τολμήσει τοῦτο εἰπεῖν. Ἐάν δέ εἴπῃ, ὅτι Οὐδέν τούτων ἄξιον Θεοῦ· εἰπέ, ὅτι Οὐκοῦν οὐδέ εὔχεται Θεός. Χωρίς γάρ τούτων, καί ἕτερον ἄτοπόν ἐστ᾿ ἄν τοῦ Θεοῦ τά ῥήματα ᾖ. Οὔτε γάρ ἀγωνιᾷν μόνον ἐμφαίνει τά ῥήματα, ἀλλά δύο θελήματα, ἕν μέν Υἱοῦ, ἕν δέ Πατρός, ἐναντία ἀλλήλοις. Τό γάρ εἰπεῖν· Οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ, τοῦτο ἐμφαίνοντός ἐστι. Τοῦτο δέ οὐδέ ἐκεῖνοί ποτε συνεχώρησαν· ἀλλ' ἡμῶν ἀεί λεγόντων τό, Ἐγώ καί ὁ Πατήρ ἕν ἐσμέν, ἐπί τῆς δυνάμεως, ἐκεῖνοι ἐπί τῆς θελήσεως εἰρῆσθαι τοῦτό φασι, λέγοντες, Πατρός καί Υἱοῦ μίαν εἶναι βούλησιν. Εἰ τοίνυν Πατρός καί Υἱοῦ μία βούλησίς ἐστι, πῶς φησιν ἐνταῦθα· Πλήν οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ; Ἄν μέν γάρ ἐπί τῆς θεότητος τό εἰρημένον ᾖ τοῦτο, ἐναντιολογία τις γίνεται, καί πολλά ἄτοπα ἐκ τούτου τίκτεται. Ἄν δέ ἐπί τῆς σαρκός, ἔχει λόγον τά εἰρημένα, καί οὐδέν γένοιτ᾿ ἄν ἔγκλημα. Οὐ γάρ τό μή θέλειν ἀποθανεῖν τήν σάρκα, κατάγνωσις. Φύσεως γάρ ἐστι τοῦτο. Αὐτός γάρ τά τῆς φύσεως ἅπαντα χωρίς ἁμαρτίας ἐπιδείκνυται, καί μετά πολλῶν τῆς περιουσίας, ὥστε τά τῶν αἱρετικῶν ἐμφράξαι στόματα. Ὅταν οὖν λέγῃ, Εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο, καί, Οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλά ὡς σύ, οὐδέν ἕτερον δείκνυσιν, ἀλλ᾿ ἤ ὅτι σάρκα ἀληθῶς περιβέβληται φοβουμένην θάνατον. Τό γάρ φοβεῖσθαι θάνατον, καί ἀναδύεσθαι καί ἀγωνιᾷν, ἐκείνης ἐστί. Νῦν μέν οὖν αὐτήν ἐρήμην ἀφίησι, καί γυμνήν (≡15A_214≡> τῆς οἰκείας ἐνεργείας, ἵνα αὐτῆς δείξας τήν ἀσθένειαν, πιστώσηται αὐτῆς καί τήν φύσιν· νῦν δέ αὐτήν ἀποκρύπτει, ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ ψιλός ἄνθρωπος ἦν. Ὥσπερ γάρ εἰ διά παντός τά ἀνθρώπινα ἐδείκνυτο, τοῦτο ἄν ἐνομίσθη· οὕτως εἰ διά παντός τά τῆς Θεότητος ἐπετέλει, ἠπιστήθη ἄν ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος. Διά τοῦτο καί ποικίλλει, καί ἀναμίγνυσι καί τά ῥήματα καί τά πράγματα, ἵνα μήτε τῇ Παύλου Σαμωσατέως, μήτε τῇ Μαρκίωνος καί Μανιχαίου νόσῳ καί μανίᾳ παράσχῃ πρόφασιν. Διά τοῦτο καί προλέγει τό ἐσόμενον ὡς Θεός, καί ἀναδύεται πάλιν ὡς ἄνθρωπος».

Τί δέ καί ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων καθηγητής Κύριλλος ἐν τῷ εἰκοστῷ τετάρτῳ τοῦ Θησαυροῦ κεφαλαίῳ παιδεύει, σαφῶς

ἐπακούσωμεν· " Ὅταν οὖν φαίνεται δειλιῶν τό θάνατον, καί λέγων· Εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο, ἐννόει πάλιν ὅτι δειλιῶσα τόν θάνατον ἡ σάρξ, ἐδιδάσκετο φορουμένη ὑπό τοῦ Θεοῦ Λόγου μηκέτι τοῦτο πάσχειν· (=0165=) ἔλεγε γάρ πρός τόν Πατέρα· Οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ᾽ ὡς σύ. Οὐκ ἐφοβεῖτο μέν γάρ καθό Λόγος ἐστί καί Θεός τόν θάνατον αὐτός, ἀλλ᾽ εἰς τέλος διεξάγειν οἰκονομίαν ἠπείγετο. Τοῦτο γάρ ἐστι τό θέλημα τοῦ Πατρός. Ἔχει δέ καί τό μή θέλειν ἀποθανεῖν, διά τό παραιτεῖσθαι τήν σάρκα τό θάνατον φυσικῶς». Οὗτος δέ τόν μέγαν εὐαγγελιστήν Ἰωάννην ὑπομνηματίζων φησίν, " Ὁ αὐτός τόν ἐπί τούτῳ λόγον ἀποιήσατο ὁ Χριστός, διδάσκων, ὅτι τό ὑπέρ πάντων τεθνᾶναι θελητόν μέν ἔχει, διά τό βεβουλῆσθαι τήν θείαν φύσιν· ἀνεθέλητον δέ, διά τά ἐπί τῷ σταυρῷ πάθη. Καί τό ὅσον ἧκεν εἰς τήν σάρκα παραιτουμένην τό θάνατον, τά τοιαῦτά φησιν».

Ὁ δέ Γαβαλῶν ἐπισκοπήσας Σευεριανός ὁ θεσπέσιος, εἰς τό, Πάτερ, παρελθέτω τό ποτήριον τοῦτο ἀπ᾽ ἐμοῦ· καί εἰς τό, Πάτερ, σῶσόν με ἀπό τῆς ὥρας ταύτης. "Προλαβών ὁ Κύριος (≡15A_**216**≡> ἐμφράττει τῶν αἱρετικῶν τά στόματα, ἵνα δείξῃ ὅτι τό πολυπαθές τοῦτο ἐνεδύσατο σῶμα, τό ἀγωνιῶν τό θάνατον· τό τρέμον τοῦ θανάτου τήν βίαν· τό λυπούμενον καί ταραττόμενον πρός τό τοῦ βίου τέλος. Λέγει· Νῦν ἡ ψυχῇ μου τετάρακται. Περίλυπός ἐστι ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· οὐχ ἡ θεότης μου· ἀπαθές γάρ τό Θεῖον καί ἀτάρακτον καί ἀδειλίατον. Τό γάρ πνεῦμα, φησίν ὁ Κύριος, πρόθυμον· ἡ δέ σάρξ ἀσθενής. Ὥστε δύο θελήματα ἐμφαίνει· τό μέν, θεῖον· τό δέ, ἀνθρώπινον».

Ἀλλ᾽ οἶμαι ἱκανῶς δεδεῖχθαι τοῖς θεοφόροις τόν περί τε δυάδος θελημάτων τοῦ αὐτοῦ λόγον, καί ἄλλου καί ἄλλου, καί θείου καί ἀνθρωπίνου θελήματος, καί τοῦ θελητόν εἶναι καί ἀνεθέλητον τῷ Σωτῆρι τόν θάνατον· τό μέν, διά τό ὅπερ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς· τό δέ, διά τό ὅπερ ὕστερον γέγονε· Ἀρκτέον δῆτα καί τοῦ περί διαφορᾶς ἐνεργειῶν, καί δυάδος λόγου, κατά τάξιν ἡμῖν ταῖς τῶν θεηγόρων, καί τοῦτο ἐπισφραγίζουσι μαρτυρίαις Πατέρων. Αὐτίκα γοῦν ὁ μέγας ὁμολογητής καί διδάσκαλος Ἀμβρόσιος, ὁ Μεδιολάνων ἀρχιεπίσκοπος, ἐν τῷ πρός Γρατιανόν δευτέρῳ λόγῳ, τάδε διέξεισιν· " Ἴσος οὖν ἐν τῇ μορφῇ, ἐλάττων δέ ὁ αὐτός ἐν τῇ προσλήψει τῆς σαρκός, καί τῷ τοῦ ἀνθρώπου πάθει. Ποίῳ γάρ τρόπῳ δύναται ἡ αὐτή ἐλάττων εἶναι καί ἴση φύσις; πῶς δέ εἰ ἐλάττων ἐστίν, ἡ αὐτή ὁμοίως ποιεῖ ἅπερ ὁ Πατήρ ποιεῖ; Ποίῳ γάρ τρόπῳ ἡ αὐτή ἐνέργεια ἐκ διαφόρου ἐστίν οὐσίας; (=0168=) μή γάρ οὕτω δύναται ἡ ἐλάττων, ὥσπερ ἡ μείζων ἐνεργεῖν; ἤ δύναται μία ἐνέργεια εἶναι, ὅπου διάφορός ἐστιν οὐσία;"

Καί μήν ὁ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἱεράρχης Κύριλλος ὁ ἀοίδιμος, ἐν τῷ εἰς τό εὐαγγελικόν ῥητόν λόγῳ ἔνθα ὁ Κύριος τό ὕδωρ οἶνον ἐποίησεν, οὗ ἡ ἀρχή· "Θαῦμα καί τοῦτο θαῦμα ἐγενήθη. Ἐθαυματούργησεν· ἔδειξεν τήν διπλῆν ἐνέργειαν, πάσχων (≡15A_**218**≡> μέν ὡς ἄνθρωπος, ἐνεργῶν δέ ὡς Θεός ὁ αὐτός· οὐ γάρ ἄλλος καί ἄλλος, εἰ καί ἄλλως καί ἄλλως».

Οὕτω δέ καί ὁ τῆς μεγάλης ῾Ρωμαίων ἔξαρχος Ἐκκλησίας Λέων ὁ παναλκής καί πανίερος, ἐν τῷ πρός τόν ἐν ἁγίοις

Φλαβιανόν κατά Νεστορίου καί Εὐτυχοῦς τῶν δυσωνύμων δογματικῷ τόμῳ· " Ἐνεργεῖ γάρ ἐν ἑκατέρᾳ μορφῇ μετά τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε· τοῦ μέν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ᾽ ὅπερ ἐστί τοῦ Λόγου· τοῦ δέ σώματος ἐκτελοῦντος ἅπερ ἐστί τοῦ σώματος· καί τό μέν αὐτῶν, διαλάμπει τοῖς θαύμασι· τό δέ, ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν».

Ὁ δέ τό στόμα χρυσοῦν, μᾶλλον δέ Χριστοῦ κεκτημένος Ἰωάννης, ἐν τῷ λόγῳ εἰς τήν Χήραν, τήν τά δύο λεπτά προσενέγκασαν ἐν τῷ Γαζοφυλακίῳ, οὗ ἡ ἀρχή· " Ἁπλῆ μέν ἡ τῆς νηστείας προσηγορία. Καί ἐν μέν τοῖς ἄλλοις τῶν συναφθεισῶν φύσεων διάφορος ἡ ἐνέργεια τῆς ἀνθρωπότητος, καί τῆς θεότητος διάφορος ἡ ἰσχύς. Οἷόν τι λέγω· Κάτω κοπιᾷ, καί ἄνω συγκροτεῖ τά στοιχεῖα· Κάτω πεινᾷ, καί ἄνωθεν ὑετούς χορηγεῖ. Κάτω δειλιᾷ, καί ἄνω βροντᾷ. Κάτω δικαστηρίῳ παρέστηκε, καί ἄνωθεν ἑαυτόν θεωρεῖ. Περί δέ τήν ἐλεημοσύνην, συντρέχει τό τῆς διπλῆς ἐνεργείας. Ὁ γάρ ἄνωθεν ἐκ τῶν Χερουβίμ βραβεύων τοῖς ἐλεήμοσιν, οὗτος πρό τοῦ Γαζοφυλακίου καθήμενος δοκιμάζει τούς φιλανθρώπους». Ὁ δέ αὐτός ἐν τῷ εἰς Θωμᾶν τό ἀπόστολον κατά Ἀρειανῶν λόγῳ· "Ταῦτα ἀκούσας, ἐκάθαρα τήν ψυχήν ἀπιστίας· ἀπεδυσάμην τήν ἀμφίβολον γνώμην, ἀνέλαβοςν τό πεπεισμένον, ἡψάμην τοῦ σώματος χαίρων καί τρέμων. Ἐξήπλωσα μετά τῶν δακτύλων καί τῆς ψυχῆς ὄμμα, καί δύο λοιπόν ἐνεργειῶν ᾐσθόμην».

Ἀλλά δή καί ὁ σοφώτατος Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων πρόεδρος, ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ τοῦ Θησαυροῦ κεφαλαίῳ· "Οὐ γάρ δή που μίαν εἶναι φυσικήν τήν ἐνέργειαν δώσομεν Θεοῦ καί ποιήματος· ἵνα μήτε τό ποιηθέν, εἰς τήν θείαν ἀνάγωμεν οὐσίαν· μήτε μήν τῆς θείας φύσεως τό ἐξαίρετον, εἰς τόν τοῖς γενητοῖς πρέποντα κατάγωμεν (=0169=) τόπον. Ὧν γάρ ἡ ἐνέργεια, καί ἡ δύναμις (≡15A_**220**≡> ἀπαραλλάκτως μία, τούτοις ἀνάγκη καί τήν τοῦ γένους ἑνότητα σώζεσθαι».

Ταῦτα μέν οἵδε διαπρυσίως οἱ τῆς εὐσεβείας Πατέρες, οὕς ἐκ πολλῶν ἤ ἀπείρων, καί παντός οἷον, γραφικῶς εἰπεῖν, τοῦ τῶν μαρτύρων νέφους, κατ᾽ ἐπιδρομήν, τόν τοῦ γράμματος περιστελλόμενοι προκεκομίκαμεν ὄγκον, εἰς ἐναργεστάτην ἀπόδειξιν τῆς αὐτῶν περί τοῦ παντός Σωτῆρος ἀληθογνωσίας Χριστοῦ. Καθ᾽ ἥν ὁρμηθέντες, ταῖς ἁγίαις Ἐκκλησίαις πνευματοκινήτως παρέδωκαν δύο καθάπερ τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός τάς φύσεις, οὕτως ἰσαρίθμους ταῖς φύσεσι, τά τε τοῦ αὐτοῦ θελήματα καί τάς ἐνεργείας πρεσβεύειν, καί ἄλλην καί ἄλλην, καί θείαν καί ἀνθρωπίνην θέλησιν καί ἐνέργειαν, εἰς δήλωσιν τῶν ἐξ ὧν, ἐν οἷς τε καί ἅπερ ἐστίν ὁ αὐτός οὐσιώδους διαφορᾶς. Τήν τε φαντασίαν ὁμοῦ καί τήν σύγχυσιν, καί σύν ταύταις παντελῶς τήν διαίρεσιν ἀποσκευαζομένης, ὡς ἑνί καί τῷ αὐτῷ δι᾽ ἡμᾶς σαρκωθέντι Θεῷ Λόγῳ, ἐξ ὧν ἐστι πραγματικῶς καί ἀνεπιθολώτως γνωριζούσης (γνωριζομένης) καθ᾽ ἕνωσιν τήν ἀδιάσπαστον. Διαφορᾶς γάρ οὐσιώδους ἐπί τῆς καθ᾽ ὑπόστασιν ἄκρας ἑνώσεως ἀσυγχύτως οὐ γνωριζομένοις, αὐτῶν τε τῶν ἡνωμένων, καί τῶν προσόντων αὐτῷ φυσικῶς, οὐ δέ τῆς ἑνώσεως ἀσυγχύτως γνωρισθήσεται λόγος.

Οἱ δέ τῆς ἐναντίας καί ἀντιπάλου μοίρας, τό ἔμπαλιν. Ἀπολινάριος μέν γάρ ὁ δυσσεβής, οὕτως φησίν ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ αὐτῷ λόγῳ. "Ἀπόδειξις περί τῆς θείας σαρκώσεως τῆς καθ᾽ ὁμοίωσιν ἀνθρώπου· καί οὐ μνημονεύουσιν ὅτι τό θέλημα τοῦτο ἴδιον εἴρηται, οὐκ ἀνθρώπου, τοῦ ἐκ γῆς, καθώς αὐτοί νομίζουσιν, ἀλλά Θεοῦ τοῦ καταβάντος ἐξ οὐρανοῦ». Ὁ δέ αὐτός πάλιν ἀβέλτερος, " Ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ· Αὐτήν ἐπιφάνειαν τήν ἔνσαρκον τοῦ Θεοῦ· Εἷς γάρ ὁ Χριστός θεϊκῷ θελήματι μόνῳ κινούμενος, (≡15A_222≡> καθό καί μίαν οἴδαμεν αὐτοῦ τήν ἐνέργειαν, ἐν διαφόροις θαύμασι καί παθήμασι τῆς μιᾶς αὐτοῦ φύσεως προϊοῦσαν. Θεός γάρ ἔνσαρκός ἐστι, καί πιστεύεται· καί μετά βραχέα». Καί τό· Πάτερ, εἰ δυνατόν, ἀπελθέτω τό ποτήριον τοῦτο ἀπ᾽ ἐμοῦ· πλήν μή τό ἐμόν, ἀλλά τό σόν θέλημα γενέσθω, οὐκ ἄλλου καί ἄλλου θελήματος ἔμφασιν ἔχει, μή συμβαινόντων ἀλλήλοις, ἀλλ᾽ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ· θεϊκῶς μέν ἐνεργουμένου· οἰκονομικῶς δέ παραιτουμένου τον θάνατον· ἐπεί Θεός ἦν σαρκοφόρος ὁ τοῦτο λέγων· μηδεμίαν ἐν τῷ θέλειν ἔχων διαφοράν».

Ὁ δέ ἐκείνου τῆς ἀσεβείας μαθητής καί διάδοχος, καί φερωνύμως τῷ τῆς ἀληθείας λόγῳ πολέμιος, Πολέμων ὁ αἱρετικός, ἐν τῷ πρός τούς ἁγίου Πατέρας Ἀντιῤῥητικῷ, τάδε δυστρόφως φησίν· " Ὁ Λόγος γάρ (=0172=) Θεός ἦν ὁ Χριστός, καί τελειότητι σαρκός ἑνωθείς καί γενόμενος ἄνθρωπος οὐ τόν τρεπτόν νοῦν ἑαυτῷ καταμίξας, θελήματι φυσικῷ ἐπί τἀναντία κινούμενον, ἑαυτῷ δέ μᾶλλον γενόμενος νοῦς, ἀτρέπτῳ θελήματι θεϊκῷ πάντα πεποιήκεν. Ἀλλ᾽ οὐ τό μέν θεῖον, τό δέ, θεωθέν, κατά τόν Καππαδόκην Γρηγόριον, ἐπεί τρεπτόν. Τό γάρ θεωθῆναι δυνηθέν, καί γεωθῆναι πάντως ἠδύνατο, κατά τόν πρῶτον Ἀδάμ». Καί ἐν ἕκτῃ τῶν πρός τόν Τιμόθεον αὐτῷ γεγραμμένων γεγραμμένων ἐπιστολῇ, τόν αὐτῷ συνεργάτην, καί τῆς ἀσεβείας συλλήπτορα πονηρόν· " Ὁ δύο θελήματα λέγων Χριστοῦ, κατά τούς πάλαι καί νῦν φησαμένους, ἤ τόν ἕνα δύο τινάς εἰσάγει Χριστούς, ἀλλήλων οὐ φύσει μόνον, ἀλλά δή καί ἀπεχθείᾳ διηρημένους· ἤ τόν αὐτόν ἑαυτῷ διδάσκει μαχόμενον. Ἔνθα γάρ δυάς, πάντως διαίρεσις».

Ἀλλά καί Θεσμίστιος, ὁ τῆς μέν Σευήρου συμμορίας ὑπασπιστής, τῆς δέ τῶν Ἀγνοητῶν ἔξαρχος κακοφροσύνης, ἐν κεφαλαίῳ με´ τοῦ λόγου δευτέρου τῶν κατά τοῦ ἐπιδοθέντος τόμου (≡15A_224≡> Θεοδώρᾳ τῇ βασιλίδι παρά Θεοδοσίου τοῦ αἱρεσιάρχου, τῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ κατονομασθέντων αἱρετικῶν, τάδε θεοστυγῶς· " Οὐ γάρ ἐπεί τε καί ἱερός Ἀθανάσιος δύο θελήματα ἔφη τόν Χριστός δεικνύναι, κατά τόν τοῦ πάθου καιρόν, ἤδη καί δύο θελήσεις αὐτῷ περιθήσωμεν· καί ταύτας μαχομένας ἀλλήλαις, κατά τούς σούς τούτους συλλογισμούς· ἀλλ᾽ εἰσόμεθα εὐσεβῶς, τήν ὡς ἑνός μίαν θέλησιν τοῦ Ἐμμανουήλ, πῇ μέν, ἀνθρωπίνως κινεῖσθαι, πῇ δέ θεοπρεπῶς». Ὁ δ᾽ αὐτός πάλιν συσάντητος αἱρετικός, ἐν κεφαλαίῳ νβ´, λόγῳ γ´τῆς κατακολούθου τοῦ συμφυλέτου τῆς αὐτοῦ δυσσεβείας γεγονυ«ας αὐτῷ πραγματείας· " Μίαν φημί τοῦ Ἐμμανουήλ τήν γνῶσιν καί τήν ἐνέργειαν, καθά καί τήν θέλησιν. Σκόπει οὐν οὕτως· Ὁ ἄτρεπτος, ὡς Θεός, ὁ παντός πάθους

ἀνώτερος, ἀνθρωποπρεπῶς κινηθείς κατά τήν θέλησιν, παραιτεῖται τό πάθος· θεοπρεπῶς δέ πάλιν πρός τό πάθος ἀναθαῤῥεῖ, καί διά σαρκός τούτων ἑκάτερον». Καί ταῦτα μέν οἶδε δυστρόπως.

Οἱ δέ τούτων ἐπίσης καί τῆς ἀληθείας ἀντίφρονες, τούς τῆς διαιρέσεως λέγω καθηγητάς, πρός τήν ἴσην ἐκείνοις καί τήν αὐτήν περί τε θελήματος ἑνός καί μιᾶς ἐνεργείας συνελαυνόμενοι κακοδοξίαν· οἱ καί τήν ἐν σχέσει γνωμικήν ἐπρέσβευον ἕνωσιν, τάδε περιβομβοῦσι. Θεόδωρος μέν ὁ κακόφρων καί δύσερις, ὁ τήν Μομψουεστινῶν ληϊσάμενος, ἐν τοῖς (=0173=) είς τά θαύματα παρεξηγηθεῖσιν αὐτῷ λόγου δευτέρου· "Θέλω, καθαρίσθητι, πρός τόν λεπρόν εἰπών ὁ Σωτήρ, ἔδειξε μίαν εἶναι τήν θέλησιν, μίαν τήν ἐνέργειαν, κατά μίαν καί τήν αὐτήν ἐξουσίαν προαγομένην, οὐ λέγω φύσεως, ἀλλ᾽ εὐδοκίας, καθ᾽ ἥν ἡνώθη τῷ Θεῷ Λόγῳ ὁ κατά πρόγνωσιν, ἐκ σπέρματος Δαυΐδ ὕστερον γενόμενος ἄνθρωπος, ἐξ αὐτῆς μήτρας τήν πρός αὐτόν ἐνθιάθετον ἔχων οἰκείωσιν».

Ὁ δέ τῆς ἐκείνου μανίας ὀπαδός καί διάδοχος, Νεστόριος ὁ ἀλητήριος, ἐν τῇ λεγομένῃ αὐτῷ Ἐμφανεῖ μυήσει λόγου δευτέρου (≡15A_226≡> τῆς κατ᾽ αὐτήν πραγματείας τάδε κακούργως· " Ἀσυγχύτως φυλάττομεν τάς φύσεις, οὐ κατ᾽ οὐσίαν, γνώμῃ δέ συνημμένας, δι᾽ ὅ καί μίαν αὐτῶν τήν θέλησιν, ἐνέργειάν τε καί δεσποτείαν ὁρῶμεν, ἀξίας ἰσότητι δεικνυμένας. Ὁ γάρ Θεός Λόγος ἀναλαβών ὅν προώρισεν ἄνθρωπον, τῷ τῆς ἐξουσίας λόγῳ πρός αὐτοῦ προεκρίθη, διά τήν προγνωσθεῖσαν διάθεσιν». Ὁ δ᾽ αὐτός αὖθις παράφρων ἐν τῇ αὐτῇ λόγου τετάρτου· ἡ Οὐκ ἄλλος ἦν ὁ Θεός Λόγος, καί ἄλλος ὁ ἐν ᾧ γέγονεν ἄνθρωπος. Ἕν γάρ ἦν ἀμφοτέρων τό πρόσωπον ἀξίᾳ καί τιμῇ, προσκυνούμενον παρά πάσης τῆς κτίσεως, μηδενί τόπῳ ἤ χρόνῳ ἑτερότητι βουλῆς καί θελήματος διαιρούμενον.

Ἀλλά μήν καί Παῦλος ὁ Πέρσης ψευδοδιάκονος ὤν τῆς Νεστορίου μιαρωτάτης αἱρέσεως, ἐν τῷ Περί κρίσεως αὐτοῦ λόγῳ, τάδε σύν ἐκείνοις φθέγγεται θεομαχῶν. " Ἐπειδή κατ᾽ οὐσίαν ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου πρός ὅν ἀνέλαβεν ἄνθρωπον οὐ γέγονεν ἕνωσις, μία φύσις οὐ γέγονεν. Εἰ δέ μία φύσις οὐ γέγονεν, μία μονοπρόσωπος ὁ Χριστός οὐκ ἔστιν ὑπόστασις· οὐκοῦν κατ' εὐδοκίαν ἡ ἕνωσις, βουλῆς καί γνώμης ταυτότητι κρατουμένη, ἵνα καί τό διάφορον τῶν φύσεων ἀσύγχυτον δείκνυται, καί τό τῆς εὐδοκίας μυστήριον μονάδι βουλήσεως διαδείκνυται».

Οἷς, ὡς ὁρᾶτε, πανάριστοι, τάτε γράμματα, καί πρό τούτων διασκοποῦντες τά δόγματα, λίαν ἐν πᾶσι ὁμόφωνάς τε καί ὁμόλογος, ἥ, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, νῦν διά τάς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐπεισφρήσασα κατά τῆς ἀμωμήτου πίστεως καθέστηκεν ἕνωσις, τό ἕν ἐπί Χριστοῦ θέλημα κυροῦσα, καί τήν μίαν ἐνέργειαν ὁμοίως τοῖς ἄφροσι. Τό μέν ἕν θέλημα διά τοῦ λέγειν· " Ὅθεν τοῖς ἁγίοις Πατράσιν ἐν ἅπασι, καί ἐν τούτῳ κατακολουθοῦντες, ἕν θέλημα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογοῦμεν». Τήν δέ μίαν ἐνέργειαν, διά τοῦ φάσκειν· " Ἀλλά γάρ καί ἕπεσθαι ταύτῃ, τουτέστι τηρήσει τῶν δύο ἐνεργειῶν, τό καί δύο πρεσβεύειν θελήματα». Καί γάρ εἰ ἕπεσθαι τῇ ἐνεργείᾳ τά θελήματα διορίζεται, πᾶσά πως ἀνάγκη, τοῦ ἑπομένου πρός αὐτῆς

κυρωθέντος, λέγω δή (≡15A_**228**≡> τοῦ ἑνός θελήματος, κυροῦσθαι καί τό ἡγούμενον, ἤγουν τήν μίαν ἐνέργειαν. Ταύτην γάρ ἐπειγομένη σοφιστικῶς τῇ μιᾷ θελήσει συνεισαγαγεῖν, ἕπεσθαι τῇ ἐνεργείᾳ τήν θέλησιν κατά δόξαν ἐθέσπισεν. (=0176=) Διό καί Πατέρας οἶδεν οἷς ἐν τούτῳ καί πᾶσι κατηκολούθησεν, οὐ τούς ὄντως, ἀλλά τούς μηδ᾽ ὅλως ἁγίους. Οὐ γάρ δήπου ποτ᾽ ἄν περί ἑνός θελήματος φήσειέ τις Ἀθανάσιον τόν ἀοίδιμον, διαῤῥήδην βοῶντα καθάπερ φθάσαντες παρέστημεν ἡ Δύο θελήματα ἐνταῦθα δείκνυσι· τό μέν, ἀνθρώπινον, τό δέ, θεϊκόν». Οὐ Γρηγόριον τόν Θεολόγον, περί τοῦ ἀνθρωπικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος λέγοντα· "Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέ ὑπεναντίον Θεῷ, θεωθέν ὅλον». Οὐ τόν ὁμώνυμον αὐτῷ Νυσσαέων καθηγητήν· " Ἡ ψυχή θέλει, τό σῶμα ἅπτεται, φάσκοντα», καί· "Τῷ ἐνεργοῦντι σώματι, καί τῇ ὁρμῇ τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ γινομένου θελήματος». Καί· "Θέλων μέν διά τῆς ψυχῆς, ἁπτόμενος δέ διά τοῦ σώματος», καί, " Ἄλλον τό ἀνθρώπινον θέλημα, καί τό θεῖον ἄλλον, καί εἰπών· Μή τό ἐμόν, τό ἀνθρώπινον τῷ λόγῳ ἐσήμανεν· προσθείς δέ, Τό σόν, ἔδειξε τό συναφές τῆς ἑαυτοῦ πρός τόν Πατέρα θεότητος».

Οὐ τόν Χρυσόστομον Ἰωάννην, παιδεύοντα· "Οὐ γάρ ἀγωνιᾶν μόνον ἐμφαίνει τά ῥήματα, ἀλλά δύο θελήματα. Καί ἄν μέν ἐπί τῆς θεότητος τό εἰρημένον ἦν τοῦτο, ἀντιλογία τις γίνεται. Ἄν δέ ἐπί τῆς σαρκός, ἔχει λόγον τά εἰρημένα. Οὐ γάρ τό μή θέλειν ἀποθανεῖν τήν σάρκα κατάγνωσις· φύσεως γάρ ἐστι τοῦτο. Αὐτός δέ τά τῆς φύσεως ἅπαντα χωρίς ἁμαρτίας ἐπιδείκνυται, καί μετά πολλῆς τῆς περιουσίας». Οὐ Κύριλλον τόν Ἀλεξανδρείας σοφῶς ἐκδιδάσκοντα· "Τοῦτο γάρ ἦν τό θέλημα τοῦ Πατρός, εἰς τέλος διεξαγαγεῖν τήν οἰκονομίαν. Ἔχει δέ καί τό μή θέλειν ἀποθανεῖν, διά τό παραιτεῖσθαι τήν σάρκα τόν θάνατον φυσικῶς». Καί· "Θελητόν μέν ἔχει τό ὑπέρ πάντων τεθνάναι, διά τό βεβουλῆσθαι τήν θείαν φύσιν· ἀνεθέλητον δέ διά τήν σάρκα παραιτουμένην τόν θάνατον φυσικῶς». Οὐ Σευηριανόν τόν (≡15A_**230**≡> τῶν Γαβάλων πρόεδρον, μαρτυρούμενον, " Ὥστε δύο θελήματα ἐμφαίνει· τό μέν θεῖον· τό δέ ἀνθρώπινον». Ἀλλ᾽ οὐδέ περί μιᾶς ὁμολογίας τόν μέγαν ὁμολογητήν Ἀμβρόσιον, ἐμφρόνως κηρύττοντα, "Ποίῳ γάρ τρόπῳ ἡ αὐτῇ ἐνέργεια διαφόρου ἐστίν οὐσίας. Μή γάρ δύναται μία ἐνέργεια εἶναι, ὅ που διάφορος οὐσία ἐστίν». Οὐ Κύριλλον τόν Ἱεροσολύμων, παρεγγυώμενον, " Ἔδειξε τήν διπλῆν ἐνέργειαν, πάσχων μέν, ὡς ἄνθρωπος, ἐνεργῶν δέ, ὡς Θεός ὁ αὐτός». Οὐ Λέοντα τόν θεῖον, ἀποφωνοῦντά τε συνετῶς, " Ἐνεργεῖ γάρ ἑκατέρα μορφή μετά τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκεν. Οὐ τόν Χρυσόστομον αὖθις. Καί ἐν μέν τοῖς ἄλλοις, τῶν συναφθεισῶν φύσεων διάφορος ἡ ἐνέργεια, τῆς ἀνθρωπότητος καί τῆς θεότητος· περί δέ τήν ἐλεημοσύνην, συντρέχει τό τῆς διπλῆς ἐνεργείας· καί δύο λοιπόν ἐνεργειῶν ᾐσθόμην». Οὐ Κύριλλον ὁμοίως τόν Ἀλεξανδρείας ἱερώτατον καθηγητήν, "Οὐ γάρ μίαν δήπου εἶναι φυσικήν τήν ἐνέργειαν δώσομεν Θεοῦ καί ποιήματος».

(=0177=) Τούτους, ἤ τινας τούτων, οὐχ ἁγίους, οὔτε μήν ἐγκρίτους εἶναι διαγορεύει τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγούς· ἀλλά καί τήν αὐτῶν περί τε θελήματων δύο καί ἐνεργειῶν περίδοξον

ὁμολογίαν, δυσσεβῆ τυγχάνειν, καί ἀλλοτρίαν τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος ἀποφαίνεται. Πιστοῦται γάρ τάδε φάσκουσα τόν λόγον ἡμῖν. Ὡσαύτως δέ καί τήν τῶν δύο ἐνεργειῶν ῥῆσιν πολλούς σκανδαλίζειν, ὡς μήτε τινί τῶν ἁγίων καί ἐγκρίτων τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγῶν εἰρημένην, ἀλλά γάρ καί ἕπεσθαι αὐτῇ τό δύο πρεσβεύειν θελήματα ἐναντίως πρός ἄλληλα ἔχοντα· καί ἐντεῦθεν δύο, τούς τἀναντία θέλοντας εἰσάγεσθαι· ὅπερ δυσσεβές ὑπάρχει καί ἀλλότριον τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος" Ἰδού σαφῶς, καί γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, τό δή λεγόμενον, οὐχ ἁγίων ὑπάρχειν, οὔτε μήν ἐγκρίτων ὁρίζεται τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγῶν, τό δύο πρεσβεύειν θελήματα, καί τάς κατʹ αὐτήν ἡγουμένας ἰσαρίθμους αὐτοῖς ἐνεργείας· δυσσεβῶν δέ μᾶλλον, ὡς δυσσεβές, καί ἀλλότριον, ᾗ φησι, τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος· καί δύο τούς τἀναντία (≡15A_232≡> θέλοντας ἐπεισάγον τοῖς ταῦτα κηρύττουσιν. Ἤγουν τά δύο θελήματα, καί τάς ἰσαρίθμους αὐτοῖς ἐνεργείας πνευματοκινήτοις Πατράσιν, οἷς οὐδέ ἥλατο κατακολουθεῖν, ἤ ἁγίους τούτους ἀποκαλεῖν, ἤ ὅλως κατ' ἐκείνους σύν ἐκείνοις ταῦτα πρεσβεύειν, εἰς τήν τοῦ κατά σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μυστηρίου βεβαίωσιν. Ἀλλά τίσι καί τίνας τούς περί ὧνκαί οἷς ἔφησεν τήν τῆς μιᾶς ἐνεργείας εἰρῆσθαι φωνήν, καί ἀκολουθεῖν ἐν τούτῳ καθά καί ἐν πᾶσι πρός τό ἕν θέλημα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ὁμολογεῖν, οἵ τε περιφανῶς ὄντες διεδείχθησαν, οἵ τε τῆς συγχύσεως πρόμαχοι καί τῆς διαιρέσεως ἡγεμόνες.

Οἷον, οὐκ ἀπεικῶς γάρ εἰς πίστωσιν καί αὖθις ἐπιτόμως ἐπιδραμεῖν, Ἀπολινάριος ὁ δυσσεβής τάδε θεομαχῶν· Εἷς γάρ ὁ Χριστός, θεϊκῷ θελήματι μόνῳ κινούμενος, καθό καί μίαν οἴδαμεν αὐτοῦ τήν ἐνέργειαν, καί μηδεμίαν ἔχων ἐν τῷ θέλειν διαφοράν. Πολέμων ὁ τῆς ἀληθείας πολέμιος. "Ἀτρέπτῳ θελήματι θεϊκῷ πάντα πεποίηκεν· ἀλλʹ οὐ τό μέν, θεῖον· τό δέ, θεωθέν, κατά τόν Καππαδόκην Γρηγόριον». Καί, " Ὁ δύο θελήματα λέγων Χριστοῦ, κατά τούς πάλαι καί νῦν φυσωμένους, ἤ τόν ἕνα δύο τινάς εἰσάγει Χριστούς, ἤ τόν ἑαυτῷ διδάσκει μαχόμενον. Θεμίστιος ὁ ἀθέμιτος, Ἀλλʹ ἰσώμεθα τήν ὡς ἑνός μίαν θέλησιν τοῦ Ἐμμανουήλ, πῇ μέν, ἀνθρωπικῶς κινεῖσθαι, πῇ δέ, θεοπρεπῶς· καί, Μίαν φημί τοῦ Ἐμμανουήλ, τήν γνῶσιν καί τήν ἐνέργειαν, καθά καί τήν θέλησιν. Θεόδωρος ὁ θεόπληξ, Ἔδειξε μίαν εἶναι τήν θελησιν, μίαν τήν ἐνέργειαν, κατά μίαν καί τήν αὐτήν ἐξουσίαν προαγομένην. Νεστόριος ὁ πάμπληξ, Διό καί μίαν αὐτῶν τήν θέλησιν, ἐνέργειάν τε καί δεσποτείαν ὁρῶμεν. Παῦλος ὁ καί τήν γνώμην Πέρσης, Κατʹ εὐδοκίαν ἡ ἕνωσις, βουλῆς καί γνώμης ταυτότητι κρατουμένη· καί, Τό τῆς εὐδοκίας μυστήριον μοναδικῆς βουλήσεως διαδείκνυται. Τούτους δή τούς ἐναγεῖς καί ἀλάστορας, Πατέρας ἁγίους ὁρίζεται. (≡15A_234≡> Τούτοις ἐγκρίτους οἶδε τῆς Ἐκκλησίας μυσταγωγούς, οἷς ἐν πᾶσι, κἄν τούτῳ κατακολουθήσασα, καί μίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ συνοριζομένη θέλησιν καί ἐνέργειαν, τόν τῆς οἰκονομίας ὁμοίως αὐτοῖς συγχεῖ τε καί διατέμνει λόγον.

(=0180=) Πῶς οὖν, τά τῶν ἐναντίων φρονοῦσα, φρονεῖν ἑτέρως ὑπείληφεν, ἀναλλάξ τιθεμένη τάς ψήφους· καί τοῦ ὄντος τό μή ὄν αἱρουμένη τε καί προκρίνουσα. Καί γάρ ἀληθείας οὐκ ἀδικίας

κρινούσης, παντί που σαφές, ὡς ἐκεῖνος ἐκείνοις ὑπάρχων σύμφωνος καί ὁμόλογος, οὐχ ὁ λέγων ἅ μή λέγουσιν, ἀλλ᾽ πρεσβεύων ἅ δογματίζουσιν. Εἴπερ ἀσυμφωνία μέν τό ἑτερόδοξον, συμφωνία δέ, τό ὁμόδοξον οἶδε χαρακτηρίζειν. Καίτοι μαρτύρεταί πως καί αὐτή, βοῶσα, μή δύο τετολμηκέναι θελήματα φάναι ποτ᾽ ἄν τόν μιαρόν Νεστόριον· ἀλλά αὐτοβουλίαν, τουτέστιν, ἕν θέλημα, τῶν πλαττομένων αὐτῷ δύο προσώπων ὁμολογεῖν. Εἰ τοίνυν καί κατά ταύτην, οὐ δύο μέν, ἕν δέ θέλημα πρεσβεύει Νεστόριος· τοῦτο δέ καί Ἀπολινάριος, καί οἱ ἀπ᾽ ἐκείνων δυσσεβεῖς ἅπαντες, καί μέντοι καί μίαν ἐνέργειαν, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀναμφηρίστως ἄρα δύο μέν ἡμᾶς λέγοντας κατά τούς θείους Πατέρας, ἑτερόφρονας πάντη· μίαν δέ λέγουσαν ἑαυτήν ὁμόφρονα Νεστορίῳ τε καί Ἀπολιναρίῳ, καί τοῖς ἀμφ᾽ αὐτοῖς οὖσαν, οἷς δογματίζει παρέστηκε· καί τούς μέν θείους παραγραφομένην, ὡς ἔφην, τούς δέ ἐναγεῖς, οἰκείους Πατέρας ἐπιγραφομένην.

Τίνος δέ ταύτην, ἤ ποίας ἐκβιασαμένης αἰτίας, κατά τῆς εὐσεβοῦς εἰσκεκόμικεν ὁμολογίας; Εἰ μέν ὡς οὐκ ἐχόντων πίστιν ἡμῶν, ψευδής ὁ λόγος· Χριστιανοί γάρ καί πρό ταύτης ἅπαντες, οἱ τόν ὀρθόν λόγον πρεσβεύοντες. Εἰ δέ ὡς ἐχόντων, φευκτός ὁ τρόπος, τό περιττόν, ὡς κίβδηλος, ἐπεισάγων, ᾧ τήν αὐτῶν συσκιαζοντες πανουργίαν, καί οὐδενός οὐδέ μίαν συνόδου καθάπαξ, ἤ Πατρός, ἤ Γραφῆς χρῆσιν προκομίζειν, εἰς τήν τῶν οἰκείων ἔχοντες μαρτυρίαν, ταῦτά φασι, πλαττόμενοι τῆς εὐσεβείας τά (≡15A_236≡> δόγματα, ἅ παρεδώκασιν ἡμῖν οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτόπται, καί ὑπηρέται τοῦ Λόγου γενόμενοι, καί οἱ τούτων μαθηταί καί διάδοχοι καθεξῆς, θεόπνευστοι τῆς ἀληθείας διδάσκαλοι· ταὐτόν δέ εἰπεῖν, αἱ ἅγιαι και οἰκουμενικαί ε΄σύνοδοι τῶν μακαριωτάτων καί θεοφόρων Πατέρων. Ἀλλ᾽ εἰ ταῦτα παρέδωκαν, τίς ἡ ἀπόδειξις, ἤ πόθεν ἐκείνοις τῶν τοιούτων δογμάτων ἡ πίστωσις; Ἄλλως τε τάς ἁγίας προσεχόντων ἡμῶν καί ὁμολογούντων συνόδους, δῆλον ὡς τῶν ἐπεισάκτων κίβδηλος ἡ ἐφεύρεσις. Εἰ δέ μή ταῦτα τῶν ἁγίων συνόδων, τίς ὁ τοῦ δράματος ὄγκος, κλήσει τῶν πανευφήμων τό δύσφημον ἐπικάμπτων, ὡς ἄν δέλεαρ ᾖ τοῖς ἁπλουστέροις εἰς τήν τῆς ἀληθείας ἀπόστασιν, τῶν περιδόξων Πατέρων τε καί συνόδων ἡ προσηγορία, (=0181=) τοῖς ἑτερόφροσιν ἄνωθεν ἐξ ἀρχῆς εὐμηχάνως ἐξηυρημένη, πρός τέ τήν τῶν οἰκείων, ὡς ἔφην, συγκάλυψιν, καί τῶν ὑπαγομένων δολεράν οἷον ὑφαρπαγήν. Ὅθεν εἰς παντελῆ τῶν τοιούτων κατάργησιν, λέγω δή τῶν κατά καιρούς τάς ἀπατηλάς ἐξερευνώντων ἐξερευνήσεις κατά τῆς πίστεως, καί συνοδικός ὁρίζεται κάλλιστα νόμος τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνάξεως τῶν μακαρίων Πατέρων, ὧδέ πη κελευόμενος· " Ὥρισεν ἡ ἁγία καί οἰκουμενική σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδενί ἐξεῖναι προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν ἤ συντιθέναι, ἤ φρονεῖν ἤ διδάσκειν ἑτέρους· τούς δέ τολμῶντας ἤ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν ἤγουν προκομίζειν, ἤ διδάσκειν ἤ παραδιδόναι ἕτερον σύμβολον, τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ Ἑλληνισμοῦ ἤ Ἰουδαϊσμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποτοῦν, τούτους, εἰ μέν εἶεν ἐπίσκοποι ἤ κληρικοί,

ἀλλοτρίους εἶναι τούς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καί τούς κληρικούς τοῦ κλήρου· εἰ δέ μονάζοντες ἤ λαϊκοί εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι αὐτούς».

(≡15A_238≡> Τίς οὖν ἄρα τῶν ὁποσοῦν ᾐσθημένων Θεοῦ, καί τῆς αὐτοῦ παμφαοῦς δόξης ἐξηρτημένων, παρ᾿ οὗ, καί δι᾿ οὗ, καί εἰς ὅν ἡ σωτηρία τῶν εὐσεβῶς ὁμολογούντων αὐτόν, ἔτ᾿ ἄν τήν διά τῶν θεσπεσίων λογίων τε καί Πατέρων ἄνωθεν καί ἐξ ἀρχῆς παραδεδομένην ἡμῖν ὀρθόδοξον πίστιν ἀπολιπεῖν, καί προκρῖναι τήν πρόσφατον καινοτομίαν· καθ᾿ ἧς, ὥσπερ δή καί πάσης ἑτέρας παρά τόν εὐσεβῆ λογισμόν ἐξηυρημένης τοῖς ἑτερόφροσιν, ὁ τῆς ἐγκρίτου καί συνοδικῆς ἀρᾶς ἔνθεσμος ἐξενήνεκται τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνειλεγμένων ἁγίων Πατέρων, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν· αἱ μή που τῆς οἰκείας καταναρκήσας ζωῆς, τῆς ἀπό Θεοῦ δόξης τήν ἀλλοτρίωσιν προτετίμηκε. Διό δή πράγμασιν αὐτοῖς θεώμενοι, Δέσποτα, καί κατανοοῦντες πρόοδον οὖσαν φανερῶς ἀναφανδόν καί προκήρυξιν, εἴς τε θεοσεβείας ἁπάσης ἀνατροπήν, καί τῆς τοῦ Μονογενοῦς ἐξάρνησιν ἀληθοῦς ἐπιγνώσεως, ἐσχάτης τε πλάνης καί τοῦ τελευταίου θηρός, κατά τήν τῶν ταῦτα φρονούντων ἁγίων ἀνδρῶν, ἐξ ἐπιπνοίας θείας καί μακαριωτάτης ἐλλάμψεως προαγόρευσιν, εἰς ἡμετέραν φρουράν τῶν τά τέλη τῶν αἰώνων κατειληφότων, ταύτην δή τήν ἐπείσακτον καινοτομίαν παντί σθένει τῆς ἑαυτῶν ἕκαστος καρδίας τηρήσωμεν, ὡς ἄν μή συναπαχθῶμεν ἀπεριμερίμνως οἷον καί ἀτημελῶς, ἀλλ᾿ οὐκ ἐμβριθῶς λίαν καί ἀνδρικῶς κατά πάσης ἀσεβείας ἱστάμενοι, λογισμούς, Γραφικῶς εἰπεῖν, καθαιροῦντες , καί πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατά τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

Ταύτῃ τοι καί αὐτός ὁ τῶν ὅλων Σωτήρ Κύριος ἡμῶν καί Θεός, φιλανθρώπως ἡμᾶς ἀσφαλιζόμενος· Τότε, φησίν, ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Ἰδού ὧδε ὁ Χριστός, ἰδού ὧδε· μή πιστεύσητε, τάς κιβδήλους περί αὐτοῦ τῶν ἐπιλόξων, καί διαφόρους πίστεις καί ὑπολήψεις, τοῦ κατ᾿ αὐτόν πορρωτάτω μυστηρίου διαπεμπόμενος, καί τούς οἰκείου ὀπαδούς ἀλλοτρίας ἁπάσης (δόξης) ἀνείργων, (≡15A_240≡> αἷς τό (=0184=) εἰλικρινές τῆς εἰς αὐτόν ὁμολογίας ἐκταράττειν εἰώθασιν ἅμα καί πολεμεῖν, οἱ τόν τρόπον ἐριστικοί καί ἀντίφρονες· ὡς ἄν μή ποτ᾿ ἄν ὁ εὐσεβής καθ᾿ ἡμᾶς καί φιλόθεος νοῦς τινι τούτων ἁλούς, ἀποπέσῃ ἀληθείας, πιθανότητι μύθων παραῤῥυείς, ἀλλ᾿ οὐκ ἀποδείξει πατρικῶν λόγων βεβαιωθείς. Γρηγορεῖτε γοῦν καί προσεύχεσθε, παρεγγυᾷ, διά τοῦτο πάλιν ὁ λόγος ἡμῖν, ἵνα μή εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· ἐγρηγόρσει μέν, τήν περί τοῦτο νῆψιν, προσευχῇ δέ, τήν αὐτοῦ κατά χάριν ἀντίληψιν βουλόμενος ἡμῖν ἐμποιῆσαι. Πειρασμόν δέ τόν ἐκ πλάνης, οὐκ ἀνάγκης φησίν ἐνταῦθα, εἰς ὅν οἴκοθεν, οὐχ ἑτέροθεν εἰσαγόμεθα, τῆς εὐθείας παρεκκλινόμενοι τρίβου καί βασιλικῆς· ἥν εὐθυτομοῦντες αὐτοί θεοδήγητοι, καί τούς κατ᾿ ἐμέ τόν ὑμέτερον ἐπ᾿ ἀμφοτέρων χωλανάντας τῶν ἰγγύων σοφῶς ὁδηγήσατε, πρός τό ἄσκιον ἀνακομίζοντες φῶς καί ἀνέσπερον, τῆς τοῦ λόγου θειοτάτης ὁμολογίας καί πολιτείας, πρός τήν ἐκεῖθεν ἀμοιβήν ἀποβλέποντες. Ἐπεί καί νόμος παρακελεύεται θεῖος τούς καθ᾿ ὑμᾶς δυνατούς τῶν ἀσθενούντων τά βάρη βαστάζειν, καί οὕτω τόν

νόμον ἀναπληροῦν. Βαρύ δέ βάρος ὑπέρ τι ἄλλο καθέστηκε τῶν δυσχερῶν, ἡ περί τῶν αὐτῶν διαφορία λόγων, ἐγγινομένη τοῖς νηπιωδεστέροις, χρόνων τε καί προσώπων ὑπαλλαγαῖς, ἀπάτῃ τυχόν, ἤ ἀπειλῇ τῶν κολακευόντων, σαινόντων ἤ ἀκριβούντων· καί ἐν καιρῷ μάλιστα τῆς τοῦ παντός ἀνωμαλίας, ἀσχέτως ἐπιφυομένων. Χεῖρα τοιγάρτοι συμπαθῶς ὀρέγοντες τῷ ὑμετέρῳ μή διαλείποιτε πρόσφυγι, τοῦτο μέν λόγῳ καθαίροντες ἐπιστημόνως· τοῦτο δέ προσευχῇ στηρίζοντες φιλανθρώπως, καί αὐτῷ προσοικειοῦντές τε καί προσάγοντες, τῷ παρ᾽ ὑμῶν ὀρθῶς τε προσκυνουμένῳ καί πιστευομένῳ Θεῷ Λόγῳ καί παμβασιλεῖ τῶν αἰώνων, νῦν τε καί κατά τήν αὐτοῦ φοβεράν ἐπιφάνειαν· ᾧ σύν Πατρί καί ἁγίῳ Πνεύματι, τιμή, κράτος, δόξα, προσκύνησις, εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ

Περί θελημάτων β´ τοῦ ἑνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

(≡15A_242≡> Ἄλλα μέν ἄλλοις εἰς ἀσφάλειάν τε ὁμοῦ καί κόσμον τεχνικῶς ἐπινενόηνται, σχήματά τε καί εἴδη· καί τούτοις ἐμπρέπειν δοκοῦσι τῷ φαινομένῳ, τοῦ κρυπτομένου δι᾽ ἄνοιαν καταναρκήσαντες· σοί δέ, Πάτερ ἡγιασμένε, πρός ἀδιάστατον ἤδη μετενεγκόντι βίον τόν λογισμόν, ἡ ἄτεχνος καί παντός εἴδους καί σχήματος ὑπερέχουσα, πρός κάλλος ἤρκεσε καί φρουράν ἀρετή, τοσοῦτον ὡραΐζουσά σου πρός τῷ (=0185=) ἀφανεῖ, καί τό πᾶσιν ὁρώμενον, ὅσον πόθον τοῦ λυομένου καί κόσμου (κοσμικοῦ) τόν ἱστάμενον, καί οὔ ποτε κόρον ἔχοντα προετίμησας. Μᾶλλον δέ τοσοῦτον ἀποδεικνύσα, καθώς θέμις, προσῳκειωμένον Θεῷ καί ὅμοιον, ὅσον ὕλης καί τῶν περί ταύτην ἠλλοτριωμένον πάντη κατά σχέσιν ἀπέφηνε καί ἀνόμοιον. Ἔνθεν σοι καί τό ἀνάλωτον πρός τά δρῶντα κακῶς περίεστιν. Οὐ γάρ πέφυκε πρός ἐκείνων πάσχειν ὁ γνώμῃ πεπονθώς τά καλά, καί πρός ἐκείνων δι᾽ ὅλου κρατούμενος, πόθου τε πλήρωσιν εἰληφώς, τήν ἐφ᾽ ἑαυτῷ τοῦ ποθουμένου τελείαν ἐκνίκησιν, καί παύλαν κινήσεως τήν ἀεικίνητον στάσιν, καθ᾽ ἥν ὁ πάλαι τῆς φύσεως κρατήσας ἐξαφανίζεται θάνατος, οὐχ ἡττωμένης τούτῳ διά παραβάσεως. Οὐ γάρ ἔτι σάλον ὑφίστασαι, διά τήν ἐπικρατήσασαν χάριν τοῦ Πνεύματος, ὑφ᾽ ἧς τῷ ἀντέχεσθαι κατ᾽ εὐχάς ἀντεχόμενος, καί τάς ταύτης ἐπιστημόνως ἐξανύων τρίβους, ὑποδεικνύεις μέν κατ᾽ ἐνέργειαν, ὅσαι βασιλικαί καί θεῖαι τυγχάνουσιν, τοῖς πρός ἀπλανῆ τρίβον τήν τῆς εὐσεβείας ἰθυπορεῖν βουλομένοις· τούτων δέ τάς παρ᾽ ἑκάτερον (≡15A_244≡> ἐκτροπάς διορίζεις· καί τῶν μέν τάς ἠπειλημένας ἀνίας· τῶν δέ τάς ἐπηγγελμένας ἱεράς ἀμοιβάς ὑποφαίνεις· ὡς ἄν δέει καί πόθῳ πρός τήν ἔνθεον ἀγάγοις τελείωσιν. Καί σοῦ τήν ἐργασίαν ἀποθαυμάσας ἐπαινῶ προσηκόντως τήν σύνεσιν· μᾶλλον δέ τήν περί ἑκατέρα καταπλαγείς εὐτονίαν, τόν δυναμοῦντά σε καί σοφίζοντα δοξάζω Θεόν, λιπαρῶν ταῖς αὐταῖς χρῆσθαι μεθόδοις πρός τούς ἐνδεεῖς φρενῶν, καί μή κάμνειν· οὐ γάρ ἔχει κάματον ἡ ἀρετή, πάντων οὖσα κατεργαστική τῶν καλῶν, μέχρις ὅτου νοῦν

ἐμποιήσῃς Χριστοῦ, καί τά βάθη τοῦ Πνεύματος διερευνᾷν ἐκπαιδεύσῃ, οὗ καί τά ἐμφανῆ, πᾶσαν τῶν ὄντων περιγράφει σοφίαν καί δύναμιν, καί τήν ἐν μυστηρίῳ λαλουμένην ἀποκαλύπτει, τοῖς κατά σέ προσθεμένοις αὐτῷ, καί μηδέν εἰς συμβίωσιν τούτου προκρίνασι τιμιώτερον.

Ἀλλ᾽ ἐπειδή τήν πασῶν πρωτίστην ὁμοίως καί τελευταῖαν, ὡς πραγωγόν καί σφραγίδα περιλάμπουσαν ἀρετήν κεκτημένος· λέγω δή τήν ταπείνωσιν, πυθέσθαι κατηξίωσας τόν σόν οἰκέτην καί μαθητήν, διά τόν περί φυσικοῦ θελήματος ὁρισμόν, ὅν ὁ εὐλαβής πεποίηκε μοναχός, εἰ εὖ ἔχει, ἤ μή, φήσας, "Δύναμιν ὑπάρχειν τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτικήν, καί τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων συνεκτικήν πάντων ἰδιωμάτων». Καί, ὅτι ἄλλο τοῦτο, καί τό γνωμικόν ἄλλο, καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνω, καί τῆς τῶν θεοκρίτων οὐκ ἀπᾴδοντα διδασκαλίας Πατέρων, εἰ καί τισιν ἐνομίσθη μή οὕτως ἔχειν, θέλησιν καί θεληθέν ἤ θελητόν (=0188=) ἰσχυριζομένοις τό θέλημα τούς Πατέρας ὁρίζεσθαι. Καί τίς οὕτως ὁρίζεται, καί ποῖος τῶν Πατέρων, ἡδέως ἄν ἠρόμην αὐτούς. Εἰ γάρ οὕτως, τί ποτε ἄλλο τοῦτο καθέστηκεν, ἤ διάλληλος δεῖξις, ἡ τόν αὐτοῦ καθ᾽ ἑαυτόν μή διευκρινοῦσα λόγον, (≡15A_246≡> ἀλλ᾽ ἑκατέρου τόν αὐτόν δι᾽ ἑκατέρου τιθεμένη παρά τό εἰκός, καί προΐσχουσα, ὅπερ ὑπάρχει τό, θέλησιν ὁρίζειν τό θέλημα, καί τοῦτο αὖθις ἐκείνην. Ἀντιστρέφει γάρ πρός τόν οἰκεῖον ὅρον τά ὁριζόμενα. Ὅτι γάρ καί θέλησιν τό θέλημα λέγουσιν, δῆλον. Οὐ μήν ὡς ὁρισμόν θελήματος τοῦτό φασι. Τίς γάρ ὁ δεῖξαι δυνάμενος· ἐπεί καί βουλήματος βούλησις, καί κίνησις αὖθις κινήματος, καί ἀνθρώπου ἀνθρωπότης ἔσται, κατά τούς λέγοντας, ὁρισμός. Εἴτε δέ οὕτως, εἴτ᾽ ἐκείνως σημαίνουσι τό σημαινόμενον, οὐδαμῶς τήν ὕπαρξιν αὐτοῦ παραβλάπτουσι, εἴτε κίνησις, εἴτε οὐσία τό δηλούμενον ᾖ. Καί γάρ εἰ τοῦτο, πάντων καθολικῶν ἅμα καί μερικῶν διαπεσεῖται πάντως ἡ ὕπαρξις. Διαφόροις γάρ ἐν πᾶσι προσχρώμεθα σημασίαις. Κἀκεῖνο δέ φημι, ὡς εἰ καί θέλησιν τό θέλημα προσαγορεύουσιν, ἀλλ᾽ οὐδαμῶς θεληθέν ἤ θελητόν. Πῶς γάρ ταυτόν ἔφεσις, καί ἐφετόν; Εἰ γάρ τοῦτο, πρός τί κινηθήσεται, αὐτό τοῦτο κυρίως ὑπάρχουσα πρός ὅπερ ἄν καί κινεῖται, καί μή ἄλλο παρ᾽ ἐκεῖνο τήν φύσιν τυγχάνουσα; Μέση γάρ αὕτη τῶν ἄκρων σχέσις ἐστίν· ἑνωποιοῦσα μέν ταῦτα δι᾽ ἑαυτῆς, οὐ συμβαίνουσα δέ τούτοις κατά τήν ὕπαρξιν. Καί μάρτυς ὁ θεῖος καί μέγας Γρηγόριος, τό θεληθέν καί γεννηθέν, οὐκ εἰς ταυτόν ἄγων τῇ θελήσει καί τῇ γεννήσει καθάπαξ· ἀλλά διά τούτων ὡς σχέσεων φυσικῶν, ἀνάγων ἐπί τόν γεννῶντα καί θέλοντα. Εἰ γάρ μήτε τήν ἀναφοράν τοῦ θεληθέντος ἤ γεννηθέντος πρός τήν θέλησιν καί τήν γέννησιν ποιῆσαι κατεδέξατο, καίτοι μέσης κατά φύσιν οὔσης, "Οὐ γάρ ἕπεται πάντως, φησί, πῶς ἔμελλεν εἰς ταὐτόν ἀγαγεῖν, καί ἕν εἶναι ταῦτα διαγορεύειν».

Ἄλλως τε· εἰ θέλημά φασι τό θεληθέν, θεληθέν δέ καί θελητόν κατά φύσιν ἡμεῖς· Θεοῦ γάρ κτίσμα τυγχάνομεν, οὐκ ἄλλο λοιπόν ἤ μόνον ἡμᾶς θέλημα κατά φύσιν ἔχει Θεός, γινόμενόν τε καί ἀπογινόμενον, καθά καί ἡμεῖς· πρίν δέ εἶναι, παντός ὤν θελήματος ἔρημος. Τό αὐτό δέ καί ἐπί ἡμῶν συναχθήσεται, καί

οἰκεῖον (≡15A_**248**≡> μέν ἡμῖν καί φυσικόν οὐ προσέσται, μόνον δέ τό ἔξωθεν θεληθέν, ὄν τε καί μή ὄν· καλόν καί μή τοιοῦτον, περιπλασθήσεται· πῶς (πρός) δέ καί θεληθέν τε τῶν ἐκτός ὑπάρχει. Διά γάρ τόν πρός αὐτό θελήσει κινούμενον, ἀλλ᾽ οὐ δι᾽ αὐτό λέγεται, θεληθέν καί θελητόν. Ὡς ἐάν μηδέν θελήσῃ τῶν ὄντων, ὁ τήν φυσικήν θέλησιν ἔχων, οὐδέν αὐτῷ θεληθέν ἤ θελητόν. Τίς οὖν ὁ λόγος τοῖς θέλημα τό θεληθέν ἰσχυριζομένοις ὑπάρχειν , ἤ λέγεσθαι πρός τῶν ἁγίων Πατέρων ἀποφαινομένοις;

(=0189=) Ἔστω δέ καί οὕτω λεγόμενον κατ᾽ αὐτούς, οὐ γάρ περί διαφορᾶς ὀνομάτων ἡμῖν, ἀλλ' εὐσεβῶν νοημάτων ὁ λόγος· ἐκεῖνο δέ προσηκόντως ἐρομένοις ἀποκριθῶσιν, εἰ ἄλλο κατά φύσιν ἐστί τό θεῖον πρός τό ἀνθρώπινον θέλημα· καί ἄλλο πρός ἐκεῖνο τοῦτο, κἄν εἰ μυρίως καλῆται καί ὀνομάζηται· τοῦτο διδάξωσι, καί κραδαινομένην ἡμῶν ἐπί τῷ ἀγνώστῳ στηρίζωσι τήν διάνοιαν· καί οἱ λίαν αὐτῶν ταῖς ὀνοματοθεσίαις δυσχεράνομεν, ἀλλ᾽ εἴ τι καί παρ᾽ ἑαυτῶν ἐν τούτοις συνεισενέγκομεν. Εἰ γάρ ἄλλο καί ἄλλο κατ᾽οὐσίαν οὐκ ἔστι, δῆλον ὡς ἕν φύσει καί ταὐτόν. Καί εἰ τοῦτο, καί ἡ φύσις ἐξ ἀνάγκης μία καί ἀπαράλλακτος. Οὗ γάρ ἑτερότης φυσική θελημάτων οὐκ ἔστιν, οὐδ' οὐσίας τό παράπαν καί φύσεως. Εἰ δέ ἄλλο φύσει καί ἄλλο, διάφορα πάντως· καί εἰ διάφορα, πῶς τόν ἐν πόσῳ τούτων ἀριθμόν οὐχ ὁμολογῆσαι χρεών; Ἠ γάρ τούτου ἐξάρνησις, αὐτῆς τε πάμπαν ἀφανισμόν, καί τῶν διαφερόντων, ὡς οὐκ ὄντων, ἐργάζεται. Πῶς γάρ καί εἶναι δυνατόν καί μή ἀριθμεῖσθαι, καί δι᾽ ἥντινα τήν αἰτίαν; ἤ πῶς ὄντα μέν κατά φύσιν, οὐκ ἀριθμούμενα δέ τά θελήματα τήν αὐτήν, εἴπερ εὐλόγως μή παύσοιντο τοῦ ἀριθμεῖσθαι καὐταί αἱ φύσεις; Τό γάρ ἐπ᾽ ἐκείνων καλόν, ἐμφύτων ὄντων καί συστατικῶν τῶν πραγμάτων, καί ἐπ᾽ αὐτοῖς ὑπάρχειν προσήκει τοῖς πράγμασι, καί ἤ κάκ τούτων ἀνέλωσι τόν ἀριθμόν, ὡς ὅτι (≡15A_**250**≡> κατ᾽ αὐτούς λυμαινόμενον, ἤ μηδαμῶς παραβλάπτοντα, καί ἐπ᾽ ἐκείνων περιληφθῇ. Πρός δήλωσιν τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἐμφύτου διαφορᾶς, δι᾽ ἥν αὐτῷ κἄν ταῖς οὐσίαις προσχρώμεθα· ἤ δείξωσι, πῶς μή ἀναίρεσιν πάντωνς ἤ σύγχυσιν, τοῦ κατά ἄνθρωπον φυσικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος ἀπεργάζονται, διά τῆς κατά τόν ἀριθμόν παραιτήσεως.

Καί πῶς τέλειος ἄνθρωπος ὁ σαρκωθείς Λόγος, θελήματος ἐκτός φυσικοῦ; Τό γάρ θεωθῆναι τῇ πρός Θεόν ἑνώσει, καθά καί τήν φύσιν αὐτήν τῆς λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένης σαρκός, τῆς κατ᾽ οὐσίαν ὀντότητος οὐκ ἐξίστησιν· ὥσπερ οὐδέ τῆς οἰκείας τόν σίδηρον, ἡ ἄκρα καί δι᾽ ὅλου πρός τό πῦρ συνανάκρασίς τε καί ἕνωσις· ἀλλά πάσχει μέν τά πυρός, ἐπειδή πῦρ τῇ ἑνώσει γεγένηται· βρίθει δέ πάλιν κατά φύσιν, καί τέμνει, ὅτι μή τῆς οἰκείας λώβην πέπονθε φύσεως, ἤ φυσικῆς ἐνεργείας ἐξέστη τό σύνολον· καίτοι μετά πυρός ὑπάρχων κατά τήν αὐτήν καί μίαν ὑπόστασιν, καί ἀδιαστάτως δρῶν, τά τε κατά φύσιν ἰδίαν· λέγω δέ τήν τομήν· καί τά καθ᾽ ἕνωσιν αὖθις, ὅπερ ἐστίν ἡ καῦσις. Αὐτοῦ γάρ ὑπάρχει, καθάπερ καί τοῦ πυρός ἡ τομή, διά τήν ἄκραν τούτων αἱς ἄλληλα περιχώρησίν τε καί ἀντίδοσιν· καί οὔτε τήν φύσιν αὐτοῦ, φημί δέ τοῦ σιδήρου, κἄν μετά πυρός ὁρᾶται, (=0192=) κωλυόμεθα τό παράπαν ὀνομάζειν ἤ ἀριθμεῖν, οὔτε τήν φυσικήν

ἐνέργειαν, εἰ καί μετά καύσεως καθορᾶται, καί μηδεμίαν ἔχει πρός ταύτην διάστασιν, ἀλλ᾽ ἑνοειδῶς σύν αὐτῇ τε καί ἐν αὐτῇ διαφαίνεται καί γνωρίζεται. Τίς οὖν ὁ λόγος, τοῦ τό φυσικῶς τῇ φύσει προσόν μή ἀριθμεῖν, τουτέστι τό θέλημα, καί ταύτῃ τό καθ᾽ ἡμᾶς ἀτελές τῷ ὑπερτελεῖ καί προτελείῳ Θεῷ Λόγῳ σεσαρκωμένῳ προσμαρτυρεῖν, καίτοι πάντων ἐπίσης, εὐδοκίᾳ Πατρός, καί συνεργείᾳ Πνεύματος ἁγίου διά τήν ἡμῶν σωτηρίαν, καθ᾽ ἕνωσιν τήν ἀδιάστατον τῶν τῆς φύσεως κεκοινωνηκότι, καθάπερ οὖν καὐτῆς τελείως τῆς φύσεως, πλήν μόνης τῆς ἁμαρτίας, (≡15A_252≡> ὅτι μηδέ τῆς φύσεως ἦν, ἀλλά γνώμης, παρά τόν λόγον καί τόν νόμον κεκινημένης τῆς φύσεως, ἐκτροπή καί ὀλίσθημα;

Καί μοι δεόντως μάλιστα τούτου γε χάριν ὁ λεχθείς ἐπιστήσας φαίνεται μοναχός, τοῦ φυσικοῦ τό γνωμικόν διαστείλας θελήματος. Τό μέν γάρ, κατά τόν αὐτοῦ καλῶς ἔχοντα ὁρισμόν, Δύναμις ὑπάρχει τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτική. Πᾶν γάρ εἴ τι τῶν ὄντων καί μάλιστα λογικῶν, φυσικῶς τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρέγεται, καί τούτου παρά Θεοῦ λαβόν κατ᾽ οὐσίαν ἔχει τήν δύναμιν, πρός σύστασιν τήν ἑαυτοῦ. Εἰ γάρ τοῦ κατά φύσιν ὄντος οὐκ ἔχει τήν ὄρεξιν, τοῦ μηδαμῶς ὄντος, πόθεν καί πῶς, μηδόλως ὕπαρξιν ἤ κίνησιν ἔχοντος; Μόνον γάρ ἀδρανές τό μή ὄν καί ἀνούσιον· καί οὐδαμῶς οὐδέ μία τούτου δύναμις ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχει, καί κίνησις. Τό δέ, αὐθαίρετος ὁρμή καθέστηκε, τάς ἐφ᾽ ἑκάτερα ποιουμένη παρεκτροπάς· καί οὐ φύσεως ὑπάρχον ἀφοριστικόν, ἀλλά προσώπου κυρίως καί ὑποστάσεως. Καί τοῦτό γε διαγνούς ὁ διῃρημένος καί ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος, γνωμῶν ἕνωσιν ἀσεβῶς ἐδογμάτισεν· ἵν᾽ ἑκατέραν δι᾽ ἑκατέρας ὑπόστασιν ἐπικυρώσῃ, καί ὁ ψιλός ἄνθρωπος αὐτῷ τηρηθῇ, γνώμῃ τινί καί αὐθαιρέτῳ κινήσει τῇ πρός τόν Θεόν Λόγον, ὡς αὐτός φησι, τήν ἕνωσιν ποιησάμενος, ἐξ ἧς καί τήν ταυτοβουλίαν συνίστησιν, ἤ πολυβουλίαν, εἰπεῖν οἰκειότερον· ὅσῳ καί καθ᾽ ἑκάστης τοῦ γνωμικοῦ θελήματος κίνησιν, κατά μέρος ἐκ τῶν ἀτελῶν ἐπί τά ἐντελῆ κατ᾽ αὐτόν ἵεται, φερομένη τε καί προκόπτουσα· ἀλλ᾽ οὐκ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφράστου συλλήψεως, ὅλης τελείως μετά τῶν αὐτῆς ἁπάντων, πρός ὅλην καί τά κατ᾽ αὐτήν ἅπαντα, τήν ἡμετέραν φύσιν τῆς τοῦ Λόγου θεότητος, καθ᾽ ὑπόστασιν μίαν καί τήν αὐτήν ἑνωθείσης.

Ὡς ἄν τοίνυν καί τό ἐνελές διακριβώσῃ τῆς φύσεως ἐπί τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ, καί τό ἀντικείνενον διαῤῥίψῃ ὁ λεχθείς μοναχός· τό μέν φυσικόν (=0193=) ὥρισεν ἐπ᾽ αὐτοῦ· τό δέ γνωμικόν ἀποδιώρισε θέλημα, μήτε τῇ διαιρέσει χώραν δούς τῷ στασιάζειν ἐν (≡15A_254≡> τούτῳ, μήτε τῇ φαντασίᾳ παρείσδυσιν, τῷ μή ὑπάρχειν ἐκεῖνο. Εἰ δέ τις τυχόν ἰσχυρίζεται, μή ἄν ἄλλως ἀπ᾽ αὐτοῦ δυνατόν, ἤ κατ᾽ ἐναντίωσιν τά δύο θελήματα λέγεσθαι· εἰ μέν ὡς κατ᾽ οὐσίαν διάφορα, κἀγώ δέχομαι, εἰ δέ ὡς ἀντικείμενα, ψευδής ὁ λόγος. Οὐ γάρ εἴ τι διάφορον πάντως καί ἀντικείμενον. Τό γάρ ἀντικείμενον, γνώμης παραλόγως δηλαδή κινουμένης· τό δέ τό δέ διάφορον, φύσεως λόγῳ κρατουμένης ἔργον καθέστηκε· καί τό μέν φύσεως στασιαστικόν, τό δέ προδήλως συστατικόν. Διαφορά τοιγαροῦν οὐσιώδης, εἰς σύστασιν τῶν ἐν τῇ φύσει πραγμάτων

ἐστίν, οὐ μή ἐναντίωσις, (ἀλλά) πρός τήν τούτων διάλυσιν. Οὐ γάρ ἔχει ἡ φύσις τό παρά φύσιν· οὐδέ λόγος οὐδείς τοῦ στασιάζοντος.

Ἄλλως τε, εἰ τά δύο θελήματα πάντως ἐναντία καί ἀντικείμενα, πῶς ἐπί τε τῶν φύσει καί ὑποστάσει διῃρημένων λογικῶν, οὐ τοῦτο πάντη τε καί πάντως συμβαίνει. Συννεύομεν γάρ ἔστιν ὅτε τούτοις, καίτοι γνωμικοῖς οὖσι, καί Θεῷ, καί ἀγγέλοις, καί ἀλλήλοις, ἀλλ᾽ οὐ διά τοῦτο τῆς γνώμης ἤδη, καί τοῦ κατ᾽ αὐτήν θελήματος, διαπεπτώκαμεν. Εἰ γάρ τούτων, καί τῆς πρός τούς ἄλλους δηλονότι συννεύσεως, εἴπερ ἕως ταύτην ἔχομεν, καί τῶν ἄλλων γνωμικῶν ἀντεχόμεθα. Εἰ οὖν ἐνταῦθα τοῦτο, καί οὐδαμῶς ἀντίταξις καθορᾶται, καίτοι σωζομένων ὑπάρξει τε καί ἀριθμῷ τῶν γνωμικῶν θελημάτων, καί τήν φιλικήν ἐν σχέσει διάθεσιν· πῶς ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, καί τελείως δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος, ἐν τοῖς φυσικῶς προσοῦσιν αὐτῷ κατ᾽ οὐσίαν θελήμασιν, ἐναντίωσις ἔσται. Πῶς δέ ταῦτά φασιν ἐναντία, δι᾽ αὐτόν γε τόν ἀριθμόν, ἤ καί δι᾽ αὐτό τό ὑπάρχειν. Εἰ δέ διά τοῦτο, καί τήν φύσιν ἀνέλωσι τῆς σαρκός, ἀντικειμένην τῷ Λόγῳ διά τήν ὕπαρξιν. Πολλῷ γάρ ἰσχυρότερον, ὡς πᾶσιν εὔδηλον, είς ἀντίταξιν, τό ὑποκείμενον τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ (≡15A_256≡> καθέστηκεν. Εἰ δέ διά μόνον τόν ἀριθμόν, καί τούτου τάς φύσεις ἐρήμους ποιήσωσι, καί μηδέ μίαν αὐτῶν ἀριθμείτωσαν; παραιτείσθωσαν δέ καί πάλιν αὐτόν διά τήν αὐτήν, κἀπί τῶν τῆς μιᾶς καί ἀνάρχου θεότητος τριῶν ὑποστάσεων, ἵνα μή κἀκείνη στασιάζῃ πρός ἑαυτήν, ἀλλ᾽ ἄτοπόν γε τῷ μηδέν ὄντι τό σύνολον, οὐκ οὐσία, οὐ ποιόν, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὄντων, ἰσχύν τοσαύτην ἀποκληροῦν· ἀτοπώτερον δέ, καί τήν ὕπαρξιν αὐτήν τοῦ φυσικοῦ θελήματος αἰτιᾶσθαι, κἀντεῦθεν τήν ἀναίρεσιν αὐτοῦ κατασκευάζειν. Καί ταῦτα, τῶν ἄλλων ἐν τῇ (=0196=) φύσει πρωτίστην οὖσαν φυσικῶν ἰδιωμάτων καί κινημάτων ἔμφυτον δύναμιν. Κατά ταύτην γάρ μόνην, τοῦ εἶναι καί ζῆν, καί κινεῖσθαι, καί νοεῖν, καί λαλεῖν, καί αἰσθάνεσθαι, καί μετέχειν τροφῆς, ὕπνου τε καί ἀναπαύσεως, καί μή ἀλγύνεσθαι, μηδέ θνήσκειν, καί ἁπλῶς ἁπάντων τῶν συνιστώντων τήν φύσιν, ἔχειν τελείως τάς ἕξεις, καί τῶν λυμαινομένων τάς στερήσεις, φυσικῶς ἐφιέμεθα.

Καί μοι φαίνεται κἀν τούτῳ προσηκόντως ποιήσας, κατά τόν αὐτοῦ ὁρισμόν ὁ εὐλαβής μοναχός, καί προσθείς τό· " Καί τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων, συνεκτικήν πάντων ἰδιωμάτων». Πάντα γάρ ἀεί συνέχει, καί συνέχειν ἐφίεται , καί οὐδενός ἔχειν τήν στέρησιν, τό οὐσιῶδες ἐν ἡμῖν καί ἔμφυτον θέλημα· μᾶλλον δέ ἡμεῖς, δι᾽ αὐτοῦ τε καί κατ᾽ αὐτό· καί οἶμαι τόν καί ποσῶς τοῦ ὄντος, ἀλλά μή τοῦ δοκοῦντος λόγον ποιούμενον συνθήσεσθαι πάντως δή, καί ὡς ἄνθρωπον τόν σαρκωθέντα Θεόν φυσικόν ἔχειν καί ἀνθρώπινον θέλημα· καί τῶν ἀπηριθμημένων ἕκαστον θέλειν κατ᾽ αὐτό φυσικῶς, πρός πίστωσιν τῆς νοερῶς αὐτοῦ καί λογικῶς ἐψυχωμένης σαρκός, εἴπερ τέλειος ἄνθρωπος γέγονε, μηδενί τῶν ἡμετέρων λειπόμενος, πλήν μόνης τῆς ἁμαρτίας· ἀλλά πάντα ἔχων ὅσα καί ἡμεῖς, ἀπαραλείπτως τό κατά φύσιν συστατικά τῆς ἡμετέρας οὐσίας, ὥσπερ οὖν καί τά τῆς ἀνάρχου καί θείας, δι᾽ ὧν

ἄνθρωπον ἑαυτόν ὁμοῦ καί Θεόν (≡15A_258≡> ὄντα κυρίως ἐγνώριζε, καί τήν πρός ἡμᾶς, καί τόν Πατέρα τελείως φυσικήν συγγένειαν διασώζοντα μετά τήν ἕνωσιν.

Τό γάρ δή λέγειν, ὡς ἐν τῷ καιρῷ μόνῳ τοῦ σωτηρίου πάθους, ἡνίκα τό ἡμέτερον ἐτύπου πραγματικῶς ἐν ἑαυτῷ, καί ὡς ἄνθρωπος παρῃτεῖτο τόν θάνατον, δύο θελήματα ἔχων ἐδείκνυτο, ἀποφαντικόν, οὐκ ἀποδεικτικόν μοι δοκεῖ. Πῶς γάρ ἐν τούτῳ μόνῳ τῷ καιρῷ, καί μή πρό τούτου, καί δι᾽ ἥντινα τήν αἰτίαν. Εἰ μέν γάρ εἶχε τότε, καί ἀπ᾽ ἀρχῆς εἶχεν ἐξ οὗ γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ οὐχ ὕστερον ἐσχεδίασεν· εἰ δέ ἀπ᾽ ἀρχῆς οὐκ εἶχεν, οὐ δέ κατά τόν καιρόν τοῦ πάθους, ἀλλά μόνον ἐφάντασε τήν παραίτησιν, καί πρός ταύτῃ τά λοιπά δι᾽ ὧν σεσώσμεθα, οἷον τό δάκρυον, τήν εὐχήν, τήν λύπην, τήν ἀγωνίαν, τόν σταυρόν, τόν θάνατον, τήν ταφήν· ἑνός γάρ ἀκυρουμένου τῶν ἐν αὐτῷ καθ᾽ ἡμᾶς φυσικῶν σωζομένων, οὐδέ τά ἄλλα στήσεται. Πῶς γάρ οὐκ ἐκεῖνο μέν, ταῦτα δέ; Καί τίς ὁ λόγος; ἐναντίωσις δέ ποῖα τό προσεύχεσθαι, καί φυσικῆς ἑκουσίως; τῆς κατά τήν σάρκα λέγω, πρόσδειξιν ἀσθενείας ποιεῖσθαι διά τῆς συστολῆς, καί μή ἀντιτείνειν ὅλως, ἀλλά λέγειν· Εἰ δυνατόν. Καί· Μή τί ἐγώ θέλω, ἀλλ᾽ εἴ τι σύ· καί συνάπτειν τῇ συστολῇ τήν ἰσχυράν κατά τοῦ θανάτου καί πρόθυμον κίνησιν; Ἐτύπου μέν γάρ πραγματικῶς ἐν ἑαυτῷ τό ἡμέτερον, διά τῆς φυσικῆς πρός μικρόν ἀγωνίας (=0197=) ἵνα καί ταύτης ἡμᾶς ἐλευθερώσῃ, καί τῆς οἰκείας σαρκός τήν φύσιν πιστώσηται, καί πᾶσι καθαράν τήν οἰκονομίαν φαντασίας ἐργάσηται· παρίστη δέ πάλιν εὐθύς τήν κατά τοῦ θανάτου μεγίστην ὁρμήν, καί τήν ἄκραν τοῦ κατ᾽ αὐτόν ἀνθρωπικοῦ, πρός τό οἰκεῖον αὐτοῦ καί Πατρικόν θέλημα, συμφυίαν καί ἕνωσιν, τῷ ἐπικρῖναι τοῦτο καί φάσκειν· Μή τό ἐμόν, ἀλλά τό σόν γενέσθω. Ταύτῃ μέν τήν διαίρεσιν ἀπωθούμενος, ἐκείνῃ δέ πάλιν τήν σύγχυσιν.

(≡15A_260≡> Εἰ δέ, ὅτι ἄλλοτε φαίνεται τοῦ θέλειν ἔμφασιν πεποιημένος, ἤ κατά τόν καιρόν τοῦ πάθους, ταῦτά φασι, τοῦτο καί περί τῆς ἐμφύτου νοήσεως εἴποιεν, καί ἄνουν αὐτόν κατασκευάσουσιν. Οὐ γάρ φαίνεται λέξας ὅτι νενόηκα. Καί περί ὀσφρήσεως ὁμοίως, καί τῶν λοιπῶν καθ᾽ ἡμᾶς φυσικῶν, ὧν μνημονεύσας οὐκ ἀναγέγραπται. Ἤ καί περί τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὡς οὐ πρότερον οὔσης καθ᾽ ὕπαρξιν, ἀφ᾽ οὗ γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἤ μόνον ὁπόταν αὐτῆς ἐμνημόνευσεν. Οὐ πρό πολλοῦ γάρ τοῦ πάθους τοῦτο πεποιηκώς ἀνηγόρευται. Ἤ τοίνυν σχεδιασθεῖσαν αὐτήν αὐτίκα εἴπωσιν, ὅτι μή πολλάκις καί ἀπ' ἀρχῆς αὐτῆς ἐμνημόνευσεν· ἤ τοῦτο μή λέγοντες, ἀλλ᾽ " Ἅμα σάρξ, ἅμα Θεοῦ Λόγου σάρξ ἔμψυχος, λογική». κατά τόν μέγαν Ἀθανάσιον δογματίζουσι, καί τό φυσικόν ὡς ἀνθρώπου τοῦ Σωτῆρος θέλημα, μή κατά τόν καιρόν εἶναι τοῦ πάθους λέξουσι μόνον, εἰ καί μνήμην αὐτίκα τούτου πεποίηκεν· ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ἀρχῆς ὡς ἀνθρώπῳ καθ᾽ ἡμᾶς φυσικῶς τῷ Σωτῆρι συνουσιωμένον· καί παύσοιντο λοιπόν οὐκ ἐν καιρῷ τά τοιαῦτα κινοῦντές τε καί συνάγοντες. Καιρός γάρ ὁ παρών αἱμάτων διά τάς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀλλ᾽ οὐ δογμάτων ἐστί· καί θρήνων ἰσχυρῶν, εἰς Θεοῦ δυσώπησιν, ἀλλ᾽ οὐ σοφιστικῶν ἀντιῤῥήσεων, εἰς περισσοτέραν καθ᾽ ἡμῶν ἀγανάκτησιν.

Ἔπεισι δέ μοι θαυμάζειν καί περί ἐνεργείας, ὡς μίαν ταύτην ἐπί Χριστοῦ σογματίζουσι, τῇ πρός τό ἄτομον, ὡς αὐτοί φασιν, ἀποσκοπήσει καί ἀναφορᾷ. Καί ἵνα παρῶ λέγειν, ὡς οὐδέν τῶν φυσικῶν ὡς εἰς ἄτομον προηγουμένως, ἀλλά τήν τούτου φύσιν τε καί οὐσίαν ἔχει τήν ἀναφοράν. Τίς γάρ ἄνευ τῶν φυσικῶς προσόντων τῇ φύσει δυνάμεων, ἐνεργεῖν τι δύναιτ᾽ ἄν; ἤ πόθεν αὐτῷ τό ἐνεργεῖν ἤ δύνασθαι, πάρεξ τῆς φύσεως; Ἐκεῖνο δέ ἐρωτῆσαι βούλομαι· πρός ἀναίρεσιν ἄρα τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ταύτην προΐσχοντο, ἤ τί; Εἰ γάρ ἐπ᾽ ἀναιρέσει, πῶς, πότε καί ποῖα κατά τήν ἐκείνων ἀπόπαυσιν εἴη τό παράπαν ἐνέργεια; (≡15A_262≡> ὡς γάρ φύσεων οὐκ οὐσῶν, καί τό ἐξ αὐτῶν ἀφανίζεται πάντως, ἡ σύνθετος λέγω ὑπόστασις· οὕτω καί τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν οὐκ οὐσῶν, οὐδ᾽ ἄλλη τό σύνολον ἔσται. Καί οὐ λέγω τοῦτο, ὡς ἄλλης ἐνεργείας ἐκ τῶν φυσικῶν συνισταμένης. Οὐδέ μία γάρ τῶν ἐν ὑποκειμένῳ σύνθεσις· Ὅτι μηδέ τήν καθ᾽ ἑαυτά τό σύνολον ὕπαρξιν, ἀλλα τό (=0200=) εἰκαῖον παριστᾷ. Ὡς εἰ τάς κυρίως κατά φύσιν οὔσας οὐκ εἶναι λέγουσι, πῶς ὑπάρξει τό μηδαμῶς ὄν; Τίς γάρ ἐστι ὑποστατικήν λέγων ἐνέργειαν, καί πόθεν τοῦτο, καί παρά τίνος λαβόντες πρσφέρουσιν; Εἰ δέ τοῦτο τυχόν ἀποφαίνονται, σύνθετον δέ τήν ὑπόστασιν ὁμολογοῦσι πρός ἥν ἀναφέρεται, καί τῶν ἐναντίων καί ἀντικειμένων δεκτικήν· θνητήν γάρ καί ἀθάνατον, ὁρατήν καί ἀόρατον, περιγραπτήν καί ἀπερίγραφον, ἄναρχον καί ὑπό ἀρχήν, ἔσται τοῦτο κατά τό εἰκός καί ἡ ἐνέργεια. Καί πῶς ἄλλως, ἤ καθ᾽ ἕξιν δηλονότι καί στέρησιν; καί τά μέν, ὡς οὖσα, πείσεται, τά δέ, ὡς μή οὖσα, παρυποστήσει. Πῶς δέ καί ὁ τοιαύτην ἔχων ἐνέργειαν, κατά τό αὐτό καί οὐκ ἄλλο καί ἄλλο, ὅτι μηδέ ἐκείνη, τά ὅμοια πείσεται; προσφυῶς γάρ ἔχειν τῇ οἰκείᾳ ἐνεργείᾳ τόν ἐνεργοῦντα, κἀκείνη τούτῳ, πᾶσα ἀνάγκη. Καί πῶς Θεός, ὁ ἕξει, καί μή φύσει Θεός; Πῶς δέ ἄνθρωπος, ὁ στερήσει, καί μή οὐσίᾳ κυρίως τοῦτο ὑπάρχων; Τίς δέ φύσις ἀνενέργητος, ἤ φυσικῆς ἐνεργείας ἐκτός; Ὡς γάρ οὐδαμῶς ὑπάρξεως ἔρημος, οὕτως οὐδέ δυνάμεως φυσικῆς. Εἰ δέ ταύτης ἀμοιρεῖ, καί τῆς ὑπάρξεως ἀμοιρήσειεν ἄν. Τό γάρ ἀδύναμον, ὡς ἀδρανές πάντη μόνον ἐστί τό μή ὄν. Πᾶν γάρ εἴ τι τῶν ὄντων, συστατικήν ἔχει διαφοράν, τήν ἔμφυτον κίνησιν τῷ γένει συμπαραλαμβανομένην, καί ποιοῦσαν τοῦ ὑποκειμένου τόν ὁρισμόν, δι᾽ οὗ ὅτι ἐστί καί τί ἐστι κυρίως γνωρίζεται, πρός τέ τά ὁμοειδῆ τό ἀπαράλλακτον ἔχον, καί τό διάφορον αὖθις πρός τά ἑτεροειδῆ· καί εἰ τοῦτο, πῶς δυνατόν φυσικῇ δυνάμει ἀμοιροῦντα (≡15A_264≡> κατά σάρκα, τόν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον ἄνθρωπον τέλειον, ἤ ὅλως ἄνθρωπον χρηματίζειν. Οὐ γάρ δίχα φυσικῆς ἐνεργείας ὁ ἄνθρωπος, ὥσπερ οὐδ᾽ ἄλλη φύσις τῆς οἰκείας καί οὐσιώδους. Ἡ γάρ ἔλλειψις ταύτης, ἤ οὐδέ φύσιν εἶναι ποιεῖ τήν φύσιν, ἤ τάς πάσας ἀλλήλαις ταυτόν, καί ἀντί πάντων μίαν, τῇ ἀπολείψει τῆς συνιστώσης συμφυρείσας δι᾽ ὅλου συγχυθείσας. Εἰ γάρ οὐκ ἀνέργητον λέγουσι τό καθ' ἡμᾶς τόν Λόγον, δῆλον ὡς ἔμφυτον καί ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν ἔχοντα τοῦτόν φασι. Πῶς γάρ ἄν ἄλλως; Οὐ γάρ ἐνεργεῖν δυνατόν φυσικῆς ἐνεργείας χωρίς· ὥσπερ οὐδέ ὑπάρχειν οὐσίας δίχα καί φύσεως. Ἀλλ' οὐδέ μίαν μόνον, ἄν περ ᾖ τήν φύσιν

διπλοῦς, τήν ἔμφυτον ἔχειν ἐνέργειαν τόν ἐνεργοῦντα, πᾶσα ἀνάγκη· ἐπεί καί φύσιν μίαν πάντως τόν ὑφεστῶτα, κἄν σύνθετος ᾖ τήν ὑπόστασιν. Εἰ γάρ διά τήν σχέσιν ἐκεῖνο, διά τήν αὐτήν πάντως καί τοῦτο. Μοναδικῶς γάρ ἐπ' ἀμφοῖν ταύτην φερομένην ὁρῶμεν. Ἥ τε γάρ ἐνέργεια πρός τόν ἐνεργοῦντα, καί πρός τόν ὑφεστῶτα πάλιν ἡ φύσις ἀνάγεται. Χρή τοίνυν εἴπερ διά τήν ἕνωσιν καί τό μοναδικόν τοῦ προσώπου, μίαν τοῦ ἐνεργοῦντός φασι τήν ἐνέργειαν, μίαν διά τοῦτο καί φύσιν τοῦ ἐφεστῶτος διαγορεύειν, ἵνα μή σχετικήν τήν ἕνωσιν δογματίζοντες φωραθεῖεν, ἐνεργειῶν ταύτην, ἀλλ᾽ οὐχί καί φύσεων λέγοντες. Οὐ γάρ πρός ὑπόστασιν ταύτας αὐτούς ἑνοῦν δυνατόν, ἀλλ᾽ οὐσίαν καί φύσιν ὅσον ἐπί ταῖς (=0201=) φυσικαῖς ἐνεργείαις, οὐκ εἰς ἄλλο τι πλήν ἐνεργείας πρός αὐτόν ἑνουμένας. Ἐπεί ὥσπερ ἡ τούτων φυσική διαφορά, δύο τούς ἐνεργοῦντας ποιεῖ κατ᾽ αὐτούς, οὕτω δήπου πάντως, καί ἡ τῶν οὐσιῶν ἔμφυτος ἑτερότης, δύο τούς ὑφεστῶτας συνάξει. Ἤ τοίνυν πρός μίαν φύσιν καί ταύτας συμφύρωσιν· ἤ μηδαμῶς ἐκείναις, οὐσίαις τε οὔσαις φυσικῶς καί ἀριθμουμέναις, διαίρεσιν ἐπεισφρήσωσιν. Ὅπερ γάρ ἐν ἐκείναις οὐ γίνεται, οὐδέ ἐν ταύταις συμβαίνῃ ποτ᾽ ἄν. Ἀλλά δηλοῦται (≡15A_**266**≡> μέν ἡ φυσική διαφορά, διά τοῦ κατ᾽ αὐτάς ἀριθμοῦ· ἐξίσταται δέ ἡ διαίρεσις διά τῆς ἄκρας ἑνώσεως. Οὐ γάρ δυνατόν θείαν ἤ ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅτι κἄν ἔστι γνωρίσαι, μή ὅτι γε διαφέρειν πρός ἄλλην, οὐσιώδους ἐνεργείας ἐκτός. Ὅρος γάρ τοῦ πράγματος, ὁ λόγος τῆς οὐσιώδους δυνάμεως κυρίως ἐστίν· ἧς ἀναιρουμένης, συναναιρεῖται πάντως καί τό ὑποκείμενον. Καί διά τοῦτο ταύτας ὁμολογοῦμεν ἐπί τοῦ σαρκωθέντος Λόγου φυσικῶς σωζομένας· τήν μέν, ἐν τῇ σαρκός προσβολῇ τῶν θείων· τήν δέ πάλιν, ἐν τῇ πείρᾳ τῶν ἀνθρωπίνων ἐξουσιαστικῶς δεικνυμένην· ἵνα καί τάς φύσεις, ὧν εἰσίν οὐσιώδεις ἐνέργειαι, ταύταις συνομολογήσωμεν.

Τίνι δέ δῆλον οὐκ ἔστιν, ὡς ἐπί μέν οὐσίας καί φύσεως τῆς αὐτῆς, διαφοράν ὑπάρξεως ἤ φυσικῆς ἐνεργείας, οὐκ ἔστιν ἰδεῖν; Οὐδεμία γάρ πρός ἑαυτήν διαφέρει· τοῦτο γάρ πως ἀμήχανον. Ἐν ἀτόμῳ δέ καί προσώπῳ πάντη τε καί πάντως, εἴπερ σύνθετον· καί διαφόρους τε γάρ φύσεις, τάς ἐξ ὧν συνέστηκεν, καθορῶμεν, καί τάς φυσικάς κινήσεις, αἷς ἐνεργοῦν κατά φύσιν γνωρίζεται, τήν οἰκείαν πιστούμενος ὕπαρξιν, καί ἄλλο καί ἄλλο τά ἐξ ὧν ἐστι, διά τῆς κατ᾽ ἄλλο καί ἄλλο φυσικῆς ἐνεργείας πραγματικῶς παριστᾷ, δι᾽ οὗ, τοῦ πρός αὐτό, φημί δέ τό ἄτομον, ἀποσκοποῦντος, καί τάς φύσεις ἑκοντί παρατρέχοντος, διά τό τάς φυσικάς ἀνελεῖν ἐνεργείας, τήν καταδρομήν, οὐ μᾶλλον ἐν τούτῳ βαροῦσαν, ἤ συνεργοῦσαν εὑρίσκομεν. Εἰ γάρ οὐκ εἰς μίαν φυσικήν τό ἄτομον περικλείεται πάντως ἐνέργειαν, ὥσπερ οὖν οὐδέ φύσιν· τίς γάρ ὁ λέγων, ἤ παραστῆσαι δυνάμενος; δῆλον ὡς ταῖς κατ᾽ αὐτό φύσεσιν ἤγουν οὐσίαις, ἰσαρίθμους ἔχει τάς οὐσιώδεις κινήσεις, καί οὐδείς ἀντερεῖ. Καί παρῶ λέγειν, ὡς οὐδέ ἄτομον κυρίως τό κατά Χριστόν σύνθετον λέγεται πρόσωπον. Οὐ γάρ σχέσιν ἔχει πρός τήν ἐκ τοῦ γενικωτάτου γένους διά τῶν ὑπάλληλα καθιεμένην γενῶν πρός τό εἰδικώτατον εἶδος διαίρεσιν, (=0204=) καί ἐν αὐτῷ τήν οἰκείαν

πρόοδον περιγράφουσαν. Ὅθεν (≡15A_268≡> διά τοῦτο, κατά τόν σοφώτατον Κύριλλον, τό Χριστός ὄνομα, οὔτε ὅρου δύναμον ἔχει· οὐδέ γάρ ἄτομον ἐστι, πρός εἶδος ἐστι πολλῶν ἀριθμῷ διαφερόντων κατηγορούμενον, οὔτε μήν τήν τινός οὐσίαν δηλοῖ. Οὐδέ γάρ ἄτομον ἐστί, πρός εἶδος ἤ γενός ἀναγόμενον, ἤ κατ᾽ οὐσίαν ὑπό τούτων περιγραφόμενον· ἀλλ᾽ ὑπόστασις σύνθετος, τήν φυσικήν τῶν ἄκρων διαίρεσιν ἐν ἑαυτῇ κατ᾽ ἄκρος ταυτίζουσα, καί εἰς ἕν ἄγουσα τῇ τῶν οἰκείων ἑνώσει μερῶν. Εἰ δέ τυχόν, τοῖς διά τοῦ μή ἀνενέργητον εἶναι κατά σάρκα τόν Κύριον τήν ἔμφυτον αὐτοῦ καί ἀνθρωπίνην ὁμολογοῦσιν ἐνέργεια, τό μή καί ἀνυπόστατον εἶναι συνάγουσι, τήν ὑπόστασιν ἐπηρεάζειν ἐστίν. Οὐ γάρ ὑπόστασιν εἶναι ποιεῖ, τό μή ἀνυπόστατον εἶναι τήν φύσιν. Ὥσπερ οὐδέ σχῆμα πᾶν εἴ τι σῶμα, τό μή ἀσχημάτιστον εἶναι τό σῶμα· οὐδέ γέννησιν, οὐδέ ὅρασιν[1], τό μή ἀγέννητον, ἤ οὐκ ἀόρατον εἶναι, τό γεννητόν ἤ ὁρατόν. Καί ἁπλῶς πὰν εἴ τι ἄλλο μή εἶναι τοῦθ᾽ ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀποφασκόμενον, σχέσιν εἶναι ποιεῖ· τό, περί ὅ αὐτή φυσικῶς θεωρεῖται, καταφασκόμενον. Ἄλλως τε, καί εἰ τοῦτο τυχόν ἦν, ὁπότε οὐκ ἔστιν, οὐδέν ἦν πρός τάς φυσικάς ἐνεργείας, ἐπίσης οὐκ ἀποβαλλομένας ταῖς ὑποστάσεσι, παρά τῶν ἁγίων Πατέρων· οὔτε διαιρούσας εἰς δύο τόν ἕνα, καθάπερ αἱ ὑποστάσεις ποιοῦσι. Τίς γάρ ὁ δεῖξαι συνάμενος ἄν, ὅτι μή καλόν ἐπί δηλώσει τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς τάς φυσικάς ἐνεργείας πρεσβεύειν ἐπί τοῦ αὐτοῦ; καί τίνος χάριν καί πῶς, καί τίς ὁ τοῦτο διοριζόμενος λόγος, ἤ Πατήρ ἔγκριτος, ἀλλά (ἵνα) μή ἀποφήνωνται μόνον; Εἰ γάρ τάς φυσικάς ἐνεργείας ὁμολογεῖν οὐ καλόν, οὐδέ τάς φύσεις αὐτάς. Ἤ πῶς ταύτας μέν, οὐκ ἐκείνας δέ; Εἰ δέ ἄμφω καλόν, τίνος χάριν ἐντεξάγονται τῷ καλῷ, καί τήν ὑπόστασιν τῷ μή ἀνυποστάτῳ τῆς φύσεως κατασκευάζουσιν; Εἰ γάρ ὥσπερ τάς ὑποστάσεις, οὕτω καί τάς ἐνεργείας κακιζομένας τοῖς (≡15A_270≡> Πατράσιν ἐγνώριζον, οὐκ ἀπεικός ταύτας διέῤῥιπτον. Εἰ δέ ταύτας κηρύττοντας, καί θείαν καί ἀνθρωπίνην ὁμολογοῦντας ἐνέργειαν, ὥσπερ οὖν καί φύσιν, καί ὁμολογεῖν παρακελευομένους γινώσκομεν, ὑπόστασιν δέ θείαν ἤ ἀνθρωπίνην οὐδένα καθ᾽ ὁτιοῦν οὐδαμῶς, ἤ μόνον τόν διῃρημένον καί ἀνθρωπολάτρην Νεστόριον, διατί ἄρα, εἴπερ οὐκ ἀπόβλητος αὐτοῖς ἡ τῶν ἁγίων διδασκαλία, κατ᾽ αὐτῆς τά τοιαῦτα σοφίζονται, εἰς τήν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ἀποσκευήν; Τίνος δέ ἄλλου τό ταῦτα καί οὕτως συνάγειν ἐστί, πλήν Σεβήρου τοῦ σοφιστοῦ καί παράφρονος, τοῦ καί τά οἰκεῖα σπουδῇ καταλύοντος, καί τῶν εὐσεβῶν οὐδαμῶς κατισχύοντος, διά τό τῆς ἀληθείας περιφανές, εἰ καί τῷ ἀναιδεῖ μηχανᾶται τρόπῳ τῶν σοφιστικῶν ληρημάτων;

(=0205=) Εἰ γάρ τό μή ἀνυπόστατον εἶναι τήν φύσιν[2], ὑπόστασιν ταύτην ποιεῖ, πάντως δήπου κατά τό ἀκόλουθον, καί τό μή ἀνούσιον τήν ὑπόστασιν ὑπάρχειν, οὐσίαν ταύτην παρίστησι. Καί οἱ τοῦτο λέγοντες, πῶς τόν τε τῆς θεολογίας οὐ διαιροῦσι λόγον, ταῖς τῶν ἰσαρίθμων ὑποστάσεων φύσεσιν; εἴπερ οὐσία πάντως αἱ μή ἀνούσιοι καατ᾽ αὐτούς ὑποστάσεις· καί τό τῆς οἰκονομίας οὐ συγχέουσι, τῷ τῆς φύσεως μοναδικῷ διά τήν μίαν ὑπόστασιν; Ἑαυτοῖς γοῦν στοιχοῦντες, καί τά τοιαῦτα καθ᾽ ἑαυτῶν

δογματίσουσι. Τοῖς δέ τάς φυσικάς ἐνεργείας ὁμολογοῦσι, τό καί οὕτω ταύτας συνάγειν, χάρις ἐστί, διά πάντων ἑαυτοῖς τό ἀληθές συναγείρουσι κατά τήν τῶν ἁγίων παράδοσιν, καθ᾽ ἥν τό μή ἀνυπόστατον, οὐχ ὑπόστασιν εἶναι τήν φύσιν ποιεῖ, ἀλλ' ἐνυπόστατον· ἵνα μή ὡς συμβεβηκός, ἐπινοίᾳ μόνῃ λαμβάνηται, ἀλλ᾽ ὡς εἶδος πραγματικῶς θεωρῆται. Οὕτω δε καί τό μή ἀνούσιον, οὐκ οὐσίαν ποιεῖ τήν ὑπόστασιν, ἀλλ᾽ ἐνούσιον παριστᾷ, ἵνα μή ψιλόν ἰδίωμα ταύτην, ἀλλά μετά τοῦ ἐν ᾧ τό ἰδίωμα κυρίως γνωρίζωμεν. Ὥσπερ οὖν ἐκεῖ τό ἐνυπόστατον δηλοῖ τό ἐνύπαρκτον· ἐνύπαρκτον δέ ἐστι τό οὐσιώδους καί φυσικῆς μετέχον ὑπάρξεως· οὕτω κἀνταῦθα τό ἐνεργόν ἤγουν ἐνεργητικόν, τό ἐνδύναμον (≡15A_272≡> σημαίνει κυρίως. Ἐνδύναμον δέ ἐστι, τό οὐσιώδη καί φυσικήν ἔχον τήν δύναμιν. Οὐκοῦν τό μή ἀνυποστάτους ἤ ἀνενεργήτους ἐπί Χριστοῦ τάς φύσεις ὁμολογεῖν, οὐκ ἔστιν ὑποστάσεις ἤ ἐνεργοῦντας συνάγειν, ἀλλά τάς οὐσιώδεις αὐτῶν καί φυσικάς ὑπάρξεις τε καί ἐνεργείας ὀρθοδόξως ὁμολογεῖν, εἰς τήν τοῦ ἐξ αὐτῶν, καί ἐν αὐταῖς ὄντος καί κατ' αὐτάς· φημί δέ τάς φύσεις, καθ᾽ ἕνωσιν τήν ἀδιάσπαστον ἐνεργοῦντος Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου, πίστωσιν ἀληθῆ καί βεβαίωσιν.

Τίνι δέ λόγῳ, πολλάς μέν αὐτοί, καί ἀριθμοῦ πλείους εἰς ἕνα καί τόν αὐτόν ἀναφέροντες τάς ἐνεργείας, τῷ λέγειν, Πᾶσαν θείαν καί ἀνθρωπίνην (=0208=) ἐνέργειαν· τό γάρ, πᾶσαν, οὐ μίαν οὐδέ δύο καθάπαξ, οὐδέ τρεῖς , ἀλλά ἀπείρους καί ἀριθμόν ὑπεραιρούσας ὑποβάλλει νοεῖν, ὥσπερ οὖν καί τό πάντα καί πᾶν· διαίρεσιν οὐδαμῶς ὑποπτεύουσιν· ταύτην δέ κατά τῶν τάς φυσικάς δύο, κατά τούς θείους Πατέρας ὁμολογούντων, μέχρι τοῦ γινώσκειν τήν διαφοράν, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως καί διατί, μετά τῶν ἐνεργούντων συνάγουσιν; Εἰ γάρ αἱ πολλαί καί διάφοροι κατά φύσιν, τόν ἕνα καί τόν αὐτόν εἰς πολλά ἐνεργοῦντας οὐ διαιροῦσι καί τέμνουσι, πῶς αἱ δύο; Καί τίς ὁ μᾶλλον τήν καταδρομήν ὡς οὐκ εὔλογον αἰτιώμενος; Εἰ γάρ ἐπί τόν αὐτόν καί τοῦ αὐτοῦ ταύτας οὐκ ἔλεγον καί ἀνέφερον, καί τῇ πρός ἀλλήλας δι᾽ ὅλου περιχωρήσει συμφυείσας ἀλλήλαις, καί καθ᾽ ἕνωσιν τήν ἀδιάσπαστον ἐν αὐτῷ σωζομένας, καί πρός αὐτοῦ, κατ' ἄλλο μέντοι καί ἄλλο κινουμένας ἑνοειδῶς, δι᾽ ὧν τήν τε τῶν θαυμάτων θεϊκῶς προὐβάλλετο δύναμιν, ὡς φύσιν Θεός, καί τήν πεῖραν τῶν παθημάτων θέλων, ὡς ἄνθρωπος φύσει δι᾽ ἡμᾶς κατεδέχετο, ἦν ἄρα καί οὐκ ἀπίθανος αὐτῶν ἡ καταδρομή. Νῦν δέ τοῦτο μή λεγόντων, ἀλλά τοῦ αὐτοῦ ταύτας καί εἰς τόν αὐτόν ἀναγόντων, πόθεν καί πῶς τούς ἐνεργούντας συνάγουσι; Καί διατί, εἴπερ εὔλογον, μή πρότερον ἑαυτοῖς τούς πολλούς, ὅσον ἐπί ταῖς πολλαῖς ἐνεργείαις; Ὡς γάρ (≡15A_274≡> αἱ δύο τούς δύο, οὕτω δήπου πρός ἀνάγκης καί αἱ πολλαί τούς πολλούς. Εἰ δέ τοῦτο, πῶς ἐκεῖνο συνιδεῖν οὐκ ἔχω, οἶμαι δέ οὐδέ ἄλλος τις τῶν τό ἀληθές τοῦ δοκεῖν προτιμώντων.

Πῶς δέ πάλιν αὐτοῖς ὥσπερ ἀντιφατικῶς, ἐπ᾽ αὐτοῦ κατά τῶν πολλῶν ἡ μία προΐσχεται; Καί τίνα ταύτην καί πῶς δογματίζουσιν; Οὐ γάρ οἷόν τε τόν αὐτόν καί πολλάς ἔχειν, καί μίαν. Εἰ γάρ πολλάς, οὐ μίαν· καί εἰ μίαν, πῶς αὖθις πολλάς; Ἤ

γάρ ταύτας ἐκείνη πάντως, ἤ ταύτην ἐκεῖναι διώσονται , κατά τόν ἐκείνων λόγον, καθ᾽ ὅν τήν μίαν ἐπ᾽ ἀνατροπῇ τῶν φυσικῶν δύο προβάλλονται. Εἰ δέ τυχόν, ὡς ἐκ πολλῶν ἀποτελουμένην τήν μίαν φασίν, οὐκ ἔχει φύσιν, ὡς λέλεκται, τά ἐν ὑποκειμένῳ συντίθεσθαι. Ἀλλ᾽ οὔτε πάλιν τήν μίαν ἐκ πολλῶν, εἰς πολλάς ἐπιτέμνεσθαι. Πρότερον οὖν τάς πλείους αὐτοί διά τῆς μιᾶς ἐνεργείας ἀνέλωσιν, ἵνα μή πολλούς τούς ἐνεργοῦντας καθ᾽ ἑαυτῶν εἰσάγωσιν. Καί διά τῶν πολλῶν αὖθις τήν μίαν, ἵνα μή συνουσίωσιν δογματίσωσι, καί οὕτω κατά τῶν τάς δύο περσβευόντων, ἅνπερ οὐκ ἀδρανῶς ἔχοιεν, πολεμήσωσιν. Οὐ γάρ οἷόν τε παντελῶς ἄλλοις ἐπιφυῆναι, τούς σφᾶς αὐτούς μετά τῶν οἰκείων ἀνατρέποντας, οὐδενός ἄλλου καθάπαξ ἐν τούτῳ προσδεηθέντας. Τό γάρ ἔχον βάσιν, τό ὄν, πρός αὐτοῦ παγίως (=0209=) ἑδράζεται, μηδαμόθεν τήν οἱανοῦν πάσχον διάπτωσιν. Καί γάρ ἐκεῖνο μόνον ἀκμαῖον ὄντως καί ἰσχυρόν, τό τήν ἀλήθειαν ἔχον κρατύνουσαν· ἀλλ᾽ οὐ τό παρ᾽ ἄλλου, μή τι γε παρ᾽ ἑαυτοῦ, τήν λύσιν δεχόμενον.

Τούτων γοῦν ἀφεμένους, προσήκει πάντως εὐσεβοῦντας ἡμᾶς, καί ἑκατέρας τῶν ἐν τῷ ἑνί σεσαρκωμένῳ Θεῷ Λόγῳ σωζομένης φύσεως πραγματικῶς ὁμολογοῦντας τήν ὕπαρξιν, καί τήν ἔμφυτον ὁμολογεῖν πάντως ἐνέργειαν, ὥσπερ οὖν καί τό θέλημα· καί διά τῆς περί ἑκάτερον, τό θεῖον ὁμοῦ καί τό ἀνθρώπινον, (≡15A_276≡> εὐσεβοῦς τοῦ αὐτοῦ καί ἀληθεστάτης δόξης, καί τῶν προσόντων αὐτῷ φυσικῶς τήν ὀρθόδοξον τῶν ἁγίων Πατέρων κρατύνειν διδασκαλίαν, οἵ περί αὐτοῦ ταῦτα καί φρονεῖν καί λέγειν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ καθολικαῖς Ἐκκλησίαις παραδεδώκασι· καί μηδέν ἐξαρνεῖσθαι τῶν ἅπερ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς καί δι᾽ ἡμᾶς γέγονεν ὕστερον, καί τῶν χαρακτηριζόντων αὐτά φυσικῶς πάντων ἰδιωμάτων. Τέλειον γάρ τά ἑκάτερα, καί ἐν ἑκατέραις τόν αὐτόν ἐδογμάτισαν, καί ἀνελλιπῶς τήν ἑκατέρου τῶν ἐξ ὧν ὑπῆρχε διασώζοντα φυσικήν ἰδιότητα, καί κατά πάντα ὅμοιον ἡμῖν, καί ὁμοίως κατά θέλησιν πεπειραμένον, χωρίς μόνης τῆς ἁμαρτίας.

Τούτων οὖν ἐπακούοντες τῶν μακαρίων φωνῶν, οὐδέν οὔτε τῶν ἡμετέρων καί φυσικῶν, οὔτε τῶν πατρικῶν καί θείων, ἐπί τοῦ αὐτοῦ τό παράπαν ἀρνούμεθα· ἀλλά διαφόρους φύσεις καί φυσικάς ἐνεργείας, καί οὐσιώδη θελήματα, τουτέστι δύο, τόν αὐτόν ἔχειν πρεσβεύομεν. Οὔτε γάρ ἡ καθ᾽ ἡμᾶς, οὔτε μήν ἡ πατρική φύσις, οὐσίας ἐκτός, ἤ ἐμφύτου θελήματος ἤ ἐνεργείας καθέστηκε. Καί εἰ τοῦτο, δῆλον ὡς ὁ ἐκ τούτων, θεότητός φημι καί ἀνθρωπότητος, κατά μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ὑφεστώς, καί Θεός ὁ αὐτός κυρίως ὑπάρχων καί ἄνθρωπος, ὁμοούσιος ἡμῖν ἐστι καί ὁμοεργής, καί τήν αὐτήν ἔμφυτον θέλησιν ἔχων κατά τήν ἀνθρωπότητα· καί ὁμοούσιος τῷ Πατρί καί ὁμοεργής, καί τήν αὐτήν θέλησιν κεκτημένος κατά τήν θεότητα, καί ὅλος συγγενής τοῖς ἄνω κατά πάντα τά συγγενῶς ἔχοντα καί ὅλως συγγενής τοῖς κάτω κατά πάντα τά συγγενῶς ἔχοντα, χωρίς μόνης τῆς ἁμαρτίας. Καί ὁ μή οὕτω πρεσβεύων, τούς ταῦτα κηρύσσοντας οὐ παραδέχεται θεολήπτους Πατέρας· ἀλλά δῆλός ἐστι τίνας καί ποίους.

Γένοιτο δέ πάντας ἡμᾶς, τῇ μεσιτείᾳ τῶν θεοτεύκτων ὑμῶν προσευχῶν, ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, τῇ καθολικῇ καί ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, διά παντός φρουρουμένους ψυχῇ τε καί σώματι, ταύτην τήν εἰλικρινῆ καί ὀρθόδοξον τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν, πρεσβεύειν ὁμολογίαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ καί πάσης τῆς (≡15A_**278**≡> κτίσεως, καί ἀντί πάντων, καί πρό (=0212=) πάντων αὐτῷ προσκομίσαι κατά τήν αὐτοῦ πανένδοξον ἐπιφάνειαν, καί πρός αὐτοῦ τῆς ἴσης καταξιωθῆναι καί μετασχεῖν τῶν τοῖς ἀνεπαισχύντως ἔμπροσθεν ἀνθρώπων ὁμολογοῦσιν αὐτόν, ἐπηγγελμένων αἰωνίων τε καί μακαρίων δώρων, καί πείρᾳ κατ᾽ εὐχάς ἀπολαῦσαι, ὧν νῦν πίστει καταξιωθέντες γεγεύμεθα, εὐχαῖς καί πρεσβείαις τῆς πανενδόξου καί παναγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Τό μέν ἀόρατον τοῦ βλεπομένου ἀπόφασίς ἐστι. Καταφασκόμενον δέ οὐ πρός τήν ὅρασιν, ἀλλά τό ὁρατόν καταφάσκεται· ὅπερ ἐστί σχέσις τοῦ μή ἀοράτου, ἤτοι πρός ὅ τήν σχέσιν ἔχει τό μή ἀόρατον. Τῆς δέ ὁράσεως οὐ τό μή ἀόρατον, ἀλλά ἡ τύφλωσις σχέσις, πρός ἥν καταφάσκεται.

2. Πρός τούς λέγοντας, μή εἶναι φύσιν ἀνυπόστατον· ἀντιστρεπτέον, τό, μηδέ ὑπόστασιν ἀνούσιον. Εἶτα ἐπακτέον, ὅτι ὥσπερ τό μή ἀνούσιον τήν ὑπόστασιν λέγειν, οὐκ οὐσίαν ταύτην παρίστησιν ὑπάρχειν. Οὕτω γάρ διαιρεῖν καί συγχεῖν ἐστι, τό μέν τῆς θεολογίας, τό δέ τῆς οἰκονομίας μυστήριον. Οὕτως οὐδέ τό λέγειν τήν φύσιν μή ἀνυπόστατον, τήν ὑπόστασιν εἰσάγει.

ΠΕΡΙ ΟΡΩΝ ΔΙΑΣΤΟΛΩΝ

Περί ὅρων διαστολῶν.

(≡15A_**280**≡> Ἡ τῶν ὄντων πᾶσα διαστολή, ἤ κατ᾽ ἐναντίωσιν[(1)], ἤ κατά τό ἀντικεῖσθαι, ἤγουν διαιρεῖσθαι, ἤ ἀναιρεῖσθαι, γίνεται. Οἷον αἰσθητά καί νοητά ἐναντίωσιν ἔχουσιν ὡς ἑτερούσια, οὐκ ἀντίκειται δέ ἀλλήλοις. Οὐ γάρ ἀναιρετικά ἀλλήλων εἰσίν ταῦτα, καί διά τοῦτο δέχονται τήν κατ᾽ ἐναντίωσιν διαστολήν πρός ἑαυτά, ἤγουν διαίρεσιν· ζωή δέ καί θάνατος ἔχουσι διαστολήν, ἀλλ᾽ οὐ κατ' ἐναντίωσιν, ἀλλά τήν ἀντικειμένην, ἤγουν ἀναιρετικήν. Ἡ γάρ θατέρου θέσις θατέρου γίνεται ἀφαίρεσις· καί ἡ τοῦ ἑνός ὕπαρξις τοῦ ἄλλου ἀνυπαρξία καθέστηκεν. Εἴ τι οὖν προηγουμένως ἀντίκειται ἄλλῳ, ἐφεπομένως πάντως καί ἠναντίωται· εἴ τι δέ προηγουμένως ἄλλῳ ἠναντίωται, ἐφεπομένως οὐδόλως ἀντίκειται. Καί σαφέστερον εἰπεῖν, αἱ μέν οὐσίαι διά τάς ἑνούσας αὐταῖς διαφοράς, τήν πρός ἀλλήλας κατ᾽ ἐναντίωσιν διαστολήν ἐπιδέχονται, ὡς ψυχή καί σῶμα, καί τά κατ᾽ οὐσίαν διαφέροντα πάντα· τά δέ περί τήν οὐσίαν, ἤγουν ποιότητες, τήν κατά τό ἀντικεῖσθαι ἔχουσι διαστολήν, ὡς ζωή καί θάνατος, καί εἴ τι τοιοῦτον. Ἀναιρετικά γάρ ἀλλήλων ταῦτα προδήλως εἰσίν.

ΣΧΟΛΙΟΝ

(=0213=) Ἐναντίωσιν, τήν διαίρεσιν νόει· τό δ᾿ ἀντικεῖσθαι, τήν ἀναίρεσιν φρόνει. Ἡ μέν γάρ αὐτῶν ἐστιν ἐν ταῖς οὐσίαις, τό δ᾿ ἐμπέφυκε τοῖς περί τήν οὐσίαν· καί τῶν μέν, ἄμφω συντρέχει θαυμασίως, ἀναίρεσίς τε καί διαίρεσις πάλιν. Ἡ δ᾿ αὖ διαιρεῖν, οὐκ ἀναιρεῖν ἰσχύει.

ΟΡΟΙ ΕΝΩΣΕΩΝ

Ὅροι ἑνώσεων.

(≡15A_282≡> Ἡ κατ᾿ οὐσίαν ἕνωσις, ἐπί τῶν ὑποστάσεων, τουτέστι τῶν ἀτόμων.

Ἡ καθ᾿ ὑπόστασιν ἕνωσις, ἐπί τῶν οὐσιῶν, τουτέστι ψυχῆς καί σώματος.

Ἡ κατά σχέσιν ἕνωσις, ἐπί τῶν γνωμῶν, εἰς ἕν θέλημα.

Ἡ κατά παράθεσιν ἕνωσις, ἐπί τῶν σανίδων.

Ἡ κατά ἁρμονίαν ἕνωσις, ἐπί τῶν λίθων.

Ἡ κατά κράσιν ἕνωσις, ἐπί τῶν ὑγρῶν οἴνου καί ὕδατος καί τῶν τοιούτων.

Ἡ κατά φύρσιν ἕνωσις, ἐπί τῶν ξηρῶν καί τῶν ὑγρῶν, ἀλεύρου καί ὕδατος

Ἡ κατά σύγχυσιν ἕνωσις, ἐπί τῶν τηκτῶν, κηροῦ καί πίσσης, καί τῶν τοιούτων.

Ἡ κατά σωρείαν ἕνωσις, ἐπί τῶν ξηρῶν, σίτου καί κριθῆς, καί τῶν τοιούτων.

Ἡ κατά συναλοιφήν ἕνωσις, ἐπί τῶν ἀποσπωμένων, (=0216=) καί αὖθις ἀποκαθισταμένων· οἷον λαμπάδος ἐκ πυρός προερχομένης, καί πάλιν ἀποκαθισταμένης.

Ἡ κατ᾿ οὐσίαν ἕνωσίς, ἐστιν ἐπί τῶν ἑτεροϋποστάτων.

Ἡ καθ᾿ ὑπόστασιν ἕνωσίς ἐστιν ἐπί τῶν ἑτερουσίων.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΝΟΘΕΛΗΤΟΥ ... ΠΑΥΛΟΥ ΑΡΧ. ΚΩΝ/ΛΕΩΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ...

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΝΟΘΕΛΗΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ, ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΑΡΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΑΞΙΜΟΝ ΤΟΝ ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΝ

(≡15A_284≡> Πρώτη ἀπορία Θεοδώρου διακόνου Βυζαντίου ῥήτορος, καί συνοδικαρίου Παύλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰ κατ᾿ αὐτόν τῷ θελήματι λόγον, καί τήν ἄγνοιαν κατηγόρησαν οἱ Πατέρες ἐπί Χριστοῦ, ἀνάγκη τούς μή κατ᾿ οἰκείωσιν ἐν τῷ Χριστῷ θεωρεῖσθαι λέγοντας τό θέλημα, καί ἀγνοεῖν αὐτόν λέγειν. Καί πῶς Θεός, ὁ τά μέλλοντα μή εἰδώς; Ἀλλά καί ψιλόν αὐτόν εἰσάγειν ἄνθρωπον, κατά τήν ἤδη τῶν Ἀγνοητῶν κατακριθεῖσαν αἵρεσιν. Εἰ δέ τήν ἐντεῦθεν ἀτοπίαν ὑποστελλόμενοι, τήν ἄγνοιαν κατ᾿οἰκείωσιν λέγουσιν, ὥσπερ καί τήν ἐγκατάλειψιν, καί τήν ἀνυποταξίαν, κατά τόν ὅμοιον τρόπον καί τό θέλημα λεγέτωσαν. Τῷ γάρ θελήματι καί τήν ἄγνοιαν οἱ

Πατέρες συνέταξαν, τόν αὐτόν αὐτῇ φυλάξαντες λόγον· ὥς φησιν Ἀθανάσιος μέν ἐν τῇ κατ' Ἀρειανῶν αὐτοῦ βίβλῳ, Γρηγόριος δέ ὁ Θεολόγος, ἐν τῷ περί Υἱοῦ πρώτῳ λόγῳ, καί ἄλλοι ἐν ἄλλοις συγγράμμασι.

Τοῦ αὐτοῦ δευτέρα ἀπορία.

Εἰ πᾶσα λέξις καί φωνή μή τοῖς Πατράσιν εἰρημένη (=0217=) καινοτομία προδήλως καθέστηκεν, δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ἤ δεῖξαι τῶν Πατέρων οὖσαν φωνήν, τό φυσικά λέγειν ἐπί Χριστῷ θελήματα· (≡15A_286≡> ἤ δεῖξαι μή δυνάμενοι, ἴστωσαν τῷ τῶν Πατέρων ὀνόματι τήν ἑαυτῶν καινοτομοῦντες διδασκαλίαν. Εἰ δέ, τάς ἑτέρας αὐτῶν φωνάς πρός τόν ἴδιον νοοῦντες σκοπόν, τήν τοιαύτην τίθενται ὀνοματοποιΐαν. Εἰ δέ τό δεύτερον μεμπτόν, ἄρα καί τό πρῶτον.

ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΕΠΙΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΤΑΓΜΕΝΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ ΥΠΟ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΟΣ,

ΛΥΣΙΣ Α'.

(≡15A_288≡> (=0217=) Αἱ παρά τοῦ ῥήτορος πεύσεις, ἁγιώτατε καί θεοτίμητε πάτερ, οὐ μᾶλλον τό εὔλογον ἔχουσι τῆς ἀπορίας, ἤ τό παράλογον ἐνδείκνυνται τῆς ἀπορίας· ἔκ τε τοῦ ψεύδους αὐτοῦ, καί τῆς ἐπ᾽ ἀνατροπῇ τῆς θείας τοῦ Μονογενοῦς σαρκώσεως ἔριδος. Οὐ γάρ ατά τόν αὐτόν τῷ θελήματι λόγον, ὥς φησι, καί τήν ἄγνοιαν ἐπί Χριστοῦ κατηγόρησαν οἱ Πατέρες. Τίς γάρ ὁ τοῦτο δεῖξαι δυνάμενος, εἰ καί οὗτοι τά μηδαμῶς ὄντα, καθώς ἔθος αὐτοῖς, οὐκ ἀναπλάττονται μόνο, ἀλλά καί τολμηρῶς καθ' ἑαυτῶν προκομίζουσιν; Ἤ οὕτω δ᾽ ἄν ἀγνοίας καί θελήματος ὁ αὐτός ἔσται λόγος, εἰς ταὐτόν ἄγων ἀλλήλοις τά πάντη κυρίως ἀσύμβατα· εἴπερ ἡ μέν, τήν τοῦ ὄντος ἀναίρεσιν· τό δέ, τήν τοῦ ὄντος θέσιν παρίστησιν, ὅ δή προδήλως ἀμήχανον, ὥς οὐδέ τό παράπαν ἀλλήλαις ἕξις ὑπάρχει καί στέρησις. Οὐδέ γάρ ἐπειδή τήν ἀπό τῶν Ἀρειανῶν προτεινομένην, καί ταύτην ὁ θεῖος καί μέγας Γρηγόριος καταριθμεῖ· φημί δή τήν ἄγνοιαν, ἤδη ταὐτόν οὖσαν ἀπέφηνεν, τῷ θελήματι. Τοῦ θελήματος γάρ ῥητῶς, οὐδέ κατά τόν τόπον παντελῶς ἐμνημόνευσεν, ἐν ᾧ ταῦτα διέξεισι, "Σύ δέ μοι, λέγων, καταρίθμει πρός ταῦτα τά τῆς ἀγνωμοσύνης ῥήματα τό, Θεός μου, καί Θεός ὑμῶν· καί τό, μείζων, τό, ἔκτισεν, τό, (≡15A_290≡> ἡγίασε», καί τά ἑξῆς. Εἰ δέ ὅτι συμπαρέλαβε μόνο, εἰς ταὐτόν ἄγειν τήν ἄγνοιαν τῷ θελήματι τυχόν ἐπιχειροῦσιν ἔσται δήπου πάντως, καί τό, Θεός μου, καί Θεός ὑμῶν· καί τό, μείζων, παρά τοῦ Πατρός εἰρημένον, καί τό κτίζειν καί ἁγιάζειν ταὐτόν τῇ ἀγνοίᾳ κατ᾽ αὐτούς διά τήν σύνταξιν, ἐπειδή καί ταῦτα τῇ ἀγνοίᾳ συντέταχεν. Εἰ δέ τοῦτο διανοίας καθέστηκε παρατροπή, κἀκεῖνο μειζόνως ἐκτροπή τῶν ταῦτα (=0220=) λογιζομένων, μή τι γε λέγειν ἤ γράφειν ἐπιχειρούντων.

Ἄλλως τε δέ, εἰ ἀγνοίας καί θελήματος ὁ αὐτός καθέστηκε λόγος, ἤ τά φύσει θέλοντα πάντως, καί ἀγνοοῦσιν, ἤ τά φύσει ἀγνοοῦντα, πάντως καί θέλουσιν· οὐκοῦν καί Θεός κατά φύσιν θέλων, ἀγνοίας περιπεσεῖται πάθει, καί ἄψυχα πάντα κατά φύσιν ἀγνοοῦντα, θελήματι κινηθήσεται φυσικῷ. Εἰ δέ τοῦτο, καί

Χριστός αὐτός ὁ ἐκ θεότητος ὑφεστώς καί ἀνθρωπότητος, κατ᾽ οἰκείωσιν, ὥς φασιν αὐτοί, τήν τε ἄγνοιαν καί τό θέλημα ἔχων, ἕξει που πάντως φύσει κατά τοῦ θείου θελήματος καί τήν ἄγνοιαν. Καί σιωπῶ λέγειν, ὡς εἰ καί διά τήν οἰκείωσιν ἐσφαλμένως· ἀλλ᾽ ὅμως οὗπερ κατηγωνίσαντο συνηγοροῦντες ἐδείχθησαν, καί αὐτοί δύο συνιστῶντες θελήματα, τό τε κατά φύσιν λέγω, καί τό κατ᾽ οἰκείωσιν· ἅπερ δύο προδήλως τυγχάνουσι, σύν ταῖς ἰσαρίθμοις ἀγνοίαις, ὅ καί παράλογον, διττήν ἐπί Χριστοῦ δοξάζειν τήν ἄγνοιαν, τοῦ μηδέ μίαν ἔχοντος, πᾶσαν δέ πάντως ἐξαφανίζοντος, εἴπερ ἐστί Θεοῦ σοφία καί δύναμις.

Οἰκείωσιν δέ, ποίαν ἄρα φασί; Τήν οὐσιώδη, καθ' ἥν τά προσόντα φυσικῶς ἕκαστον ἔχοντα οἰκειοῦται διά τήν φύσιν· ἤ τήν σχετικήν, καθ᾽ ἥν τά ἀλλήλων φυσικῶς στέργομέν τε καί οἰκειούμεθα, μηδέν τούτων αὐτοί πάσχοντες ἤ ἐνεργοῦντες; Ἀλλ᾽ εἰ μέν τήν πρώτην, ἐκεῖνοι μᾶλλον ψιλόν ἀπέφηναν ἄνθρωπον, (≡15A_292≡> τόν σαρκωθέντα Θεόν, ὡς τοῦτον ἀγνοοῦντα φυσικῶς δογματίζοντες. Εἰ δέ τήν δευτέραν, οὐδέ ἄνθρωπον ὅλως, ἀλλ᾽ ἄσαρκον μόνον Θεόν, ὡς ἐν ψιλῇ σχέσει τά τῆς σαρκός, καί οὐχ ὡς ἀνθρώπου τά φυσικά φυσικῶς οἰκειούμενον μετά τοῦ εἶναι καί μένειν Θεόν. Ἐπει δήπερ ἐν ᾧ τήν ἄγνοιαν τίθησι, καί τά φυσικά πάντα τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ καταριθμεῖ σαφῶς ὁ διδάσκαλος· οἷον τό ὑπνοῦν, τό πεινεῖν, τό διψεῖν, τό κοπιᾶν, τό δακρύειν, τό ἀγωνιᾶν, τό ὑποδύεσθαι, τόν σταυρόν, τόν θάνατον· μεθ᾽ ὧν καί τήν ἔγερσιν, καί τήν ἀνάληψιν, οἷς καί σέσωκεν, ἑκουσίως ταῦτα κατά φύσιν δεξάμενος ὑπέρ ἡμῶν καί παθών. Εἰ οὖν ταῦτα κατά τήν ἐν σχέσει ψιλήν οἰκείωσιν ἐπί Χριστοῦ γεγενῆσθαι δοξάζουσι, καί οὐ φυσικά ὡς ἀνθρώπου τοῦ σαρκωθέντος εἶναι Λόγου πρεσβεύουσι, τί λοιπόν Ἀπολιναρίῳ καί Μάνεντι καταλείψωσι; Σεβῆρον γάρ ὑπερῆραν τῇ ἀσεβείᾳ, μᾶλλον ὑπεραυδήσαντες, ὡς οὐ τοσοῦτον κατεξαναστάντα (=0221=) τῆς ἀληθείας, ἀλλά τῇ τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων ῥήσει προσκεχρημένον, εἰ καί τήν φύσιν ἀθετεῖ τῆς σαρκός, πρός μίαν τάς διαφόρους φύσεις ἐκθλίβων. Ταῦτα γάρ ἕψεται τοῖς τά ἄμικτα μίσγουσι, καί τόν Πατρικόν διωθουμένοις καί παρακλέπτουσι νοῦν, ὅστις εὐκρινῶς ἅπαντα τίθεται κατά τάξιν τήν πρέπουσαν. Ὅθεν ὁ πανεύφημος καί θεοφόρος διδάσκαλος ἐν τῷ περί Υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ, τάδε διέξεισι περί ἀγνοίας, ὥσπερ κανόνι τινί καί τύπῳ διοριζόμενος, κἄν αὐτά τό πρῶτον ἡμῖν ἀνερμηνεύτως εἰς μέσον προήγαγον, τόν ἀκροατήν ὑφαρπάζοντες· " Ἦ πᾶσιν εὔδηλον, ὅτι γινώσκει μέν ἀνερμηνεύτως ὡς Θεός, ἀγνοεῖν δέ φησιν ὡς ἄνθρωπος, ἄν τις τό φανόμενον χωρίσῃ τοῦ νοουμένου. " Τίθεται οὖν τήν μέν ἄγνοιαν, τῇ κατ᾽ ἐπίνοιαν διαστολῇ τῶν οὐσιῶν μόνον ἐκδέχεσθαι· τά δέ φυσικά θελήματα, καί πᾶν τι ἄλλο φυσικόν δίχα μόνης τῆς ἁμαρτίας, τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει τῶν φύσεων αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου γνωρίζειν, εἰς τήν τῶν ἐξ ὧν, καί ἐν οἷς, καί ἅπερ ὑπάρχει κυριωτάτην (≡15A_294≡> βεβαίωσιν. Εἰ τοίνυν τήν μέν ἄγνοιαν ἐν τῇ κατ᾽ ἐπίνοιαν διαστολῇ θεωροῦμεν, οὐδ᾽ αὐτοῦ κυρίως ἐστίν, ὅ μήτε ἡμῶν κατά φύσιν ὡς συστατικόν, εἰ καί ἡμῶν εἶναι λέγεται διά τήν ἀρχαίαν παράβασιν, οἷον ἡ ἄγνοια, ἡ ἐγκατάλειψις, ἡ

παρακοή, τό ἀνυπότακτον. Τίς γάρ ἡμῶν ἐν τούτοις φύσεως λόγος, ἤ τῆς οὐσίας συστατικός; Διόπερ οὐδέ Χριστοῦ ταῦτα κατηγοροῦμεν, ὡς Χριστοῦ παντελῶς, οὐδέ εἴ τι ἄλλο, καθώς ἔφην, τῶν ἐν τῇ κατ᾽ ἐπίνοιαν διαστολῇ γνωριζομένων· καί μάλα εἰκότως. Εἰ γαρ οὐκ ἐν διαστολῇ τόν σεσαρκωμένον γινώσκομεν Λόγον, οὐδέ κατ᾽ ἐπίνοιαν ψιλήν φανταζόμεθα, ἀλλ᾽ ἐν ἄκρᾳ τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει τῶν φύσεων ὄντα πιστεύομεν· δῆλον ὡς οὐδέ τι τῶν ἐν διαιρέσει κατ᾽ ἐπίνοιαν λαμβανομένων, αὐτοῦ τό παράπαν ἐστίν· ἀλλ᾽ ἐκεῖνα κυρίως αὐτοῦ καί μόνα πρεσβεύομεν, τά ὅσαπερ φυσικά τυγχάνει μετά τῆς φύσεως, καί λώβης ὄντα τῆς καθ᾽ ἁμαρτίαν ἐκτός, ἑνότητι προσώπου, καί τῆς κατ᾽ αὐτόν μιᾶς ὑποστάσεως, πραγματικῶς σωζόμενά τε καί ὁμολογούμενα τοῖς εὐσεβέσιν.

Οὐκοῦν εἰ μέν οὐ φυσικόν τό θέλημα, καί τῆς ἡμετέρας οὐσίας συστατικόν, παραστήσωσιν. Εἰ δέ φυσικόν· θελητικός γάρ φύσει ὁ ἄνθρωπος, ἤ καί αὐτό μετά τῶν ἄλλων τοῦ σαρκωθέντος Λόγου κατ᾽ οὐσίαν ὡς ἀνθρώπου γεγενημένου, καί θελητικοῦ κατ' ἄμφω τάς ἐξ ὧν συνέστηκε φύσεις ὑπάρχοντος, καί ἔστι καί γνωρίζεται, ἤ καί τά ἄλλα φυσικά μετ᾽ αὐτοῦ, φημί δή τοῦ κατά φύσιν θελήματος, ἐν τῇ κατ' ἐπίνοιαν διαιρέσει, ψιλῶς, ἀλλ᾽ οὐ κυρίως καί πραγματικῶς γνωρισθήσονται, καί ἔσται κατ᾽ αὐτούς, ἡ τῆς ὅλης οἰκονομίας θεωρία καί μύησις· μᾶλλον δέ αὐτή κυρίως ἡ σάρκωσις, κατά διαίρεσιν αὐτοῖς λαμβανομένη καί φαντασίαν, μηδενός φυσικοῦ (=0224=) τούτοις ἐν Χριστῷ καθ᾽ ἕνωσιν ὁμολογουμένου, μή δ᾽ αὐτῆς τό παράπαν τῆς φύσεως. Οὗ γάρ τι φυσικόν οὐκ ἔστιν, οὔτε φύσις ἔσται ποτέ ἄν. Ὥσπερ ἔνθα κυρίως ἡ φύσις, τά κατ᾽ αὐτήν ἀπαραλείπτως δίχα μόνης τῆς ἁμαρτίας. (≡15A_296≡> Διόπερ οὐδέ μία τούτοις κατά τῆς ἀληθείας πρόφασις ἔσται. Περήρηται γάρ πᾶσα, καί διά πάντων ἐπίνοια, πρός τό ταύτην, εἴ γε βούλοιντο, περιχαρῶς ἀσμενίσαι, καί ἡμῖν εἰλικρινῶς συνομολογεῖν· ἀλλά μή τοῖς ὡς ἐξ ἀράχνης τῆς κατ᾽ αὐτούς ἀδρανοῦς διανοίας ἐπερείδεσθαι λόγοις, τούς εἰς αὐτόν ὀρθοδόξως πιστεύοντας, ὅτι ἐξ ὧν ἐστιν ὁ Χριστός, ἐν αὐτοῖς ἐστιν ὁ Χριστός· καί ἐν οἷς ἐστιν ὁ Χριστός, ταῦτά ἐστιν ὁ Χριστός· Ἔστιν οὖν Θεός καί ἄνθρωπος ἐν ταὐτῷ ὁ Χριστός· ἔστι δέ καί ἐν θεότητι καί ἐν ἀνθρωπότητι· ἥνωτο δέ καί ἐκ θεότητος καί ἐξ ἀνθρωπότητος.

Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Μαξίμου ἐπίλυσις τοῦ δευτέρου ἀτόπου.

Περί τοῦ δεῖξαι φυσικά λέγειν τά θελήματα τούς Πατέρας, τότε δείξομεν, ὅτ᾽ ἄν ἐπαΐειν δυνηθῶσιν ἤ βουληθῶσιν, εἰπεῖν οἰκειότερον, οἱ πρός πάντα τά θεῖα καί πατρικά τήν ἀκουστικήν τῆς ψυχῆς ἀποβύσαντες δύναμιν. Εἰ γάρ ταύτην ὡς ἔκ τινος πάθους ἀνακαθάραι βουληθῶσι τῆς ἔριδος, καί τρανῶς, ἤ μᾶλλον ἀπροσπάθως, τό τῆς διανοίας ὄμμα κατά λόγον ἐρεῖσαι τῇ τῆς πατροπαραδότου διδασκαλίας πολυφώτῳ καί ἱερᾷ λαμπηδόνι, συνήσουσι πάντως ὡς φυσικά θελήματα κατονομάζουσιν· ἔκ τε τοῦ διαῤῥήδην ἅπαντας κοινῇ λέγειν τε καί διδάσκειν, "Φυσικήν τε ὄρεξιν, καί ἔμφυτον ὄρεξιν, καί φυσικῶς ἔχουσαν τό μή θέλειν ἀποθανεῖν τήν σάρκα· κατάγνωσις φύσεώς ἐστι γάρ τοῦτο. Καί

πῶς ἄν φησι κοινόν ἀμφοτέρων τό θέλημα; ποῦ δ᾽ ἄν ἡ τῆς φύσεως διαφορότης τῷ ἑνί θελήματι διαφαίνοιτο; Ἀνάγκη γάρ πᾶσα σύνδρομον εἶναι τῇ φύσει τήν βούλησιν, καί τήν φύσιν μή βουλομένην ἀποθανεῖν, ἀλλά τῆς παρούσης ἀντεχομένην ζωῆς. Καί ὥσπερ τό πεινεῖν καί διψεῖν οὐκ ἔγκλημα, οὐδέ τό τῆς παρούσης ζωῆς ἐφίεσθαι. Καί ὅτι φύσει γάρ ἔγκειται τό φίλτρον τό περί τά παρόντα». Καί τό· " Ἐχούσης τῆς σαρκός, ἥν δι' ἡμᾶς ἀνέλαβε μετά πάντων τῶν αὐτῇ προσόντων φυσικῶς, καί τό παραιτεῖσθαι τόν θάνατον». Ταῦτα Ἀθανασίου, καί Βασιλείου, καί (≡15A_**298**≡> Γρηγορίου, καί Ἰωάννου, καί Θεοφίλου, καί Κυρίλλου, τῶν ἀοιδίμων, τά δόγματα, καί τῶν ἄλλων ἐγκρίτων Πατέρων. Τίς ἡ ὑπέρ ταῦτα μείζων ἀπόδειξις, ὡς φυσικά θελήματα διαγορεύουσι; Ποία δέ καί παρά τίνων ἀντιλογία, μηδεμιᾶς ἐν τούτοις τοῖς λεγομένοις οὔσης ἀμφιβολίας, ἤ τῆς οἱασοῦν ἐπικρύψεως;

Ἡμεῖς μέν οὖν ἐντεῦθεν οὐ λέξεις καινοτομοῦμεν, ὡς οἱ δι᾽ ἐναντίας φασίν, ἀλλά πατρικάς ὁμολογοῦμεν φωνάς· οὐδέ πρός τόν ἴδιον νοοῦντες σκοπόν τάς ὀνοματοποιίας τιθέμεθα· τολμηρόν γάρ τοῦτο, (=0225=) καί τῆς αἱρετικῆς ἔργον καί μανικῆς διανοίας ἐφεύρεσις· ἀλλ᾽ ὡς ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν ἁγίων ἐνοήθησαν καί ἐλέχθησαν, ταύτας εὐσεβῶς προκομίζομεν. Αὐτοί δέ τίνα καί πόθεν ἕξουσι χώραν, εἰς τό μή πάντως οὕτω νοεῖν, ἀλλ᾽ ἑτέρως καί παρά ταῦτα δοξάζειν, εἴγε βούλοιντ᾽ ἄν ὅλως εὐσεβεῖν, καί τῆς πατρικῆς μή παρεκκλίνεσθαι διδασκαλίας; Εἰ γάρ ὑποστατικά, τουτέστι προσωπικά ἕξουσι πάντως τά φυσικά δυσωπούμενοι, καί τήν προσωπικήν ἑτερότητα συνεισάξουσιν, ἤ τά παρά φύσιν, καί τήν ἔκπτωσιν τῶν οὐσιῶν δογματίζουσιν, εἰς ἀνυπαρξίαν τάς φύσεις, ἤ μᾶλλον ἑαυτούς, συνελάσαντες. Καί γάρ τι τῶν προσωπικῶν, καί τῶν παρά φύσιν, εἴπέρ τι τοιοῦτον δώσωμεν ὅλως εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν· ὅτι μηδέ καθόλου γινώσκεται, μετά τήν τῶν κατ᾽ οὐσίαν ἀποφοίτησιν θελημάτων. Εἴτε γάρ θεῖον καί ἀνθρώπινον, εἴτε θεοῦν καί θεούμενον, εἴτε κτιστόν καί ἄκτιστον, εἴτε καί ὅπως ποτέ καλεῖν ἐθέλοιεν, φυσικά, καί οὐκ ἄλλως τά ἐπί Χριστοῦ θελήματα κατονομάζειν εὐσεβῶς ἐναγόμεθα, τήν φυσικήν ἑτερότητα τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε διασημαίνειν ἐθέλοντες. Εἰ γάρ ἀνάγκη πᾶσα σύνδρομον εἶναι τῇ φύσει τήν βούλησιν κατά τούς Πατέρας, καί οὐκ ἔστιν κοινόν δηλαδή ἀμφοτέρων τῶν οὐσιῶν τό θέλημα λέγειν, οὔτε ἡ τῆς φύσεως διαφορότης τῷ ἑνί θελήματι διαφαίνεται, δῆλον ὡς πάντως δύο φυσικά ἀνάγκη τά θελήματα λέγειν· ἵνα, κατά τούς Πατέρας, ἡ τῶν οὐσιῶν ἐπί Χριστοῦ διαφορότης ἀσυγχύτως καί ἀδιαιρέτως γνωρίζηται. Τίς (≡15A_**300**≡> οὖν αὐτοῖς πρός ταῦτα λόγος, ἤ τίνα τήν ὀνοματοποιΐαν ἑαυτοῖς ἀναπλάσοιντο, κατά τόν ἴδιον τά πατρικά νοοῦντες σκοπόν; Ποῖα δέ ἄρα τόν εὐσεβῆ ἑλέσθαι βούλοιντ᾽ ἄν, τῶν φυσικῶν ἀποπίπτοντα θελημάτων, τά προσωπικά; Καί τίς οἴσει τήν ἐν προσώποις τοῦ ἑνός κατατομήν; Ἀλλά τά παρά φύσιν. Καί τίς ὅ τῆς κακίας καί τῆς ἀνυπαρξίας ἐνέγκῃ βάραθρον, εἰς ὅπερ ἑαυτούς κατά μικρόν συνελαύνουσι; Πλήν, ἐκεῖνο χάριν ἑαυτοῖς, ὅτι τόν ἀριθμόν τῶν θεληματων πολεμεῖν ἐφέμενοι, περί τήν τούτων φυσιολογίαν ἐτράπησαν, ἥν τυχόν καί παραχωροῦμεν, ὡς θέλοιεν

ὀνομάζειν, τοῦ κατά ταῦτα διαπίπτοντες ἀριθμοῦ, μέχρις ἄν ἐκ τῆς ἀκαταλλήλου κλήσεως μεταμαθόντες τό ἄτοπον, καί εἰς ὅπερ ἄν αὐτοῖς ἄγει τέλος ἀπρόσφορον, πεισθεῖεν καὐτοί φυσικά θελήματα κατά τούς Πατέρας ὁμολογεῖν.

Τίς δέ καί τήν τούτων περιφοράν μή θαυμάσειε; Ὅπως τε περιόδοις τισί καί διαύλοις ἀποκεχρημένοι, τό μέγα τῆς περί ἡμᾶς θείας οἰκονομίας ἀποσκευάζειν μηχανῶνται μυστήριον; Ποτέ μέν γάρ κατά τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν τό θέλημα προσκομίζοντες, δι᾽ ἑνός, ἧ φασιν, ἑαυτοῖς συνεισάγοντες τήν μίαν, κατά τῶν δύο μετῆλθον ἐνέργειαν· ποτέ δέ τήν ἄγνοιαν κατά τῶν θελημάτων, ὡς ταύτῃ συναποβαίνοντος τοῦ θελήματος, τῶν ἐκτός εἶναι λογιζομένου. Ποτέ τήν πάντων τῶν φυσικῶν τελείαν ἀπόφασιν, διά τῆς οἰκειώσεως, καί τοῦ μυστηρίου, καθώς ἔφην, τήν ὅλην ἀνατροπήν· ἐν σχέσι ψιλῇ τούτων αὐτοῖς ἁπάντων ἐπ᾽ αὐτοῦ λαμβανομένων, καί οὐ φυσικῶς ὡς ἀνθρώπου τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ καθ᾽ ἕνωσιν γνωριζομένων· δέον μή τῆς ἀληθείας ἐξίστασθαι· συννεύειν δέ μᾶλλον αὐτῇ διά πάντων καί συνηγορεῖν, κατά τήν ἀπαράλειπτον τῶν τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φύσεων, καί τῶν προσόντων ταῖς φύσεσι πίστωσιν εἰλικρινῆ καί βεβαιωτάτην ὁμολογίαν· ᾧ ἡ δόξα σύν Πατρί καί ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τούς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ

(≡15A_**302**≡> (=0228=) Ὧν ὁ λόγος ἀρεταῖς ὡραΐζεται, τούτων ὁ νοῦς γνωστικαῖς ἐπιλάμπεται χάρισιν, ἐξιστώσαις λήθης ἁπάσης αὐτόν, ὥσπερ ἐκεῖνον ἀπάτης ἐκεῖναι, καί πρός μύησιν ἀγούσαις τοῦ κρυφίου τοσοῦτον, ὅσον αὐτοῦ δι᾽ ἡμᾶς ἐκφανθέντος πρός μίμησιν ἐπανάγουσι. Τοῦτο ἐν Πνεύματι ἁγίῳ παρέδειξας, οἷς αὐτός ἁμιλλώμενος ἐμμελείᾳ τρόπων ἱερῶν καί ἱερωτέρων πράξεων, θεοτίμητε Πάτερ, ὑπερέχεις τοσοῦτον τήν εὐφημίαν, ὅσον καί ἱκανός προσβαλεῖν τήν εὐτονία, πέρας μέν δρόμου ποιούμενος τήν ἐπέκτασιν, καί λόγου τήν ἐπί τόν Λόγον ἀεικίνητον ἄνοδον, ἵνα καί φύσιν ὑπερβῇς, καί τύπους ἅπαντας διαῤῥήψῃς, καί καθαρῶς τῷ καθαρωτάτῳ προσομιλήσῃς, κατά τήν ἐκ πάντων καί πρός ἅπαντας ὑποστολήν ἑαυτοῦ, καί τελείαν ἐν σχέσει διάβασιν· ἥτις τήν ἀόριστον εὔροιαν προξενεῖ κατά χάριν πειγράφουσάν τε πᾶν ὁριστόν καί ὑπερβαίνουσαν, καί εἰς τά Ἅγια τῶν ἁγίων, ἔνθα πρόδρομος ὑπέρ ἡμῶν εἰσῆλθε τό καθ' ἡμᾶς ὁ ὑπέρ ἡμᾶς Ἰησοῦς ἀπρίξ χωρῆσαι (=0229=) παρασκευάζουσαν, τόν ἀπό δόξης εἰς δόξαν πρακτικῶς αὐτῷ δι᾽ ἀρετῆς συναναβαίνοντα, καί τούς οὐρανούς ἀπό γνώσεως εἰς γνῶσιν ἐπιστημονικῶς διερχόμενον, καί τῇ (≡15A_**304**≡> κρυφιομύστῳ καί πολυφωνοτάτῳ σιγῇ, κατά πᾶσαν νοερῶς ἐνεργείας ἀπόλειψιν, ἀγνώστως ἐντυγχάνοντα τῷ Πατρί τῶν πνευμάτων, ᾧ διά χάριτος καί τῆς περί τά ἱερουργά μακαρίας σπουδῆς ὑπερφυῶς ἀναχθείς, ἀνάγεις τούς κατ᾽ ἐμέ κάτω κειμένους, χεῖρά τε συμπαθῶς ὀρέγων διά τοῦ γράμματος, καί λόγον διά τῆς ἐν τούτῳ κρυπτομένης νοήσεως, πείθων τε διά σπουδῆς ὑπεξίστασθαι τῶν ἐξιστάντων Θεοῦ, καί μόνην ἀσχέτως τήν αὐτοῦ καί πρός αὐτόν ἑνωτικήν ἐξ ὅλης καρδίας (τιμᾷν,

ἀσκεῖν, προτιμᾷν,) ἀγάπην, καθ᾽ ἥν, ὡς ἁπλῆν καί ἀνείδεον, πᾶσαν διπλόην, καί σχήματος ἐπικάλυψον αὐτῆς τε διανοίας, καί τοῦ φαινομένου διακρούσασθαι παρακελεύῃ, καί τήν μακαρίαν ὄντως, καί τῶν μακαρίων ἐκφαντορικήν ἀρετήν κατορθοῦν, ἥνα ταῖς σαῖς ἱερωτάταις στηριζόμενος προσευχαῖς δυνηθείην ἐξανύσαι, εὐπερίστατον ἁμαρτίαν ἀπολιπών.

Ἐπεί δέ μοι καί πρός ἐργασίαν αὖθις ἐγείρων τό λογισμόν καί τό χώρημα τῆς ψυχῆς πάσης ἀγνοίας διακαθάραι βουλόμενος, ἐκέλευσάς μοι διερευνῆσαι τοῦ τῆς ἀναστάσεως φερωνύμως θειοτάτου καί μεγάλου Καθηγητοῦ τῆς ἁγίας Θεουπολιτῶν Ἐκκλησίας, ταὐτόν δέ φαναι τῆς οἰκουμένης ἁπάσης, τόν κατά τοῦ Διαιτητοῦ λόγον· μᾶλλον δέ Διαιρέτου, κυρίως εἰπεῖν, ὅσῳ καί Θεοῦ καί ἡμῶν τελείως χωρίζει δι᾽ ἄκρας μεταβολῆς καί συμφύρσεως, τόν δι᾽ ἡμᾶς ἀνθρωπήσαντα Θεόν, καί τοῦ Πατρός ὁμοούσιον γέννημα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πῶς ἐπ᾽ αὐτοῦ μίαν φησί τήν ἐνέργειαν, καίτοι φυσικάς δογματίζων τάς ἐνεργείας· αὐτόν γε αὐτῆς ὡς οἰκείας φωνῆς προϊσχομαι σιφόν ἑρμηνευτήν καί διδάσκαλον, οὐκ ἄλλο τε ταύτην εἶναι διοριζόμενον, ἤ τήν τῶν ἐμφύτων ἐνεργειῶν ἀδιάσπαστον ἕνωσιν, καί τό ἐξ αὐτῶν ἀποτέλεσμα, τό ἔργον φημί καί τήν πρᾶξιν, ὡς ἐνδεικτικήν τούτων ὑπάρχουσαν καί δηλωτικήν, εἴ τις κατά τήν ἐνέργειαν (≡15A_306≡> κεκοινώνηκε κλήσεως, ἅ τε δή μερικόν τι κυρίως οὖσα καί καθολικόν. Καθ᾽ ὅσον γάρ ἐκ τῆς κατά ἰδιότητα φυσικήν οὐσιώδους ἐνεργείας προάγεται μερικοῦ τάξιν ἐπέχει, ὥσπερ οὖν πάλιν κἀκείνη προάγουσα καθολικοῦ. Πέφυκε γάρ τά μέν ἰδικά τῆς κλήσεως κοινωνεῖν τῶν γενικῶν, τά δέ καθόλου τῆς (=0232=) ὑπάρξεως κατηγορεῖσθαι τῶν μερικῶν, οὐ μήν τε τῆς κλήσεως κοινωνεῖν, ἵνα διά ταύτης ἐξιδιάζηταί πως καί εἰς μερικοῦ τάξιν λογίζηται. Τό γοῦν ἀποτέλεσμα, καθώς ἔφην, αὐτῶν δύο τῶν ἐμφύτων ἐνεργειῶν, ἤγουν τήν πρᾶξιν, ὡς ἀμφοτέρας καθ᾽ ἕνωσιν αὐτῶν συλλαβοῦσαν, ἐκ τοῦ κατ᾽ αὐτάς προσαγορεύσας ὀνόματος ὁ διδάσκαλος, μίαν εἶπεν ἐνέργειαν, διά τό μηδέν θεῖον ἤ ἀνθρώπινον κεχωρισμένως ἐπιτελεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἐξ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ συμφυῶς ἅμα καί ἡνωμένως προάγεσθαι, κατά τήν ἐν τούτοις ἑνιαίαν περιχώρησιν· οὐ μήν γε διά τοῦτο εἶπε μίαν αὐτοῦ κατ᾽ ἰδιότητα φυσικήν τήν οὐσιώδη ἐνέργειαν· ὥσπερ οὐδ᾽ οὐσίαν μίαν καί φύσιν δι᾽ αὐτό γε τό τοῦ ἑνός προσώπου μοναδικόν, οὐδετέρας τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μετέχουσαν. Σώζεται γάρ κἀν τῇ ἑνώσει τῶν φύσεων ἡ κατ᾽ οὐσίαν διαφορά, συναποσώζουσα κυρίως αὐτῇ καί τήν τῶν οὐσιωδῶς προσόντων ταῖς φύσεσι.

Καί τοῦτο διαγορεύων ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ κατά Διαιτητοῦ πονηθέντι λόγῳ, μετά τό λίαν ἐπιστημόνως προδιαστείλασθαι περί τε ἰδιότητος φυσικῆς τῆς πρός ἐνέργειαν ἐπιτηδείως ἐχούσης, καί αὐτῆς ἐνεργείας τῆς εἰς ἔργον καί πρᾶξιν ἐκ τῆς ἐπιτηδειότητος προϊούσης, οὕτως διέξεισι· "Διό μίαν μέν τήν ἐνέργειαν ἐπί Χριστοῦ», καί τήν αἰτίαν ἐπάγει, διά τό μηδέν θεῖον ἤ ἀνθρώπινον κεχωρισμένως ἐπιτελεῖσθαι, "καί ἡμεῖς φαμέν». Ὡς δέ τόν τῆς ἑνώσεως λόγον ταύτῃ παρέδειξε, τόν τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς ἐπάγων, φησίν, "Οὐ μίαν δέ αὐτοῦ τήν ἰδιότητα, μή γένοιτο· οὐ γάρ

ἡ αὐτή θεότητος ἰδιότης καί ἀνθρωπότητος»· ἡ πρός ἐνέργειαν δηλαδή φυσικήν ἐπιτηδείως ἔχουσα, κατ᾽ αὐτόν. Καί (≡15Α_**308**≡> παρακατιών αὖθις, "Καί ἄλλως δέ τό αὐτό καθόλου φάναι, μίαν μέν τῶν συνελθουσῶν τήν ἐκ τῶν ὁποίων δή φύσεων ἐνέργειαν εἶναι, τῇ κοινωνίᾳ δηλονότι τῆς ἑνώσεως καί τοῦ συμπεράσματος αὐτοῦ, πᾶσα νάγκη· μίαν δέ αὐτῶν τήν ἰδιότητα λέγειν συγχύσεως ἄνευ, τάχα δέ καί ἐφ᾽ ὧν τῇ συγχύσει χώρα παντελῶς ἀνεπινόητος». Φανέστατα γοῦν διά τῶν οἰκείων τήν ἑαυτοῦ ἔννοιαν ἐσαφήνισεν ὁ Πατήρ, οὐκ οὐσιώδη μίαν τήν ἐπί Χριστοῦ φήσας ἐνέργειαν, ἵνα μή σύγχυσις αὐτοῦ τοῖς μέρεσιν ἐπάγηται καί φυρμός· οὐχ ὑποστατικήν τό σύνολον, ἵνα μή τῶν ἄκρων αὐτῷ χωρισμός γένηται καί διάστασις· Πατρός ἀνάρχου φημί καί ἀχράντου μητρός· Ὑποστάσει γάρ, καί τοῖς ὑποστατικοῖς ἐκείνων σαφῶς διακρίνεται. Ἀλλά τί φησιν; Μία τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἑνώσεως καί τοῦ συμπεράσματος, ὅπερ ἔργον καί πρᾶξιν ἐνωτέρω διώρισε, μήτε τοῖς φύρειν ἐθέλουσι, μήτε μήν τοῖς χωρίζειν παρείσδυσιν τήν οἱανοῦν δεδωκώς· ἀλλά τούς μέν ἀπελάσας, τῷ γνωρίζειν, τί μέν προηγουμένως καί κατά φύσιν ἴδιον τῆς κατ' αὐτόν ἀνθρωπότητος· τί δέ τῆς ὑπερουσίου θεότητος· τούς δέ προπωσάμενος, τῷ μηδεμίαν ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός διϊστᾷν ἤ χωρίζειν ἐνέργειαν. Τό γάρ ὄνομα τῆς ἐνεργείας κοινῶς ἐπί τε ἁπλῆς (=0233=) ὁμοίως καί τῆς ἐν σχέσει θεωρουμένης κινήσεως, ἤ αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος λαμβανόμενον, φυρμόν οὐκ ἐπάγει τοῖς πράγμασιν, ἕως ἄν εὐκρινής ἡ τῶν νοουμένων διασάφησις γένηται, καθ᾽ ἥν τά τε θατέρα φύσεων οὐσιωδῶς προσδεδραμηκυιῶν ἀδιαιρέτως φυλάττομεν, καί τά θατέρας ἴδια τῆς θατέρας ἀσυγχύτως γνωρίζομεν διά τήν ἕνωσιν, καί ἀμφοτέρων τοῦ ἐξ αὐτῶν ὅλου διά τήν ὕπαρξιν, οὔτε κατά τοῦτο συμφύροντες, οὔτε μήν κατ᾽ ἐκείνας χωρίζοντες, ἀλλ᾽ οὐσιῶν μέν ὅρους κρατοῦντες τήν διαφοράν, λόγοις δέ μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως τήν ἕνωσιν διασφίγγοντες. Οὕτω γοῦν, καί διά ταῦτα οὗτος, καί πᾶς ἄλλος εἴ τις ἔγκριτος καί θεῖος Πατήρ, ὡς ἤδη φαίνομαι γεγραφώς, μίαν ἐπί Χριστοῦ τήν ἐνέργειαν καί δύο, τό μέν τήν ἕνωσιν ἀποσκοπῶν τῆν κατά φύσιν ἐνεργειῶν, ὥσπερ οὖν καί (≡15Α_**310**≡> τῶν φύσεων· τό δέ, τήν οὐσιώδη τούτων διαφοράν. Καί ὧδε μέν ταῦτα.

Περί δέ τῆς εἰς τήν χρῆσιν ἑρμηνείας τοῦ θεολόγου καί μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας (ἀληθείας) κήρυκος Γρηγορίου, τήν «Παρά τοῦ ἀνθρώπου τυποῦσθαι τόν λόγον φάσκουσαν οὐ τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοουμένου. Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, οὐδέ ὑπεναντίον Θεῷ θεωθέν ὅλον», λίαν μέν εὐσεβοῦς ἠρτημένης ὁρίζομαι διανοίας, ὑπέρ ἧς καί ἐξ ἧς ἐσπουδάσθη τῷ φιλοπόνῳ, μικρόν δέ περί τό τῆς λέξεως ἀκριβές ἐνδεοῦς, ᾧ καί μᾶλλον ἐπιδρομάς, ἤ καταδρομάς εἰπεῖν ἀληθέστερον, οἱ πάντα εὔκολοι καί παχεῖς μηχανῶνται ποιεῖν, καί οὐδέν οὕτως αὐτοῖς περισπούδαστον, ὡς τό καί τά λίαν πάντοθεν ἠσφαλισμένα, καί μηδεμίαν αὐτοῖς ὑπανοίγοντα χώραν κατά τοῦ λόγου, διερευνᾶσθαι καί μωμοσκοπεῖν, μήτοιγε ψιλῆς πόθεν δραξάμενοι φωνῆς, καί ταύτης ἐξ ἀπλάστου προαγομένης καί καθαρᾶς διανοίας, ἐπί τό μέν ἐπικυροῦν καί συνιστᾷν τῆς ἐξ ἡμῶν προληφθείσης ἐψυχωμένης σαρκός, (ἤγουν τοῦ κατά τόν

Σωτῆρα ἀνθρωπίνου) τό οὐσιῶδες θέλημα καί φυσικόν, ἐκ τοῦδε τοῦ θεολήπτου Πατρός τό λέγειν· "Τό γάρ ἐκείνου θέλειν σοφόν καί περιεσκεμμένον», ἐξ οὗ τῆς πρός τό φύσει Θεῖον αὐτοῦ καί Πατρικόν ἡ οὐσιώδης δείκνυται διαφορά, μηδαμῶς ἐπιφυῆναι σύγχυσιν παραχωροῦσα τῷ κατά Χριστόν μυστήριῳ. Τό δέ γε παροξυτόνως ὡς ἐξ ἀντιγράφων τινῶν ἐκφωνεῖν τό θεωθέν ὅλον, καί μή μᾶλλον ὀξυτόνως, δέοι τοῦ μή τό ἕν εἰσαχθῆναι θέλημα πρός τῶν ἐναντίων, λαβήν δίδωσι καθ᾿ ἡμῶν, ὡς σχετικήν καί ὑποστατικήν ὑποφαινόντων, καί οἷον χάριτι καί ἀξίᾳ τήν ἕνωσιν, τῷ καί τούς ἁγίου ἐκ Θεοῦ (=0236=) προηγουμένως κινεῖσθαί τε καί ἐνεργεῖσθαι, διά τήν ὁλικήν αὐτῶν πρός τε Θεόν καί τά θεῖα σύννευσιν καί διάθεσιν. Ἡ γάρ (≡15A_312≡> ὀξύτονος τοῦ θεωθέν φράσις, οὔτε είς ταυτόν οὐσιώδους καί φυσικοῦ θελήματος ἄγει τό, ὡς ἀνθρώπου κατά τόν Σωτῆρα θέλειν, (τίς γάρ ὁ δεῖξαι δυνάμενος;) καί τήν ἄκραν ἕνωσίν τε καί συμφυΐαν παρίστησι. Τῶν γάρ πρός τι τυγχάνον τό θεωθέν, ὥσπερ οὖν καί τό πυρωθέν καί φωτισθέν, καί ὅσα τοιαῦτα, συνεισάγει πάντως ἑαυτῷ καί τό πρός ὅ τήν ἀναφοράν, ὅπερ ἐστί τό θεοῦν, τό πυροῦν καί τό φωτίζον, τῆς σχέσεως ἔχει, ὡς μή μᾶλλον ἐκεῖθεν ἤ ἔνθεν τόν τε λόγον κρατύνεσθαι τῆς διαφορᾶς καί τῆς ἄκρας ἑνώσεως. Οὐδέ γάρ τό μή ὑπεναντίον εἶναι πρός ἕνωσιν αὔταρκες· πᾶν γάρ εἴ τι φυσικον , καί ἀδιάβλητον, οὐκ ἐναντίον μέν, οὐ πάντως δέ καί ἡνωμένον Θεῷ. Τό δέ θεωθέν πάντη τε καί πάντως ἡνωμένον, καί τήν οὐσιώδη διαφοράν οὐδαμῶς ἐξιστοῦν, ὅσῳ καί ἀσύγχυτον ὑπάρχει κατά τήν ἕνωσιν.

Εἰ δέ τις ἐρεῖ· Καί εἰ μηδέν φυσικόν ὑπεναντίον, πῶς περί τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς ἐμφύτου θελήματος, εἴπερ αὐτοῦ, καί οὐκ ἄλλου τυχόν, ἐμνημόνευσεν ὁ Πατήρ, καί οὐ πάντως εἴρηκεν ἑπομένου Θεῷ, ἀλλ᾿ "Ἀντιπίπτοντος ὡς τά πολλά καί ἀντιπαλαίοντος;" Ἤ γάρ οὐ φυσικόν ὡς ἀντίπαλον, ἤ οὐκ ἀντίπαλον ὡς ὄν φυσικόν. Καί ἄλλο λοιπόν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ πρός τό θέλειν τοῦ κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρωπίνου καθέστηκεν· εἴπερ τοῦτο μέν, οὐδαμῶς· ἐκεῖνο δέ, ὑπεναντίον. Φαμέν, ὅτιπερ καθό μέν φυσικόν, οὐχ ὑπεναντίον· καθό δέ μή φυσικῶς πρός ἡμῶν κινεῖται, σαφῶς ὑπεναντίον, καί ὡς τά πολλά ἀντιπίπτον, ᾧ καί τό ἁμαρτάνειν ἐφέπεται. Τῷ γάρ κατά παράχρησιν τῆς κινήσεως τρόπῳ, ἀλλ᾿ οὐ τῷ κατά φύσιν τῆς δυνάμεως λόγῳ, τό παρά λόγον καί νόμον ὑφίσταται· ἐπεί προσφυῶς τυπούμενόν τε καί κινούμενον, εἰ καί τό ἡνωμένον πρός Θεόν οὐκ ἔχει, ἀλλά γε τό συμβαῖνον καί μή ἀντιπίπτον. Ὡς γάρ οὐδείς ἐν τῇ φύσει λόγος τοῦ ὑπέρ φύσειν, οὕτως οὐδέ τοῦ παρά φύσιν καί στασιάζοντος. Ἔνθεν οὐδέ ὡς οὐχ (≡15A_314≡> ἕπεται πάντη τε καί πάντως ἀπεφήνατο ὁ διδάσκαλος, ἀλλ᾿ ἐκόλασε φήσας· " Ὡς οὐ πάντως, καί ὡς τά πολλά», ᾧ προσυπακούεται τό, ἔστιν ὅτε καί ὀλιγάκις, διά τό πρός ἀρετήν τῶν πολλῶν δυσανάγωγον. Τό γάρ τοῦ κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρωπίνου θέλειν, εἰ καί φυσικόν ἦν, ἀλλ᾿ οὐ ψιλόν ἦν καθ᾿ ἡμᾶς, ὥσπερ οὐδ᾿ αὐτό τό ἀνθρώπινον, ὡς ὑπέρ ἡμᾶς, τῇ ἑνώσει κατάκρον θεωθέν, ᾧ καί τό ἀναμάρτητον κυρίως ἐπήρτηται. Τό δέ ἡμέτερον προδήλως ψιλόν, καί οὐδαμῶς ἀναμάρτητον, διά τήν τῇδε

κἀκεῖσε γινομένην παρέγκλησιν· οὐ φύσιν μέν παραλλάττουσαν, κίνησιν δέ παρατρέπουσαν, ἤ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον, τόν ταύτης τρόπον ἀμείβουσαν. Καί δῆλον, ἐκ τοῦ πολλά παραλόγως ποιεῖν, καί μηδαμῶς εἰς ἄλογον μεταπίπτειν οὐσίαν ἐκ τῆς ἐνούσης ἐμφύτου λογικῆς.

(=0237=) Οὐκ ἔστι οὖν ἄλλο τό καθ᾽ ἡμᾶς, καί ἄλλο τό κατά τόν Σωτῆρα ἀνθρώπινον· οὐδέ τό θέλειν ἄλλο, κατά γε τόν τῆς φύσεως λόγον, εἰ καί ἄλλως ὑπέρ ἡμᾶς· θεϊκῶς γάρ, ὁ μέν ὑπέστη, τό δέ ἐτυπώθη, διά τῆς πρός τό θεῖον ἄκρας ἑνώσεως. Το προσαρμόζειν δέ πάλιν μάλιτα προσφυῶς τῶν ἐν ἡμῖν διαβεβλημένων ἕκαστον, οἷον τήν ἐναντίωσιν, ἤ τήν ἀντίταξιν, καί ὅσα τοῦδε τοῦ καταλόγου τυγχάνει, κἀν ἐπινοίᾳ τάς φύσεις ἀχωρίστως χωρίζοντες τῇ ἑξῆς φύσει προσέρχονται, συμπαραλαμβάνειν, οὐ μή θέμις ἐν τούτοις ἐστί τήν κατά Χριστόν ἀνθρωπότητα. Εἰ γάρ οὔτε ἐν ἡμῖν προσφυῶς, ἀλλά παρά φύσιν θεωρεῖται καί λόγον, πῶς ἐν ἐκείνῃ κἄν δι᾽ ἐπινοίας ἤ προσεπινοίας, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, προσάπτειν ἔστιν; ἀλλ᾽ οἰκειώσει μόνον, δι᾽ οἶκτον ὡς κεφαλῇ τοῦ παντός σώματος, καθάπερ καί ἰατρῷ τά πάθη τοῦ κάμνοντος, ἕως ἄν τούτων ἡμᾶς ὁ δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσας ἐλευθερώσῃ Θεός. Πλήν τελείως ἡμῶν δαπανῶν καί ἐξαφανίζων τῇ δυνάμει τῆς κατ᾽ αὐτόν σωματώσεως. Διττός γάρ ὁ περί παθῶν λόγος· ὁ μέν τῆς ἐπιτιμίας· ὁ δέ τῆς ἀτιμίας· καί ὁ μέν φύσιν τήν ἡμετέραν (≡15A_**316**≡> χαρακτηρίζων, ὁ δέ δι᾽ ὅλου παραχαράττων. Ἐκεῖνο μέν οὖν ὡς ἄνθρωπος δι᾽ ἡμᾶς θέλων οὐσιωδῶς κατεδέξατο, ὁμοῦ τε τήν φύσιν πιστούμενος, καί τό καθ᾽ ἡμῶν λύων κατάκριμα· τοῦτον δέ πάλιν, ὡς φιλάνθρωπος, οἰκονομικῶς ᾠκειώσατο, ἐν ἡμῖν τε καί τῷ ἡμετέρω ἀνυποτάκτῳ γνωριζόμενον τρόπῳ, ἵν᾽ ὡς κηρόν πῦρ, ἤ ὡς ἀτμίδα γῆς ἥλιος, πάμπαν ἡμῶν ἐξαναλώσας, τῶν οἰκείων ποιήσηται τήν μετάδοσιν, καί ἀπαθεῖς μέν ἐντεῦθεν, ἀφθάρτους δέ κατά τήν ὑπόσχεσιν ἡμᾶς παρασκευάσῃ. Δεῖ τοίνυν τόν τε ζῆλον ὁμοῦ καί τόν πόνον τοῦ τά τοιαῦτα σπουδάζοντος ὑπέρ εὐσεβείας μάλιστα κατά τό εἰκός ἀποδέξασθαι, προτρέπειν δέ πρός ἀκριβεστέραν τῶν πατρικῶν λόγων ἐμμέλειαν, διά τούς ἐπηρεαστάς τῶν καλῶν, οὐδ᾽ αὐτό συγχωροῦντας ἐκ περιττῆς ἀνοίας, ὅ μή δέ βουλομένοις αὐτοῖς ἑλεῖν δυνατόν.

Τόν δέ γε τῆς ῾Ρωμαίων πάπαν Ὀνώριον, οὐ καταγορεύειν οἶμαι τῆς τῶν ἐμφύτων θελημάτων ἐπί Χριστοῦ δυάδος, ἐν τῇ γραφείσῃ πρός Σέργιον ἐπιστολῇ διά τό ἕν θέλημα φάναι, συναγορεύειν δέ μᾶλλον, καί ταύτην ὡς εἰκός συνιστᾷν, οὐκ ἐπ᾽ ἀθετήσει τοῦτό γε λέγοντα τοῦ ἀνθρωπίνου καί φυσικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος, ἀλλ᾽ ἐπί τοῦ μηδαμῶς τῆς ἀσπόρου συλλήψεως αὐτοῦ καί τῆς ἀφθόρου γεννήσεως προκαθηγεῖσθαι θέλημα σαρκός, ἤ λογισμόν ἐμπαθῆ. Μόνη γάρ θέλησις θεία καί Πατρική, δι᾽ Υἱοῦ μονογενοῦς αὐτουργοῦντος τήν οἰκείαν σάρκωσιν, καί Πνεύματος ἁγίου συνδρομῇ, ταύτην εἰργάσατο. Καί ὅτι γε ταύτης ἔχεται τῆς ἐννοίας, δῆλον ἐντεῦθεν. Εἰπών γάρ, ὅτι διά τήν ἄφραστον (=0240=) ἕνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης καί θείας φύσεως, καί Θεός λέγεται παθεῖν, καί ἀνθρωπότης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθεῖν μετά τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθεῖν μετά

τῆς θεότητος· καί ταύτῃ δεῖξαι τήν τῶν φυσικῶς προσόντων ἑκατέρᾳ φύσει τῶν τοῦ ἑνός Χριστοῦ καί Υἱοῦ κατ᾽ ἀπαλλαγήν ἄκραν ἀντίδοσιν, ἐπάγει λέγων, «Ὅθεν καί ἕν θέλημα ὁμολογοῦμεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», Πῶς, φησίν; «Ἐπειδή (≡15A_**318**≡> προδήλως ἐκ τῆς θεότητος προσελήφθη ἡ ἡμετέρα φύσις, οὐχ ἁμαρτία»· τουτέστιν, οὐκ ἐκ τῆς ἁμαρτίας· μονονουχί συμφθεγγόμενος τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, γράφοντι τάδε κατ᾽ Ἀπολιναρίου τοῦ δυσσεβοῦς, " Ἐγεννήθη ἐκ γυναικός, ἐκ τῆς πρώτης πλάσεως τήν ἀνθρώπου μορφήν ἑαυτῷ ἀναστησάμενος, ἐν ἐπιδείξει σαρκός δίχα σαρκικῶν θελημάτων καί λογισμῶν ἀνθρωπίνων, ἐν εἰκόνι καινότητος· ἡ γάρ θέλησις θεότητος μόνῃ, ἐπειδή καί φύσις ὅλη θεότητος». Ἐπειδή γάρ τῆς δι᾽ ἡμᾶς κατά σάρκα τοῦ Λόγου γεννήσεως ὑπέρ ἡμᾶς, ἡ πρόοδος γέγονεν· οὐ γάρ σαρκός ἐμπαθής προηγήσατο θέλησις ἤ λογισμός, ὡς ἐφ᾽ ἡμῶν ὁρᾶται, διά τήν ἐξ ἀπάτης τοῦ γένους κατακρατοῦσαν ἡδονήν, ἀλλά θέλησις θεότητος μόνη δι᾽ Υἱοῦ αὐτουργοῦντος, ὡς ἔφην, τήν οἰκείαν σωμάτωσιν κατ᾽ εὐδοκίαν Πατρός, καί συνέργειαν τοῦ παναγίου Πνεύματος, καινοτομοῦντος ἐν ἑαυτῷ τε καί δι᾽ ἑαυτοῦ τόν ἐπεισαχθέντα τῇ φύσει τῆς γεννήσεως τρόπον, καί ἀσπόρως τήν ἑαυτοῦ ποιουμένου σύλληψιν ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας· τοῦτον δή τόν ἄῤῥητον αὐτοῦ τῆς γεννήσεως σκοπήσαντες λόγον, ἐκεῖνος μέν, "θέλησιν μόνην ἐπ᾽ αὐτοῦ θεότητος" εἶπεν, οὗτος δέ, "Θέλημα ἕν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπειδή προδήλως, φησίν, ἐκ τῆς θεότητος προσελήφθη ἡ ἡμετέρα φύσις, καί οὐχ ἁμαρτία· δίχα σαρκικῶν θελημάτων καί λογισμῶν ἀνθρωπίνων», ὡς ὁ θεῖός φησιν Ἀθανάσιος· οὐ μέν γε τό μή καί ὡς ἄνθρωπον αὐτόν μετά τοῦ εἶναι φύσει Θεόν οὐκ ἔχει ἀνθρώπινον θέλημα καί φυσικόν, ὥσπερ οὖν καί θεῖον καί πατρικόν.

Τό δ᾽ αὐτό κἀν τοῖς ἑξῆς ὑπαινίττεται, φάσκων, "Χωρίς ἁμαρτίας συνελήφθη ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καί τῆς ἁγίας ἀχράντου καί Ἀειπαρθένου θεοτόκου Μαρίας, καί χωρίς μολυσμοῦ ἐξ αὐτῆς κατά σάρκα γεγέννηται». Τήν δέ γε θείαν Γραφήν ἐπαινετῶς τε καί ψεκτῶς παράγει (=0241=) τῆς σαρκός μνημονεύουσαν, οὐχ ἑτέραν μή γένοιτο, τῇ τε φύσει καί τῇ οὐσίᾳ τήν τοῦ Κυρίου σάρκα (≡15A_**320**≡> πρός τήν ἡμετέραν ὑποβάλλων νοεῖν, ὅς γε ταύτην ἠπίστατο προσληφθεῖαν ἐκ τῆς ἡμετέρας οὐσίας, ἤγουν τῶν τῆς ὁμοφυοῦς ἡμῖν Ἀειπαρθένου καί Θεομήτορος παναγίων σπλάγχνων, ἀλλ᾽ ἑτέραν τῇ ἁμαρτησίᾳ, καί τοῦ μηδαμῶς ἀντιταττόμενον ἔχειν, καθάπερ ἡμεῖς ἐν τοῖς μέλεσι τόν ἐκ παραβάσεως νόμον τῷ νόμῳ τοῦ πνεύματος "Οὐ γάρ προσελήφθη, φησίν, ὑπό τοῦ Σωτῆρος ἡ κατεφθαρμένη ἀπό τῆς ἁμαρτίας σάρξ, ἡ ἀντιστρατευομένη τῷ νόμῳ τοῦ νοός αὐτοῦ». Οὗ τινος γάρ οὐ προκαθηγήσατο ὁ καθ᾽ ἁμαρτίαν διά σπορᾶς τῆς γεννήσεως νόμος, τούτου παντελῶς οὐ δέ τοῖς μέλεσιν ἐνυπάρχει, ἀλλά νόμος δικαιοσύνης πρός ὑποτύπωσιν ἡμῖν ἐκφαινόμενος, καί τόν ἐκ παραβάσεως ἐπεισαχθέντα τῇ φύσει τελείως ἐξαφανίζων. Ἦλθε γάρ, φησίν, ὁ ἀναμάρτητος ζητῆσαι καί σῶσαι τό ἀπολωλός, τουτέστι τήν ἁμαρτήσασαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους φύσιν. «Ἕτερος γάρ νόμος ἐν τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ, ἤ θέλημα διάφορον ἤ ἐναντίον οὐ γέγονε τῷ Πατρί». Ἐντεῦθεν δεικνύς, οὐχ

ὡς οὐκ εἶχεν ἀνθρώπινον θέλημα καί φυσικόν· οὐ γάρ λέξας φαίνεται τοῦτο· ἀλλ᾽ ὅτιπερ ὡς ἄνθρωπος οὔτε κατά σῶμα διά τῶν μελῶν τήν οἱανοῦν ἐκέκτητο παρά φύσιν ἐνέργειαν, οὔτε μήν κατά ψυχήν θελήματος ἐναντίαν ἤ παράλογον κίνησιν, ὥσπερ ἡμεῖς, "ἐπειδή καί ὑπέρ νόμον ἀνθρωπίνης φύσεως ἐτέχθη».

Τρανώτερον δέ κἀν τοῖς ἑξῆς παρίστησιν, ὡς ὁ λόγος ἦν αὐτοῦ μόνον τό ἐμπαθές, ἀλλ᾽ οὐ τό φυσικόν ἐπί τοῦ Σωτῆρος ἀποδιορίσασθαι θέλημα. Καί ὅτιπερ, κἀν τῷ φυσικῷ καί ἀνθρωπίνῳ πρός τό Πατρικόν καί θεῖον συνέβαινε μέν, οὐδεμίαν τήν ἐξ ἀντιπράξεως ἔχων πρός ἐκεῖνο διαφοράν, ὑποτύπωσιν δέ διδούς ἡμῖν ἑαυτόν, τό οἰκεῖον ἑκουσίως ὑπέταττεν· συνίστα δέ τό Πατρικόν, ᾧ ἄν καί ἡμεῖς ἐκμιμούμενοι, τό ἑαυτῶν ἀθετήσαντες, τό θεῖον διά πάσης σπουδῆς ἐκπληρώσωμεν, λέγων οὕτως· Κἄν γέγραπται, " Ὅτι οὐκ ἦλθον ποιῆσαι τό θέλημα τό ἐμόν, ἀλλά τοῦ πέμψαντός με Πατρός· καί, Οὐχ ὅ ἐγώ θέλω, ἀλλ᾽ εἴ (≡15A_322≡> τι σύ, Πάτερ, οὔκ εἰσι ταῦτα διαφόρου θελήματος», τουτέστιν ἐναντίου καί ἀντιπράττοντος, «ἀλλά τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπίνης οἰκονομίας» οἰκειουμένης συμπαθῶς τά ἡμέτερα. «Ταῦτα γάρ δι᾽ ἡμᾶς ἔλεγεν, οἷς δέδωκεν παράδειγμα ὁ τῆς εὐσεβείας Διδάσκαλος, ἵνα τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ ἐπώμεθα· καί μή τό ἴδιον ἕκαστος ἡμῶν, ἀλλά τό τοῦ Κυρίου μᾶλλον ἐν πᾶσι προτιμήσῃ θέλημα». Οὐκ ἀναίρεσιν οὖν, ὡς ἔφην τοῦ φυσικοῦ καί ἀνθρωπίνου θελήματος, ἀλλά τοῦ ἐμπαθοῦς καί παρά φύσιν ποιεῖ· καί διόλου φάναι, τό πάσης (=0244=) ἁμαρτίας ἐλεύθερον τό καθ᾽ ἡμᾶς, ἐπιμαρτύρεται τόν δι᾽ ἡμᾶς σαρκωθέντα Θεόν.

Καί ἵν᾽ ἐπιτόμως εἴπω, διά τοῦ ἑνός θελήματος, τό μόνην τῆς αὐτοῦ κατά σάρκα γεννήσεως τήν θείαν προκαθηγήσασθαι θέλησιν δηλοῦν αὐτόν οἶμαι· διά δέ τοῦ «μή ὑπάρχειν θελήματος διαφοράν», τό ἐναντίον οὐκ ἔχειν ἤ ἀντιπράττον, ἀλλά τό συμβαῖνον δι᾽ ὅλου καί ἡνωμένον. Ὅθεν ἡνίκα μέν τήν ἡμετέραν φύσιν ἐκ τῆς θεότητος προσειλῆφθαι λέγῃ, θελήματος ἑνός μνημονεύει· ἡνίκα δέ τό, Οὐκ ἦλθον ποιῆσαι τό θέλημα τό ἐμόν, εἰς μέσον τῷ λόγῳ προτίθησι, τόν ἀριθμόν ἀφείς, " Οὐκ εἰσί ταῦτα, φησί, διαφόρου θελήματος», τουτέστιν ἐναντίου καί ἀντικειμένου, ἐξ οὗ τό δύο κατά φύσιν ὑπάρχειν ἐν τῷ Σωτῆρι θελήματα προδήλως συνάγεται. Εἰ γάρ ἐναντίον οὐκ εἶχεν, φυσικόν εἶχεν ὡς ἄνθρωπος. Τό γάρ οὐκ ἐναντίον, φυσικόν πάντως, καί οὐδείς ἀντερεῖ· οὐδέν γάρ ἐν τῇ φύσει ἤ τοῖς κατά φύσιν παντελῶς ἐναντίον· Δέος οὖν πολλά βαίνειν ἐπιβαλεῖν, ὅ μή κυρίως ἐν τοῖς ἑαυτοῦ γέγραφε λόγοις, καί μηχανᾶσθαι τούς δι᾽ ἐναντίας οἰκείας δόξης ὡς οὐκ ἀρίστης ἐπικάλυμμα ποιεῖν τἀνδρός τά γράμματα, καθ᾽ ἕτερον ταῦτα παρά τόν ἐκείνου σκοπόν παραξηγουμένους. Συνηγοροῦντα γάρ ἔχει τόν λόγον, πᾶσαν τοῦ ἐπηρεαστοῦ καταδρομήν ἀπελαύνοντα.

(≡15A_324≡> Καί οὕτω μέν ἐγώ γε τόν νοῦν ἔχειν ὑπολαμβάνω, πάσης ὄντα καθαρόν ὑποψίας. Βεβαιότερον δέ μοι τοῦτον πεποίηκεν ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐπανελθών ὁ ὁσιώτατος πρσβύτερος κύριος ἀββᾶς Ἀναστάσιος, ἀνήρ εἰ καί τις ἄλλος ἀρετῇ τε θείᾳ καί φρονήσει κεκοσμημένος· καί φήσας ὡς πολύς αὐτῷ

λόγος κεκίνηται πρός τούς ἐκεῖσε τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἱερωτάτους ἄνδρας, δια τήν πρός Σέργιον ἐξ αὐτῶν γραφεῖσαν ἐπιστολήν, ὅτου χάριν καί πῶς αὐτῇ διερωτῶν ἐνετάγη τό ἕν θέλημα, καί εὗρεν ἀσχάλλοντας ἐν τούτῳ, καί ἀπολογουμένους, καί πρός αὐτοῖς τόν ταύτην ἐν Λατίνοις ὑπαγορεύσαντα, κατά κέλευσιν αὐτοῦ κύριον ἀββᾶν Ἰωάννην ἁγιώτατον σύμπονον, ἰσχυριζόμενον ὡς οὐδαμῶς ἐπίμνησιν ἐν αὐτῇ δι᾽ ἀριθμοῦ πεποίηνται ἑνός τό παράπαν θελήματος, εἰ καί τοῦτο νῦν ἀνεπλάσθη παρά τῶν ταύτην ἑρμηνευσάντων εἰς τήν Ἑλλάδα φωνήν. Οὔτε μήν τήν οἱανοῦν κυρίωσιν ἤ (=0245=) ἐκβολήν τοῦ κατά τό ἀνθρώπινον φυσικοῦ τοῦ Σωτῆρος θελήματος, ἀλλά τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς καί διαβεβλημένου τελείαν ἀποσκευήν καί ἀναίρεσιν, καθ᾽ ὅ καί ὁ πρός ἄλληλα τῶν ὁμογενῶν συνίσταται πόλεμος, δεῖξαι βουλόμενοι πάσης οὖσαν καθαράν ἁμαρτίας τήν προσληφθεῖσαν σάρκα, κατά τήν τῶν ἱερωτάτων λογίων καί τῶν Πατρικῶν διδαγμάτων παράδοσιν. Καί φαίνονταί πως διά τῆς τοιούτων λόγων συνᾴδοντες τοῖς ἀρτίως ἐξηγηθεῖσι παρά τῆς ἐμῆς οὐδενίας, καί οἷον ἐπισφραγίζοντες τήν ὑπέρ Ὀνωρίου γενομένην συνηγορίαν.

Ταῦτα γοῦν ἀπολογησαμένους διαγνούς, ἐθαύμασα λίαν αὐτῶν τήν ἀκρίβειαν, ὥσπερ οὖν καί κατεπλάγην τήν πανουργίαν, τῶν πάντα τολμώντων ὑπέρ ἑνός τοῦ διακενῆς ἀσεβεῖν, καί θελόντων, ὡς ἔθος αὐτοῖς πάλαι καί νῦν, παρακλοπαῖς τισι καί παρεξηγήσεσι τούς ἐκθύμως κατ᾽ αὐτῶν ἀγωνιζομένους, τό γε παρά τό εἰκός, εἰς ἑαυτούς ἐπισπᾶσθαι, καί τόν νοῦν σφετερίζεσθαι (≡15A_326≡> μηδαμῶς συνεπόμενον. Ἀναγκαίως οὖν καί τοῦτο μαθών δεδήλωκά σοι, θεοτίμητε Πάτερ, ὡς ἄν διά πάντων φραξάμενος ἔχοις, ὅπως διακρούσῃ τῶν ἐναντίων τάς φάλαγγας, λόγῳ τε βάλλων εὐτόνως καί πίστει κατά κράτος ὑπερνικῶν, δόξαν τε τήν τοῦ Μονογενοῦς ἐντεῦθεν εἰς ἀνάῤῥησιν ἔχων, καί διάδημα τήν αὐτοῦ κατά χάριν κοινωνίαν καί ἕνωσιν.

Ἀλλ᾽, ὦ ἱερωτάτη καί τιμία μοι κεφαλή, ταῦτα γνώρισον τῷ ἱεραρχικῶς προκαθημένῳ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν καί ὀρθοδόξου πίστεως, οὗ πάντες οἵ τε πλησίον, καί οἱ μακράν ὑπό τάς πτέρυγας ὁσίως ἐπαναπαυσόμεθα, μόνην κρηπῖδα δογμάτων ἱεροτέρων τήν αὐτοῦ τε καί δι᾽ αὐτοῦ μακαρίαν ἔχοντες ἔλλαμψιν, δι᾽ ἧς πρός τό ἄσκιον φῶς καί Πατρικόν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ χειραγωγούμεθά τε καί ἀναγόμεθα· πρός αὐτόν ὡς ἀρχηγόν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, μετά τόν φύσει καί πρῶτον, ἀποσκοποῦντες, καί τάς τρίβους εὐσεβῶς κατευθύνοντες, εἰς ζωήν ἐπειγόμενοι τήν οὐ φθορᾷ λυομένην, ἀλλ᾽ ἀφθαρσίᾳ συνισταμένην, ἧς ὥσπερ ἐνταῦθα ταῖς θεολήπτοις αὐτοῦ προσευχαῖς, καί ταῖς θεοσόφοις διδασκαλίαις ἐλπίδι μετέχομεν, οὕτω κἀκεῖ τῇ θεουργῷ μεσιτείᾳ καί προσαγωγῇ πείρᾳ κοινωνῆσαι καταξιωθείημεν, κατά τήν ἐν αὐτῷ τῷ Λόγῳ καί Θεῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ μόνην καί τελείωσιν.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ, ΙΔΙΟΤΗΤΟΣ, ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΩ ...

Περί ποιότητος, ἰδιότητος, καί διαφορᾶς, Θεοδώρῳ πρεσβυτέρῳ τῷ ἐν Μαζαρίῳ.

(≡15Α_328≡> (=0246=) Οὐκ οἶμαι πρός γνῶσιν ἑτέρου δεῖσθαί τινος τῶν ἁπάντων τούς ἱερωτάτους ὑμᾶς, ἕν αὐτό ἤδη (=0248=) δι᾽ ἀρετῆς ἁπλῆς προσβοᾶν κατά νοῦν σοφίζον, τό Πνεῦμα τό ἅγιον, ἐξ οὗπερ καί ἄλλοις τά θεῖα πηγάζετε κατ᾽ ἀπειρόδωρον τῆς σοφίας χύσιν, τῆς τῶν νοημάτων διά προφορᾶς λόγου ποιούμενοι πρόχυσιν, ὡς καί μέχρι τῶν κατ᾽ ἐμέ ταπεινῶν, καί λόγου παντός ἀμοιρούντων ταύτην φιλανθρώπως ἐκτείνειν εὖ μάλα πρός ἐπιστήμην θείαν καί μάθησιν, εἰ καί συγκαταβάσει χρωμένους οἶδα δι᾽ ἐρωτήσεως, ἐφ᾽ ᾧ τε προβιβάσαι, καί ἔτι μᾶλλον πρός τόν οἰκεῖον δι᾽ ἄκρας ὑφέσεως μετεωρίζειν ὕψος τῆς γνώσεως τούς κάτω που κειμένους ἡμᾶς, καί ἀγνοίᾳ πιεζομένους, ὡς ἄν τήν νωθείαν τῇ ὑποβάσει, τῇ τε πνεύσει τήν ἄνοιαν τῆς ἐμῆς ἐκκαθάραντες διανοίας, είς ἕξιν ἀγάγοιτε γνωστικήν, καί προθυμίαν εὔτονόν τε και πρακτικήν, ἐξ ὧν τοῖς σωζομένοις ἡ σωτηρία κατά χάριν προσγίνεται, διά τῶν καθ᾽ ὑμᾶς σώζειν τούς ἀξίους ἠξιωμένων.

Λέγω γοῦν περί ὧν ἐκπαιδεύοντες προσεξετάζειν παρεκελεύσασθε, ποιότητός φημι, καί ἰδιότητος καί διαρορᾶς· πολυσχεδῆ μέν τούτων παρά τοῖς ἔξω τυγχάνειν τήν σημασίαν, καί μακρόν ἄν εἴη τάς ἐν τούτοις ἐκείνων διαιρέσεις ἐξαπλοῦν, λόγον τε διατείνειν, ὡς οὐ μᾶλλον ἐπιστολικῆς ταῦτα συμμετρίας, ἤ (≡15Α_330≡> γραφικῆς ἀσχολίας τυγχάνοντες. Τοῖς δέ θείοις Πατράσιν, συνεχής τε καί σύντομος ἡ τούτων καθέστηκε δήλωσις, οὐκ ἐπί τινος ὑποκειμένου λαμβανομένη, τουτέστιν οὐσίας καί φύσεως, ἀλλά τῶν τῇ οὐσίᾳ, καί μέντοι γε τῶν τῇ ὑποστάσει θεωρουμένων. Ποιότητα γοῦν εἶναί φασιν, οὐσιώδη μέν ὡς ἐπ᾽ ἀνθρώπου τό λογικόν, ἤ ἵππου τό χρεμετιστικόν· ὑποστατικήν δέ τοῦ τινος ἀνθρώπου γρυπόν, ἤ σιμόν· ἤ τοῦ τινος ἵππου τό ψαρόν ἤ ξανθόν. Οὕτω δέ καί ἐπί τῶν ἄλλων ἔχει γενητῶν ἁπάντων οὐσιῶν καί ὑποστάσεων, κοινῶς τε καί ἰδικῶς, ἤγουν καθολικῶς τε καί μερικῶς τοῖς οὖσιν ἐνθεωρουμένην, καθ᾽ ἥν καί πρός ἄλληλα διαφορά τῶν τε εἰδῶν (=0249=) καί ἀτόμων γνωρίζεται, διευκρινοῦσα τήν τῶν πράγματων ἀλήθειαν.

Ἐπί δέ τῆς ἀγεννήτου καί μοναρχικῆς φύσεως, οὐκ ἄν μέν ὅλως ἤ κυρίως λεχθείη ποιότης. Οὐ γάρ ἐξ οὐσίας τινός καί συμβεβηκότων τό Θεῖον, ἐπεί καί κτιστόν ἔσται πάντως, ὡς ἐκ τούτων σύνθετον καί συγκείμενον. Καταχρηστικῶς δέ, καί ὅσον ἄν τις ἐκ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς δύναιτ᾽ ἄν τά ὑπέρ ἡμᾶς εἰκάζειν· ἅτε δή μήτ᾽ ἄλλως ἤ οὕτως καί μόγις ἱκανούντων ἡμῶν τήν ἐκείνων ἀμυδρῶς εἰσδέξασθαι γνῶσιν, καί λόγῳ κἄν ποσῶς γοῦν, εἰ καί μή τελείως, διατρανοῦν· φυσική μέν ποιότης ἐστί τό πανάγιον, τό πανσθενές, τό παντέλειον, τό ὑπερτελές, τό αὐτοτελές, τό αὐτοκρατορικόν, τό παντέφορον καί εἴτι τοιοῦτον ἄλλο λέγεται φυσικόν τε καί θεῖον, καί Θεῷ μόνον συμπρέπον ὡς ὑπερούσιον. Ὑποστατική δέ ποιότης, Πατρός μέν τό ἀγέννητον, Υἱοῦ δέ τό

γεννητόν, καί Πνεύματος ἁγίου τό ἐκπορευτόν, ἤγουν ἀγεννησία, καί ἡ γέννησις καί ἡ ἐκπόρευσις, ἅπερ καί ἰδιότητας ὀνομάζουσι, διά τῷ μόνον αὐτῷ καί οὐκ ἄλλῳ (περί Θεοῦ λέγεται) προσεῖναι ταῦτα φυσικῶς ἤ ὑποστατικῶς. Ἐξ ὧν αἵ τε οὐσιώδεις καί ὑποστατικαί συνίστανται διαφοραί, καταχρησικῶς μέν, ὡς ἔφην, ἐπί Θεοῦ, κατά φύσιν δέ κυρίως ἐπί τῶν γενητῶν ἁπάντων. Ὅθεν ταὐτόν μέν ἀλλήλοις ὑπάρχειν ταῦτά φασι, ποιότητά φημι καί ἰδιότητα καί διαφοράν, (≡15A_332≡> καί τῶν τε συμβεβηκότων, ἀλλ᾽ οὐχ ὑποκειμένου τινός, ἤγουν οὐσίας λόγον ἐπέχειν. Διαφέρειν μέν τῷ τήν ποιότητα καθολικωτέραν εἶναι, καί ἐπί πάντων ἁπλῶς, εἴπερ οὐδέν παρέξ Θεοῦ τῶν ὄντων ἄποιον, ὡς οὐκ ἄσχετον, οὐδέ ἀνείδεον. Τήν ἰδιότητα δέ μερικήν, ὡς πρός ἐκείνην, καί μή ἁπασῶν, ἀλλ' ἁπλῶς καί τοιῶσδε (ὁποσοῦν καί ἁπλῶς, ἀλλά τοιῶσδε) λέγεσθαι, καί ἐπί τῆσδε τῆς οὐσίας, καί οὐκ ἄλλης· τήν δέ διαφοράν ὡς συστατικήν τῶν ὄντων καί ἀφοριστικήν. Ὅθεν καί οὕτω ταύτην κατονομάζουσι, συστατικήν καλοῦντες διαφοράν διευκρίνουσαν, ὡς ἔφην, τά ὄντα κατά τε οὐσίαν καί φύσιν, κατά τε πρόσωπον καί ὑπόστασιν, καί πᾶσαν πασῶν ἐλαύνουσαν τροπήν τε καί σύγχυσιν.

Αὕτη οὖν καί οὕτως ἔχουσα, κατά τήν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν, ἡ περί ποιότητος καί ἰδιότητος καί διαφορᾶς, ὡς ἐν ἐπιτομῇ φάναι, διάληψίς τε καί διασάφησις. Ἀμήχανον δέ τι τούτων εἶναί ποτ᾽ ἄν ἤ ἐπινοηθῆναι δύνασθαι χωρίς τῆς ὑποκειμένης οὐσίας, ἧς καί ἔστι καί λέγεται τούτων ἕκαστον· (=0252=) οὐσίας γάρ ἀλλ' οὐχ ἑαυτῆς ἥ τε ποιότης λέγεται καί ἰδιότης καί διαφορά· καί ὁ μή τοῦτο λέγων, ἠλόγησε, τοῦ κατά φύσιν λόγου παρά λόγον ἐκστάς. Οὗπερ μόνος καί παρά πάντας Σεβῆρος ὁ παράφρων σοφιστής, ὡς τά μηδαμῇ μηδαμῶς περινοῶν ἑαυτῷ καί πλαττόμενος, καί ποιοτήτων ἀνουσίων ἐπί Χριστοῦ λέγων διαφοράν, ἵν᾽ ἀνύπαρκτον αὐτόν ἀποφήνῃ, τῇ τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκε φύσεων ἀποσκευῇ, καί αὐτῶν γε πάλιν συναποσκευῇ τῶν ποιοτήτων. Οὐ γάρ δύναιντ᾽ ἄν ἀναιρουμένων τῶν φύσεων,·ὡς μηδέ κἄν ταύταις λοιπόν ἤ ὅλως ἐκ τούτων, λέγω δέ τῶν ποιοτήτων, ὑφιστᾷν δύνασθαι τόν Χριστόν, εἰ καί σύνθετον αὐτόν τερατολογεῖ ὁ δείλαιος, κἀντεῦθεν τελείαν αὐτοῦ ποιούμενος τήν ἐξάρνησιν. Οὐ γάρ Θεός ἤ Θεοῦ φύσις, ἡ σύνθετος· ἐπεί καί πᾶσα σύνθετος φύσις φύσει Θεός. Εἰ δέ πᾶσα σύνθετος φύσις φύσει Θεός, οὐ Θεός κατ᾽ αὐτόν ὁ Πατήρ ὁ ἀσύνθετος· (≡15A_334≡> εἰ γάρ τό σύνθετον φύσει Θεός, οὐ φύσει Θεός τό ἀσύνθετον. Εἰ δέ καί τό ἀσύνθετον φύσει Θεός, πολύθεός τις ἄν ἀπέφηνεν ὁ ἄθεος καί ἀντίθεος, ἀγνοήσας τόν ὄντως ὄντα Θεόν καί σάρκα γενόμενον, ἀλλά φυλάξαντα κἀν τῇ συνθέσει τῆς ὑποστάσεως τό πρός τόν Πατέρα κατά φύσιν ἁπλοῦν καί ἀσύνθετον, ὡς Θεόν φύσει καί ἐκ Θεοῦ, κἄν ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπων διά ἀνθρώπου ὑπέρ ἀνθρώπους γεγέννηται προσλήψει σαρκός ψυχήν ἐχούσης τήν νοεράν· κἄν οὐδέ ἄνθρωπον ὁμολογεῖ τόν ἐνανθρωπήσαντα Θεόν ὁ ἀπάνθρωπος, ὡς φύσιν ἐπ᾽ αὐτοῦ τήν ἀνθρώπου, καθά καί τήν θείαν ἀρνούμενος. Οὐ γάρ διφυᾶ τοῦτον ἤγουν διπλοῦν τήν φύσιν, ὡς οἱ Πατέρες, ἀλλά σύνθετόν τινα καί

νόθον ὑποτίθεται φύσιν, τήν Ἀπολιναρίου βδελυρίαν ζηλώσας. Ταύτῃ γε τό μέγα τῆς περί ἡμᾶς οἰκονομίας ἀποσκευάζων μυστήριον ὁ ἀλητήριος, τῇ κλήσει τῶν ὀνομάτων εὐμηχάνως ὡς δεινός ἀποκέχρηται ῥήτωρ, δυσφώρατον ποιούμενος τή τῶν πραγμάτων ὑποκλοπήν, καί οἷον ὑποκνίζων τήν αἴσθησιν, εἰς τήν τῆς ἀσεβείας παραδοχήν. Θεόν τε γάρ αὐτόν ἀποκαλεῖ δῆθεν καί ἄνθρωπον· ἀποσκευάζει δέ θατέρας προσηγορίας τήν κυριότητα τήν ἀλήθειαν, ὡς οὐχ ὁμολογῶν τάς φύσεις, ὧν προδήλως αἱ κλήσεις τυγχάνουσι. Καί διαφοράν λέγει, μηδεμίαν γνωρίζων διαφοράν, τῶν διαφερούντων οὐχ ὑποκειμένων φύσει κατ᾽ αὐτόν τῶν πραγμάτων, ἵνα καί σύγχυσιν ἐπεισκρίνῃ διά τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως, καί ἀνυπαρξίαν νομοθετήσῃ τῇ ἀπαρνήσει τῶν φύσεων· καί δόξῃ τοῖς μέν ὀνόμασι τήν ἀναίρεσιν ἐπικαλύπτειν, τῇ δέ διαφορᾷ διαῤῥίπτειν τήν σύγχυσιν· τοσαύτη τοῦ κακόφρονος ἡ κακόφρων ὄντως μηχανή καί ἐπίνοια, τῷ τῆς ἀγνοίας ζόφῳ καλυπτομένη, καί σκοτίζουσα τούς ἁλόντας.

Πρός οὕς δέον, ὡς ὑπέρ ἐκείνου διατεινομένους τρέψαι τόν λόγον, καί τοῦτο προσειπεῖν, ὡς εἴπερ καθ᾽ ὑμᾶς Κυρίλλῳ τῷ ἀοιδίμῳ Σεβῆρος κατακολουθῶν (=0253=) ὁμολογεῖ τήν διαφοράν, ἐκτρεπόμενος τήν συναίρεσιν, πῶς οὐ συνομολογεῖ καί τάς φύσεις (≡15A_336≡> αὐτῷ, κἀν ταύταις, ὡς ἐκεῖνος, τήν οὐσιώδη γνωρίζει διαφοράν, μόνην ἀποσκευαζόμενος τήν τούτων διαίρεσιν, ἀλλά ποιότησι μόνον ψιλαῖς παρά τόν ἐκείνου νόμον καί ὅρον τίθεται τήν διαφοράν; Ὅτι γάρ ὁμολογεῖ τάς φύσεις ὁ μακάριος Κύριλλος, ὧν καί τήν διαφοράν δογματίζει, δῆλον ἐκ τοῦ μη δέ Νεστορίῳ τῷ διῃρημένῳ κατ'αὐτήν γε τήν τῶν φύσεων ὁμολογίαν ἀπαξιοῦν κοινωνεῖν, εἰ καί μή κατά τήν ἐννοίας τό σύνολον. "Τί γάρ, φησίν ὁ διδάσκαλος, κοινόν ἐμοί καί Νεστορίῳ; τό δύο λέγειν τάς δύο φύσεις μέχρι τοῦ γινώσιειν τήν διαφοράν τῆς σαρκός καί τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἑτέρα γάρ αὕτη κατά τήν φυσικήν ποιότητα, καί τῆς οὐσίας οὐχ ὁμογενές παρ᾽ ἐκεῖνον». Ἐάν οὖν καί τάς φύσεις ὁμολογῇ, καί ἐπ᾽ αὐταῖς τήν διαφοράν γνωρίζῃ, καί τήν τῆς ὁμολογίας αἰτίαν εὐσεβῶς ἀποδίδωσι, φάσκων, "Διά τό ἑτέραν εἶναι τήν σάρκα παρά τόν Λόγον κατά τήν φυσικήν ποιότητα»· ταυτόν δέ λέγειν, οὐσίαν καί ἐνέργειαν, πρός τήν Θεοῦ Λόγου διαφοράν· πῶς ὁ παράφρων Σεβῆρος οὐδ᾽ αὐτῷ τῷ πεπλασμένως αὐτῷ τετιμημένῳ Κυρίλλῳ κοινωνεῖν ἀξιοῖ, καί τάς φύσεις συμφθέγγεσθαι μέχρι τοῦ γινώσκειν τήν διαφοράν κατά τήν ἐκείνου διδασκαλίαν, οὐ κατά τήν φυσικήν ποιότητα μόνον, ἀλλά καί τό τῆς οὐσίας οὐχ ὁμογενές, ἵν' ὁμοῦ τε τῶν φύσεων καί τῶν φυσικῶν ποιοτήτων, ἤγουν οὐσιῶν τε καί ἐνεργειῶν γνωρίσῃ τήν διαφοράν, ἀλλά καί τό τῆς οὐσίας οὐχ ὁμογενές ἐξαρνούμενος τῆς σαρκός πρός τόν Λόγον, ὅπερ ἐστί τό κατά φύσιν διάφορον, τήν ἐν ποιότησιν ἀνυπάρκτοις (πᾶσα γάρ πάντως ποιότης ἀνύπαρκτος δίχα τῆς ὑποκειμένοις οὐσίας) ἀντεισαγάγοι διαφοράν; Ὁ δέ κακούργως διαπραττόμενος, καί τῆς τοῦ σοφοῦ Κυρίλλου, ταυτόν δέ λέγειν πάντων τῶν θεοκρίτων Πατέρων, ἀληθοῦς κατεξανιστάμενος διδασκαλίας, ἀλλότριον ἑαυτόν ἀποφαίνει, καί τοῦ ψεύδους κοινωνόν καί συνήγορον.

Ἆρα δέ ποιοτήτων λέγων ἐπί Χριστοῦ διαφοράν, μετά τήν ἕνωσιν, ἤ πρό τῆς ἑνώσεως λέγει τήν διαφοράν; Εἰ μέν γάρ πρό (≡15A_338≡> τῆς ἑνώσεως, διαίρεσιν φρονεῖ πάντως, ἀλλ᾽ οὐ διαφοράν, καί ἐκ διῃρημένων, οἷον τῶν καθ᾽ αὑτά προϋφεστότων, δογματίζει τήν ἕνωσιν, ἤ ταύτην ἔλυσε διά τῆς τῶν ποιοτήτων διαφορᾶς καί ὁμολογίας, ἤ οὐδέ ταύτας ὅλως ἡνῶσθαι τήν ἀρχήν ἀποφαίνεται. Καί εἰ μέν οὐχ ἡνῶσθαι λέγει, δῆλον ὡς οὔτε τάς φύσεις ὧν αἱ ποιότητες, ἡνωμένας δοξάζει, κἄν ὑποκρίνεται λέγειν· οὐ γάρ ἐνδέχεται, τάς μέν ἡνῶσθαι, τάς δέ διῃρεῖσθαι ποτ᾽ ἄν· ἀλλά σύν ἀλλήλαις ταυτόν ἀλλήλαις παθεῖν, εἴτε ἕνωσιν, εἴτε διαίρεσιν. Εἰ οὖν τήν διαίρεσιν ἀποβαλλόμενος ἡνῶσθαι διαγορεύει μετά τῶν φύσεων, καί τάς τούτων ποιότητας, ἀνάγκη πάντως αὐτόν ἑαυτῷ γε στοιχοῦντα διά πάντων, ἤ μίαν σύνθετον λέγειν ποιότητα, καθάπερ καί μίαν σύνθετον φύσιν, διά τήν ἕνωσιν, καί ἠλέγχθη μή δέ τήν ἐν ποιότητι γνωρίζων διαφοράν, ἀλλ᾽ ἀμφοῖν, οὐσιῶν τέ φημι (=0256=) καί ποιοτήτων δογματίζων τήν σύγχυσιν, ἤ διαφόρους διδούς τάς ποιότητας, καί οὐ δεδειώς τήν διαίρεσιν, διαφόρους καί τάς φύσεις εἴποιεν ἄν, οὐ δεδιττόμενος, οὔτε μήν προφασιζόμενος τήν διαμπάξ τομήν εἰς τήν τῆς αὐτῶν ὁμολογίας ἀποστροφήν καί παραίτησιν. Εἰ γάρ κατ᾽ αὐτόν οὐ πεπόνθασι διατομήν αἱ ποιότητες, πρός αὐτοῦ δῆθεν ὁμολογούμεναι, διά τήν διαφοράν, πῶς αἱ φύσεις τμηθήσονται τῆς ὁμολογίας χάριν καί διαφορᾶς; Εἰ δέ ταύτας μέν οὐχ ὁμολογεῖ, μόνας δέ δῆθεν ὁμολογεῖ τάς ποιότητας, δῆλός ἐστι τάς φύσεις ἐξαφανίζων, καί ποιοτήτων ἄθροισμα τόν Χριστόν δογματίζων, ὥσπερ καί τάς τῶν ὑλικῶν φύσεις οὔσας γνωρίζομεν· ὑποκειμένῳ μέντοι τῆς ὕλης συνισταμένας, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν μόναις ἐπιθεωρουμένας καί ψιλαῖς ταῖς ποιότησιν, ὡς ἐκεῖνός γε τόν Χριστόν διαγράφει, καί διά τοῦτο σύνθετον αὐτόν ὀνομάζει φύσιν, ἐκείνην δηλαδή, καί οὐκ ἄλλην νοῶν ἥν ἐκ ψιλῶν τῶν ποιοτήτων ἀνεπλάσατο καί συνέθηκεν. Ὧν γάρ εἶναι λέγει τήν διαφοράν, τούτων σαφῶς καί τήν ἕνωσιν. Οὐ γάρ ἄλλων ἡ διαφορά καί ἄλλων ἡ ἕνωσις, ἀλλά τῶν αὐτῶν, καί οὐκ ἄλλων.

(≡15A_340≡> Οὐκοῦν ἐκ ποιοτήτων καί ποιότητας εἶναι διαγορεύει τόν Χριστόν ὁ παράφρων, καί κατ᾽ αὐτάς γε πάλιν διῃρημένον αὐτόν ἀποδείκνυσιν, ὡς οὐ μίαν σύνθετον διά τήν ἕνωσιν, ἀλλά διαφόρους ἐπ᾽ αὐτοῦ δογματίζων ποιότητας, εἴπερ ὅρος οὗτος αὐτῷ τῆς ἑνώσεως ἄριστος. Εἰ δέ ἄλλος μέν ἐπί φύσεων, ἄλλος δέ πάλιν ἐπικρατεῖ νόμος ἐπί τῶν ποιοτήτων, τῆς αὐτοῦ δεῖξαι τοῦτον ἡμῖν ἔργον ἐμμελείας, ἤ ἐκπληξίας, εἰπεῖν οἰκειότερον, ὡς ἄν μάθοιμεν πῶς κατά τήν ἕνωσιν μίαν μέν φύσιν τάς δύο γνωρίζει φύσεις, οὐ μίαν δέ ποιότητα διαφόρους ποιότητας· ἤ τίνι λόγῳ ποιοτήτων μέν λέγει, φύσεων δέ διαφοράν οὐ λέγει. Καί πῶς οὐκ ἀσύγχυτοι μέν δίχα διαφορᾶς μεμενήκασιν αἱ ποιότητες, ἀσύγχυτοι δέ καί δίχα ταύτης αἱ φύσεις; Πῶς τε κατά τήν διαφοράν αἱ ποιότητες οὐ διαιροῦνται, διαιροῦνται δέ κατ'αὐτήν αἱ φύσεις; Ἤ πῶς οὐ διαιρούμεναι μή ὁμολογοῦνται μετά τῶν ποιοτήτων; Διατί δέ συντίθησι μέν τάς φύσεις, οὐ συντίθησι δέ τάς ποιότητας, καί πῶς τούτων οὐχ ἑνωθεισῶν εἰς

μίαν ποιότητα σύνθετον, ἐκείνας εἰς μίαν σύνθετον ἑνῶσθαι τερατεύεται φύσιν; Ταῦτα διατρανῶσαι διαποροῦσιν ἡμῖν, ὅστις ἐκείνου δυσσεβής ἐραστής καί συνήγορος, ἵνα τήν τούτων λύσιν ποιούμενος, συνδιαλύσῃ τήν μέμψιν, ἤ μή δυνάμενος ταύτην ἐνδίκως, ἐκείνῳ συναπενέγκηται μετά καί μείζονος τῆς κατακρίσεως, ὅτι τε σύμφωνον, τόν καί πρός ἑαυτόν ὄντα διά πάντων ἀλλόκοτον, εἰπεῖν τοῖς Πατράσιν τετόλμηκεν.

Ταῦτά μοι, θεοτίμητε δέσποτα, ἐν παραδρομῇ κατά τήν ὑμετέραν εἰρήσθω κέλευσιν, εἰς τήν ἐκείνου καί τῶν τῆς ἐκείνου συμμορίας ὑπασπιστῶν ἀνασκευήν καί κατάργησιν. Τῆς σῆς δ᾽ ἄν εἴη θεόφρονος διανοίας, τά μείζω, καί τελεώτερα τούς ἀτελεῖς κατ᾽ ἐμέ καί νηπίους ἐκπαιδεῦσαί τε καί διδάξαι, καί (=0257=) πρός γνῶσιν ἀγαγεῖν θειοτέραν, ἵν᾽ οἰκειώσῃς Θεῷ διά τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης τῶν ὄντων, ὧν αὐτός ὁ ὑπέρ τά ὄντα φύσει Λόγος αἰτία καθέστηκε, Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ᾧ καί δι᾽ εὐχῶν (≡15A_**342**≡> μή διαλείποις μέ παρατιθέμενος τόν ἀνάξιον, ἁγιώτατε καί θεοτίμητε Πάτερ.

Καί πάλιν ὁ θεῖος Μάξιμος.

Πῶς οὖν τήν οὕτω ταῦτα σεβασμίως ἅμα καί διαπρυσίως ὁρῶσαν τε καί διαγορεύουσαν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, ὡς διαπεμπομένην τόν τῆς Νικαέων ὅρον παραστῆσαι, τίς ἄν ἰσχύσειε πώποτε, κἄν πάντων ᾖ πορισμώματος εἰς ἐξεύρεσιν τῶν διά ψεύδους, τά μή ὄντα κατά τῆς ἀληθοῦς καί ὄντως (πίστεως) πλαττομένων; Εἰ δέ καί ὡς τοῦτο μέν τηροῦσαν βεβαίως, ὡς δεύτερον δέ τυχόν ἐπεισάγουσαν ὅρον διαλοιδορεῖτε, καί μέμφεσθε, τίς οὗτος καθέστηκεν ὁ ὑπ᾽ αὐτῆς ἐπεισαγόμενος δεύτερος ὅρος; Ἡ ὁμολογία, φησί, τῶν δύο φύσεων καί ἐν δύο φύσεσι φωνῆς. Οὐ γάρ ἔχει ταύτην ὁ τῆς Νικαέων ὅρος· εἰσήχθη δέ προδήλως ὑπό τῶν ἐν Χαλκηδόνι Πατέρων, οὐ πρότερον γνωρισθεῖσα ἤ ὀνομασθεῖσα παρά τινος.

Ὅτι μέν οὐδέ τοῦτο δύνασθε παραστῆσαι δῆλον· πολλοῖς γάρ τῶν πρό αὐτῆς ἁγίων Πατέρων, ὡς εὐσεβής ἡ φωνή καί ἐκρίθη καί ἀνηγορεύθη· καί μαρτυροῦσι τῶν ταύτην κηρυξάντων οἱ λόγοι, πάσης ὄντες ἡλιακῆς ἀκτῖνος φωτοειδέστατοι καί λαμπρότεροι, κἄν ὑμεῖς ἀγνοεῖτε δι᾽ ἀπαιδευσίαν, ἤ ἀγνοεῖν προσποιεῖσθε διά λοιδορίαν, καί τῶν εὐσεβῶν Πατέρων τε καί δογμάτων ἀνόητον ἔγκλησιν. Εἰ δέ καί μηδέν ἦν, ὁπότε πλεῖστον, ὡς ἔφην, καθέστηκε, τί τό κωλύον ἁγίους τοσούτους (μᾶλλον δέ τόν ἅπαντα Χριστιανισμόν· τοῦτο γάρ κυρίως ἐστίν ἡ τῶν (≡15A_**344**≡> ὀρθοδόξων Πατέρων ἁγιωτάτῃ σύνοδος) ἐξουσιαστικῶς ταύτην προέσθαι, καί νομοθετεῖν κατά τῆς Εὐτυχοῦς συναιρέσεως;

Καί μετά τινά φησι· Τίνι λόγῳ, καί πῶς τήν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον, καίτοι πατρικαῖς προδήλως ἀποχρησαμένην φωναῖς, αἰτιᾶσθε, καί ὡς ἄλλον πίστεως ὅρον εἰσάγουσαν, τῇδε κἀκεῖσε καί ἐγγράφως καί ἀγράφως διαλοιδορεῖτε καί διασκόπτετε; Μή καθ᾽ ὄψιν κρίνετε , διά τόν εἰπόντα Θεόν, ἀλλά τήν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. Τίς ἡ ἐπί τῆς αὐτῆς καί μιᾶς

ὑποθέσεως τῶν ἐν Χαλκηδόνι Πατέρων ἔγκλησις ὑμῶν, καί τίς ἡ τῶν προλαβόντων ἀναῤῥησις; Εἰ γάρ ἔστι κατά τῆς ἐν τῇ Χαλκηδόνι ἄλλον αἰτιᾶσθαι πίστεως ὅρον διά τάς ἐγκειμένας τῷ ὅρῳ τῆς Νικαέων φωνάς, τοῦτό γε πάντως ἕψεται λέγειν διά τήν αὐτήν αἰτίαν καί κατά Κυρίλλου καί τῶν ἑκατόν πεντήκοντα. Εἰ δέ κατ' αὐτῶν οὐκ ἔστι, πῶς κατ᾽ ἐκείνης, συνιδεῖν οὐκ ἔχω. Παριστᾷν δέ προτρέπομαι τήν ὑμῶν ἐπί τοῖς ἀναποδείκτοις λύσσαν καί ἔνστασιν· εἴ γε κἄν ἄρα οὕτως ἱκανῶς αἰσχυνθέντες, συσταλῆτε τῆς ἀπονοίας τῆς τοσαύτης κατά τῆς ἀληθείας ψεύδους συστάσεως. (=0260=) Ἐπεί καί Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας συνήγορος, οὐδέν τι μᾶλλον ἐκφεύξεται τῆς ὑμῶν κατά τῆς Χαλκηδονέων ἐνοχῆς· πλεῖστον δέ ὅσον ὑποπεσεῖται ταύτῃ παρά τόν ὑμέτερον νόμον, προδιαρθρῶν τό ἐλλιπῶς εἰρημένον τῆς ἐν Νικαίᾳ περί τοῦ ἁγίου Πνεύματος· "διά τό μηδέ κινεῖσθαι, φησί, τό τηνικαῦτα τοῦτο τό ζήτημα»· μετά τοῦ Πατρός καί Υἱοῦ τό Πνεῦμα γινώσκων, καί Κληδονίῳ γράφων οὕτω νοεῖν καί διδάσκειν.

Ἀλλ᾽ ἐοίκατέ μοι τῆς σαθρᾶς ὄψεως, οὐχ ἱκανούσης πρός ἡλιακῆς αἴγλης ἀνάνευσιν καί μετάληψιν, τήν αὐτήν ὡς ἀμυδράν αἰτιωμένης, οὐ τήν οἰκείαν ἀδράνειαν, ἐκμιμήσασθαι τό πάθος· αὐτοί τά καί νοσηλευόμενοι διά τήν σύγχυσιν, καί τούς ταύτην ὡς (≡15A_346≡> ἀσεβῆ καί ἀνάρμοστον πρός τήν ἐν Χριστῷ τῶν σωζομένων ἀλήθειαν φύσεων ἱκανῶς ἐξελέγχοντας, ὡς οὐ φωστῆρας κοινούς, οὐδέ τῆς ἀληθείας ἐκφάντορας ἐκδιαβάλλοντες. Εἰ γάρ ἔστι τἀληθῆ περί ἀληθείας εἰπεῖν, πάντες, οἵ τε κατά τήν Νικαέων θεόκριτοι Πατέρες, καί πᾶσα σύνοδος ὀρθοδόξων καί ἁγίων ἀνδρῶν, οὐκ ἄλλον πίστεως ὅρον διά τῆς ἐπεισαγωγῆς τῶν οἰκείων ῥημάτων παντελῶς ἐπεισήγαγον, ὡς ὑμεῖς ἀποφαίνεσθε, πλεῖστον παραληροῦντες. καί τό ὅλον μαινόμενοι· ἀλλ᾽ αὐτόν ὡς πρῶτον καί μόνον τῶν ἐκ τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καί ὀκτώ Πατέρων νομοθετηθέντα βεβαίως ἐκύρωσαν, τρανοῦντες αὐτόν, καί οἷον ἐπεξηγούμενοι καί ἐπεξεργαζόμενοι, διά τούς ἐκεῖνον καί τά ἐκείνου δόγματα πρός τήν οἰκείαν κακῶς ἐκλαμβάνοντας καί παρεξηγουμένους δυσσέβειαν.

Αὐτίκα γοῦν τόν τῆς θεολογίας ἐν αὐτῷ κείμενον λόγον ἐν αὐτῷ κείμενον λόγον παραβλάψαι βεβουλημένους Εὐνόμιόν τε καί Μακεδόνιον, οἱ ἑκατόν πεντήκοντα Πατέρες οὐ συνεχώρησαν διά τῶν οἰκείων φωνῶν καί δογμάτων. Οὕτω δέ καί τόν τῆς οἰκονομίας Νεστόριον διαιρεῖν μηχνώμενον, ὁ μακάριος οὐκ εἴασε Κύριλλος· ὥσπερ οὖν καί Εὐτυχέα συγχεῖν ἐθελήσαντα διεκώλυσαν οἱ ἐν Χαλκηδόνι τίμιοι Πατέρες. Πῶς οὖν ὑπέρ τοῦ ἀγαθοῦ σύν ἐκείναις, φημή δέ ταῖς συνόδοις, καί ταύτην οὐκ ἀποδέχεσθε, διά τό αὐτό καί ἴσον καλόν· ἤ ταύτην ὡς μισόκαλοι διαλοιδοροῦντες συνδιαλοιδορεῖτε κἀκείνας; ὅ δή μάλιστα ποιοῦντες τοῖς πράγμασιν, εὐλαβεῖσθε τοῖς ῥήμασιν, ἵν᾽ εὐσεβείας πλάσμασιν ἐκεῖνας δῆθεν κατά ταύτης σεμνύναντες, διά ταύτης κἀκείνας λυμήνησθε, τό ἴσον αὐταῖς διά τήν ἴσην πρᾶξιν ἐπιφέροντες ἔγκλημα. Τίς οὖν ὑμῶν τήν τοσαύτην ὑποίσοι κατά τῆς εὐσεβείας καί τῶν εὐσεβούντων αὐθάδειαν; κ. τ. ἑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΕΩΣ, ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

(≡15Α_348≡> Ὅτι οὐσία μέν τό εἶδος καί τήν φύσιν, ὅπερ (=0261=) ἐστί καθ᾽ ἑαυτήν, δηλοῖ, ὑπόστασις δέ, τόν τινα τῆς οὐσίας ἐμφαίνει.

Ὅτι οὐσία καί ἐνούσιον, οὐ ταὐτόν· ὥσπερ οὐδέ ὑπόστασις καί ἐνυπόστατον, εἰ καί ἐν ἀλλήλοις ἄμφω θεωρεῖται, ἀλλ᾽ ἄλλο καί ἄλλο. Ἐνούσιον μέν γάρ ἐστι, τό ἐν τῇ φύσει θεωρούμενον, καί οὐ καθ᾽ ἑαυτό ὑπάρχον· ἐνυπόστατον δέ, αὐτό τό ἐν ὑποστάσει ὄν, καί οὐκ ἐν ἑαυτῷ καθ᾽ ἑαυτό τυγχάνον, δηλοῖ· τουτέστι, τό μή ἐξ ἀτελῶν μερῶν εἰς ἕν τι συνελθόν, ἀλλ᾽ ἐκ τελείου καί ἀτελοῦς, ἐν τῇ κατά σύγχυσιν συνόδῳ θεωρούμενον.

Ὅτι ἡ μέν ὑπόστασις πρόσωπον ἀφορίζει τοῖς χαρακτηριστικοῖς ἰδιώμασι. Τό δέ ἐνυπόστατον, τό μή ὄν καθ᾽ ἑαυτό συμβεβηκός δηλοῖ· ἀλλ᾽ ὅπερ ἐν ἑτέρῳ ἔχει τό εἶναι, καί οὐκ ἐν ἑαυτῷ θεωρεῖται, οὐδέ ἔστι καθ᾽ ἑαυτό ὑφεστός, ἀλλά περί τήν ὑπόστασιν πάντοτε θεωρούμενον, ὥσπερ αἱ ποιότητες, αἵ τε οὐσιώδεις καί ἐπουσιώδεις καλούμεναι· αἵτινες οὐκ εἰσίν οὐσία, οὐδέ καθ᾽ ἑαυτά, ἀλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ τυγχάνουσι, καί δίχα ταύτης τό εἶναι οὐκ ἔχουσιν.

Ὅτι ὥσπερ οὐδ᾽ ἑτέρα τῶν ποιοτήτων, ἤγουν οὐσιωδῶν καί ἐπουσιωδῶν, ἐστίν οὐσία, ἤ πρᾶγμα ὑφεστώς καθ᾽ ἑαυτό, ἀλλ' ἀεί περί τήν οὐσίαν τό χαρακτηριστικόν κέκτηνται, ὥσπερ χρῶμα ἐν σώματι, καί ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ· οὐδέ γάρ ἔστιν εἰπεῖν χρῶμα δίχα σώματος φαίνεσθαι, ἤ ἐπιστήμην δίχα ψυχῆς ἐνεργεῖσθαι· (≡15Α_350≡> οὕτως οὐδέ ἐνυπόστατον ἤ ἐνούσιον ἔστιν νοῆσαι δίχα οὐσίας ἤ ὑποστάσεως. Οὐ γάρ καθ᾽ ἑαυτά τήν ὕπαρξιν ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἀεί περί τήν ὑπόστασιν θεωροῦνται.

Ὅτι τό λέγειν τινάς, μή εἶναί φύσιν ἀνυπόστατον, ὀρθῶς μέν λέγεται παρ᾽ αὐτοῖς, οὐκ ὀρθῶς δέ νενόηται· καί τό μή ἀνυπόστατον εἰς ὑπόστασιν φέρειν, καί οὐχί μᾶλλον ἐν τῇ ὑποστάσει θεωρεῖσθαι.

Ὅτι ὥσπερ εἴ τις λέγει, Οὐκ ἔστι σῶμα ἀσχημάτιστον ἤ ἀχρωμάτιστον, ὀρθῶς μέν λέγει, (=0264=) οὐ μήν ὀρθῶς συνπεραίνει, τό σχῆμα, ἤ τό χρῶμα σῶμα λέγων εἶναι, ἀλλ᾽ οὐχί ἐν σώματι θεωρεῖσθαι· οὕτως εἴ τις ὀνομάσει λέγων· Οὐκ ἔστι φύσις ἀνυπόστατος· εἶτα τό μή ἀνυπόστατον εἰς ὑπόστασιν συνάγων, οὐκ ὀρθῶς διακρίνει.

Ὅτι φύσις μέν οὐκ ἄν εἴη ποτέ ἀνυπόστατος, οὐ μήν ἡ φύσις ὑπόστασις· οὐδέ τό μή ἀνυπόστατον εἰς ὑπόστασιν θεωρεῖται. Ἐπειδή οὐδέ ἀντιστρέφει. Ἡ μέν γάρ ὑπόστασις, πάντως καί φύσις· ὥσπερ καί τό σχῆμα, πάντως σῶμα. Οὐκ ἔστι γάρ ὑπόστασιν νοῆσαι ἄνευ φύσεως· οὐ δέ πάλιν σχῆμα ἤ χρῶμα ἄνευ σώματος·· ἡ δέ φύσις, οὐ πάντως καί ὑπόστασις.

Ὅτι ἡ μέν φύσις τόν τοῦ εἶναι λόγον κοινόν ἐπέχει, ἡ δέ ὑπόστασις καί τόν τοῦ καθ᾽ ἑαυτό εἶναι.

Ὅτι ἡ μέν φύσις εἴδους λόγον μόνον ἐπέχει, ἡ δέ ὑπόστασις καί τοῦ τινός ἐστι δηλωτική.

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Οὐσία ἐστίν ἐπί Θεοῦ. Θεός οὐσία θεία ἐστίν, ἀΐδιόν τι καί (≡15A_352≡> ἄναρχον, ἀσώματόν τι καί ἀπερίγραφον, καί τῶν ὄντων αἴτιον. Οὐσία ἐστί, τό δι᾽ ὅλου ὑφεστός. Φύσις ἐστίν, ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια, ἤ τούτων τό ἐνούσιον. Κατά δέ τούς ἄλλους ἡ τῶν εἰς τί εἶναι παραγενομένων γένεσις· καθ᾽ ἑτέρους δέ, ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἐμποιοῦσα τοῖς γινομένοις τό εἶναι, καί τό πῶς εἶναι.

ΤΟΥ ΠΑΝΣΟΦΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΡΟΣ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

Ὑπόστασις σύνθετός ἐστιν, οὐσία τις σύνθετος, τῶν καθ᾽ ἕκαστα περιληπτική τῶν ὄντων ἐν τῷ οἰκείῳ ἀτόμῳ πάντων ἰδιωμάτων. Τό γάρ κοινῶς ἐν τοῖς ὑπό τό αὐτό εἶδος ἀτόμοις θεωρούμενον, τό τῆς οὐσίας ἤτοι φύσεως χαρακτηρίζει, προηγουμένως μέν ἐν τοῖς ὑπ᾽ αὐτό ἀτόμοις, γεινικῶς δέ πάντων τό κοινόν, τῶν ὑπό τό σύνθετον εἶδος ἀτόμων.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ...

Τοῦ μακαριωτάτου Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας, κεφάλαια ἑπτά περί τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰ μιᾶς φύσεως κατά τήν ἕνωσιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν, εἰπέ, ποίας, τῆς λαβούσης, ἤ τῆς ληφθείσης; καί τί γέγονεν ἡ ἑτέρα; Εἰ δέ ὑπάρχουσιν ἀμφότεραι, πῶς μία, εἰ μή ἐξ ἀμφοτέρων μία ἀπετελέσθη σύνθετος; εἰ δέ τοῦτο, πῶς οὐχ ἑτεροούσιος ὁ Χριστός, τοῦ Πατρός ἀσυνθέτου ὑπάρχοντος;

Εἰ οὐδέποτε δύω φύσεων ὁ Κύριος ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστός ὡμολόγηται ὤν, πῶς δυνατόν λέγειν μιᾶς μετά τήν ἕνωσιν τόν Χριστόν, ἤ καί ὅλως λέγειν (=0265=) ἕνωσιν; Εἰ δέ ὡμολόγηται ὁ Χριστός δύο φύσεων γεγονέναι, εἰπέ, πότε δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστός, καί πότε γέγονεν ἐκ μιᾶς;

Ὁμοούσιος ὁ Θεός Λόγος τῇ παρ᾽ αὐτοῦ ληφθείσῃ σαρκί, ἤ (≡15A_354≡> ἑτεροούσιος; Ἀλλ᾽ εἰ μέν ὁμοούσιος, πῶς οὐ γέγονε τετράς ἤ Τριάς; Εἰ δέ ἑτεροούσιος ἡ σάρξ τοῦ Θεοῦ Λόγου, πῶς οὐ δύο φύσεων ὁ Χριστός;

Μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην φασί τινες· οἶμαι δέ καί ὑμᾶς οὕτω λέγειν. Ἀλλ᾽ εἰ μέν μιᾶς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καί τῆς σαρκός τοῦτο νοητέον, πῶς οἷόν τε τό κτιστόν τῷ ἀκτίστῳ, καί τό ἀΐδιον τῷ ὑπό χρόνον εἶναι ταυτόν; Εἰ δέ ὡς μιᾶς φύσεως ἐχούσης ἑτέραν, ἤ ἐχομένης ὑφ᾽ ἑτέρας, τίς ὑποίσει μίαν καί μίαν, οὐ δύο, ἀλλά μίαν εἰπεῖν;

Εἰ μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τοῦ Πατρός, πῶς οὐ μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου, καί τοῦ Πατρός καί τῆς σαρκός;

Εἰ κατ᾽ οὐδέν δύο ὁ Θεός Λόγος καί ἡ σάρξ, πῶς οὐ κατά πάντα ἕν ὁ Θεός Λόγος καί ἡ σάρξ; Καί εἰ κατά πάντα ἕν ὁ Θεός Λόγος καί ἡ σάρξ, πῶς οὐκ ἔσται ὁ Λόγος σάρξ, καί ἡ σάρξ Λόγος,

καί συναΐδιος τῷ Πατρί καί ὁμοούσιος ὡς ὁ Θεός Λόγος; Εἰ δέ οὐ κατά πάντα ἕν ὁ Θεός Λόγος καί ἡ σάρξ, πῶς οὐ κατά τι δύο ὁ Θεός Λόγος καί ἡ σάρξ;

Εἰ ἀδύνατον πλέον ἡνῶσθαι τόν Θεόν Λόγον καί τήν σάρκα, οὗ ἥνωται ὁ Θεός Λόγος καί ὁ Πατήρ, πῶς ἡνωμένος ὁ Θεός Λόγος καί ἡ σάρξ κατ᾽ οὐδέν εἰσί δύο;

ΠΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

Οὐσία ἐστίν ἡ τό κοινόν τε καί ἀπερίγραπτον σημαίνουσα, ὅ ἐστιν ἄνθρωπος. Ὁ γάρ τοῦτο εἰπών, τήν κοινήν φύσιν ἐσήμανεν, (≡15A_**356**≡> οὐ περιγράψας τῇ φωνῇ τόν τινα ἄνθρωπον, τόν ἰδίως ὑπό τοῦ ὀνόματος γνωριζόμενον.

Φύσις ἐστί, τό ἐξ ἴσου πᾶσι τοῖς ὑπό τό αὐτό εἶδος ἀναγορευομένοις ἐνθεωρούμενον.

Ὑπόστασίς ἐστιν, ἡ τό κοινόν τε καί ἀπερίγραπτον ἐν τῷ τινι ἰδίως παριστῶσα καί περιγράφουσα, οἷον ὁ δεῖνα.

Ὑπόστασίς ἐστι, τό μετά τοῦ καθόλου, ἔχον τι καί ἰδικόν.

Φύσις ἐστί κατά τούς ἔξω, ἀρχή κινήσεως καί ἠρεμίας.

Φύσις ἐστίν, ἡ ποιά τῷ παντί ὕπαρξις.

Φύσις λέγεται, παρά τό πεφυκέναι.

Πρώτη οὐσία ἐστί, πᾶν τό καθ᾽ ἑαυτό ὑφεστώς, οἷον λίθος. Δευτέρα οὐσία αὐξητική, καθό αὔξει καί φθίνει τό φυτόν. Τρίτη δέ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική, (=0268=) τό ζῶον, ὁ ἵππος. Τετάρτη δέ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική λογική, ὁ ἄνθρωπος. Διό καί ἔσχατος γέγονεν, ὡς ἐκ πάντων τήν ψυχήν ἄυλον ἔχων, καί τόν νοῦν Θεοῦ εἰκόνα.

ΟΤΙ ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΕΝ ΘΕΛΗΜΑ ΛΕΓΕΙΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ.

Τό Χριστός ὄνομα, οὐ φύσεώς ἐστι δηλωτικόν, ἀλλά συνθέτου ὑποστάσεως. Τουτέστιν, ὅλος ὁ Χριστός, καί Κύριός ἐστι καί Θεός, καί παντοδύναμος, ἔχων ἐν ἑαυτῷ καί ἥν δι᾽ ἡμᾶς, καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν ἀδιαιρέτως καί ἀσυγχύτως ἐφόρεσε (≡15A_**358**≡> σάρκα παθητήν καί οὐ παντοδύναμον, κτιστήν, ὁρατήν, περιγραπτήν, τήν μή παντοδύναμον φυσικῶς, ἀλλ᾽ ἐν τῷ Χριστῷ παντοδύναμον θέλημα ἔχουσαν. Οὐ γάρ ὑποστάσει ἐστί ὁ Χριστός θνητός καί ἀθάνατος· οὐ δ᾽ αὖ πάλιν ἀδύναμος καί παντοδύναμος ὁρατός καί ἀόρατος, κτιστός καί ἄκτιστος· ἀλλά τό μέν φύσει, τό δέ ὑποστάσει. Καί ἁπλῶς εἰπείν, οὐκ ἐναντιότητι γνώμης, ἀλλ᾽ ἐν ἰδιότητι φύσεως. Εἷς γάρ ἐστίν, ὡς προεῖπον, ὁ Χριστός, ἔχων ἑκατέρα φυσικῶς. Τό γάρ, Οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ, οὐδέν ἕτερον δείκνυσιν, ἀλλ᾽ ἤ ὅτι σάρκα ἀληθῶς περιβέβληται, φοβουμένην θάνατον. Τό γάρ φοβεῖσθαι θάνατον, καί ἀναδύεσθαι καί ἀγωνιᾷν, ἐκείνης ἐστί. Νῦν μέν οὖν ἐρήμην αὐτήν ἀφίησι καί γυμνήν τῆς οἰκείας ἐνεργείας, ἵνα αὐτῆς δείξας τήν ἀσθένειαν, πιστώσηται αὐτῆς καί τήν φύσιν. Νῦν δέ αὐτήν οὐκ ἀποκρύπτει, ἵνα μάθης, ὅτι ψιλός ἄνθρωπος ἦν. Ὥσπερ γάρ εἰ διά πάντων τά ἀνθρώπινα ἐπεδείκνυτο, τοῦτο ἄν ἐνομίσθη· οὕτως εἰ διά παντός τά τῆς Θεότητος ἐπετέλει, ἠπιστήθη ἄν ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος.

Διά τοῦτο ποικίλλει καί ἀναμίγνυσι καί τά ῥήματα καί τά πράγματα, ἵνα μήτε τῇ τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, μήτε τῇ τοῦ Μαρκίωνος καί Μανιχαίου νόσῳ καί μανίᾳ παράσχῃ ὑπόθεσιν. Δια τοῦτο καί προλέγει τό ἐσόμενον ὡς Θεός, καί ἀναδύεται πάλιν ὡς ἄνθρωπος.

Ὁ ἐπί τοῦ ἑνός καί μόνου Χριστοῦ δύο θελήματα εἰπεῖν ἤ ὁμολογεῖν παραιτούμενος, τοῦτο τό ἕν θέλημα, ὅπερ ἐπ᾽ αὐτοῦ λέγεις, ἄναρχον καί συνάναρχον καί συναΐδιον τῷ Πατρί καί τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἤ ποσότητι θεϊκόν ὅλον, ἁπλοῦν τε καί ἀσύνθετον, ὡς τῆς θείας ὑπάρχον οὐσίας, ἤ διά τήν ἐνανθρώπησιν ἀλλοῖόν τί σοι δοκεῖ; ὁποῖον δέ σήμανον , καί τί τούτου τοῦ θελήματος τό ὄνομα, φῆσαι ἡμῖν. Τό γάρ πρό τῆς ἀνανθρωπήσεως, τουτέστι τοῦ θείου θελήματος ὄνομα, ἐγώ σημαίνω. Ὥσπερ γάρ ἡ θεία φύσις ἡ τρισυπόστατος, ἄναρχος, ἄκτιστος, ἀπερινόητος, ἁπλῆ, καί ἀσύνθετος ὁλότητι ὑπάρχει· οὕτω καί τό αὐτῆς θέλημα. Ἰδού οὖν τό πρό τῆς ἐναθρωπήσεως εἶπον· καί πάντες μοι συμφθέγξονται, (≡15Α_360≡> ὡς τήν ἀλήθειαν εἰρηκότι. Καί σύ αὐτός, εἰ θέλεις, καί οὐ θέλεις. Εἰπέ οὖν ἡμῖν τό μετά τήν ἐνανθρώπησιν, ποῖον ὄνομα ἔχει. Ζήτησον Παλαιάν καί Καινήν Διαθήκην ὅλην. Εἰπέ τούτου σύ τοῦ ἐφευρισκομένου ἐπί Χριστοῦ ἑνός θελήματος τό (=0269=) ὄνομα. Ζήτησον, καί μή ὀκνήσῃς. Ἀλλ᾽ ἄρα ἐπειδή τό θεῖον θέλημα, θεῖον λέγεται, καί τό ἀνθρώπινον θέλημα, ἀνθρώπινον λέγεται, θεανδρικόν θέλημα εἴποις τόν Χριστόν ἔχειν; οὐ νομίζω. Ἐπειδή ὁ Πατήρ καί τό ἅγιον Πνεῦμα θεανδρικόν οὐκ ἔχει θέλημα. Ἀλλ᾽ ἄρα σύνθετον τολμήσῃς εἰπεῖν; Ὁμοίως πάλιν καινόν τῇ Θεότητι τοῦτο. Ἀλλ᾽ ἄρα φυσικόν εἴπῃς; συγχύσεις καί σύ κατά Σευῆρον· δύο γάρ φύσεις ἤ φυσικά θελήματα, μία φύσις, ἤ ἕν φυσικόν θέλημα γενέσθαι ἄνευ συγχύσεως ἀδύνατον. Ἀλλ᾽ ὑποστατικόν; καί πάλιν ἀλλοτριώσεις τόν Υἱόν τοῦ Πατρός, καί τρεῖς θελήσεις εἰσάγων φανήσῃ μή συμβαινούσας ἀλλήλαις, ὥσπερ καί τάς ὑποστάσεις.

Ἐάν εἴπῃς τήν ὡς ἑνός μίαν θέλησιν καί ἐνέργειαν, ἀναγκασθήσῃ τήν ὡς ἑνός τοῦ Πατρός, καί τήν ὡς ἑνός τοῦ Πνεύματος εἰπεῖν, κἄν θέλῃς καί μή θέλῃς θέλησιν καί ἐνέργειαν, καί εὑρεθήσεται εἰς πολυθεϊαν ἐκπίπτων ὁ λόγος. Ἐάν καί σχετική εἴπῃς· Νεστορίου εἰσάγεις προσωπικήν διαίρεσιν. Εἰ δέ καί παρά φύσιν εἴπῃς, φθείρεις τήν ὕπαρξιν τοῦ θέλοντος· φθορά γάρ τῇ φύσει τό παρά φύσιν ἐστί, καθώς οἱ Πατέρες ὡρίσαντο. Ἀλλ᾽ ἄρα τήν μονάδα πάλιν ἀνασπαράξεις, καί εἰς ψήφους ἡμᾶς κινήσεις εἰς διμοιρότριτα τοῦ παρά σοῦ ἑνός θελήματος, ὅπως μαθεῖν εὕρωμεν κατά πόσον ἐστί θεῖον, καί κατά πόσον ἀνθρώπινον. Ὁμοίως καί κατά πόσον ἄκτιστον, καί κατά πόσον κτιστόν, καί ἁπλῶς ὡς ἔστι σοι φίλον εἰπεῖν. Εἰπέ ἡμῖν τό ὄνομα τοῦ θελήματος, τοῦ παρά σοῦ πρεσβευομένου ἐπί Χριστοῦ, σύνταξον αὐτό μετά τῶν ἀνωνύμων Ψαλμῶν, ὅπως κἄν ἐκεῖ χώραν καί τόπον εὕρῃ. Ἐπειδή, λογιώτατε, ἡμεῖς ἀνώνυμον τί ποτε (≡15Α_362≡> ὁμολογῆσαι οὐ δυνάμεθα. Ὡς εἰκός δέ, μέχρι τοῦ νῦν τινί τῶν γηγενῶν οὐ πεφανέρωται. Ἐγχάραξον οὖν ὁριστικῶς ἐκ πατρικῶν διδάσκαλιῶν, καί τήν τοῦ ὀνόματος δήλωσιν διατύπωσον ἡμῖν. Ἅ γάρ ἀριθμοῦμεν ἡμεῖς, ταῦτα καί ὁμολογοῦμεν, κατά τόν μέγαν καί θεοφάντορα

Βασίλειον. Ἐγώ λέγω, ὅτι ἡ ζωοποιός σάρξ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐν αὐτῷ ἔσχε τῷ Θεῷ Λόγῳ πάντα τά ὑπερφυᾶ τῆς ἰδίας φύσεως, εἰς ἕν πρόσωπον καί μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, τάς δύο φύσεις συντελούσας. Ἕνα γάρ Υἱόν, ὡς ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος συμπροσκυνοῦμεν Πατρί καί ἁγίῳ Πνεύματι, ὡς πρό τῶν αἰώνων, νῦν καί εἰς τούς σύμπαντας εἰῶνας, καί μετά τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Ι' ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΘΕΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ...

Κεφάλαια ι΄ περί τῶν δύο θελημάτων τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐγράφη δέ πρός ὀρθοδόξους.

(≡15A_**364**≡> α΄. Εἰ ὥσπερ μιᾶς ὑποστάσεώς ἐστιν ὁ Λόγος μετά (=0272=) τῆς σαρκός, οὕτω καί ἕν θέλημα κατά τινας, εὐλογημένοι ἀνάγκη ὥσπερ τῇ ὑποστάσει, οὕτω καί τῷ θελήματι καί ἡμῶν καί τοῦ Πατρός διαφέρειν. Καί πῶς ἡ τῆς φύσεως πρός τόν Πατέρα ταυτότης, τῇ διαφορᾷ τῶν θελημάτων δειχθήσεται.

β΄. Οἷς ὁ Λόγος τό ἕν ἔχει μετά τῆς σαρκός, τούτοις τοῦ Πατρός χωρίζεται, καί οἷς τό ἕν ἔχει μετά τοῦ Πατρός, τούτοις τῆς σαρκός διακρίνεται. Εἰ δέ ἕν θέλημα μετά τῆς σαρκός κατά τινας, εὐλογημένοι, ἄρα τῷ θελήματι τοῦ Πατρός ἐχωρίσθη.

γ΄. Εἰ οἷς ἥνωται ὁ Λόγος τῷ Πατρί καί τῷ Πνεύματι, τούτοις τῆς σαρκός διαφέρειν κρίνεται· ἥνωται δέ κατά τήν κοινήν τῶν Χριστιανῶν δόξαν τῷ θελήματι Πατρί καί Πνεύματι, ἄρα θελήματι τῆς σαρκός διαφέρει τοῦ Πατρός καί Πνεύματος· ὡς αὐτοί ἑαυτοῖς οἱ Πατέρες καί ἡμῖν διωρίσαντο, καί ἡμεῖς, εὐλογημένοι, φυλάσσειν σπουδάζομεν.

δ΄. Τοῦτο τό ἕν θέλημα, ἤ φυσικόν ἤ ὑποστατικόν ἀνάγκη αὐτούς, εὐλογημένοι, λέγειν· εἴπερ ἡ τῶν ὄντων σύστασις ἐν οὐσίᾳ καί ὑποστάσει θεωρεῖται. Τί γάρ ἄν καί εἴη παρά ταῦτα (≡15A_**366**≡> ἕτερον λέγειν, [οἷς οὐ ἐξῆν]; Ἀλλ᾿ εἰ μέν φυσικόν αὐτό εἴπωσι, καί μίαν φύσιν λέξουσιν τοῦ Λόγου καί τῆς σαρκός, καί μή θέλοντες. Εἰ δέ ὑποστατικόν, ἀναγκασθήσονται διά τάς ἁγίας τρεῖς ὑποστάσεις, τρία λέγειν καί τά θελήματα, εἴπερ ἑαυτοῖς στοιχεῖν διέγνωσαν.

ε΄. Εἰ τό τῆς φύσεως τοῦ Λόγου θέλημα, δημιουργικόν πάντων τῶν γεγονότων· τοῦτο δέ κατ᾿ αὐτούς, εὐλογημένοι, καί τῆς σαρκός τυγχάνει θέλημα, δημιουργός ἔσται προδήλως τῶν γεγονότων καί ἡ τοῦ Λόγου σάρξ. Καί ἀνῄρηται οὕτω γε ἡ κοινή δόξα τῶν Χριστιανῶν, τό κτιστήν αὐτήν εἶναι. Πῶς γάρ κτίσμα τό ἐκ μή ὄντων κτίζον, καί τό ἐξαίρετον τῆς θείας φύσεως ἰδίωμα ἔχον.

ѕ΄. Εἰ διά τό ἕν θέλημα Πατρός καί Υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος, καί μία φύσις αὐτῶν ἐδείχθη ὑπό τῶν θεολήπτων Πατέρων· ἕν δέ θέλημα κατ᾿ αὐτούς, εὐλογημένοι, τοῦ Λόγου καί τῆς σαρκός, καί μία φύσις ἔσται γε οὕτω καί τοῦ Λόγου καί τῆς σαρκός. Εἰ δέ ἐπί τῆς σαρκός καί τοῦ Λόγου, τό ἕν θέλημα τήν κίαν φύσιν οὐ συνάγει, οὐδέ ἐπί Πατρός καί Υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος,

τό ἕν θέλημα τήν μίαν φύσιν συνάξει, καί κενή ἡ πίστις ἡμῶν, κενόν τό τῶν Πατέρων κήρυγμα.

ζ΄. Τοῦτο τό ἕν θέλημα, ἤ προαιρετικόν τυγχάνει, ἤ φυσικόν. Ἀλλ᾿ εἰ μέν φυσικόν καί μία φύσις ἔσται, ὡς καί ἤδη ἐδείχθη, τῆς σαρκός καί τοῦ Λόγου· (=0273=) εἰ δέ προαιρετικόν, ὥσπερ τῇ ὑποστάσει, οὕτω καί τῇ γνώμῃ χωρισθήσεται Πατρός καί Πνεύματος ὁ Χριστός.

η΄. Εἰ κατά τόν μέγαν Κύριλλον, τά τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας (≡15A_368≡> καί φύσεως, καί τοῦ αὐτοῦ τυγχάνουσι θελήματος, πῶς τά τῆς αὐτῆς μή ὄντα φύσεως, τοῦ αὐτοῦ εἶναι θελήματος δύνανται;

θ΄. Εἰ τό μή θέλειν ἀποθανεῖν, κατά τό χρυσοῦν στόμα Ἰωάννου, φυσικόν ἔχει ἡ σάρξ· μετά πάντων δέ τῶν φυσικῶς προσόντων αὐτῇ ἰδιωμάτων ὁ Λόγος ἥνωσεν αὐτήν ἑαυτῷ ἀτρέπτως καθ᾿ ὑπόστασιν, πῶς τά φυσικῶς προσόντα αὐτῇ ἀρνούμενοι, οὐχί καί τήν φύσιν τοῖς φυσικοῖς ἰδιώμασι συναρνοῦνται;

ι΄. Εἰ τῷ θελήματι καί πρόσωπον συνεισάγεσθαι λέγουσι, καί διά τοῦτο τόν οὐκ ὄντα φοβούμενοι φόβον, δύο θελήματα ἐπί Χριστοῦ λέγειν οὐκ ἀνέχονται, ἵνα μή καί δύο πρόσωπα ἐξ ἀνάγκης αὐτοῖς συνεισαχθῇ, βιασθήσονται, εἴπερ εὐσυνάρτητον τόν τοῦ οἰκείου δόγματος λόγον δεῖξαι βούλονται, ἤ διά τό ἕν θέλημα τῆς Θεότητος, καί ἕν λέγειν πρόσωπον· ἐπειδή τῷ θελήματι κατ᾿ αὐτούς ἐξ ἀνάγκης καί πρόσωπον ἕπεται· ἤ διά τά τρία πρόσωπα, καί τρία θελήματα, Σαβελλίου τέ τήν συναίρεσιν καί Ἀρείου τήν διαίρεσιν εἰσάγειν.

Ἐπειδή δέ, εὐλογημένοι, ἡ ὁμωνυμία αἴτιον πολλάκις πλάνης γίνεται, τοῦ ἀκροατοῦ πρός ἑτέραν σημασίαν μεταβαίνοντος, παρ᾿ ἥν ὑπέφηνεν ὁ λόγος, παρακαλῶ τήν ὑμετέραν ἐν Χριστῷ σύνεσιν, διά τήν εὐκρινῆ καί ἀσύγχυτον τῶν σημαινομένων πραγμάτων δήλωσιν, σαφηνίσαι ὑμῖν πρό πάντων , εἰ ὅλως ἐστί θέλημα, καί ἐπί ποίων σημαινομένων ἤγουν πραγμάτων φέρεται τό τοιοῦτον ὄνομα· καί εἰ τά μέν τῶν ὑπ'αὐτό προσαγορευομένων πραγμάτων σύνθετά εἰσι, τά δέ ἁπλᾶ· καί ποῖα δέ τά σύνθετα. Καί εἰ ἄρα τά σύνθετα, ὁμόχρονα ἔχουσι τά μέρη, ἤ οὐχ ὁμόχρονα· καί ποῖα ποίων προγενέστερα· ποῖα δέ ποίων μεταγενέστερα. Καί τίς ὁ ἀποδεικτικός ἑκάστου μέρους καί ὁριστικός (≡15A_370≡> λόγος, ἵνα ἔχωμεν νοούμενον, τό ἕν θέλημα δέχεσθαι. Οὐ γάρ περί φωνῶν ὁ λόγος τοῖς Πατράσιν, ἀλλά περί πραγμάτων. Ὅθεν φωνάς μέν παραχωροῦντας τούς Πατέρας εὕρομεν· ἐννοίας δέ, οὐδαμῶς. Πρός ἐπί τούτοις δέ, τί προαίρεσις, καί τί γνώμη· τί δέ γνωμικόν θέλημα, καί τί προαιρετικόν. Ταῦτα γάρ πάντα συνδραμεῖν θέλουσι πρός τήν τῶν θελημάτων παράστασιν. Καί ὁ μή ταῦτα γινώσκων μετά ἀκριβείας, καί περί θελημάτων διηγούμενος, τυφλός μυωπάζων, μή γινώσκων μήτε τί λαλεῖ, μήτε περί τίνος διαβεβαιοῦται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ,

(=0276=) **Ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων αὐτῷ παρά Θεοδώρου μοναχοῦ.**

Φύσις ἐστί, κατά μέν φιλοσόφους, ἀρχή κινήσεως καί ἠρεμίας· κατά δέ τούς Πατέρας, εἶδος κατά πολλῶν καί διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ, ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι, κατηγορούμενον.

Οὐσία ἐστί, κατά μέν φιλοσόφους, αὐθυπόστατον πρᾶγμα μή δεόμενον ἑτέρου πρός σύστασιν· κατά δέ τούς Πατέρας, ἡ κατά πολλῶν καί διαφερόντων ταῖς ὑποστάσεσιν ὀντότης φυσική.

Ἄτομόν ἐστι, κατά μέν φιλοσόφους ἰδιωμάτων συναγωγή, ὧν τό ἄθροισμα ἐπ' ἄλλου θεωρεῖσθαι οὐ δύναται· κατά δέ τούς Πατέρας, οἷον Πέτρος ἤ Παῦλος, ἤ τις ἕτερος τῶν καθ᾽ αὐτά ἰδίοις προσωπικοῖς ἰδιώμασι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀφοριζόμενος.

Ὑπόστασις δέ ἐστιν, κατά μέν φιλοσόφους, οὐσία μετά ἰδιωμάτων· κατά δέ τούς Πατέρας, ὅ καθ᾽ ἕκαστον ἄνθρωπος, προσωπικῶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀφοριζόμενος.

Τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου καί εὐαγγελιστοῦ, ἐκ τῶν πρός Δημάτριον διάκονον Βιαίνης περί πίστεως λόγων· οὗ ἡ ἀρχή, "Ζητῶν τόν Θεόν, ἄκουε τοῦ Δαυΐδ λέγοντος».

(≡15A_372≡> Θέλησις καί ἐνέργεια Θεοῦ ἐστιν, ἡ παντός χρόνου καί τόπου καί αἰῶνος, καί πάσης φύσεως ποιοτική τε καί προνοητική αἰτία. Θέλησίς ἐστι τῆς νοερᾶς ψυχῆς, ὁ ἐφ᾽ ἡμῖν λόγος, ὡς αὐτεξούσιος αὐτῆς ὑπάρχουσα δύναμις. Θέλησις ἐστι νοῦς ὀρεκτικός καί διανοητική ὄρεξις πρός τό θεληθέν ἐπινεύουσα..

Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως ἐκ τοῦ Περί Προνοίας λόγου.

Θέλησις ἐστι φυσική δύναμις, τοῦ κατά φύσιν ὄντος ὀρεκτική. Θέλησίς ἐστι φυσική ὄρεξις, τῇ τοῦ λογικοῦ φύσει κατάλληλος. Θέλησίς ἐστι φυσική, αὐτοκράτορος νοῦ αὐτεξούσιος κίνησις· ἤ νοῦς περί τι αὐθαιρέτως κινούμενος. Αὐτεξουσιότης ἐστί νοῦς κατά φύσιν κινούμενονς·· ἤ νοερά τῆς ψυχῆς κίνησις αὐτοκρατής.

(=0277=) **Τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου πάπα Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πρός Αἴγλωνα ἐπίσκοπον Κυνοπόλεως κατά Ἀρειανῶν Ἐπιστολῆς.**

Θέλησις ἐστι φυσική, παντός νοεροῦ αὐθαίρετος δύναμις, ὡς μηδέ κατά τήν οὐσίαν ἀκούσιον ἔχοντος.

Τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ἐκ τοῦ Περί ψυχῆς λόγου.

Θέλησίς ἐστι φυσική λόγου τοῦ ἐν ἡμῖν κίνησις. Θέλησίς ἐστιν ὄρεξις λογική τε καί ζωτική.

(≡15A_374≡> **Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πάπα Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ Περί πίστεως μείζονος λόγου.**

Θέλησίς ἐστι ψυχῆς νοερᾶς αὐτεξούσιος κίνησις. Πρῶτον ἰδίωμα τῆς νοερᾶς ψυχῆς, καί τῆς οὐσίας αὐτῆς δηλωτικόν ἐστιν ἡ θέλησις. Νοῦς Κυρίου οὔπω Κύριος, ἀλλ᾽ ἤ θέλησις, ἤ βούλησις ἤ ἐνέργεια.

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης, ἐκ τοῦ Κατά Ἀπολιναρίου λόγου.

Θέλησίς ἐστι νοῦς τις , καί περί τι διάθεσις. Αὐτεξουσιότης ἐστίν, αὐτοκρατής τοῦ θελήματος κίνησις. Θέλησις ἐστί τῆς νοερᾶς ψυχῆς, τό κατ᾽ ἐξουσίαν αὐτήν αἱρεῖσθαι τῶν κατά γνώμην, διά τῆς προαιρετικῆς θελήσεως. Θέλησίς ἐστι πάσης λογικῆς φύσεως, ἡ κατά φύσιν αὐτῆς ζωή. Ἡ στέρησις τῆς οὕτω ζωῆς, οὐσίας ἐστίν ἀναίρεσις.

Τοῦ ἁγίου Διαδόχου ἐπισκόπου Φωτικῆς, ἐκ τοῦ ἕκτου κεφαλαίου τῶν Ἀσκητικῶν.

Αὐτεξουσιότης ἐστί, ψυχῆς λογικῆς θέλησις ἀκωλύτως γινομένη πρός ὅπερ βούληται.

Τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας.

Θέλημα ἐστι, λόγος ἐν καρδίᾳ στρεφόμενος, δι᾽ ἐνεργείας καί μόνον φανερωθῆναι δυνάμενος. Θέλημά ἐστι βούλησις ψυχῆς [εἰ μή] οἴκοθεν ἀνακοπῆναι μή δυναμένη.

Τοῦ ἁγίου Νεμεσίου ἐπισκόπου Ἐμέσης.

Θέλησίς ἐστιν ὄρεξις βουλευτική τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν καί δι᾽ ἡμῶν γίνεσθαι δυναμένων, καί ἄδηλον ἐχόντων τό τέλος.

(≡15A_376≡> **Τοῦ αὐτοῦ· Κατά τί λογικός ὁ ἄνθρωπος, καί τί ἐνδιάθετος λόγος, καί τί προφορικός;**

Ἐνδιάθετος λόγος ἐστί τό κίνημα τῆς ψυχῆς, τό ἐν αὐτῷ τῷ λογιστικῷ γινόμενον, ἄνευ τινός ἐκφωνήσεως· ὅθεν πολλάκις σιωπῶντες, λόγον ὅλον παρ᾽ ἑαυτοῖς διεξερχόμεθα, καί ἐν τοῖς ὀνείροις διαλεγόμεθα. Κατά τοῦτο δέ μάλιστα λογικοί πάντες ἐσμέν· ἀλλ᾽ οὐχ ὡς κατά τόν προφορικόν λόγον· Καί γάρ οἱ ἐκ γενετῆς κωφοί, καί οἱ διά πάθος, ἤ καί νόσημα τήν φωνήν ἀποβαλόντες, οὐδέ ἧττον λογικοί εἰσίν. Ὁ δέ προφορικός λόγος ἐν τῇ φωνῇ καί ἐν ταῖς διαλέκτοις τήν ἐνέργειαν ἔχει.

(=0280=) **Τοῦ ἁγίου Μαξίμου, ἐκ τῶν περί θελημάτων αὐτοῦ συλλογισμῶν· τί φυσικόν θέλημα, καί τί γνωμικόν;**

Θέλημά ἐστι φυσικόν, ἡ ἁπλῶς καί ὡσαύτως ἔχουσα τῶν κατά φύσιν συστατικῶν ὁρμή τε καί ἔφεσις. Θέλημα δέ γνωμικόν, ἡ τῶν καθ᾿ ἡδονήν συναγερτικῶν ποιά καί διάφορος κίνησίς τε καί ὄρεξις.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς πρός Μαρῖνον πρεσβύτερον ἐπιστολῆς, Τί θέλησις, καί τί προαίρεσις;

Θέλημά φασιν εἶναι φυσικόν, ἤγουν θέλησιν· Ζήτει ὄπισθεν ὁμοίως είς τήν αὐτήν ἐπιστολήν, περί βουλῆς καί γνώμης καί φρονήσεως καί δόξης καί ἐξουσίας.

ΟΡΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ ...

Τῶν ἁγίων καί θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, περί τῶν δύο ἐνεργειῶν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου φιλοσόφου, καί τέλος μάρτυρος, ἐκ τοῦ πρός Εὐφράσιον σοφιστήν, περί Προνοίας καί Πίστεως λόγου, οὗ ἡ ἀρχή· "Ἄχραντος ὁ Λόγος».

(≡15A_378≡> Εἰ σύνδρομον ἔχει Θεός τῇ φύσει τήν θέλησιν, ὥσπερ και τήν ἐνέργειαν· ἀεί γάρ φύσει θελητικός καί ἐνεργητικός ὑπάρχει ὁ Θεός· οὐδέ τῶν θελητικῶν τῆς αὐτῆς αὐτῷ φυσικῆς ἔσται θελήσεως καί ἐνεργείας· ἐπεί καί φύσεως ἔσται πάντως τῆς αὐτῆς. Κατ᾿ ἐνέργειαν δέ καί φύσιν οὐκ οἶδεν ὁ Θεός περιγραφήν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Ἐνέργεια πάσης οὐσίας ἐστίν, ἡ προσφυής αὐτῇ ποιότης. Ἐνέργεια φυσική τε καί συστατική ἐστιν, ἡ ὁριστική διαφορά τῆς τοῦ δηλουμένου πράγματος φύσεως· ἧς χωρίς, κατ᾿ οὐδέν οὐδέν παντελῶς ἔχει, τήν τοῦ πῶς εἶναι διάγνωσιν.

Ἐνέργεια φυσική ἐστιν, ἡ οὐσιώδης καί συστατική πάσης οὐσίας ποιότης· ἧς τό ἐστερημένον, καί πάσης οὐσίας ἐστέρηται.

Ἐνέργεια φυσική ἐστι, δύναμις οὐσιώδης μή δέ μίαν ἑτέρου πρός ἕτερον ἐπιδέχεσθαι συγχωροῦσα κατά τήν οὐσίαν ἀλλοίωσιν.

(≡15A_380≡> Ἐνέργεια φυσική ἐστιν ἡ ἀμιγῆ τήν οὐσιώδη πάντων πρός ἅπαντα διάκρισιν σώζουσα δύναμις.

Τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου, ἐκ τῆς πρός Αἴγλωνα ἐπίσκοπον Κυνοπόλεως κατά Ἀρειανῶν ἐπιστολῆς.

Ἐνέργεια φυσική ἐστιν, ἡ πάσης φύσεως ἔμφυτος κίνησις. Ἐνέργεια ἐστι φυσική, ὁ πάσης φύσεως οὐσιώδης καί γνωστικός λόγος. Ἐνέργειά ἐστι φυσική, ἡ δηλωτική ἡ πάσης οὐσίας δύναμις.

Γρηγορίου Νύσσης.

Ἐνέργεια λογικῆς ψυχῆς, ἐστί νοῦ κίνησις καί (=0281=) διάνοια. Ἐνέργειά ἐστι κίνησις οὐσιώδης χαρακτηριστική τῆς φύσεως, ἧς ἰδία καθέστηκε, δι᾿ ἧς γινώσκεται τῶν ἄλλων οὐσιωδῶς διαφέρουσα. Ἐνέργειά ἐστι κίνησις δραστική. Δραστικόν δέ λέγεται, τό ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον. Ἐνέργειαν γάρ ἡμεῖς εἶναι φαμεν, τήν φυσικήν ἑκάστης οὐσίας δύναμίν τε καί κίνησιν, ἧς χωρίς οὔτε ἔστιν, οὔτε γινώσκεται φύσις. Νοερῶν γάρ ἐστι, νόησις· αἰσθητικῶν, αἴσθησις, καθ᾿ ἥν, αὗταί τε καί τῶν ἐκτός ἐφάπτονται φυσικῶς, καί τοῖς ἐκτός ὑποπίπτουσι. Πτηνῶν, πτῆσις· νηκτῶν, νῆξις· ἑρπηστικῶν, ἕρψις· βαδιστικῶν, βάδισις· βλαστῶν, βλάστησις. Καί περιληπτικῶς εἰπεῖν, τό σημαντικόν ἑκάστης ἰδίωμα φύσεως, ἐνέργειαν λέγομεν φυσικήν. Ἧς μόνον ἐστέρηται, τό μή ὄν. Τό γάρ ὄν, οὐσίας τινός μετέχον, καί τῆς δηλούσης αὐτήν φυσικῶς μεθέξει πάντως δυνάμεως. Ὅρους γάρ τῶν οὐσιῶν, τάς φυσικάς αὐτῶν ἐνεργείας ὁ ἀληθής ἐπίσταται λόγος. Ἐνέργειά ἐστι ψυχῆς λογικῆς, οἰκεία τοῦ νοῦ διάνοιά τε καί κίνησις. Ἐνέργειά ἐστι ψυχῆς λογικῆς, ἡ κατά φύσιν αὐτῆς ζωή.

Τοῦ Χρυσοστόμου.

Οὐσιώδης ἐνέργειά ἐστι Θεοῦ, τό μηδαμοῦ εἶναι· οὐ τῷ μή (≡15A_382≡> εἶναι, ἀλλά τῷ ὑπερεῖναι τόπου καί χρόνου καί φύσεως· οἷς φυσικῶς ἀρχή συνεπινοεῖται καί πέρας καί γένεσις· ὅς ἐστι συνοχεύς καί ποιητής μόνῳ τῷ βούλεσθαι. Ἄνευ γάρ φυσικῆς ἐνεργείας, οὐδενός φύσις ἐπίδηλος. Οἷον γάρ ἑκάστῃ φύσει χαρακτῆρα γνωριστικόν ὁ Δημιουργός, τήν διακρίνουσαν αὐτήν τῶν ἄλλων, οὐσιωδῶς ἐναπέθετο κίνησιν.

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Ἐνέργεια θεοπρεπής καί δύναμίς ἐστι, τό εἶναι πανταχῆ, καί πληροῦν μέν ἀῤῥήτως τόν οὐρανόν· πληροῦν δέ αὖ πάλιν τήν γῆν, καί χωρεῖν μέν ἐν πᾶσι, χωρεῖσθαι δέ ἐπ᾿ οὐδενός. Οὐ γάρ περιληπτός, ἤ διαστήματι περιωρισμένος· ἀλλ᾿ οὐδέ περιγραφῆς τινος εἴσω. Παθεῖν γάρ τι τοιοῦτον ὁ ἄποσός τε καί ἐμεγέθης καί ἀσώματος οὐκ ἀνέχεται.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Ἐπείπερ πάσης οὐσίας ὅρος, ἡ κατά φύσιν αὐτῆς ἐνέργεια καθέστηκε· πίστωσις ἀνάγουσα τόν νοῦν ἐπί τήν φύσιν, ἐξ ἧς ἔχει τήν πρόοδον, ὧν μία καί ἡ αὐτή ἐνέργεια, τούτων καί ἡ οὐσία μία.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν κατ᾿ Εὐνομίου.

Πῶς ἑτερότης οὐσίας, ἐν ᾗ ταυτότης ἐνεργείας γνωρίζεται; Παρηλλαγμένων γάρ τῶν οὐσιῶν, παρηλλαγμένας εἶναι δεῖ καί τάς

ἐνεργείας. Πῶς οὐ τῆς αὐτῆς οὐσίας τό Πνεῦμα τῷ Πατρί καί τῷ Υἱῷ, τό καί τῆς αὐτῆς ἐνεργείας. Πῶς ἑτερότης οὐσίας ἐν τῇ Τριάδι, ἐν ᾗ ταυτότης ἐνεργείας εὑρίσκεται; Εἰ γάρ κατά τήν (≡15A_384≡> οὐσίαν ἀπαραλλάκτως, ἕξει καί (=0284=) κατά τήν δύναμιν. Ὧν δέ ἡ δύναμις ἴση που πάντως καί ἡ ἐνέργεια· ὧν δέ ἡ φύσις μία, τούτων ἐνέργειαι αἱ αὐταί.

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Οὐκοῦν ἡ τῆς ἐνεργείας ταυτότης ἐπί Πατρός καί Υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος δείκνυσι σαφῶς τό τῆς φύσεως ἀπαράλλακτον. Τοῦ δέ ἐνεργοῦντος τήν φύσιν, διά τῆς τῶν ἐνεργειῶν κατανοήσεως ἐπιγνῶναι δυνάμεθα. Τό δέ κοινόν τῆς φύσεως ἐνεργῶς ἀποδείκνυται, διά τῆς τῶν ἐνεργειῶν ταυτότητος συνιστάμενον. Ἀλλά Θεός μέν ὁ Πατήρ, Θεός δέ ὁ Υἱός, Θεός δέ τό Πνεῦμα τό ἅγιον· εἷς δέ ἐν τῷ αὐτῷ κηρύγματι Θεός, διά τό μήτε φύσεως, μήτε ἐνεργείας θεωρεῖσθαί τινα διαφοράν ἐν θεότητι. Εἰ οὖν καί ἐνέργεια καί δύναμις μία, πῶς ἐστιν ἑτερότητα φύσεως ὑπονοῆσαι, ἐν οἷς οὐδεμία κατά τήν δύναμίν τε καί τήν ἐνέργειαν διαφοράν ἐξευρίσκομεν.

Πᾶσα ἀνάγκη κατάλληλον εἶναι καί οἰκείαν ὁμολογεῖν τῇ φύσει καί τήν προαίρεσιν· καί εἰ ἀνομοίως ἔχοιεν κατά τήν φύσιν, ἀνόμοια ἀεί εἶναι καί τά θελήματα. Τῆς δέ δυνάμεως ἐφ᾽ ἑκατέρων ἱκανῶς ἐχούσης, οὐδ᾽ ἕτερον ἀτονήσει πρός τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου θελήματος. Οὐκοῦν ἐάν ἴδωμεν διαφερούσας ἀλλήλων τάς ἐνερεγείας τάς παρά τοῦ Πατρός τε καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένας, διαφόρους εἶναι καί τάς ἐνεργούσας φύσεις ἐκ τῆς ἑτερότητος τῶν ἐνεργειῶν στοχαζόμεθα. Οὐ γάρ ἐνδέχεται τά διεστῶτα κατά τόν τῆς φύσεως λόγον, πρός τό τῶν ἐνεργειῶν εἶδος συνενεχθῆναι, οὔτε ψύχει τό πῦρ, οὔτε θερμαίνει ὁ κρύσταλλος. Ἀλλά τῇ τῶν φύσεων ἑτερότητι, συνδιαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων καί αἱ παρά τούτων ἐνέργειαι.

Κυρίλλου.

Ἐνεργήσει γάρ ὁμοίως, τά τήν αὐτήν ἀλλήλοις λαχόντα φύσιν. (≡15A_386≡> Οἷς δέ ὁ τοῦ πῶς εἶναι λόγος ἐξηλλαγμένος, τούτοις ἄν εἴη, καί ὁ τῆς ἐφ᾽ ἅπασιν ἐνεργείας λόγος, οὐχ ὁ αὐτός. Τά τήν αὐτήν ἐνέργειαν ἔχοντα, καί ταῖς αὐταῖς δυνάμεσι φυσικαῖς ἀποκεχρημένα, τῆς αὐτῆς εἶναι οὐσίας ἀνάγκη. Οὐδέν γάρ τῶν ὄντων πρός τό ἑτερογενές καί ἑτεροούσιον, τάς αὐτάς ἀπαραλλάκτως φορέσει δυνάμεις τε καί ἐνεργείας. Τά γάρ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας ὄντα, καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὁμολόγηται. Τά ἑτεροφυῆ καί ἑτερογενῆ τήν αὐτήν ἐνέργειαν ἔχειν, οὐκ ἄν τις δῴη σωφρονῶν. Οὐ γαρ ἄν ὕδατι πῦρ ἕν τι καί ταυτόν ἐνεργήσειεν· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἀπεσχοινισμένον ἔχουσι τῆς οὐσίας καί τῆς ποιότητος τόν λόγον, οὕτω καί διάφορον συναποδώσουσι τήν ἐνέργειαν. Οἷς γάρ ἡ ἐνέργεια καί ἡ δύναμις ἀπαραλλάκτως μία, τούτοις ἀνάγκη καί τήν τοῦ εἴδους κοινότητα σώζεσθαι. Φιλεῖ γάρ τά τήν αὐτήν

ἐνέργειαν ἔχοντα, τῆς αὐτῆς ὑπάρχειν καί οὐσίας, καί τό ἑτεροφυές ἐν τούτοις ἀπίθανον. Οὐ γάρ δήπου μίαν εἶναι φυσικήν ἐνέργειαν δώσομεν Θεοῦ καί ποιήματος, ἵνα μήτε τό ποιηθέν είς τήν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μήν τῆς θείας φύσεως τό ἐξαίρετον, είς τόν τοῖς (=0285=) γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τρόπον. Τά γάρ μίαν ἔχοντα τήν ἐνέργειαν, ἕνα καί τόν αὐτόν τοῦ πῶς εἶναι φορέσει λόγον.

Τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων, ἐκ τοῦ πρός Γρατιανόν τόν βασιλέα δευτέρου λόγου.

Πῶς γάρ ἡ αὐτή ἐνέργεια, ἐκ διαφόρου οὐσίας ἐστί; Μή γάρ οὕτως ἡ ἥττων ἐνεργεῖ, ὥσπερ ἡ μείζων ἐνεργεῖ. Ἔνθα γάρ διάφορος οὐσία ἐστίν, ἀδύνατον μίαν ἐνέργειαν ὑπάρχειν.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῶν κατά Εὐνομίου συλλογισμῶν.

Ἕτερόν ἐστιν ὁ ἐνεργήσας, καί ἕτερον ἡ ἐνέργεια, καί ἕτερον (≡15A_388≡> τό ἐνέργημα, καί ταῦτα πλεῖστον ἀλλήλων διέστηκεν. Ὁ ἐνεργῶν γάρ ἐστιν ὁ πρός τό ἐνεργῆσαί τι κινούμενος. Ἐνέργεια δέ, οἱονεί κίνησις ἡ ἐνεργητική, καί αὐτή ἡ ὁρμή ὡς ἄν τις εἴποι τῆς προαιρέσεως, ἡ πρός τό ἐνεργῆσαί τι συντεινομένη καί νεύουσα, καί ἅμα τῷ ἑλέσθαι πεπαυμένη καί λήγουσα, καί θᾶττον κινηθεῖσα καί παραδραμοῦσα. Ἐνεργήματα δέ, τά ἐκ ταύτης ἀποτελούμενά τε καί ὑφιστάμενα.